Світове дослідження цінностей

2020 в Україні

WVS UA World Values Survey

Світове дослідження цінностей

2020 в Україні

Проєкт підготовлено за підтримки Українського культурного фонду. Позиція Українського культурного фонду може не збігатись з думкою авторів.

© Український центр європейської політики. Київ, 2020

АВТОРИ

Акуленко Любов

кандидатка наук з державного управління, виконавча директорка ГО «Український центр європейської політики»

Балакірєва Ольга

кандидатка соціологічних наук, завідувачка відділу моніторингових досліджень соціально-економічних трансформацій ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

Волосевич Інна

заступниця директора Info Sapiens

Дмитрук Дмитро

кандидат соціологічних наук, директор ГО Центр «Соціальний моніторинг»

Костюченко Тетяна

експертка з досліджень Info Sapiens, старша викладачка кафедри соціології НаУКМА

Лациба Інна

заступниця виконавчої директорки з розвитку комунікацій ГО «Український центр європейської політики»

Павлова Дарина

кандидат соціологічних наук, доцент завідуюча відділом моніторингу і оцінки соціальних проєктів ГО «Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка»

Шуренкова Анастасія

незалежна дослідниця

Зовнішній рецензент:

Черниш Наталія

докторка соціологічних наук професорка кафедри соціології історичного факультету Львівський національний університет імені Івана Франка

Редактор:

Потапенко Катерина

незалежна експертка

Дизайн та верстка:

Іванов Олександр

незалежний експерт

ЗМІСТ

1. Методологія WVS – короткий міжкультуральний опис підходу.....5

2. Польовий етап в Україні в 2020: вибірка, опитувальник, опис етапу збору даних, співставність даних з минулою хвилею.....9

3. Висновки.....13

4. СОЦІАЛЬНІ ЦІННОСТІ ТА СТЕРЕОТИПИ.....18

5. ЩАСТЯ ТА ДОБРОБУТ.....41

6. СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ, ДОВІРА ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЧЛЕНСТВО.....54

7. ЕКОНОМІЧНІ ЦІННОСТІ.....82

8. КОРУПЦІЯ.....92

9. МІГРАЦІЯ.....99

10. БЕЗПЕКА.....104

11. ІНДЕКС ПОСТМАТЕРІАЛІЗМУ.....116

12. НАУКА ТА ТЕХНОЛОГІЇ.....127

13. РЕЛІГІЙНІ ЦІННОСТІ.....134

14. ЕТИЧНІ ЦІННОСТІ ТА НОРМИ.....148

15. ІНТЕРЕС ДО ПОЛІТИКИ ТА ЗАЛУЧЕНІСТЬ В ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ.....178

16. ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ТА ПОЛІТИЧНІ РЕЖИМИ.....195

1. Методологія WVS – короткий міжкультуральний опис підходу

«Світове дослідження цінностей» (World Values Survey, WVS) є довгостроковим порівняльним дослідженням, яке було започатковано в 1981 році професором Рональдом Інглхартом з Мічиганського університету (США) на базі Європейського дослідження цінностей (EVS) і швидко стало одним із найбільш широко використовуваних та найавторитетніших міжнародних досліджень, яке охоплює майже 120 країн / суспільств (майже 95% світового населення). Україна долучилася до «Світового Дослідження Цінностей» (World Values Survey, WVS) в 1999 р. (четверта хвиля WVS), та брала участь в наступних хвилях – у п'ятій в 2006 р. та шостій в 2011 р., а крім того в Україні проводилося Європейське дослідження цінностей (EVS) в 1996 р. та в 2008 р.

За допомогою цього дослідження можна отримати дані про основні риси та цінності окремих суспільств / країн, відстежувати динаміку змін у суспільному розвитку та робити порівняльний аналіз різних суспільств за різними тематичними блоками та індикаторами. Метою проекту є оцінка того, який вплив стабільність або зміна цінностей у часі має на соціальний, політичний та економічний розвиток країн та суспільств.

Актуальність вивчення структури ціннісних орієнтацій зростає в періоди трансформацій, а також з огляду на процеси глобалізації. Динамічні трансформаційні процеси, які важко відстежувати і пояснювати, а тим більше прогнозувати їх спрямованість та наслідки, створюють умови, коли виникає методологічна проблема пошуку причинних детермінант та визначення „первинності" процесів. Чи соціально-економічні трансформації змінюють систему цінностей? Чи система норм та цінностей регулює соціально-економічні процеси? Багатовимірність та взаємозумовленість функціонування будь-якого суспільства передбачають, що мають місце обидва взаємовпливи. Незаперечним є те, що важливо оцінювати, наскільки ціннісні орієнтації та тенденції їх трансформації відповідають напрямам та перспективам соціально-економічного розвитку України, ідеям розбудови демократії, правової, соціальної та незалежної держави.

В кожній країні опитування проводиться за національною репрезентативною вибіркою за стандартизованою анкетою. У 2020 році «Світове Дослідження Цінностей» та «Дослідження Європейських Цінностей» об'єднали зусилля та підготували інструментарій опитування з врахуванням цілей обох проектів. Анкета WVS-7 - це великий дослідницький інструмент, що включає 290 питань та вимірює культурні цінності, досвід, ставлення та переконання щодо гендерної рівності, сім'ї, релігії, бідності, освіти, охорони здоров'я та безпеки, соціальної толерантності та довіри. Крім того, сьома хвиля дослідження включає такі нові теми, як питання справедливості, моральних принципів, корупції, підзвітності та ризиків, міграції, національної безпеки та глобального управління. Опитування 7-ї хвилі також сприяє моніторингу Цілей сталого розвитку та цілей, визначених програмою ООН на період після 2015 року.

Широкий географічний та тематичний обсяг, безкоштовний доступ до даних та результатів проекту для широкої громадськості перетворили WVS на одне з найбільш авторитетних та широко використовуваних міжнародних опитувань у соціальних науках.

На даний момент WVS - це найбільше некомерційне міжнародне дослідження

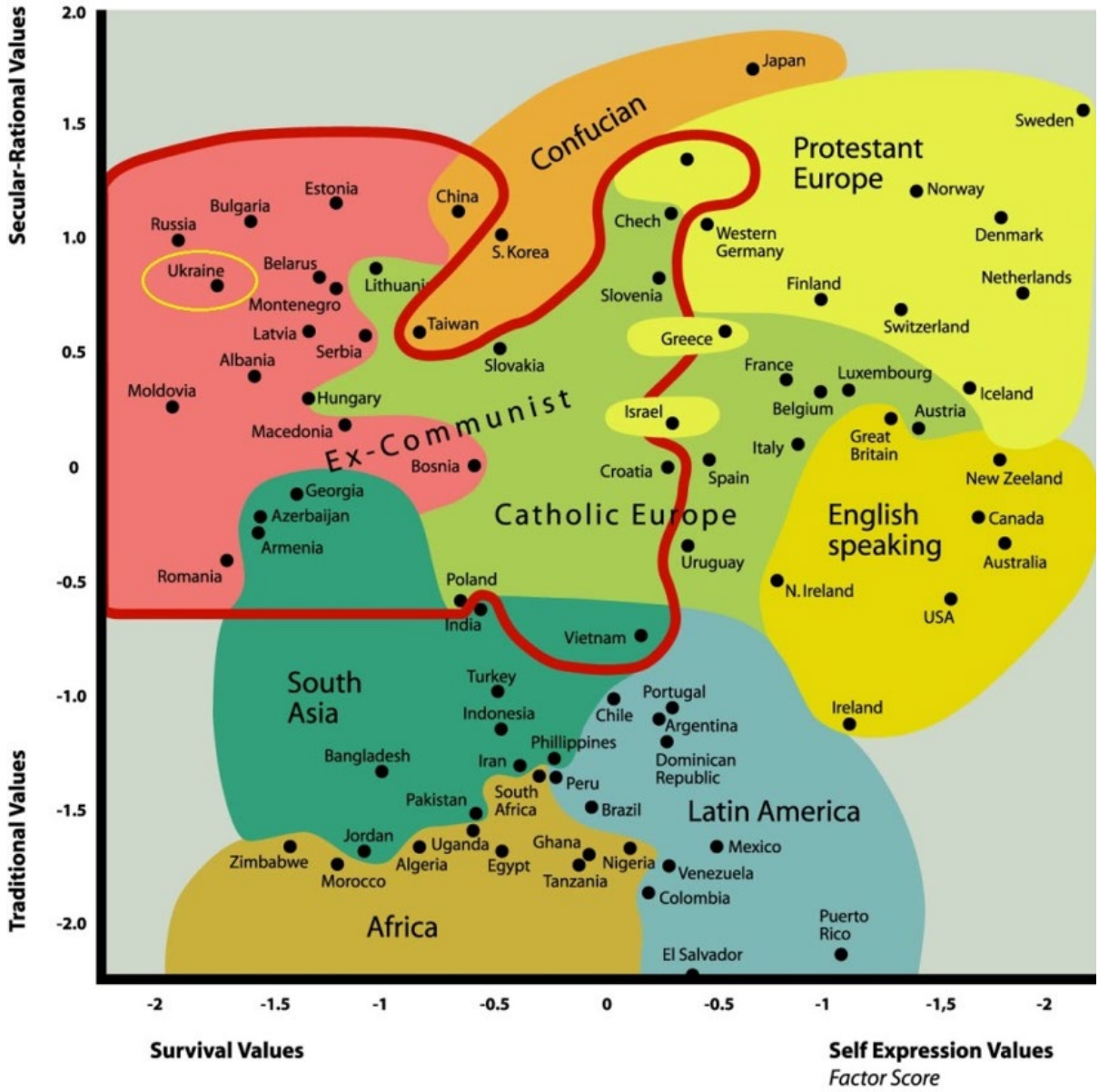

Рис. 1. Культурна мапа світу, за четвертою хвилею WVS (1999-2004)

людських переконань та цінностей.

Дані Світового дослідження цінностей мають унікальну наукову цінність і є емпіричною основою для теорії модернізації, запропонованої Р. Інглхартом разом із співавтор(к) ами в книгах «Культура і соціальні зміни», «Модернізації, культурні зміни і демократія», «Духовне і світське: Релігія та політика в світі» та «Культурне різноманіття в глобалізованому світі».

Теорія модернізації пропонує пояснення того, як зміна цінностей (наприклад, ставлення до гендерної рівності або релігійність) впливає на політичні настрої і провокує політичні та економічні зміни. В одній із наведених праць Р. Інглхарт та К. Вельцель стверджують, що в процесі модернізації культурні зміни і вектор розвитку політичних інститутів можна моделювати, якщо мати достатньо даних щодо ціннісних орієнтацій та поглядів населення різних країн. Одним із важливих висновків, сформульованих у теорії модернізації з використанням даних WVS, є наголос на важливості культурних цінностей для становлення та закріплення демократичних інститутів й економічного зростання. Дані WVS є основою для аналізу наслідків глобальних змін початку XXI століття (глобальна

комунікація, міграція, міжнародні зв'язки тощо) для політики в галузі культури в окремих країнах і регіонах.

Інглхарт та Вельцель розробили аналітичний інструмент WVS під назвою «Культурна мапа світу», яка має два виміри для крос-культурного порівняння країн і регіонів:

- вимір 1 (вісь y) – дихотомія традиційних vs секулярно-раціональних цінностей
- вимір 2 (вісь x) – цінності виживання vs цінності самовираження

Зсув країни по осі у знизу вгору означає перехід від традиційних цінностей до секулярно-раціональних, зсув по осі x зліва направо означає перехід від цінностей виживання до цінностей самовираження. Розташування країн у двовимірному просторі відносно одна одної не стосується географічної близькості, а відображає культурну подібність (або відмінність). Україна займає проміжну позицію по шкалі «традиційність-секулярність» і впродовж 1999-2011 років спостерігаємо поступовий рух ближче до полюса «традиційних цінностей» (див. рис. 1-3). Крім того, шлях України від цінностей виживання

Рис. 2. Культурна мапа світу, за п'ятою хвилею WVS (2005-2008)

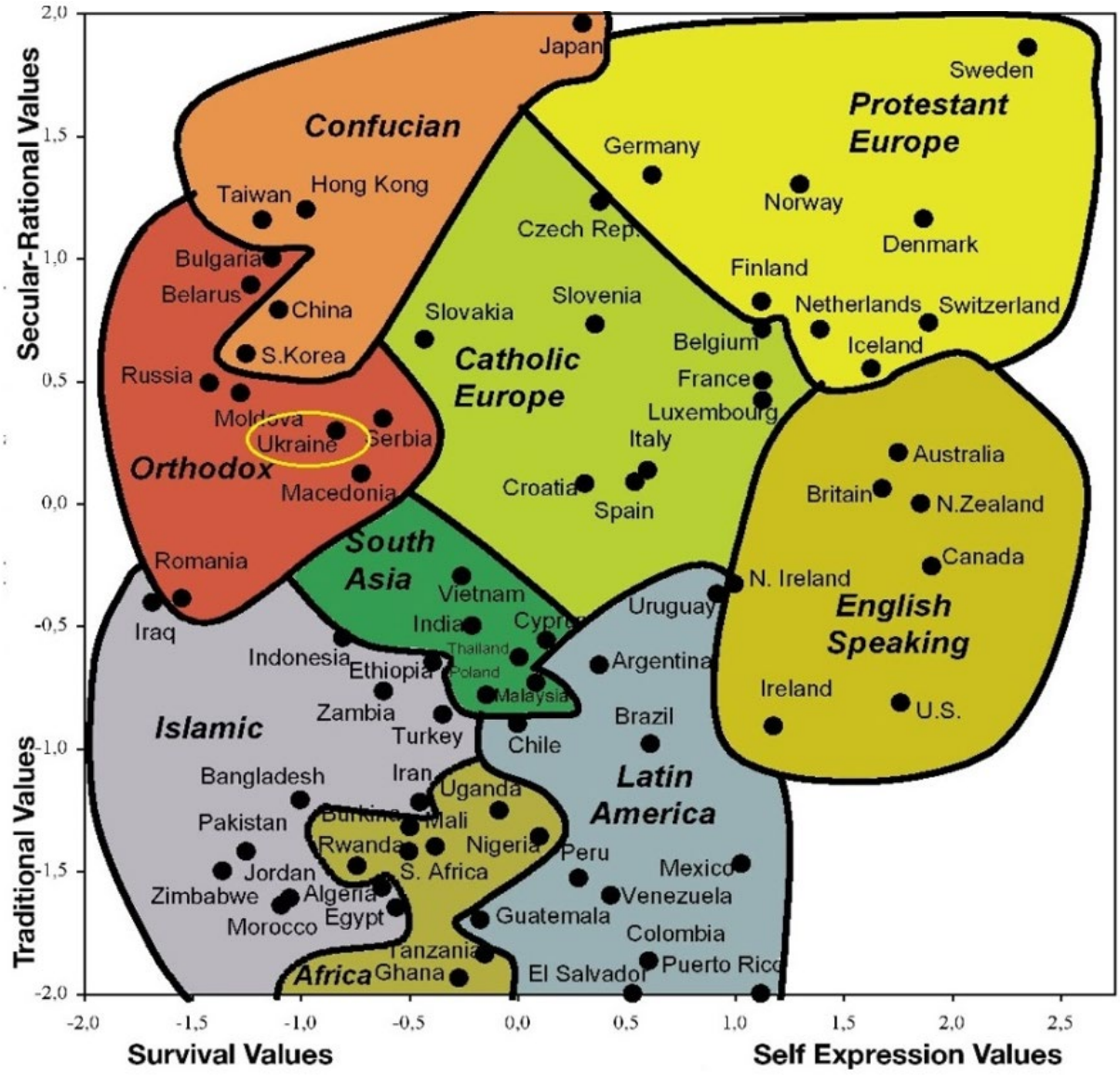

до цінностей самовираження проходить повільно, як і в інших пострадянських країнах, хоча в країнах східної Європи (колишніх т. зв. «соціалістичного табору») спостерігається більш швидкий рух (наприклад, в Польщі, Чехії, Словаччині, Угорщині).

«Культурна мапа світу» за сьомою хвилею WVS не готова станом на момент публікації звіту, оскільки ще не всі країни закінчили польовий етап дослідження – нижче представлені мапи попередніх хвиль.

Дані WVS використовують як у наукових, так і в популярних публікаціях не тільки соціологи, але й політологи, економісти, історики.

Рис. 3. Культурна мапа світу, за шостою хвилею WVS (2010-2014)

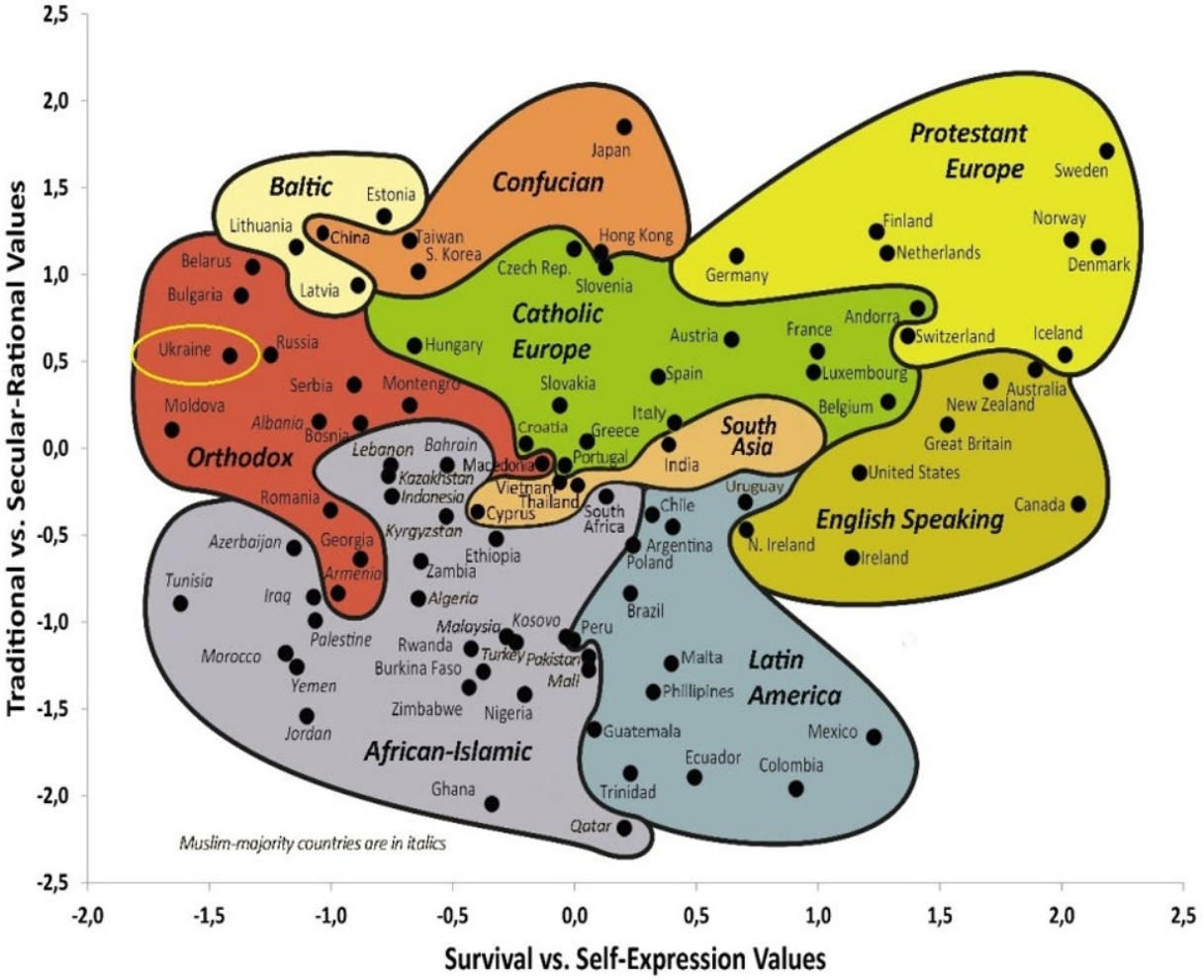

2. Польовий етап в Україні в 2020: вибірка, опитувальник, опис етапу збору даних, співставність даних з минулою хвилею

Польовий етап в Україні проводився з 21 липня 2020 року до 17 серпня 2020 року компанією Info Sapiens та ГО «Центр «Соціальний моніторинг». Загальна вибірка опитування склала 1289 інтерв'ю (максимальна похибка вибірки – 2,7%, з імовірністю 0.95 і без врахування дизайн-ефекту). Дана вибірка репрезентує доросле населення України (віком 18 років і старше), включаючи громадян та мешканців країни, які проживають в населеному пункті щонайменше 2 місяці. Вибірка репрезентує всю територію України, за винятком неконтрольованих українським урядом територій Донецької та Луганської областей та Автономної Республіки Крим.

Для формування вибірки був застосований багатоступеневий стратифікований підхід із випадковим відбором на кожному етапі.

1) Етап 1 - Первинні одиниці вибірки – 32 кластери.

Україна (міста та села) була стратифікована за критеріями - регіональна приналежність та розмір населеного пункту. Для рівномірного регіонального розподілу області були згруповані у 8 макрорегіонів. В кожному з них населені пункти були згруповані за розміром: села, малі населені пункти з кількістю населення до 100 тис. осіб; населені пункти з кількістю населення від 100 до 250 тис. осіб; від 250 до 500 тис.; від 500 тим до 1 млн, більше 1 млн осіб. Загалом, Україна у територіально-просторовому вимірі представлена 32 кластерами (див. табл. 2.1).

2) Етап 2 - Вторинні вибіркові одиниці - виборчі дільниці

На цьому етапі був створений список усіх виборчих дільниць у всіх 32 кластерах. Для кожного кластера розрахована кількість електоральних дільниць (див. табл. 2.2) пропорційно

Таблиця 2.1. Розподіл кластерів

Розподіл кластерів							
	1000+ тис.	500-1000 тис.	250-500 тис.	100-250 тис.	Менше 100 тис.	Село	РАЗОМ
Захід 1	**1,9%**			**1,4%**	**4,6%**	**7,4%**	**15,4%**
Волинська область				0,54%	0,80%	1,17%	2,51%
Закарпатська область				0,29%	0,84%	1,89%	3,02%
Івано-Франківська область			0,58%	0,93%	1,92%	3,43%	
Львівська область	1,88%				2,06%	2,46%	6,40%
Захід 2			**1,4%**	**1,4%**	**2,6%**	**5,6%**	**11,0%**
Рівненська область				0,63%	0,73%	1,39%	2,76%
Тернопільська область				0,55%	0,65%	1,51%	2,71%
Хмельницька область			0,68%	0,26%	0,91%	1,48%	3,32%
Чернівецька область			0,67%		0,31%	1,27%	2,26%

Київ	**7,4%**						**7,4%**
Київ	7,42%						7,42%
Південь	**2,7%**		**2,1%**		**3,1%**	**3,9%**	**11,8%**
Миколаївська область			1,31%		0,76%	0,93%	3,00%
Одеська область	2,69%				1,47%	1,92%	6,08%
Херсонська область			0,78%		0,92%	1,04%	2,73%
Північ			**1,5%**	**0,5%**	**4,4%**	**4,0%**	**10,4%**
Житомирська область			0,70%		1,18%	1,31%	3,18%
Київська область				0,55%	2,18%	1,68%	4,41%
Чернігівська область			0,78%		1,00%	1,02%	2,80%
Схід 1	**6,5%**	**1,7%**	**0,7%**	**1,2%**	**4,9%**	**3,7%**	**18,7%**
Дніпропетровська область	2,61%	1,68%		1,22%	1,63%	1,37%	8,52%
Сумська область			0,70%		1,33%	0,95%	2,98%
Харківська область	3,89%				1,95%	1,39%	7,22%
Схід 2		**2,0%**	**1,2%**	**2,0%**	**3,6%**	**2,6%**	**11,5%**
Донецька область			1,22%	0,73%	2,24%	0,87%	5,06%
Запорізька область		2,04%		0,72%	0,85%	1,03%	4,63%
Луганська область				0,56%	0,56%	0,69%	1,81%
Центральний			2,5%	1,2%	4,2%	5,9%	13,8%
Вінницька область			0,95%		1,12%	2,05%	4,12%
Кіровоградська область				0,61%	1,00%	0,94%	2,54%
Полтавська область			0,78%	0,59%	0,98%	1,46%	3,81%
Черкаська область			0,75%		1,11%	1,42%	3,28%
Загалом	**18,5%**	**3,7%**	**9,3%**	**7,8%**	**27,5%**	**33,1%**	**100,0%**

кількості населення віком 18+ (кількості виборців). Загалом було відібрано 171 виборчу дільницю (до початку відбору з переліку дільниць видалені так звані «закриті» дільниці, які розташовані у в'язницях, на кораблях, військових частинах, лікарнях, оскільки на цих дільницях відсутня можливість проведення опитування). Відбір необхідної кількості виборчих дільниць в кожному кластері реалізовувався як простий випадковий відбір зі списку.

3) Етап 3 - відбір домогосподарств

Незважаючи на відсутність бази даних про адреси домогосподарств (вулиця / номер будинку / номер квартири), для випадкового відбору домогосподарств серед виборчих одиниць був використаний такий механізм:

1. На основі даних про опис виборчої дільниці (переважно для міст) та на основі реєстру поштових адрес (вулиця / номер будинку) (переважно для сільської місцевості) було здійснено картування – формування списку умовних адрес домогосподарств. Кожна адреса (вулиця / номер будинку) була прирівняна до одного домогосподарства. На кожній дільниці було визначено адреси 10 домогосподарств з використанням кроку відбору (крок відбору розраховувався для кожної дільниці, виходячи з загальної кількості домогосподарств). Перше домогосподарство було обрано на основі поштових адрес (вулиця / номер будинку). Команда координації польових робіт випадковим чином відбирала 1 домогосподарство в кожній виборчій одиниці та надавала адреси командам інтерв'юерів.

2. Якщо квартира / будинок були нежитловими, інтерв'юер повідомляв про це координаторів. На заміну нежитлової

Таблиця 2.2. Таблиця кількості виборчих дільниць

Таблиця кількості виборчих дільниць							
	1000+ тис.	500-1000 тис.	250-500 тис.	100-250 тис.	Менше 100 тис.	Село*	РАЗОМ
Захід 1	3			2	8	13	**26**
Захід 2			2	2	4	10	**19**
Київ	13						**13**
Південь	5		4		5	7	**20**
Північ			3	1	7	7	**18**
Схід 1	11	3	1	2	8	6	**32**
Схід 2		3	2	3	6	4	**20**
Центральний			4	2	7	10	**24**
Загалом	32	6	16	13	47	57	**171**
Чернівецька область			0,67%		0,31%	1,27%	**2,26%**

**Цей підхід означає, що великі міста та менші міста, а також села, представлені у вибірці.*

адреси, зі списку невикористаних адрес в межах виборчої дільниці координаторами випадково обиралась адреса для заміни.

4) Етап 4 - відбір учасників

У кожній квартирі / приватному будинку проводилося лише одне інтерв'ю. Вибір респондента є випадковим, і вибраний респондент - це особа, що має найближчу до дня опитування дату народження. Якщо учасника не було вдома, інтерв'юер робив до 3-х відвідувань цього домогосподарства, щоб досягти потенційного респондента.

Середня тривалість інтерв'ю склала близько 45 хвилин. Рівень досяжності респондентів склав 77%. Опитування було проведено методом особистих інтерв'ю на планшетах (CAPI — Computer Assisted Personal Interviewing) за допомогою програмного забезпечення Info Sapiens. CAPI забезпечує постійний контроль над роботою на місцях, оскільки дані виконаних інтерв'ю завантажуються щодня. Також це забезпечує додатковий контроль роботи інтерв'юерів за допомогою GPS-навігатора через відстеження планшетів, що дозволяє контролювати маршрути та контролювати результати польових робіт (вибір маршрутів і будинків, число інтерв'юерів, що працюють в кожному населеному пункті в один момент часу). Програма також контролює якість відповідей на питання (відсутність пропущених питань, можливість вибрати тільки певну кількість відповідей, перехід на потрібне питання після питань-фільтрів). Додатково до цього був проведений телефонний контроль з метою контролю якості відбору респондентів. Загалом, було проконтрольовано близько 20% анкет від загальної кількості інтерв'ю. Усі дані анкет пройшли процедуру «чищення» на предмет неузгоджених відповідей, пропущених питань тощо. Статистична обробка даних відбувалася в програмі SPSS.

Теоретично, методика реалізації вибіркової сукупності мала забезпечити самозважену базу даних. Згідно звітів інтерв'юерів рівень досяжності потенційних респондентів виявися досить однорідним за віковими групами та статтю, але у територіально-поселенському розрізі - неоднорідним. Отже, виникла потреба зважування, яка була застосована за ознакою «кластер».

Анкета для сьомої хвилі WVS (2017-2021 роки) містить близько 300 запитань для вимірювання цінностей і поглядів щодо

гендеру, сім'ї, релігії, бідності, освіти, здоров'я, безпеки, толерантності, довіри, культурних розбіжностей і схожостей між регіонами світу і окремими країнами. Додатково в анкету сьомої хвилі WVS були включені запитання щодо корупції, ризику, міграції, національної безпеки і правопорядку. Близько 60% запитань є моніторинговими і повторюються з попередньої хвилі, тоді як 40% запитань є новими. Також новим для сьомої хвилі є можливість моніторингу реалізації низки Цілей сталого розвитку ООН (Sustainable Development Goals, SDG), а саме понад 100 запитань-індикаторів для моніторингу таких Цілей сталого розвитку ООН: 1 (подолання бідності), 2 (подолання голоду), 3 (здоровий спосіб життя та благополуччя), 4 (якісна освіта), 5 (гендерна рівність), 8 (працезайнятість та економічне зростання), 11 (сталий розвиток міст та громад), 13 (наслідки зміни клімату), 16 (мир, правосуддя та сильні інститути), 17 (глобальне партнерство).

Загалом, анкета складається з 14 тематичних блоків:

- соціальні цінності, ставлення і стереотипи (45 запитань);
- соціальне благополуччя (11 запитань);
- соціальний капітал, довіра і членство в організаціях (49 запитань);
- економічні цінності (6 запитань);
- корупція (9 запитань);
- міграція (10 запитань);
- індекс пост-матеріальних цінностей (6 запитань);
- наука і технології (6 запитань);
- релігійні цінності (12 запитань);
- безпека (21 запитання);
- етичні цінності і норми (23 запитання);
- політичні інтереси і політична участь (36 запитань);
- політична культура і політичні режими (25 запитань);
- демографічна інформація (31 запитання).

Загалом, сьома хвиля дослідження WVS в Україні була реалізована відповідно до низки правил і вимог, сформульованих Асоціацією WVS, з забезпеченням національної репрезентативної вибірки та використанням валідизованого інструментарію (анкети).

Слід зазначити, що вибірка 2020 року не є повністю співставною з вибіркою 2011 року та попередніх хвиль через окупацію частини Донецької та Луганської областей та АР Криму, де проживало близько 6,5 млн людей (приблизно 14% населення України). Тож динаміка відображає не лише суспільні зміни, але і неврахування населення окупованих територій у вибірці.

Іншими особливостями дослідження 2020 року було те, що, на відміну від попередніх хвиль, воно проводилось в літню пору, а також в період епідемії COVID-19 (під час дослідження були вжиті всі необхідні заходи безпеки) і в період кампанії місцевих виборів, запланованих на 25 жовтня 2020 року.

Також частина запитань у 2011 році представлена без урахування відповідей «важко сказати» - у таких випадках дані 2020 року були відповідним чином перераховані для співставності.

3. Висновки

Згідно з Р. Інглхартом, протягом майже всієї історії пріоритетом для людства було виживання і це актуалізувало цінності групової солідарності, традиціоналізм, неприйняття інакшості і підкорення сильним лідерам. Модернізація, економічний розвиток і безпека, що утвердились в багатьох країнах після Другої світової війни, привели до руху до секулярно-раціональних цінностей і цінностей самовираження: зниження впливу релігії і авторитарних лідерів, поширенню демократії, толерантності, гендерної рівності тощо. Все це в свою чергу сприяє не тільки економічному зростанню, але і зростанню рівня щастя. Згідно з шостою хвилею дослідження найбільшою мірою секулярно-раціональні цінності і цінності самовираження притаманні таким країнам, як Швеція, Норвегія та Данія – і вони ж перебувають у топі найбільш економічно розвинених і найщасливіших країн.

За 9 років, які минули з шостої хвилі Світового дослідження цінностей в Україні, відбулася Революція гідності і окупація частини Донбасу та АР Крим - військові дії на Донбасі ведуться і під час підготовки даного звіту. Тож вибірка 2020 року не є повністю співставною з вибіркою WVS 2011 року та попередніх хвиль через окупацію територій, де проживало близько 6,5 млн людей (приблизно 14% населення України), тому динаміка даного дослідження відображає не лише суспільні зміни, але і неврахування населення окупованих територій у вибірці. Внаслідок війни відбулося значне зниження доходів населення та міграція понад мільйона внутрішньо переміщених осіб (ВПО) на підконтрольні уряду території (в 2020 році ВПО були опитані разом із загальним населенням). В 2020 році в березні-травні відбувся локдаун через епідемію COVID-19, внаслідок чого багато українців втратили роботу або частину доходу. І все ж, незважаючи на всі ці потрясіння, відповідно до даних сьомої хвилі WVS, в 2020 році українці почуваються в більшій безпеці, в тому числі фінансово, а також більш щасливо, ніж 9 років тому. Крім того, більшість тенденцій свідчать про рух до секулярно-раціональних цінностей і цінностей самовираження.

Втім, ціннісно-культурне поле українського суспільства характеризується суперечливим та дуже повільним відходом від пострадянських орієнтацій у сферах розбудови державного та політичного устрою, економіки, формування міжособистісних стосунків, правовій системі тощо. Україна чітко задекларувала європейський шлях розвитку, однак, як свідчать емпіричні дані 2020 року в порівнянні з результатами більшості країн ЄС, ціннісно-нормативна система виступає одним з бар'єрів руху в цьому напрямі.

На рух до задоволення базових потреб та побудови демократичної держави, а також на зростання поширеності секулярно-раціональних цінностей і цінностей самовираження[1] вказують такі тенденції у порівнянні з 2011 роком:

- Зростання частки щасливих людей з 68% до 78,3%;
- Зростання частки людей з гарним здоров'ям за самооцінкою з 37% до 45,4%. Частка тих, хто за останній рік ніколи не залишався без необхідних ліків або медичної допомоги, зросла з 53% до 62,5%;
-

1) На основі деяких із зазначених питань Р. Інглхарт та К. Венцель будують «Культурну мапу світу». Інші питання були віднесені до категорій секулярно-раціональних цінностей та цінностей самовираження відповідно до інтерпретації авторського колективу звіту.

- Зниження частки незадоволених фінансовим становищем з 48% до 38,9%. Також знизилась частка тих, хто вважає, що має низький рівень доходу (з 55% до 45,1%) та зросла частка тих, хто оцінює свій дохід як середній (з 33% до 37%). Частка тих, хто за останній рік ніколи не харчувався погано або не обходився без їжі, зросла з 52% до 71,7%. Разом із зростанням оцінки доходів українці почали менше сподіватись на державу і розраховувати на себе. Так зросла підтримка тверджень «дохід повинен бути значно вищим у випадку більш істотних індивідуальних зусиль» (на противагу «доходи повинні бути більш рівними»), «люди більшою мірою самі повинні нести відповідальність за те, щоб себе забезпечити» (на противагу «держава повинна нести більше відповідальності за те, щоб усі громадяни були забезпечені»), «частка приватної власності у бізнесі та виробництві повинна бути збільшена» (на противагу збільшенню державної частки);
- Зростання частки тих, хто за останній рік ніколи не відчував себе у небезпеці у своєму домі/квартирі, з 69% до 73,8%;
- Зниження частки людей, що часто стикаються з розпиванням алкогольних напоїв на вулиці з 51,2% до 39,2% (разом з тим викликає тривогу зростання поширеності продажу наркотиків на вулиці з 9,9% до 13,4% тих, хто часто з цим стикається);
- Зниження частки тих, хто вважає Бога важливим в своєму житті з 64% до 56,3%. Водночас це може свідчити про зниження духовності, а не впливу релігії на життя: так, знизилась частка тих, хто молиться кілька разів на тиждень або частіше з 42,2% до 38,5%, але зросла частка тих, хто відвідує релігійні служби не рідше разу на місяць з 24,1% до 33,5%. Також зросла частка тих, хто вважає, що основний сенс релігії – виконувати релігійні норми і церемонії (з 16,3% до 22,6%), а не робити добро людям;
- Зниження частки тих, хто вважає, що в дітях треба виховувати релігійність (з 22% до 14,9%) та слухняність (з 58% до 33,1%). Зростання частки тих, хто вважає, що в дітях треба виховувати рішучість з 39% до 45,8%;
- Зростання толерантності до людей з ВІЛ (частка тих, хто не хотів би жити поряд з ними, знизилась з 52% до 36,4%) і до гомосексуалів (відповідна частка знизилась з 62% до 44,8%);
- Зростання толерантності до абортів (частка відповідей «виправдано» зросла з 15,1% до 21,0%);
- Зниження частки тих, хто позитивно оцінює зростання поваги до влади (з 50% до 31,9%);
- Зростання частки тих, хто надає перевагу «наданню народу можливості більше впливати на прийняття урядом важливих рішень» перед боротьбою зі зростанням цін та підтриманням порядку серед пріоритетів країни (з 18,4% до 23,8%);
- Зростання громадської активності як фактичної, так і потенційної: зростання частоти підписання петицій, участі в громадських організаціях, готовності брати участь в демонстраціях, страйках, бойкотах;
- Зростання частки тих, хто вважає, що більшості людей можна довіряти: з 23,1% до 30,1%;
- Зростання частки тих, хто вважає, що важливо жити в демократичній країні, що Україна управляється демократично і що в ній поважаються права людини;

- Зростання частки респондентів, які вважають, що під час виборів проводиться правильний підрахунок голосів, з 30% до 54,4%;
- Зростання частки респондентів, які не згодні з тим, що чоловіки є кращими політичними лідерами, ніж жінки (з 48% до 55,1%).

Зростання частки тих, хто пишається громадянством, Р. Інглхарт загалом інтерпретує як зростання схильності до традиційних цінностей, але автори звіту припускають, що для пост-колоніальних країн (адже Україна більшу частину новітньої історії перебувала під впливом інших держав) це може свідчити не про повернення традиціоналізму, а про зміцнення державності. Також це може свідчити про зміцнення солідарності під час війни – так разом з патріотизмом підвищилась і частка громадян, готових захищати свою країну, з 40% до 56,9%. Якщо в 2011 році 67% пишалися українським громадянством (26% дуже пишалися, а 41% скоріше пишалися), то в 2020 таких вже 82,2% (34,7% - «дуже пишаються» та 47,5% - «скоріше, пишаються»). В 2011 році цей показник для України був нижчим, ніж для більшості країн ЄС, тоді як зараз він приблизно відповідає середньому рівню тих країн ЄС, для яких доступні дані сьомої хвилі дослідження.

При порівнянні України з іншими країнами вона залишається найближчою до групи православних європейських країн, таких як Болгарія та Румунія. Разом з тим Україна випереджає ці країни за багатьма показниками секулярно-раціональних цінностей і цінностей самовираження, тому автори дослідження сподіваються на те, що на новій «культурній мапі світу» вона стане ближчою до більшості країн ЄС (мапа за сьомою хвилею WVS не готова станом на момент публікації звіту, оскільки ще не всі країни закінчили польовий етап дослідження).

На жаль, є також і зміни, скоріше негативні для демократичного розвитку, які можуть вказувати на посилення певних аспектів традиційних цінностей і цінностей виживання:

- Зниження частки тих, хто вважає, що в дітях потрібно виховувати незалежність, з 43% до 35%;
- Зростання ксенофобії. Частка тих, хто не бажає жити по сусідству з іммігрантами, зросла з 19% до 27,1%, з людьми іншої національності – з 17% до 24,8%;
- Зростання поширеності гендерних стереотипів щодо того, що університетська освіта важливіша для хлопчика, ніж для дівчинки, з 18% до 24,5%; що «якщо жінка заробляє більше грошей, ніж чоловік, це, як правило, викликає проблеми» - з 20% до 30,9%;
- Зниження частоти засудження ситуацій, коли чоловік б'є дружину, батьки б'ють дітей, насильства загалом;
- Зниження частоти засудження отримання державної допомоги, на які людина не має права, крадіжки, несплати податків, отримання хабаря;
- Зниження частки тих, хто підтримує те, що «не уряд, а незалежні експерти приймають рішення, виходячи з того, що вони вважають найкращим для країни», з 65% до 46,2%;
- Зростання частки тих, хто підтримує управління країною військовими, з 13% до 21,1%;
- Зниження довіри до більшості державних інституцій (суди, уряд, Верховна Рада, освітні заклади, державні установи і служби загалом) - крім Збройних сил та Національної поліції, довіра до яких зросла. Також знизилась довіра до громадських організацій і великого бізнесу;

- Зниження готовності голосувати як на виборах Верховної Ради (з 62% тих, хто завжди голосував, до 55%), так і на місцевих виборах (з 61% до 50,8%, відповідно).

Втім, позитивних змін значно більше, ніж негативних, що відображає розвиток України та поступове прийняття секулярно-раціональних цінностей і цінностей самовираження.

Отримані результати за результатами опитування в межах 7-ї хвилі WVS надають можливість на сучасному етапі осмислити місце України в ціннісно-культурному вимірі як на європейському просторі, так і в світі. І це дає розуміння щодо напрямів послідовного формування ціннісних орієнтирів на основі системи європейських цінностей, зокрема, - рівності перед законом, самореалізації, толерантності, відкритості змінам, індивідуальної відповідальності та взаємодопомоги.

4.

СОЦІАЛЬНІ ЦІННОСТІ ТА СТЕРЕОТИПИ

4. СОЦІАЛЬНІ ЦІННОСТІ ТА СТЕРЕОТИПИ

Кожна національна культура є розмаїтою і багаторівневою та включає в себе багато елементів. Разом з тим у підвалинах культури можливо виокремити невелике число найбільш фундаментальних структур. Дослідники часто використовують для них термін ціннос¬ті, який можна визначити як найбільш загальні схильності надавати перевагу певному стану речей над іншими, вважати благом саме його . Ці конструкти є досить абстрактними та не завжди усвідомлювані, проте вони впливають на вибір цілей життя та засобів їхнього досягнення в різних сферах - від міжособистісних стосунків та підходів до виховання дітей до політичного устрою, релігійних поглядів та економічних відносин.

Цей розділ присвячений огляду загальних соціальних цінностей та пануючим стереотипам в українському суспільстві та їх порівнянню з іншими країнами Європи.

Як свідчать результати, структура фундаментальних цінностей та їх ієрархія змінюються дуже повільно, а певні коливання є скоріше реакцією на стан соціуму в період проведення чергового опитування. Для українців сім'я була і є на першому місці в житті за важливістю: 86,3% визнали її для себе дуже важливою та ще 13% - скоріше важливою. На другому місці за важливістю (по сумі відповідей «дуже важливо» та «скоріше важливо») традиційно знаходиться найближче соціальне оточення - друзі та знайомі (34,1% надали відповідь «дуже важливо» та 56% - «скоріше важливо»). Вільний час як важливий складник життя українці стали називати частіше, порівняно із даними 90-х років. Найбільш суттєво у 2020 році змінилось сприйняття важливості роботи: дуже важливою її зазначили 40,6%, що суттєво менше ніж у 1999 (61%), 2006 (44%), 2008 (57%) та 2011 (53%). Ще 40,4% за даними останнього опитування визнали роботу «скоріше важливою». Можливо, на зменшення ступеня важливості роботи вплинула ситуація карантину в зв'язку з епідемією коронавірусу COVID-19 або те, що опитування проводилось в сезон відпусток. Релігія є важливою для двох третин українців: 23,6% назвали її «дуже важливою» та 43,1% - «скоріше важливою». Політика у цьому списку посідає останнє місце: вона дуже важлива для 8,7% та скоріше важлива для 22,3% (див. табл. 4.1).

Порівняльний аналіз результатів різних країн-учасниць опитування у 2020 році (рис. 4.1) показує, що важливість сім'ї в житті в більшості з них перевищує 90% і показник України схожий з показниками Нідерландів, Литви, Фінляндії, Естонії. За важливістю друзів та знайомих Україна займає одне з останніх місць поряд із Литвою та Естонією. За важливістю вільного часу показник України також знаходиться внизу умовного рейтингу та схожий з показником Болгарії. Робота для українців має значно менший рівень важливості порівняно із іншими країнами Європи. Щодо важливості релігії Україна має близькі результати з Хорватією та Болгарією. Важливість політики в Україні є на рівні схожому із показниками Греції, Угорщини та Естонії.

Спектр ціннісних орієнтацій відбивається і на тому, які саме якості необхідно виховувати у власних дітей. В свою чергу відповіді щодо тих якостей, які важливо виховувати у дітей в сім'ї, дають уяву про бачення тих якостей особистості, які вважаються перспективними для досягнення успіху в житті (табл. 4.2). Як бачимо, працелюбність залишається

Таблиця 4.1. Розподіл відповідей респондентів стосовно важливості різних аспектів життя, порівняння даних для України з 1996 по 2020 рік

Q1-6. Скажіть, будь ласка, наскільки важливо для Вас те, що я зараз назву?						
	Україна, 2020	Україна, 2011	Україна, 2008	Україна, 2006	Україна, 1999	Україна, 1996
Q1. Сім'я						
Дуже важливо	86,3%	92,0%	88%	91%	82%	87%
Скоріше важливо	13,0%	6,6%	10%	8%	14%	11%
Скоріше не важливо	0,5%	1,3%	1%	1%	3%	1%
Зовсім не важливо	0,2%	0,1%	1%	0%	1%	1%
Q2. Друзі, знайомі						
Дуже важливо	34,1%	44%	35%	41%	39%	35%
Скоріше важливо	56,0%	42%	53%	47%	49%	55%
Скоріше не важливо	7,7%	12%	11%	10%	11%	9%
Зовсім не важливо	2,2%	2%	1%	2%	2%	2%
Q3. Вільний час						
Дуже важливо	34,8%	37%	31%	30%	25%	26%
Скоріше важливо	49,4%	44%	49%	49%	43%	46%
Скоріше не важливо	11,9%	15%	16%	17%	25%	21%
Зовсім не важливо	4,0%	4%	4%	4%	6%	6%
Q4. Політика						
Дуже важливо	8,7%	7%	11%	9%	11%	6%
Скоріше важливо	22,3%	21%	26%	28%	27%	23%
Скоріше не важливо	32,7%	42%	35%	40%	38%	41%
Зовсім не важливо	36,3%	30%	29%	23%	24%	29%
Q5. Робота						
Дуже важливо	40,6%	53%	57%	44%	61%	49%
Скоріше важливо	40,4%	26%	23%	33%	21%	38%
Скоріше не важливо	10,3%	12%	9%	13%	9%	8%
Зовсім не важливо	8,7%	9%	10%	9%	7%	4%
Q6. Релігія						
Дуже важливо	23,6%	26%	27%	20%	21%	21%
Скоріше важливо	43,1%	35%	40%	37%	33%	33%
Скоріше не важливо	18,4%	26%	21%	29%	29%	26%
Зовсім не важливо	14,9%	13%	13%	14%	17%	20%

Примітка: розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді», оскільки дані альтернативи були включені не до всіх хвиль опитування.

найголовнішою якістю, хоча її важливість у 2020 році зазначила менша частка опитаних, ніж в попередніх хвилях дослідження. Почуття відповідальності назвали 62,5%. Більше половини (55,1%) обрали гарні манери. Майже половина українців вважають важливим виховувати у дітей такі якості як «терпимість та увага до інших людей» (47,9%) та «рішучість, наполегливість» (45,8%). Зменшилась до 38,9% частка тих, хто вважає важливим виховувати ощадливість. Такі якості як незалежність та слухняність назвав кожний третій з опитаних (35% та

Рис. 4.1. Оцінка важливості* різних аспектів життя, порівняння даних з окремими країнами за результатами хвилі 7, 2017-2020 рік

Сім'я

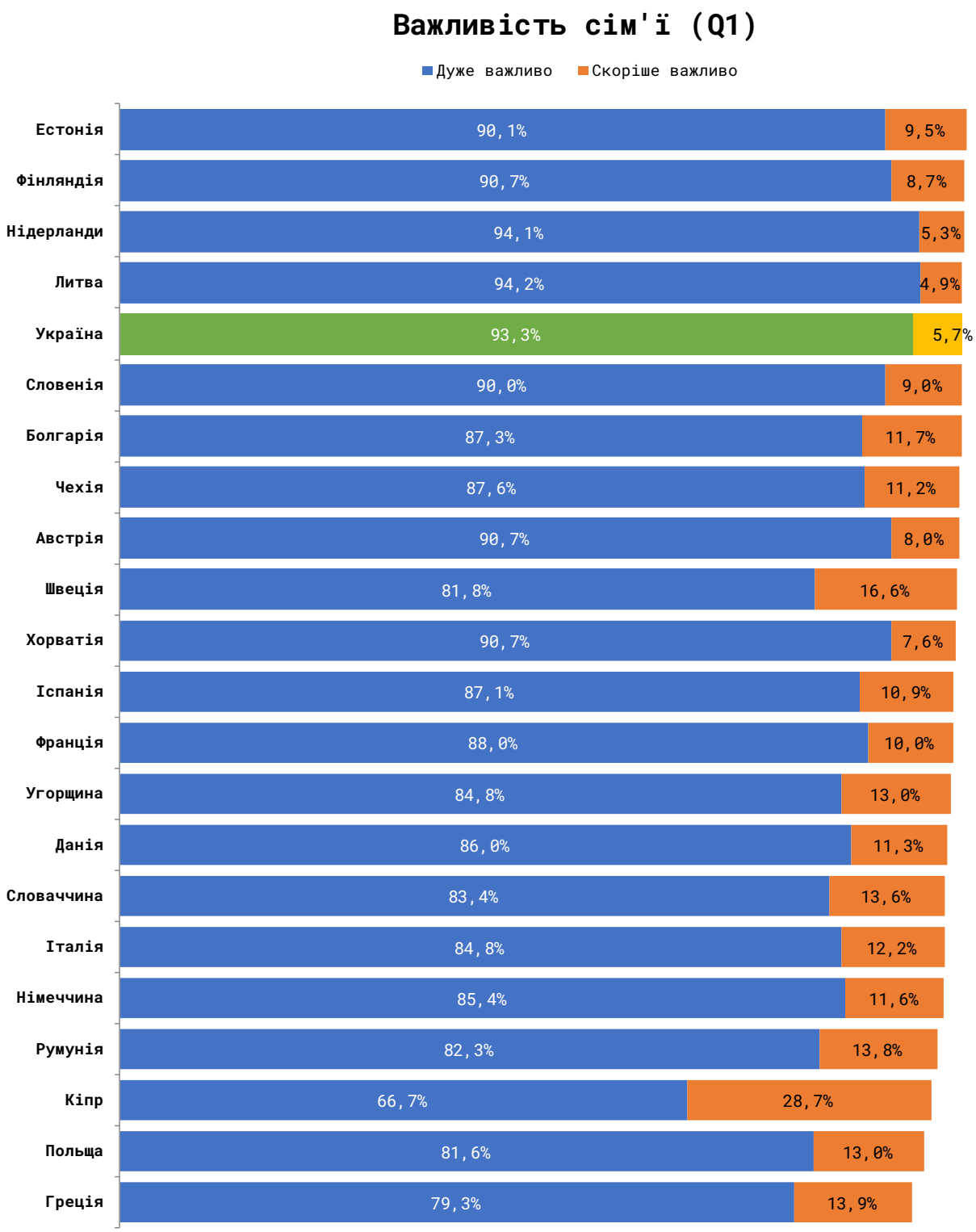

Друзі, знайомі

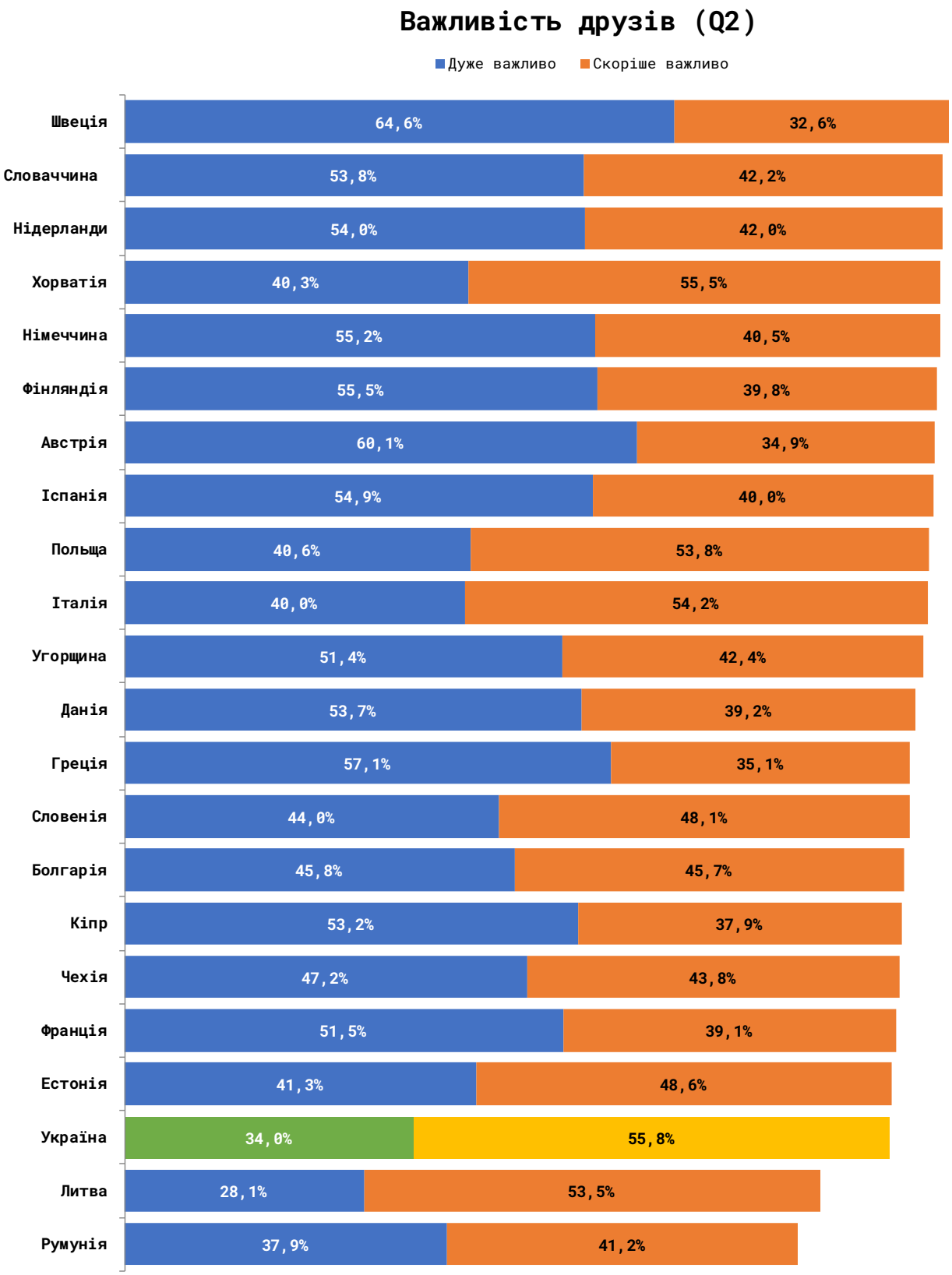

Вільний час

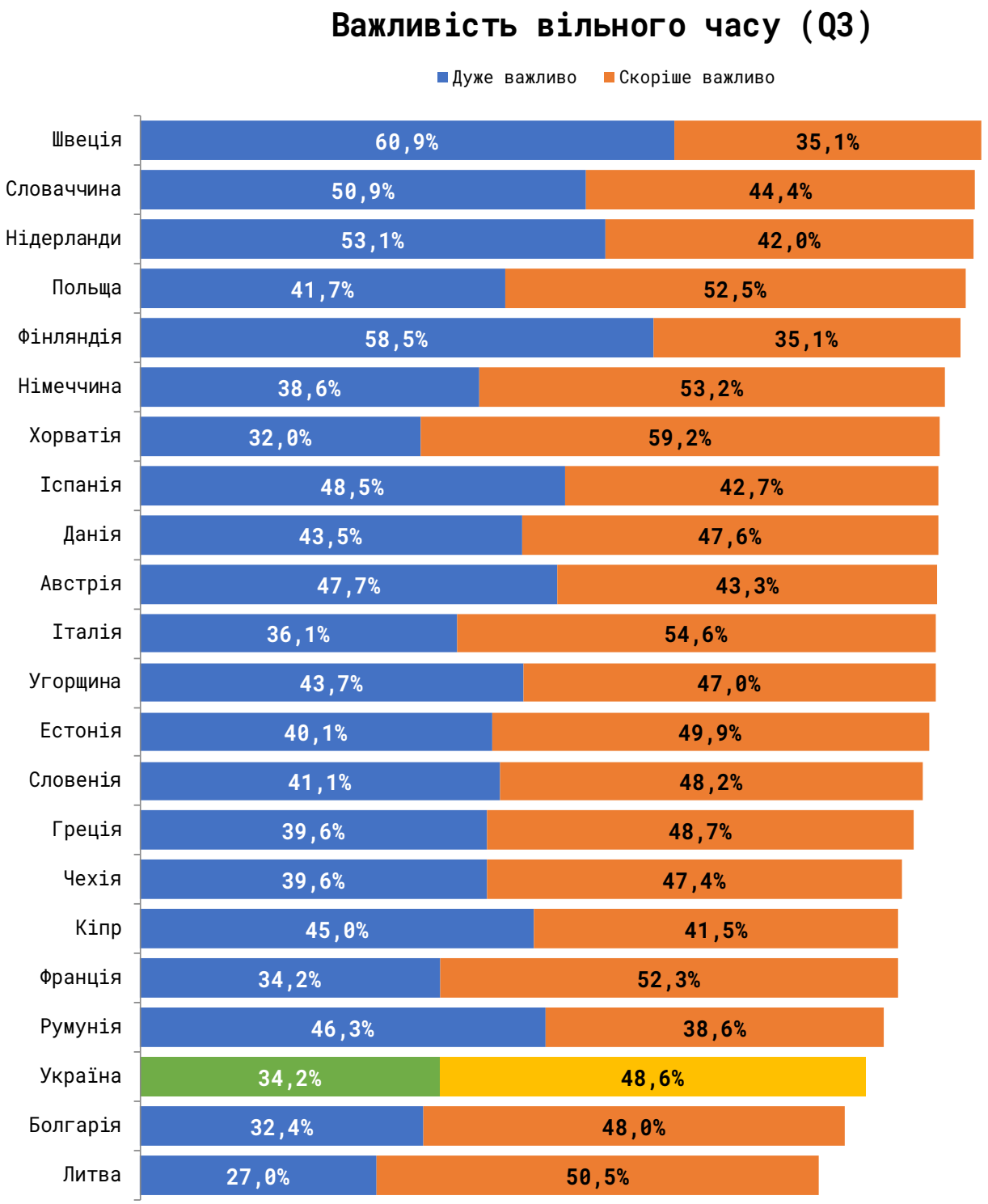
Важливість вільного часу (Q3)
Дуже важливо
Скоріше важливо
Швеція 60,9% 35,1%
Словаччина 50,9% 44,4%
Нідерланди 53,1% 42,0%
Польща 41,7% 52,5%
Фінляндія 58,5% 35,1%
Німеччина 38,6% 53,2%
Хорватія 32,0% 59,2%
Іспанія 48,5% 42,7%
Данія 43,5% 47,6%
Австрія 47,7% 43,3%
Італія 36,1% 54,6%
Угорщина 43,7% 47,0%
Естонія 40,1% 49,9%
Словенія 41,1% 48,2%
Греція 39,6% 48,7%
Чехія 39,6% 47,4%
Кіпр 45,0% 41,5%
Франція 34,2% 52,3%
Румунія 46,3% 38,6%
Україна 34,2% 48,6%
Болгарія 32,4% 48,0%
Литва 27,0% 50,5%

Політика

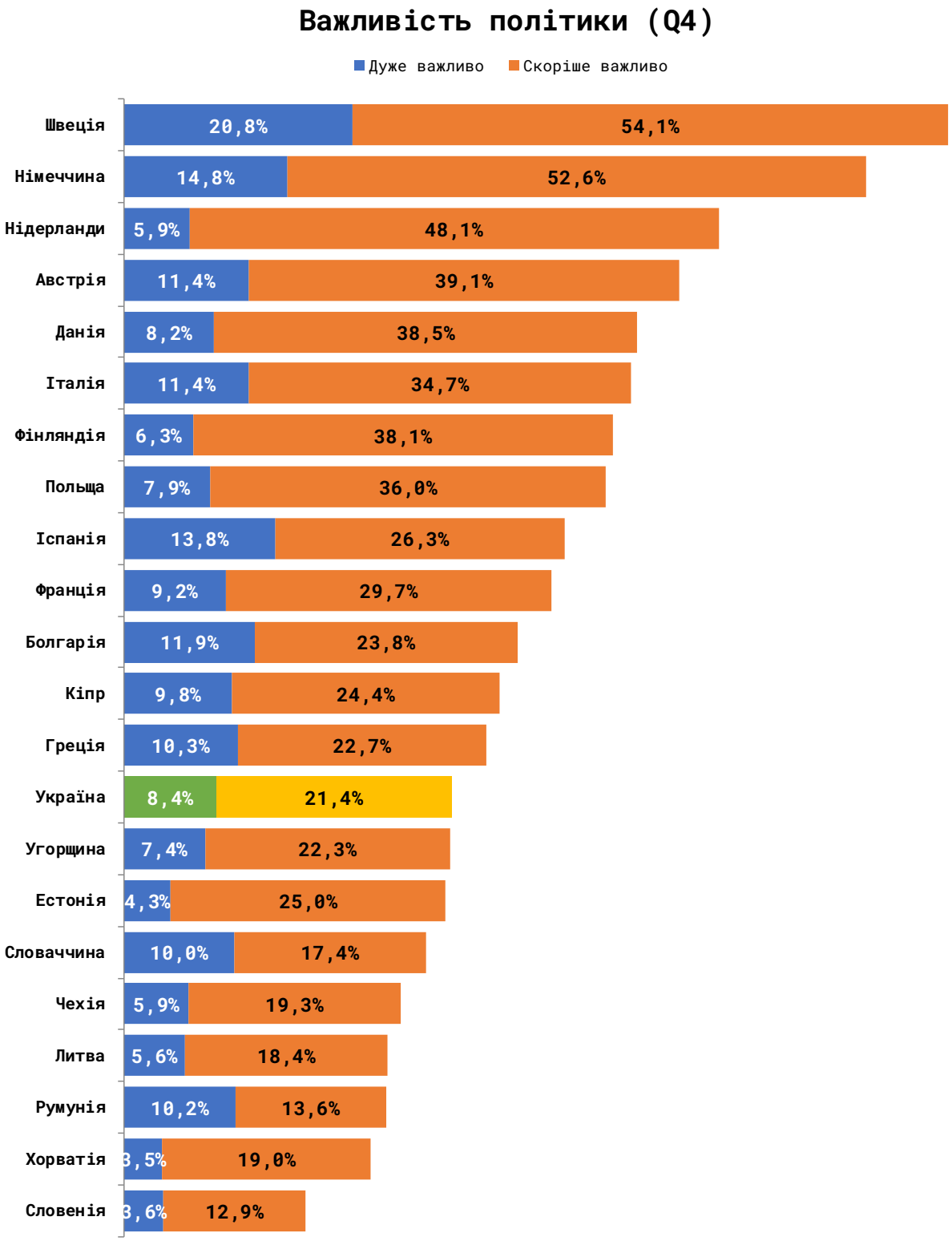
Важливість політики (Q4)
Дуже важливо
Скоріше важливо
Швеція 20,8% 54,1%
Німеччина 14,8% 52,6%
Нідерланди 5,9% 48,1%
Австрія 11,4% 39,1%
Данія 8,2% 38,5%
Італія 11,4% 34,7%
Фінляндія 6,3% 38,1%
Польща 7,9% 36,0%
Іспанія 13,8% 26,3%
Франція 9,2% 29,7%
Болгарія 11,9% 23,8%
Кіпр 9,8% 24,4%
Греція 10,3% 22,7%
Україна 8,4% 21,4%
Угорщина 7,4% 22,3%
Естонія 4,3% 25,0%
Словаччина 10,0% 17,4%
Чехія 5,9% 19,3%
Литва 5,6% 18,4%
Румунія 10,2% 13,6%
Хорватія 3,5% 19,0%
Словенія 3,6% 12,9%

Робота

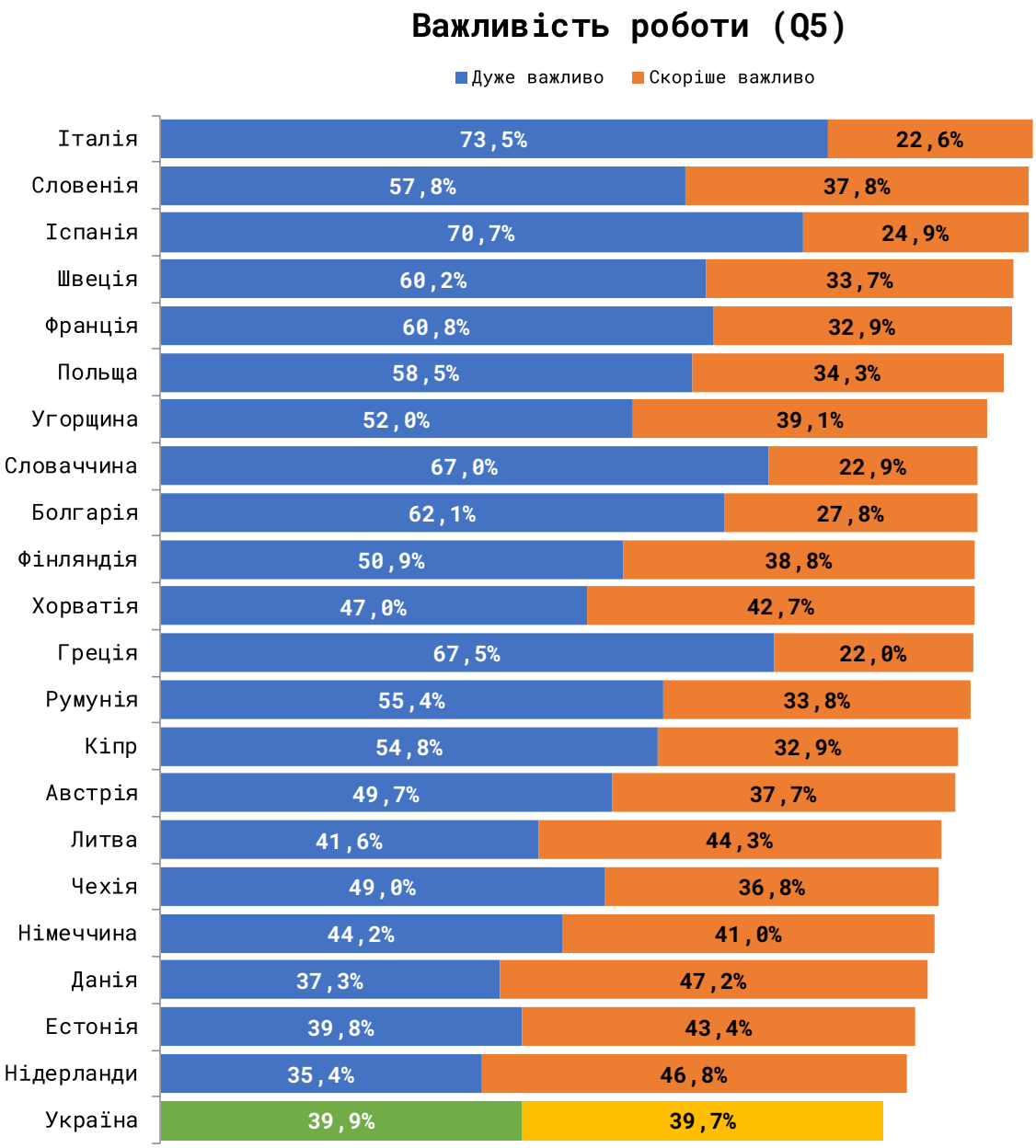
Важливість роботи (Q5)
Дуже важливо
Скоріше важливо
Італія 73,5% 22,6%
Словенія 57,8% 37,8%
Іспанія 70,7% 24,9%
Швеція 60,2% 33,7%
Франція 60,8% 32,9%
Польща 58,5% 34,3%
Угорщина 52,0% 39,1%
Словаччина 67,0% 22,9%
Болгарія 62,1% 27,8%
Фінляндія 50,9% 38,8%
Хорватія 47,0% 42,7%
Греція 67,5% 22,0%
Румунія 55,4% 33,8%
Кіпр 54,8% 32,9%
Австрія 49,7% 37,7%
Литва 41,6% 44,3%
Чехія 49,0% 36,8%
Німеччина 44,2% 41,0%
Данія 37,3% 47,2%
Естонія 39,8% 43,4%
Нідерланди 35,4% 46,8%
Україна 39,9% 39,7%

Релігія

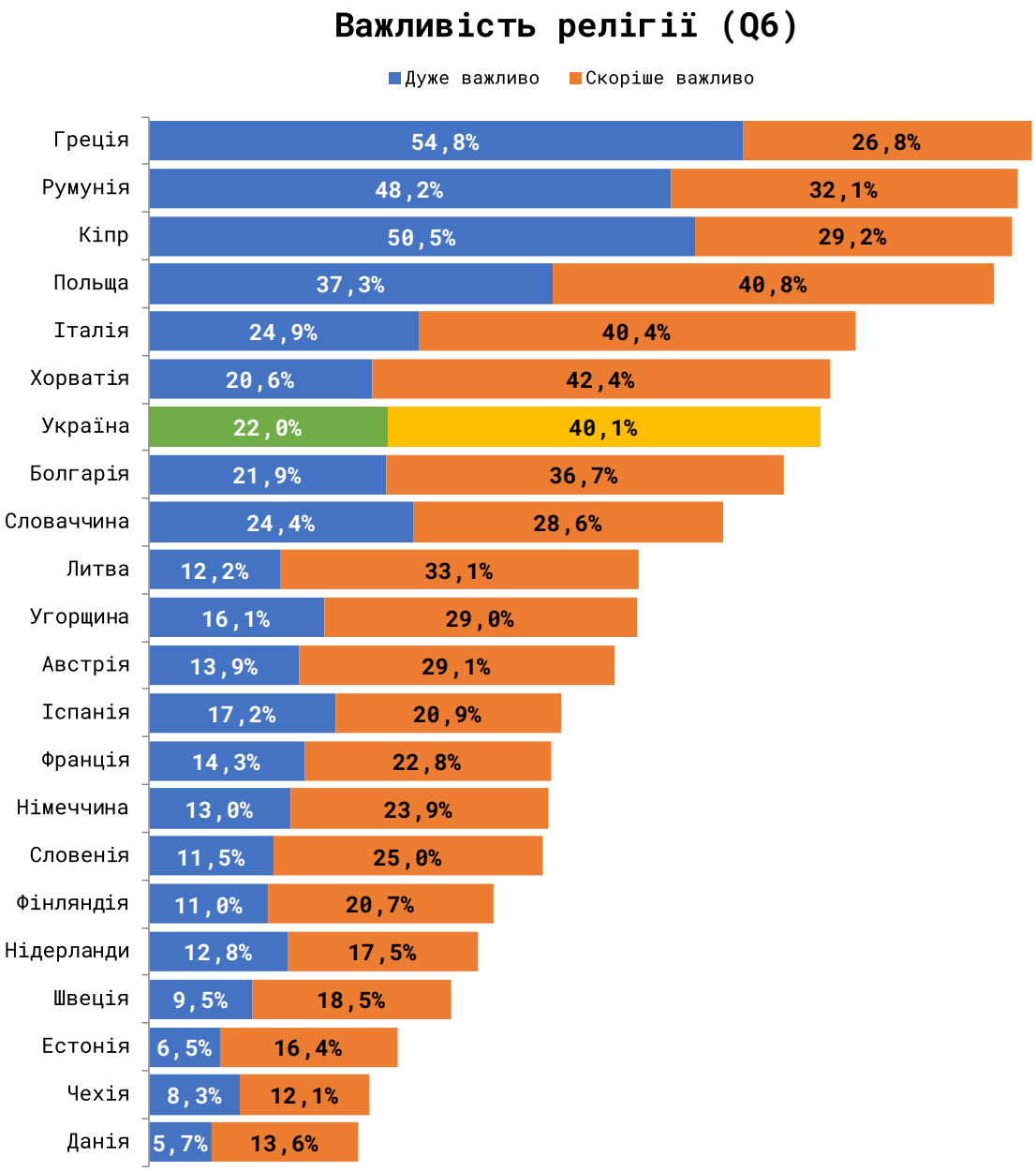

Примітка: Для рис. 4.1. показані варіанти відповідей «Дуже важливо» і «Скоріше важливо» для питань Q1-Q6 «Скажіть, будь ласка, наскільки важливо для Вас те, що я зараз назву».

Таблиця 4.2. Оцінка респондентами важливості певних якостей в дітей, порівняння даних для України з 1996 по 2020 рік

Q7-17. Перед Вами перелік якостей, які можна виховати у дітей в сім'ї. Які з них є найбільш важливими?												
	Україна, 2020		Україна, 2011		Україна, 2008		Україна, 2006		Україна, 1999		Україна, 1996	
	Вибрані	Не вибрані	Вибрані	Не вибрані	Вибрані	Не вибрані	Вибрані	Не вибрані	Вибрані	Не вибрані	Вибрані	Не вибрані
Q9. Працелюбність	71,6%	28,4%	86%	14%	88,5%	11,5%	87%	13%	88%	12%	83%	17%
Q10. Почуття відповідальності	62,5%	37,5	76%	24%	74%	26%	74%	26%	75%	25%	66%	34%
Q7. Гарні манери*	55,1%	44,9%	–	–	60%	40%	–	–	55%	45%	49%	51%
Q12. Терпимість та увага до інших людей	47,9%	52,1%	59%	41%	62%	38%	61%	39%	65%	35%	61%	39%
Q14. Рішучість, наполегливість	45,8%	54,2%	39%	61%	32%	68%	53%	47%	46%	82%	42%	58%
Q13. Ощадливість (ощадливе ставлення до грошей і речей)	38,9%	61,1%	45%	55%	53%	47%	57%	43%	50%	50%	49%	51%
Q8. Незалежність	35,0%	65%	43%	57%	22%	78%	45%	55%	32%	68%	34%	66%
Q17. Слухняність	33,1%	66,9%	42%	58%	40,5%	59,5%	46%	54%	35%	65%	38%	62%
Q16. Безкорисливість	15,8%	84,2%	20%	80%	19%	81%	24%	76%	15%	85%	19%	81%
Q15. Релігійність	14,9%	85,1%	22%	78%	24%	74%	22%	78%	18%	82%	20%	80%
Q11. Уява	12,1%	87,9%	13%	87%	12%	88%	19%	81%	11%	89%	11%	89%

** якість не була включена до списку в окремі роки дослідження*

33,1%, відповідно). Найменш важливими виявилися такі якості як безкорисливість, релігійність та уява, які обрали, відповідно, 15,8%, 14,9% та 12,1%.

Толерантність є однією із важливих ознак ціннісного поля більшості європейських країн. В Україні за роки незалежності відбулись потужні зміни у формуванні культури толерантного сприйняття «іншого», хоча рівень нетолерантності досі є відносно високим. Як свідчать дані, за останні два десятиріччя суттєво зменшилась частка українців, які не готові сприймати як сусідів людей, які вживають наркотики, алкоголь, гомосексуалів, хворих на ВІЛ. Проте під впливом соціально-економічних процесів в Україні зросло небажання людей мати по сусідству іммігрантів, іноземних працівників, людей, які розмовляють іншою мовою, людей іншої національності, іншої релігії. Також збільшилось негативне сприйняття офіційно неодружених пар, які живуть разом (рис. 4.2).

На рисунках 4.3 - 4.7 можна побачити показники припустимості мати ті чи інші групи як сусідів в різних країнах Європи та порівняти з ними Україну.

Важливою характеристикою

Рис. 4.2. Оцінка респондентами небажання жити по сусідству з представниками різних груп, порівняння даних для України з 2006 по 2020 рік

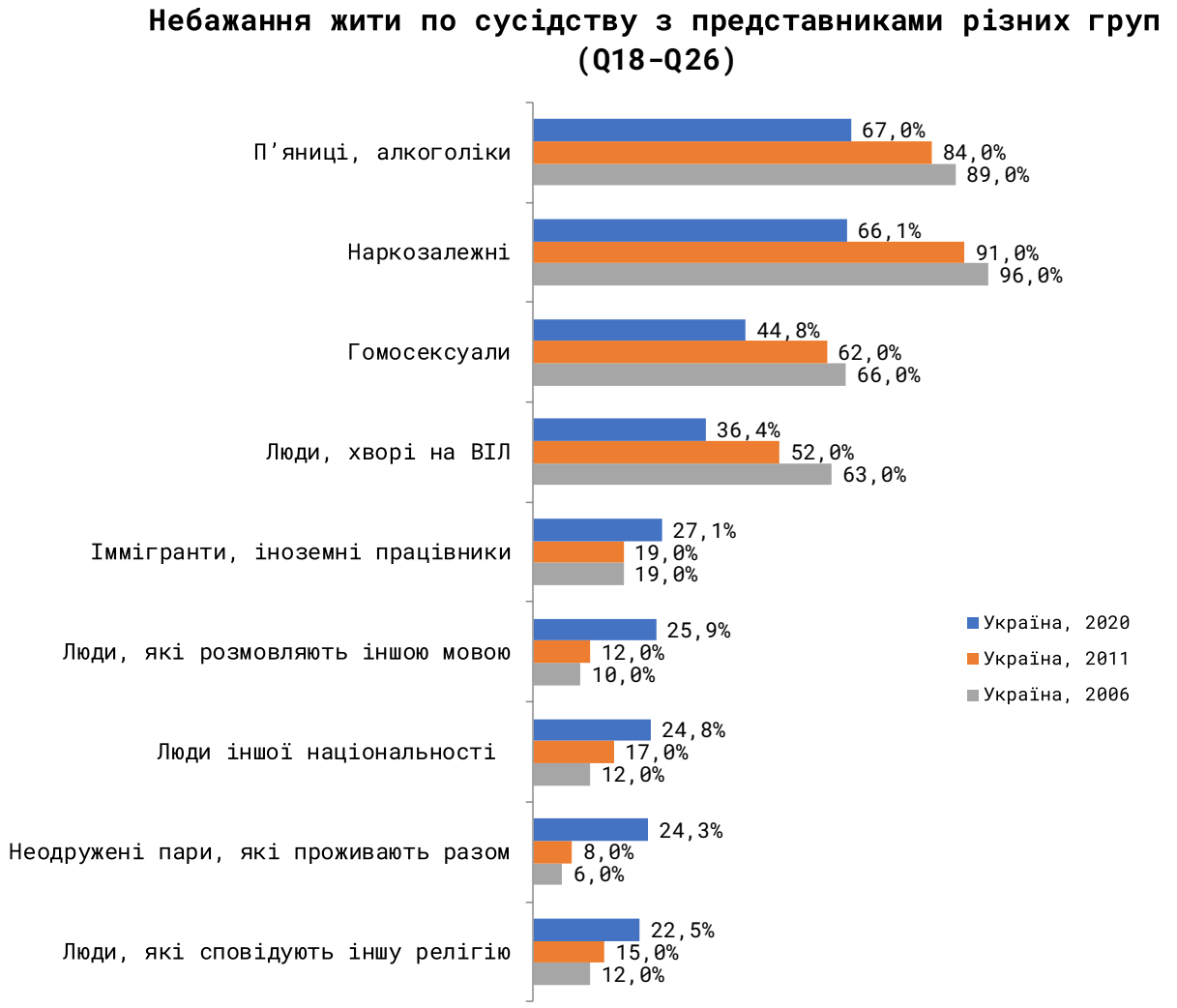

Примітка: Згадані представники різних груп у відповідь на питання Q18-26 «Тут перераховані різні групи людей. Назвіть групи, з представниками яких Ви не хотіли б жити по сусідству»

Рис. 4.3. Частка респондентів, які не хотіли б жити по сусідству із п'яницями, алкоголіками, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

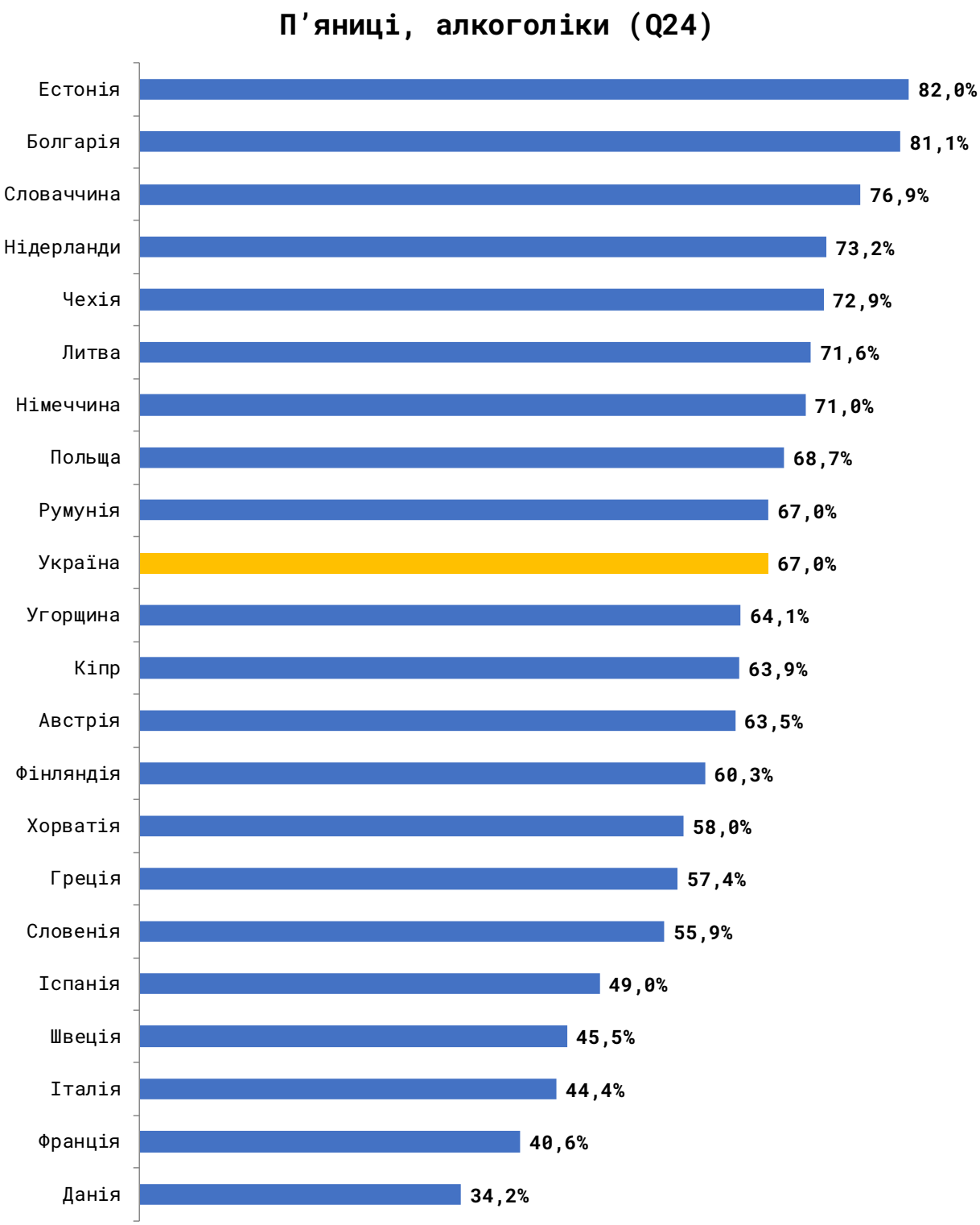

Примітка: Згадані представники даної групи у відповідь на питання Q24 «Тут перераховані різні групи людей. Назвіть групи, з представниками яких Ви не хотіли б жити по сусідству – П'яниці, алкоголіки»

Рис. 4.4. Частка респондентів, які не хотіли б жити по сусідству із наркозалежними, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

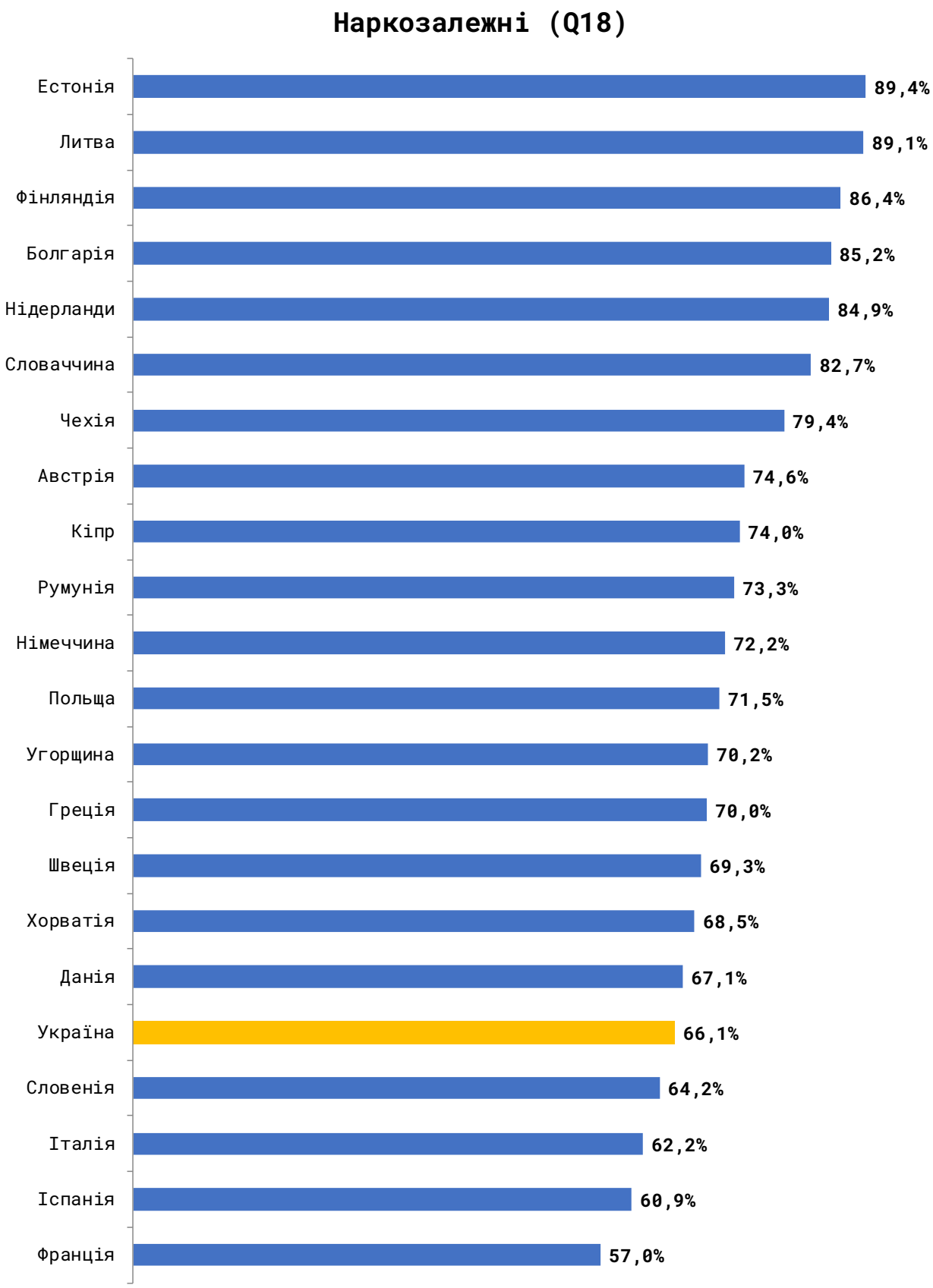

Примітка: Згадані представники даної групи у відповідь на питання Q18 «Тут перераховані різні групи людей. Назвіть групи, з представниками яких Ви не хотіли б жити по сусідству - Наркозалежні»

Рис. 4.5. Частка респондентів, які не хотіли б жити по сусідству із гомосексуалами, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

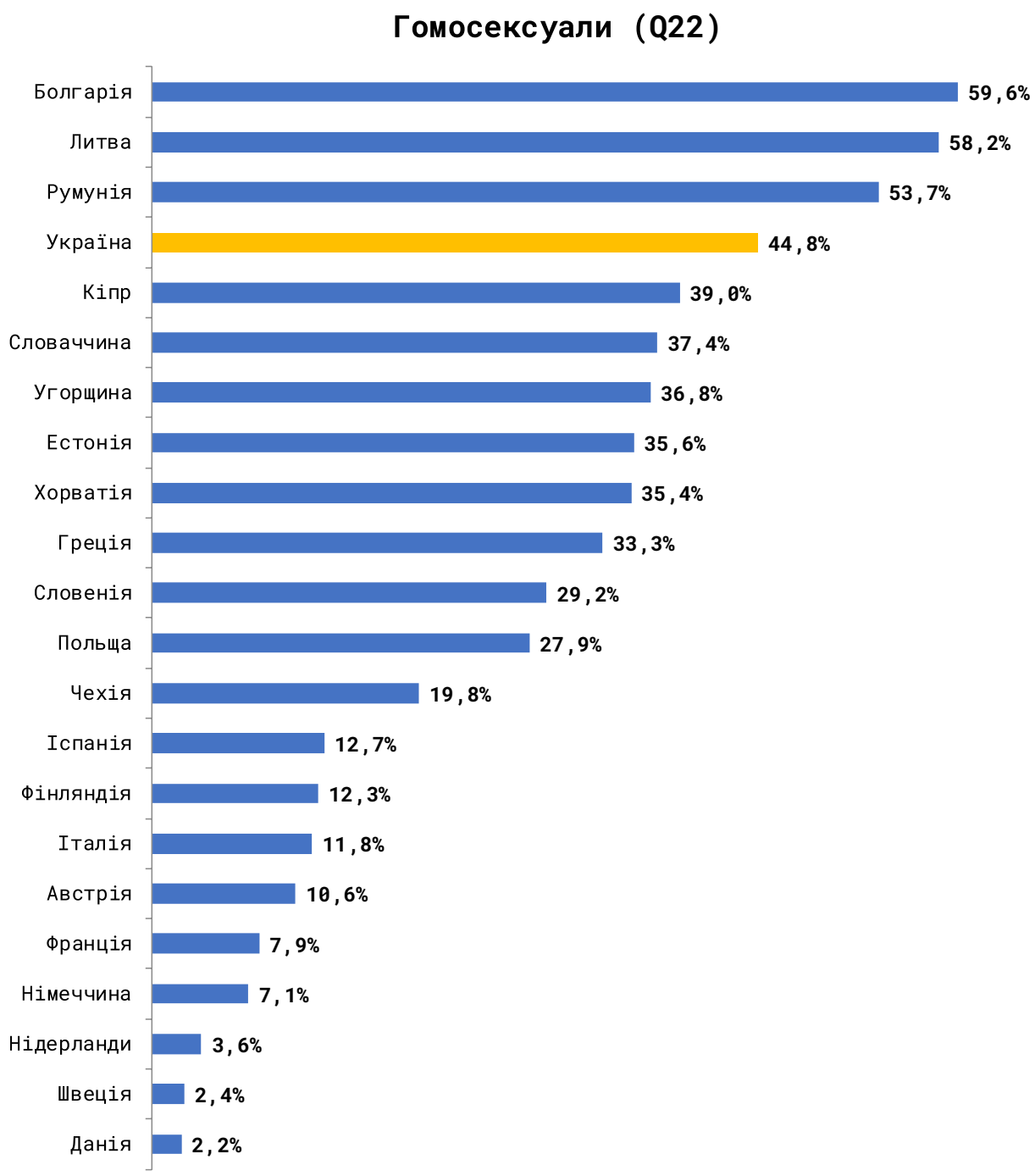

Примітка: Згадані представники даної групи у відповідь на питання Q22 «Тут перераховані різні групи людей. Назвіть групи, з представниками яких Ви не хотіли б жити по сусідству - Гомосексуали»

Рис. 4.6. Частка респондентів, які не хотіли б жити по сусідству із іммігрантами, іноземними працівниками, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

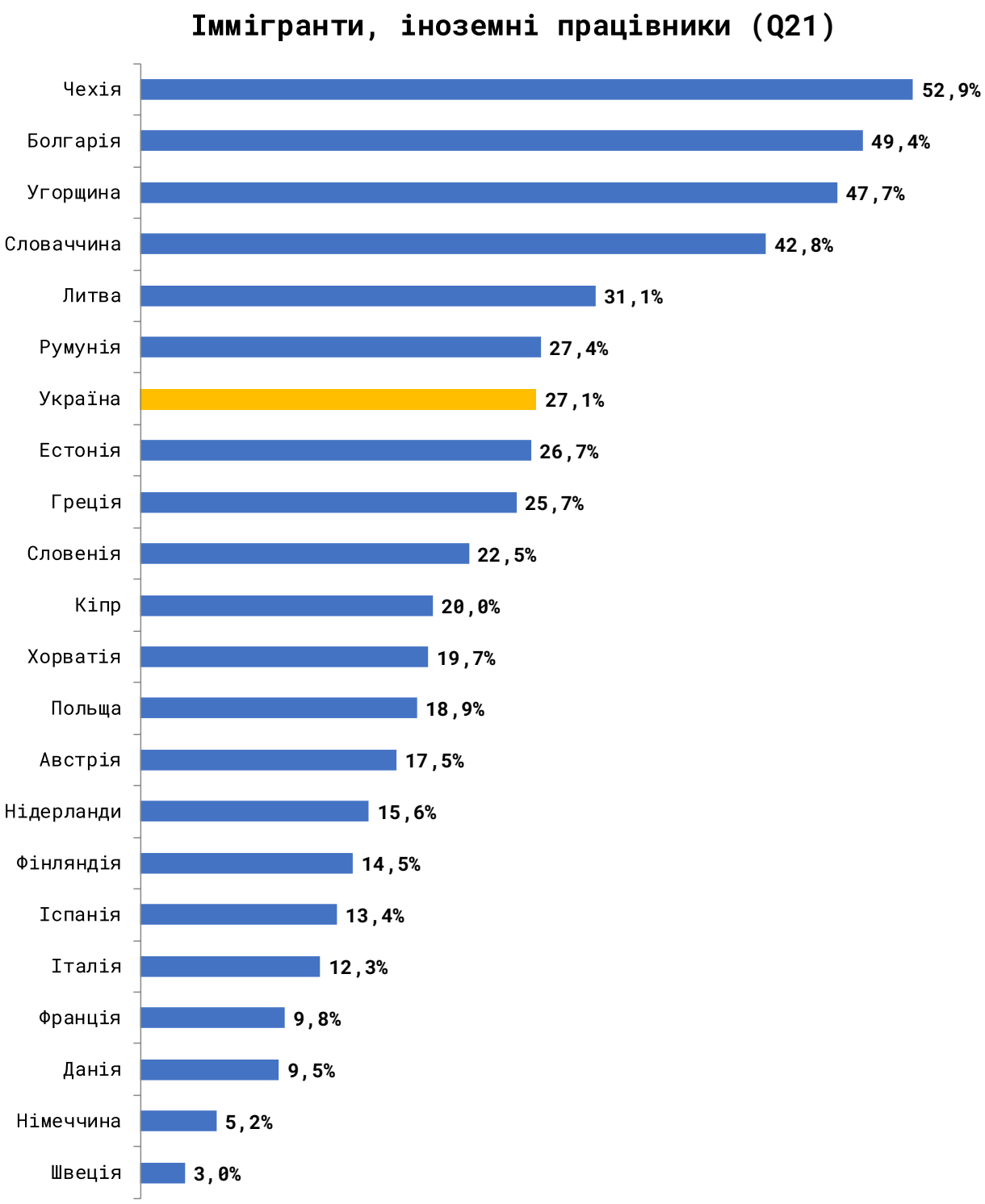

Примітка: Згадані представники даної групи у відповідь на питання Q21 «Тут перераховані різні групи людей. Назвіть групи, з представниками яких Ви не хотіли б жити по сусідству – Іммігранти, іноземні працівники»

Рис. 4.7. Частка респондентів, які не хотіли б жити по сусідству із людьми іншої національності, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

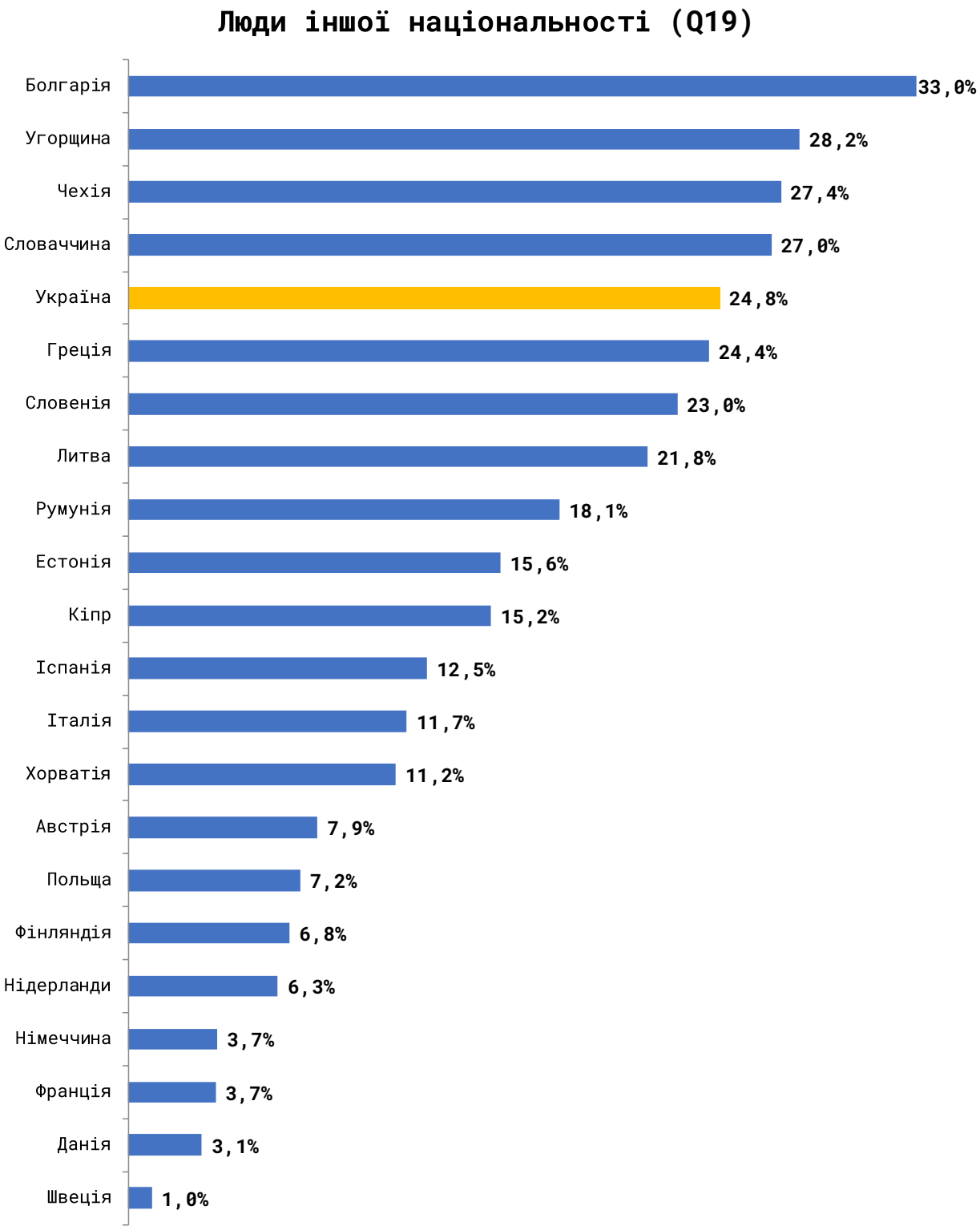

Примітка: Згадані представники даної групи у відповідь на питання Q21 «Тут перераховані різні групи людей. Назвіть групи, з представниками яких Ви не хотіли б жити по сусідству – Люди іншої національності»

українського суспільства є традиційні стереотипи, зокрема щодо гендерних ролей, сім'ї та дітей, роботи (таблиці 4.3 та 4.4).

Як свідчать дані, для українців дуже важливою є батьківська сім'я – для 85,2% важливо зробити так, щоб ними пишалися батьки; три чверті погоджуються з думкою, що люди повинні піклуватися про своїх батьків до кінця їхніх днів.

Серед гендерних стереотипів зберігаються погляди, що коли мати працює заради заробітку, її діти страждають (58,1% висловили згоду, натомість в 2011 таких було 36%).

Таблиця 4.3. Ступінь згоди із твердженнями щодо суспільного устрою, порівняння даних для України за 2011 та 2020 рр.

Q27-32. По кожному з тверджень, які я зачитаю, скажіть, наскільки Ви погоджуєтесь або не погоджуєтесь із ними.		
	Україна, 2020	Україна, 2011
Q32. Бути домогосподаркою – це також важлива справа, як і робота, за яку платять зарплату		
Повністю згодні	36,4%	49%
Згодні	47,3%	40%
Не згодні	13,0%	9%
Абсолютно не згодні	3,3%	2%
Q27. Одна з найважливіших життєвих цілей – зробити так, щоб батьки пишались мною		
Повністю згодні	33,3%	36%
Згодні	51,9%	44%
Не згодні	11,7%	16%
Абсолютно не згодні	3,2%	5%
Q28. Коли мати працює заради заробітку, її діти страждають		
Повністю згодні	14,6%	11%
Згодні	43,5%	25%
Не згодні	36,1%	54%
Абсолютно не згодні	5,8%	10%
Q31. Загалом, з чоловіків виходять кращі керівники бізнесу, ніж з жінок		
Повністю згодні	9,6%	17%
Згодні	34,1%	29%
Не згодні	43,3%	40%
Абсолютно не згодні	12,9%	14%
Q29. Загалом, чоловіки є кращими політичними лідерами, ніж жінки		
Повністю згодні	8,7%	22%
Згодні	36,2%	30%
Не згодні	43,4%	38%
Абсолютно не згодні	11,7%	10%
Q30. Університетська освіта – важливіше для хлопчика, ніж для дівчинки		
Повністю згодні	5,4%	7%
Згодні	19,1%	11%
Не згодні	53,9%	55%
Абсолютно не згодні	21,5%	27%

Примітка: розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді», оскільки дані альтернативи були включені не до всіх хвиль опитування.

Таблиця 4.4. Ступінь згоди із твердженнями щодо суспільного устрою, розподіл відповідей за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки

Q33-Q41. По кожному з тверджень, які я зачитаю, скажіть, наскільки Ви погоджуєтесь або не погоджуєтесь із ними.						
	Повністю погоджуюсь	Погоджуюсь	Як погоджуюсь, так і не погоджуюсь	Не погоджуюсь	Цілком не погоджуюсь	Не знаю, важко відповісти, відмова відповідати
Q38. Люди повинні піклуватися про своїх батьків до кінця їхніх днів	36,3%	38,8%	14,0%		2,1%	2,7%
Q34. Коли робочих місць недостатньо, потрібно віддавати перевагу громадянам України перед іммігрантами	29,0%	36,3%	17,1%	10,2%	2,4%	5,0%
Q39. Люди, які не працюють, стають ледарями	23,1%	39,4%	18,2%	12,8%	3,5%	3,0%
Q41. Робота завжди повинна бути на першому місці, навіть якщо це приводить до зменшення вільного часу	11,5%	23,9%	30,5%	24,7%	6,0%	3,3%
Q40. Робота – це обов'язок людей перед суспільством	11,2%	27,5%	28,8%	21,7%	7,4%	3,4%
Q37. Мати дітей - це обов'язок людей перед суспільством	10,5%	20,8%	24,1%	27,9%	11,5%	5,2%
Q33. Коли робочих місць недостатньо, чоловіки повинні мати більше прав на роботу, ніж жінки	9,7%	19,3%	22,2%	32,4%	10,6%	5,8%
Q35. Якщо жінка заробляє більше грошей, ніж чоловік, це, як правило, викликає проблеми	7,7%	23,2%	25,7%	32,2%	6,4%	4,8%
Q36. Гомосексуальні пари такі ж хороші батьки, як і будь-які інші пари	2,2%	8,0%	12,4%	29,7%	26,5%	21,2%

Третина українців погодились з тим, що «якщо жінка заробляє більше грошей, ніж чоловік, це, як правило, викликає проблеми». Майже 45% погодились з тим, що «загалом, чоловіки краще підходять на роль політичних лідерів, ніж жінки», а ще 43,7% погодилися, що «Загалом, з чоловіків виходять кращі керівники бізнесу, ніж з жінок». Позитивною тенденцією є те, що згода з даними твердженнями знизилась у 2020, можливо завдяки відповідним кампаніям і гендерним квотам.

Водночас негативною тенденцією є зниження рівня згоди із твердженням, що «бути домогосподаркою – це також важлива справа, як і робота, за яку платять зарплату» (з цим згодні 83,7%, тоді як в 2011 таких було 89%).

Рис. 4.8. Оцінка респондентами тверджень щодо змін в суспільстві за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр

Примітка: Розподіл відповідей за питанням Q42 «На цій картці зазначені три твердження стосовно нашого суспільства. Будь ласка, оберіть те, яке найбільше підходить Вам»

У сфері праці поширеними стереотипами є такі: «робота завжди повинна бути на першому місці, навіть якщо це приводить до зменшення вільного часу» - з цим погодились 35%; «робота – це обов'язок людей перед суспільством» - з цим погодились майже 40%; «люди, які не працюють, стають ледарями» – більше 62%.

Таблиця 4.5. Оцінка респондентами тверджень щодо змін в найближчому майбутньому, порівняння даних для України з 1996 до 2020 року

Q43-Q45. Скажіть по кожному з тверджень, якщо це відбудеться, це було б добре, погано або не мало б значення?				
	Україна, 2020	Україна, 2011	Україна, 2006	Україна, 1996
Q44. Більша увага розвитку техніки				
Добре	64,1%	70%	72%	76%
Погано	6,5%	3%	10%	5%
Не має значення	29,3%	26%	18%	19%
Q45. Більше поваги до влади				
Добре	31,9%	50%	46%	62%
Погано	15,0%	6%	13%	5%
Не має значення	53,1%	44%	41%	33%
Q43. Зменшення важливості роботи в нашому житті				
Добре	25,5%	32%	33%	22%
Погано	38,6%	43%	52%	61%
Не має значення	35,9%	25%	15%	17%

Примітка: розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді», оскільки дані альтернативи були включені не до всіх хвиль опитування.

Рис. 4.9. Оцінка респондентами твердження щодо зменшення важливості роботи в нашому житті, порівняння даних з окремими країнами за результатами хвилі 7, 2017-2020 рік

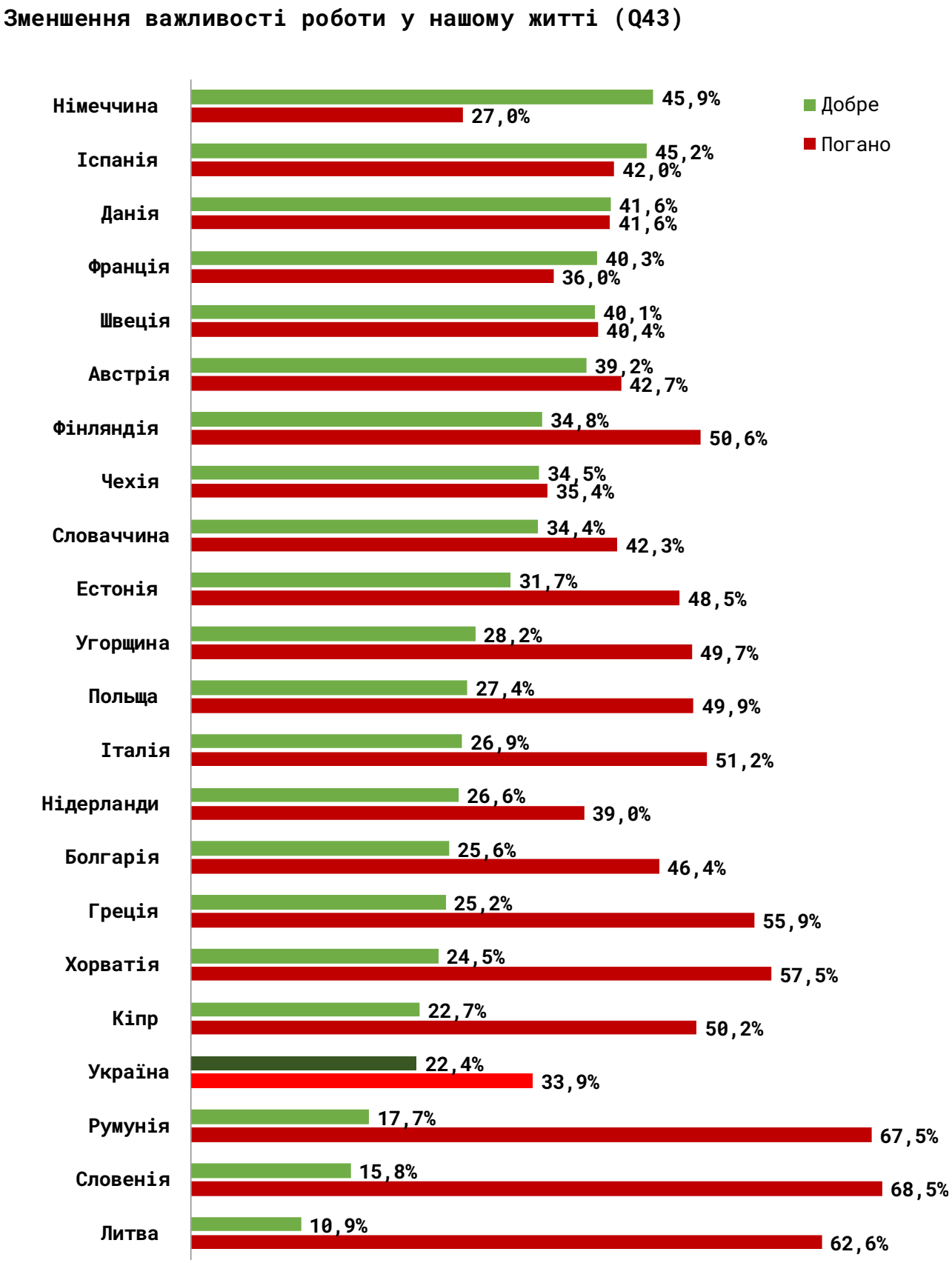

Примітка: Для рис. 4.9. показані варіанти відповідей «Добре» і «Погано» для питання Q43 «Зменшення важливості роботи у нашому житті. Скажіть, якщо це відбудеться, це було б добре, погано або не мало б значення?»

Дві третини (65,3%) погодились з думкою, що «коли робочих місць недостатньо, потрібно віддавати перевагу громадянам України перед іммігрантами», а 29% - що «коли робочих місць недостатньо, чоловіки повинні мати більше прав на роботу, ніж жінки».

Надаючи відповідь про бачення подальшого розвитку нашого суспільства майже половина українців (47,2%) вважають, що воно має бути поступово змінено шляхом реформування, третина (32,7%) висловились за необхідність надійного захисту сучасного суспільства від впливу руйнівних сил, ще 12,6% готові до радикальних змін шляхом революційних перетворень (рис. 4.8).

Якщо говорити про гіпотетичні твердження щодо майбутнього, то українці здебільшого підтримують розвиток техніки і не підтримують зменшення важливості роботи та збільшення поваги до влади. У порівнянні з 2011 роком зменшився острах зниження важливості роботи і збільшилось неприйняття збільшення поваги до влади - ці зміни свідчать про зміну сприйняття праці та зменшення дистанції до влади. Також зниження підтримки розвитку техніки може пояснюватись страхом втрати робочих місць через роботизацію (табл. 4.5).

Найбільш позитивно ставляться до зниження важливості роботи переважно економічно найрозвиненіші країни: Німеччина, Данія, Франція, Швеція, Австрія, Фінляндія (рис. 4.9).

Щодо розвитку технологій, то українці ставляться до цього трохи менш позитивно, ніж румуни, греки та німці, але при цьому серед населення України найменша частка респондентів, які мають негативне ставлення до такої гіпотетичної зміни (рис. 4.10).

Мешканці Франції та Нідерландів найбільш позитивно ставляться до твердження, що в майбутньому буде надаватися більше поваги до влади. В Україні, так само як і в Фінляндії та Греції, значно менша частка людей позитивно

Рис. 4.10. Оцінка респондентами твердження про надання більшої уваги розвитку технологій, порівняння даних з окремими країнами за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

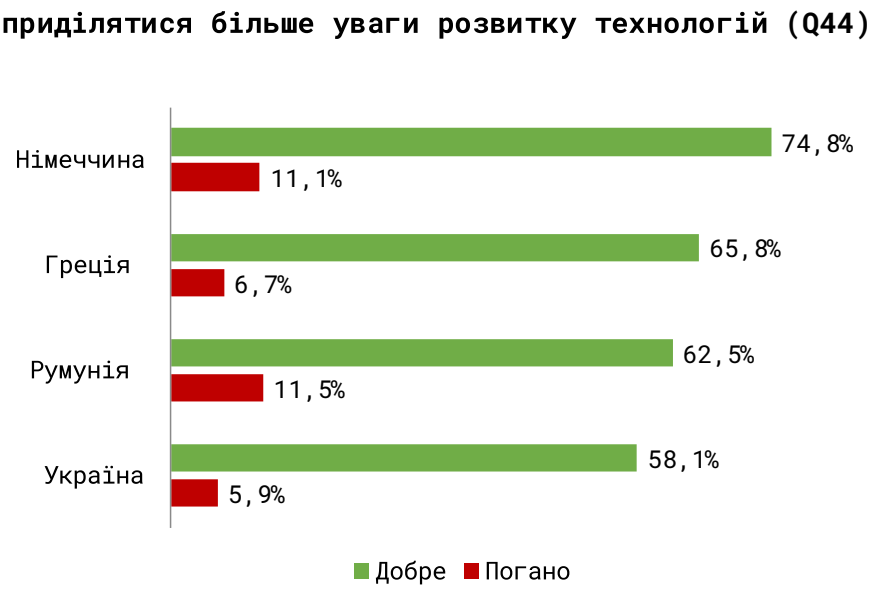

Примітка: Для рис. 4.10. показані варіанти відповідей «Добре» і «Погано» для питання Q44 «Буде приділятися більше уваги розвитку технологій. Скажіть, якщо це відбудеться, це було б добре, погано або не мало б значення?»

Рис. 4.11. Оцінка респондентами твердження про надання більшої поваги до влади в майбутньому, порівняння даних з окремими країнами за результатами хвилі 7, 2017-2020 рік

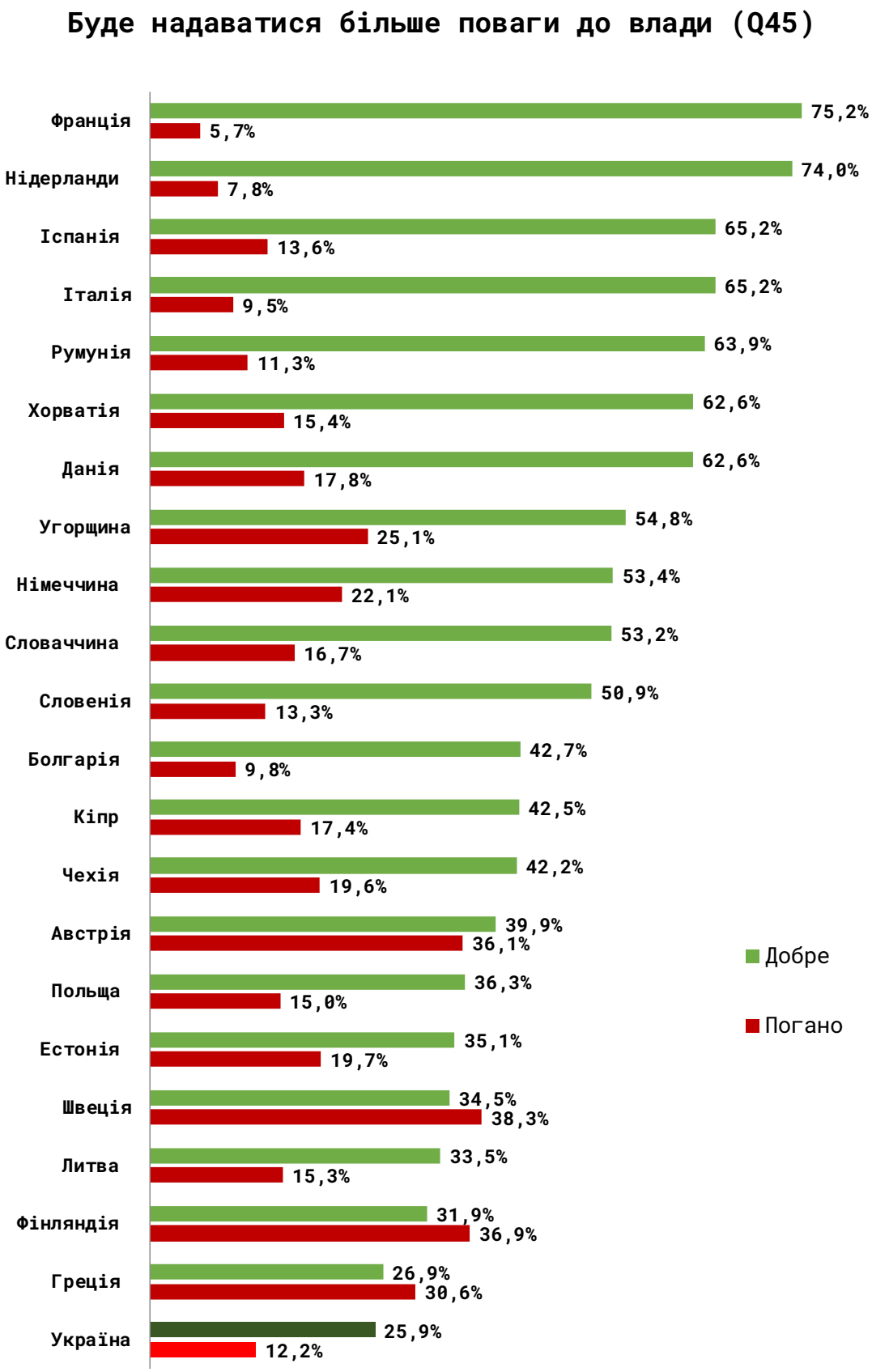

Примітка: Для рис. 4.11. показані варіанти відповідей «Добре» і «Погано» для питання Q45 «Буде надаватися більше поваги до влади. Скажіть, якщо це відбудеться, це було б добре, погано або не мало б значення?»

ставиться до такої гіпотетичної зміни, але при цьому в Фінляндії та Греції більша частка людей, які саме негативно ставляться до цього твердження, а в Україні більше тих, для кого це не має значення або ж вони не визначились зі своєю думкою (рис. 4.11).

На особливу увагу заслуговує зростання частки тих, хто пишається громадянством України. За даними 1996 року кумулятивно 61% пишалися громадянством (23% відповіли, що «дуже пишаються», та 38% - «скоріше пишаються»). За даними 2020 року – 82,2% (34,7% - «дуже пишаються» та 47,5% - «скоріше, пишаються») (табл. 4.6). Слід зазначити, що опитування проводилось в серпні, коли Україна святкує День незалежності, і святкування могло підвищити патріотичні настрої.

Таблиця 4.6. Розподіл відповідей респондентів стосовно того, чи пишаються вони власним громадянством України, порівняння даних для України з 1996 по 2020 рік

Q254. Наскільки Ви пишаєтеся тим, що Ви - громадянин України?						
	Україна, 2020	Україна, 2011	Україна, 2008	Україна, 2006	Україна, 1999	Україна, 1996
Дуже пишаюся	34,7%	26%	35%	17%	23%	23%
Скоріше пишаюся	47,5%	41%	35%	52%	35%	38%
Скоріше не пишаюся	10,7%	19%	18%	23%	25%	18%
Зовсім не пишаюся	3,3%	8%	6%	7%	13%	11%
Я не громадянин України	0,3%	–	–	–	–	–
Важко відповісти, не знаю	3,5%	6%	6%	1%	4%	10%

5.

ЩАСТЯ ТА ДОБРОБУТ

5. ЩАСТЯ ТА ДОБРОБУТ

За результатами опитування населення України в рамках Світового дослідження цінностей більшість (78,3%) українців повідомили, що вони щасливі. За останні 25 років самооцінка відчуття щастя українців суттєво зросла (з 46% у 1996 та 1999 роках до 78% у 2020 році) (див. рис. 5.1).

Порівнюючи результати опитування в окремих країнах, було зафіксовано, що найщасливіші люди проживають у Швеції, Великій Британії, Нідерландах, Польщі та Франції. Про це заявили 93,8%, 93,4%, 91,6%, 90,9% та 90,8% відповідно. Найнижчі показники зафіксовано у Болгарії (60,2%), Греції (71,4%), Литві (73,7%), Україна в цьому списку є ближчою до Румунії, Грузії та Російської Федерації (див. рис. 5.2).

Динаміка самооцінки стану власного здоров'я українцями свідчить, що у 2020 році зафіксована найбільша кількість тих, хто оцінив своє здоров'я як «дуже

Рис. 5.1. Частка тих, хто вважає себе щасливим*, порівняння даних для України з 1996 по 2020 рік

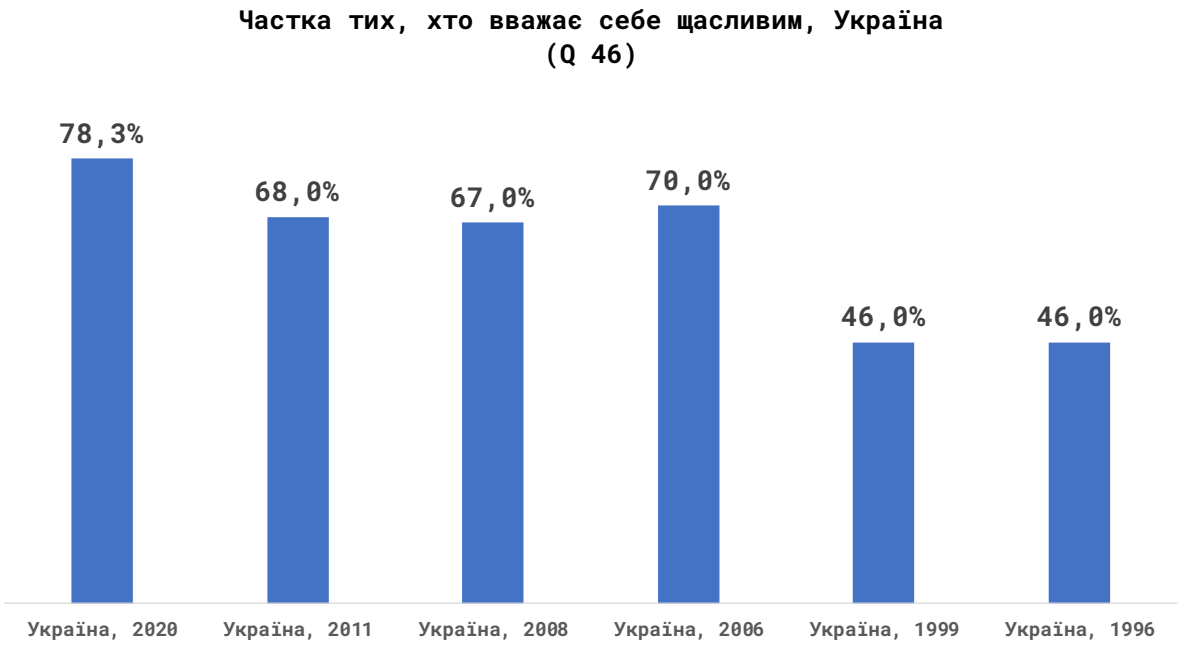

*Примітка: *сума відповідей «Дуже щасливий» та «Досить щасливий» на запитання Q46 «У цілому, можете сказати, що Ви ...»*

гарне» та «гарне» - 45,4%. Близький показник було отримано у 2006 році – 43%, а найменша кількість респондентів, які оцінювали позитивно стан свого здоров'я була зазначена у 1996 та 2008 рр. – 27% та 29,5% відповідно (див. рис. 5.3).

Незважаючи на зростання позитивної оцінки стану власного здоров'я серед українців, порівняно з представниками інших європейських країн, це один з найнижчих показників. Найкраще оцінюють стан свого здоров'я мешканці в Греції (80,3%), Іспанії (78,4%), на Кіпрі (75,8%) та у Австрії (74,4%), а найменше тих, хто оцінює свій стан здоров'я як гарний, в Україні (45,4%) та Білорусі (45,7%) та в Грузії (37,3%) (див. рис. 5.4).

Рис. 5.2. Частка тих, хто вважає себе щасливим*, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

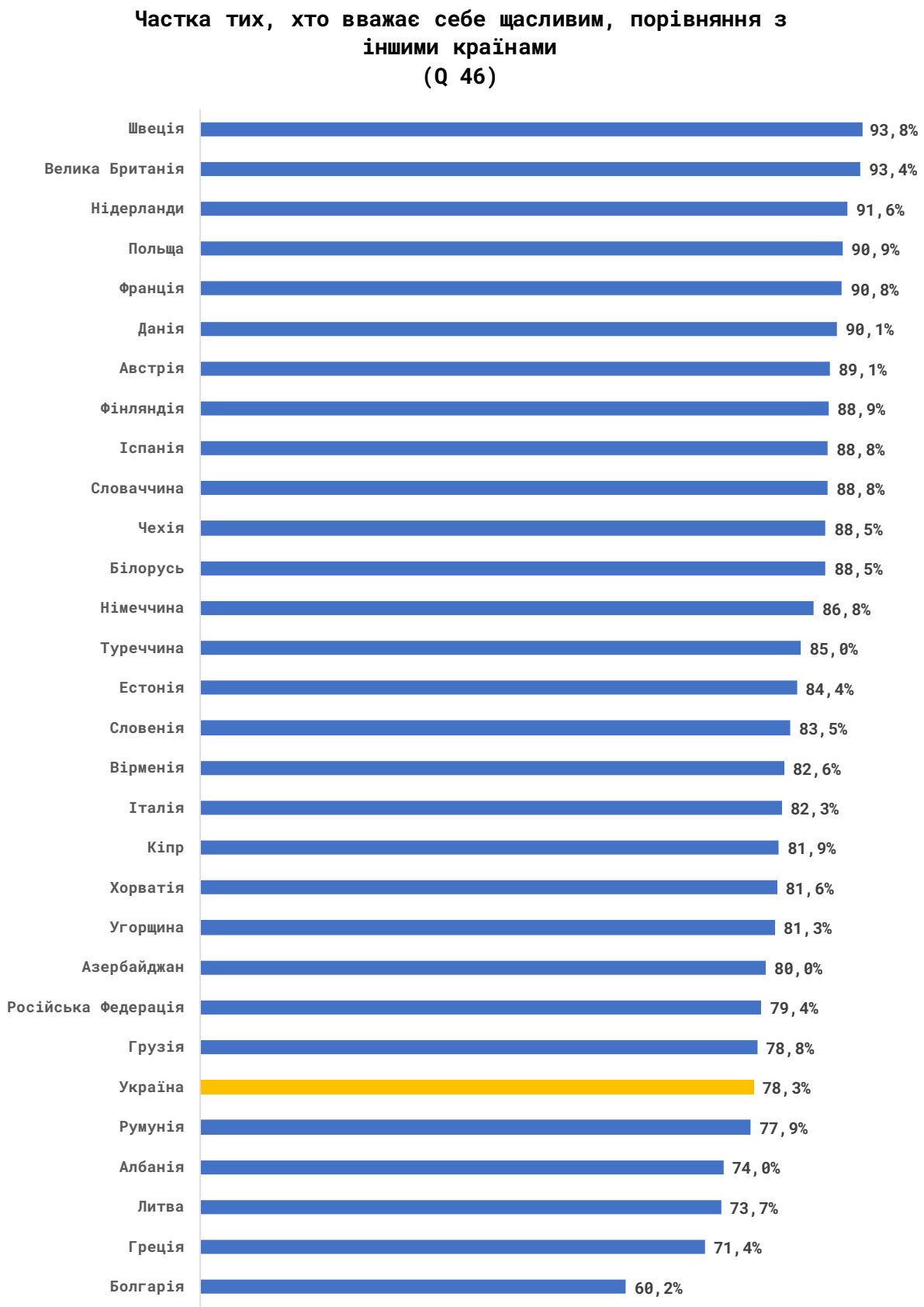

*Примітка: *сума відповідей «Дуже щасливий» та «Досить щасливий» на запитання Q46 «У цілому, можете сказати, що Ви ...»*

Рис. 5.3. Оцінка стану власного здоров'я, порівняння даних для України з 1996 по 2020 рік

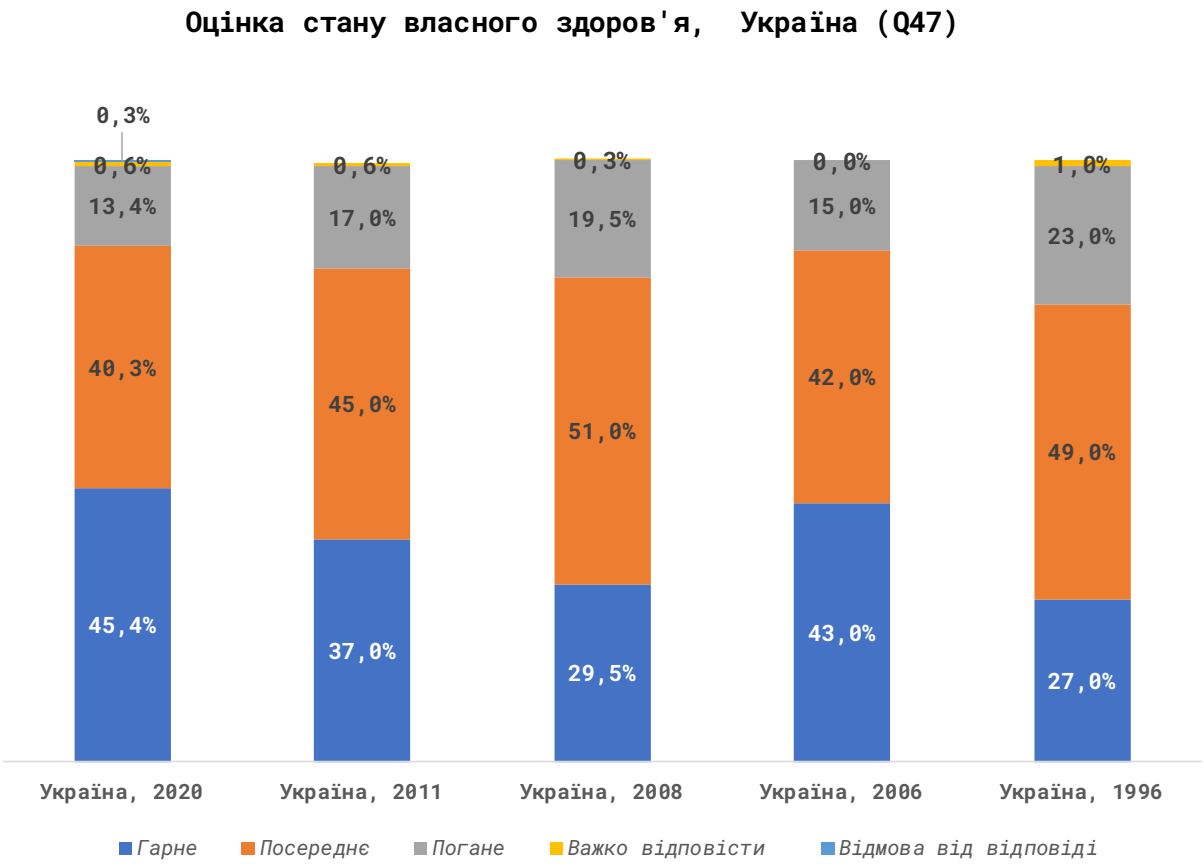

Примітка: сума відповідей «Дуже гарне» та «Гарне» для альтернативи «Гарне» і сума відповідей «Дуже погане» та «Погане» для альтернативи «Погане» на запитання Q47 «У цілому, як Ви описали би стан Вашого здоров'я на сьогоднішній день? Чи можете Ви сказати, що воно...»

Практично кожен п'ятий (18,8%) опитаний українець у 2020 році вважає, що ніяк реально не впливає на те, що з ним відбувається. Цей показник зменшився порівняно з 1996 роком, коли про це заявляла третина (32%) респондентів. Протягом наступних 10 років, ситуація дещо покращувалася та у 2006 році кількість тих, хто вважав, що ніяк не впливає на своє життя, була найнижчою за останні 24 роки – 17%. Частка тих, хто вважав, що незалежність у виборі та визначенні власного життєвого шляху була найвищою у 2006 та 2011 роках – 55% та 52% відповідно (див. табл. 5.1). Середній показник у 2020 році за 10-бальною шкалою був 6,2 бали.

Згідно з даними останньої хвилі опитування Світового дослідження цінностей, найбільше респондентів, які вважають, що незалежні у своєму виборі проживають у Фінляндії (82,6%), Швеції (82,2%) та Данії (81,4%) а найменше – у Греції – 44,9%. Українські респонденти перебувають на нижчих щаблинах цього умовного рейтингу країн-учасниць дослідження, поряд з показниками таких країн як Болгарія, Азербайджан, Грузія та Російська Федерація (див. рис. 5.5).

Згідно з даними опитування українського населення у 2020 році, кожен п'ятий (19,8%) респондент незадоволений власним життям. Порівнюючи ці результати з даними минулих опитувань, фіксуємо, що цей показник значно зменшився порівняно с 1996, коли про свою незадоволеність життям повідомляли 57% українців. Тобто, починаючи з 1999 року, частка тих, хто відчував, що задоволений власним життям поступово зростала з

Рис. 5.4. Оцінка стану власного здоров'я, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

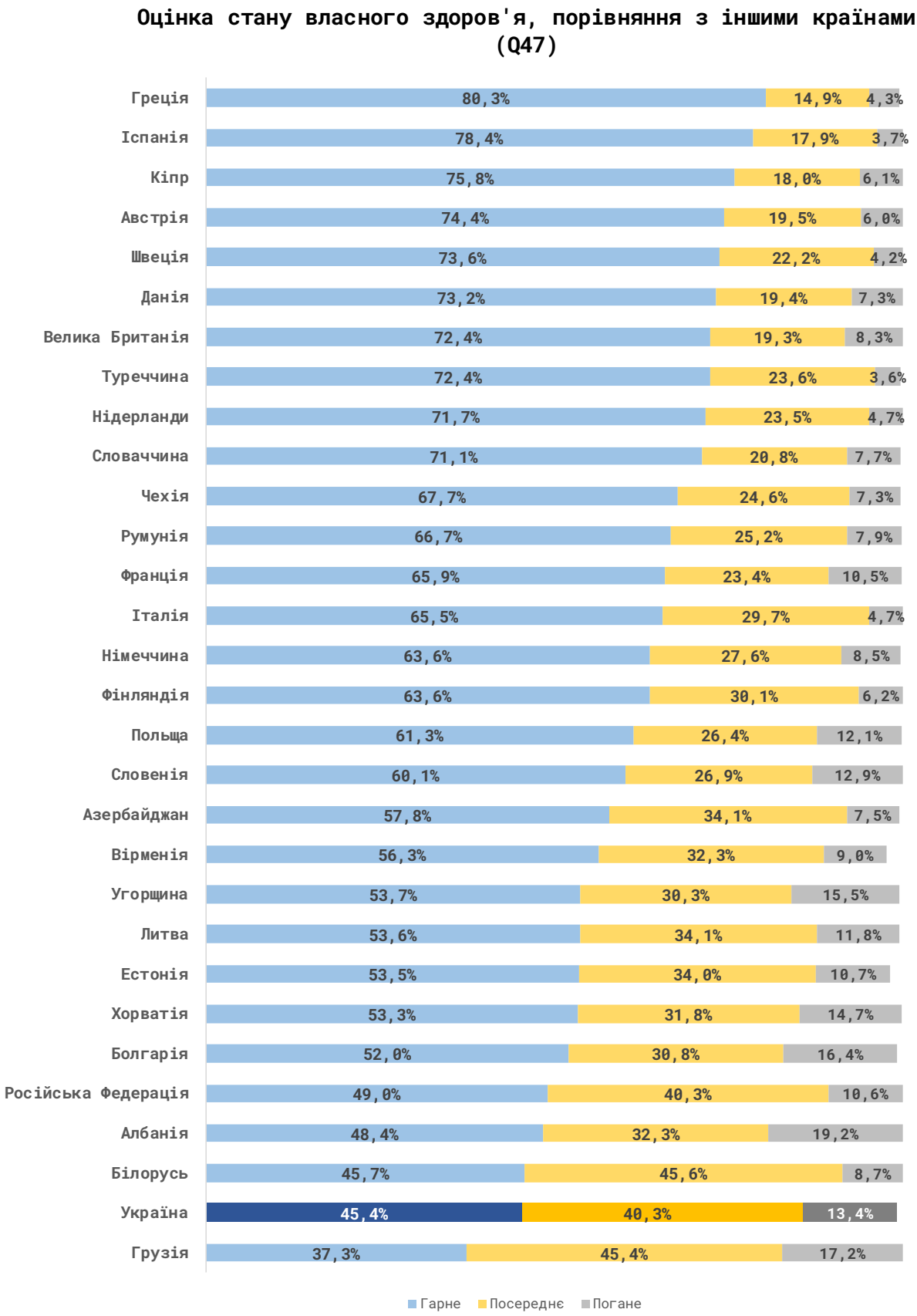

Примітка: сума відповідей «Дуже гарне» та «Гарне» для альтернативи «Гарне» і сума відповідей «Дуже погане» та «Погане» для альтернативи «Погане» на запитання Q47 «У цілому, як Ви описали би стан Вашого здоров'я на сьогоднішній день? Чи можете Ви сказати, що воно...»

Таблиця 5.1. Розподіл відповідей респондентів стосовно того, наскільки вони незалежні у виборі та визначенні власного життєвого шляху*, порівняння даних для України з 1996 по 2020 рік

Q48. В якій мірі, як Вам здається, Ви впливаєте на хід свого життя?						
	Україна, 2020	Україна, 2011	Україна, 2008	Україна, 2006	Україна, 1999	Україна, 1996
Не впливаю**	18,8%	18%	21%	17%	29%	32%
Ні те, ні інше***	31,8%	30%	31%	27%	30%	27%
Впливаю****	45,7%	52%	43%	55%	30%	27%
Важко відповісти	3,6%	-	5%	1%	11%	14%

*Примітка: *Респондентам було запропоновано обрати за 10-бальною шкалою рівень своєї незалежності у виборі та визначенні власного життєвого шляху, де «1» - це «зовсім не впливаю», а «10» - «суттєво впливаю».*

*** Сума відповідей від 1 до 4 балів*
****Сума відповідей від 5 до 6 балів*
***** Сума відповідей від 7 до 10 балів*

13% у 1996 році до 46% у 2011 та 43,6% у 2020 році (див. табл. 5.2). Середній бал за 10-бальною шкалою у 2020 році складав 6,1 бали.

Найбільш задоволені власним життя респонденти, які проживають у Нідерландах (85,7%), Фінляндії (84,7%), Данії (83,5%), Швеції (81,8%), Австрії (81,6%), Німеччині (80,8%) та Великій Британії (80,4%). Найменше задоволених власним життям в Україні (43,6%), Болгарії (48,2%) та Греції (50,9%) (див. рис. 5.6).

За даними опитування 2020 року 35,2% вважають себе нижчим середнім класом, а 13,3% - вищим середнім класом, ще третина українців вважають себе представниками робочого класу, а 15,1% - нижчого класу (див. рис. 5.7).

При порівнянні власного рівня життя з рівнем життя своїх батьків, коли вони були віку респондентів, половина українців, опитаних у 2020 році, заявила, що вони живуть краще своїх батьків, а кожен п'ятий – гірше за них (див. рис. 5.8).

Згідно з відповідями, більше чверті (28,3%) українців повідомили, що протягом останніх 12 місяців вони погано харчувалися або їм не вистачало їжі, також кожен четвертий (26,2%) відчував себе у небезпеці у власному домі; 37,5% українців протягом останніх 12 місяців залишалися без необхідних ліків або медичної допомоги, а 35,8% опитаних заявили, що зовсім не отримували грошового доходу (див. табл. 5.3).

Загалом важливо зазначити, що з часом збільшувалася не тільки частка українців, яких задовольняє власне життя, а й частка українців, які задоволені фінансовим становищем свого господарства. Так, у 1996 році, тих, хто відчував, що незадоволений фінансовим становищем свого господарства, було 74%, а у 2020 році таких вже було 38,9%. Стрімке зростання задоволеністю фінансовим становищем свого господарства припало на період з 1996 по 2006, тоді про своє задоволення заявили 6,4% та 31% відповідно.

Рис. 5.5. Частка респондентів*, які вважають, що вони незалежні у виборі та визначенні власного життєвого шляху в окремих країнах та в Україні за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки**

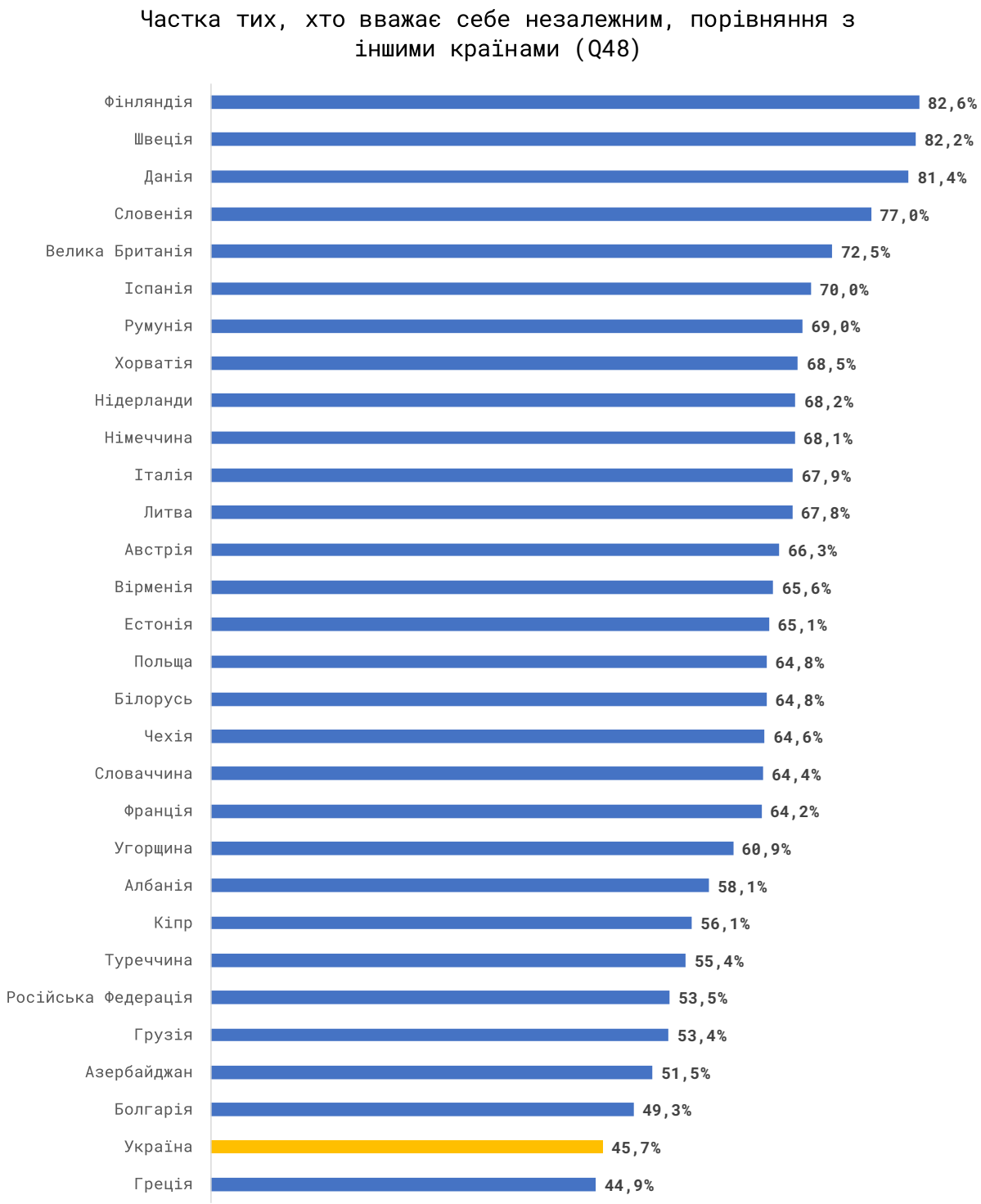

*Примітка: *Респондентам було запропоновано обрати за 10-бальною шкалою рівень своєї незалежності у виборі та визначенні власного життєвого шляху, де «1» - це «зовсім не впливаю», а «10» - «суттєво впливаю».*

*** Сума відповідей від 7 до 10 балів*

Таблиця 5.2. Розподіл відповідей респондентів стосовно того, наскільки вони задоволені власним життям, порівняння даних для України з 1996 по 2020 рік

Q48. Наскільки Ви сьогодні задоволені своїм життям у цілому?						
	Україна 2020	Україна 2011	Україна 2008	Україна 2006	Україна 1999	Україна 1996
Незадоволений(а)**	19,8%	26%	23%	23%	46%	57%
Ні те, ні інше***	34,6%	28%	29%	26%	27%	27%
Задоволений(а)****	43,6%	46%	47%	51%	25%	13%
Важко відповісти	2,0%	-	1%	-	2%	3%

*Примітка: *Респондентам було запропоновано обрати за 10-бальною шкалою рівень своєї задоволеності життям, де «1» - «Повністю незадоволений», а «10» - «Повністю задоволений».*

*** Сума відповідей від 1 до 4 балів*
****Сума відповідей від 5 до 6 балів*
***** Сума відповідей від 7 до 10 балів*

Починаючи з 2011 спостерігалося певне зниження рівня задоволеності – до чверті населення.

В 2020 році кожен четвертий (25,1%) українець заявив, що задоволений фінансовим становищем свого домогосподарства, проте 38,9% висловили своє незадоволення. Середній бал за 10-бальною шкалою у 2020 році складав 4,96 балів.

Кожен сьомий (13,8%) опитаний у 2020 році українець, повідомив, що протягом останнього року його сім'ї вдалося заощадити кошти, ще близько половини респондентів (46%) заявили, що протягом року зводили кінці з кінцями, а 24,6% українців витрачали збережені кошти (див. рис. 5.9). Оскільки опитування в 2020 році проводилося в умовах пандемії COVID-19 та під час карантинних обмежень, що мали вплив на економічну активність та зайнятість населення, аналіз тенденцій не проводився.

Під час опитування респондентам пропонувалося оцінити рівень доходу власного домогосподарства. Кожен сьомий респондент оцінив рівень доходу свого домогосподарства як високий, а 45,1% українців вважають, що сукупний дохід їхніх домогосподарств є низьким (див. табл. 5.5).

Серед країн Європи та окремих пострадянських республік найбільше респондентів, які оцінюють свій рівень доходу як високий, проживають у Швеції (57,1%), Данії (48,9%) та Фінляндії (40,5%), а найменше – у Азербайджані (2%), Вірменії (6,8%), Болгарії (13,1%), Україні (13,8%) та Греції (13,9%) (див. рис. 5.10).

Рис. 5.6. Частка респондентів*, які вважають, що вони задоволенні власним життям, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

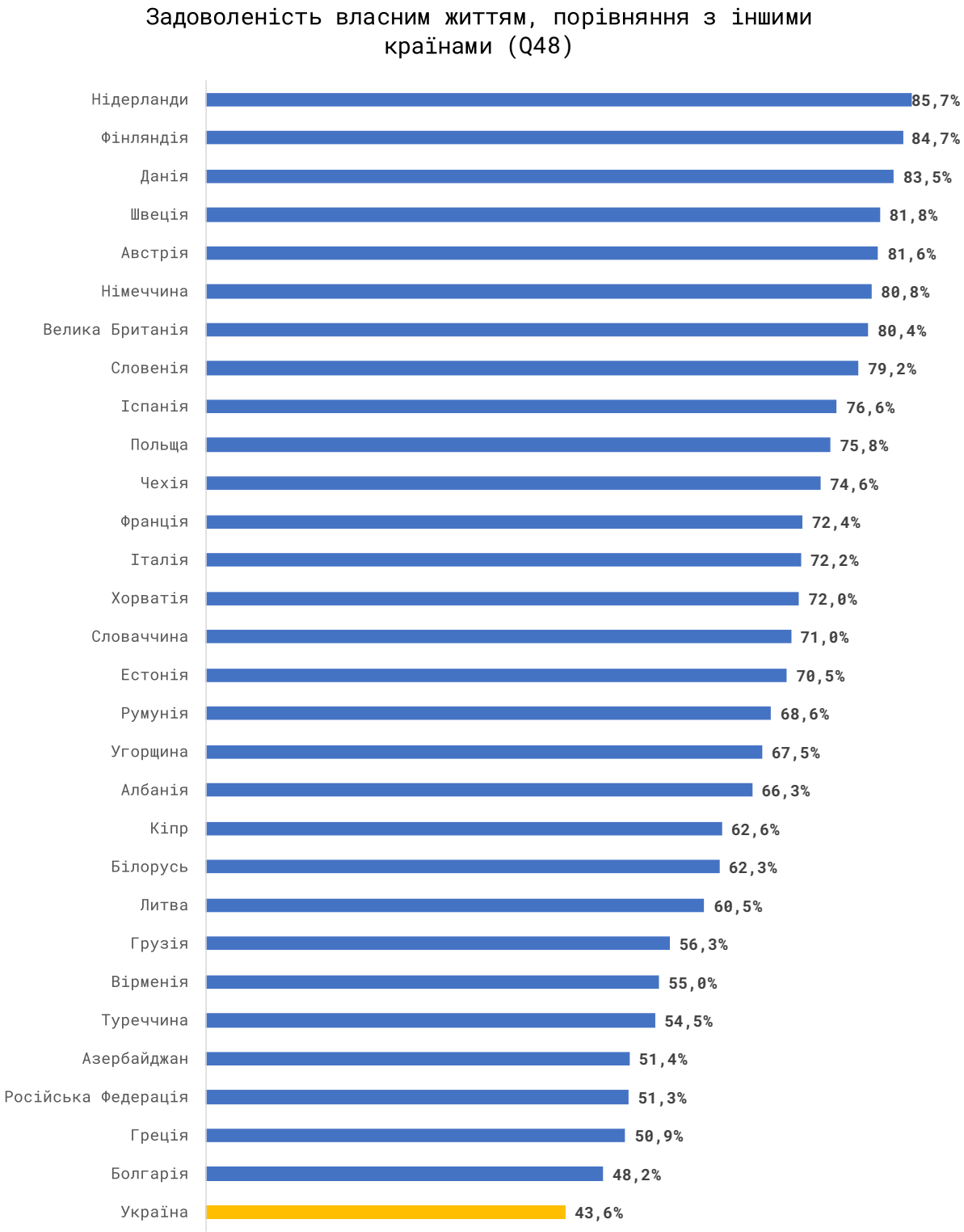

*Примітка: *Респондентам було запропоновано обрати за 10-бальною шкалою рівень своєї задоволеності життям, де «1» - «Повністю незадоволений», а «10» - «Повністю задоволений».*

*** Сума відповідей від 7 до 10 балів*

Рис. 5.7. Оцінка респондентів власної класової приналежності,розподіл відповідей за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки

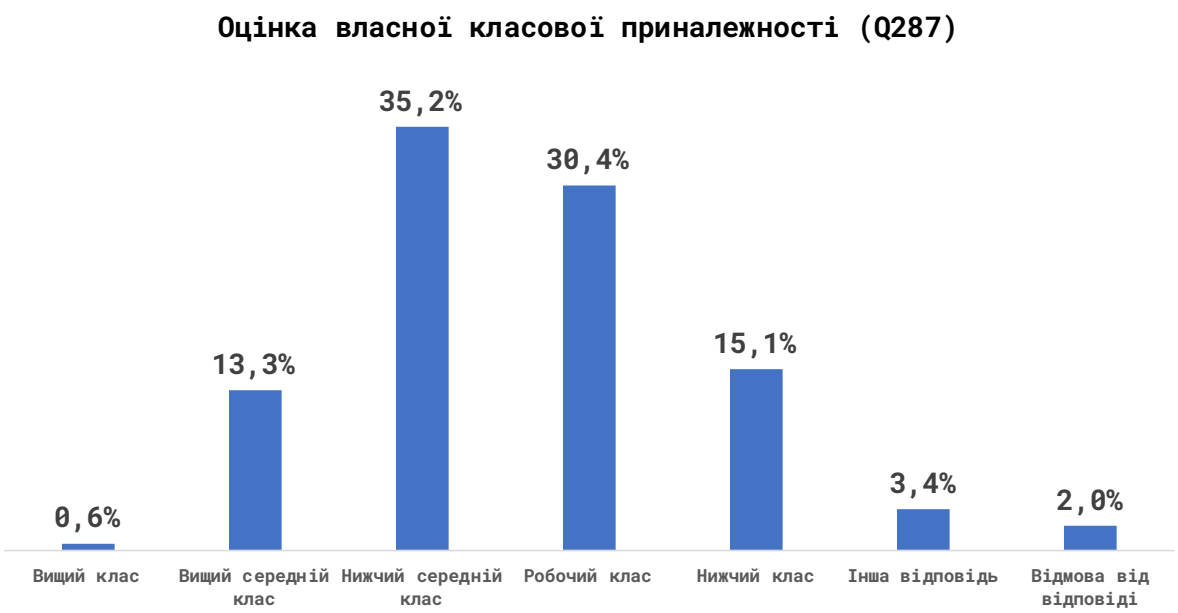

*Примітка: *Респондентам було запропоновано обрати за 10-бальною шкалою рівень своєї задоволеності життям, де «1» - «Повністю незадоволений», а «10» - «Повністю задоволений».*

Рис. 5.8. Порівняльна оцінка респондентами власного життя та життя своїх батьків розподіл відповідей в Україні за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки

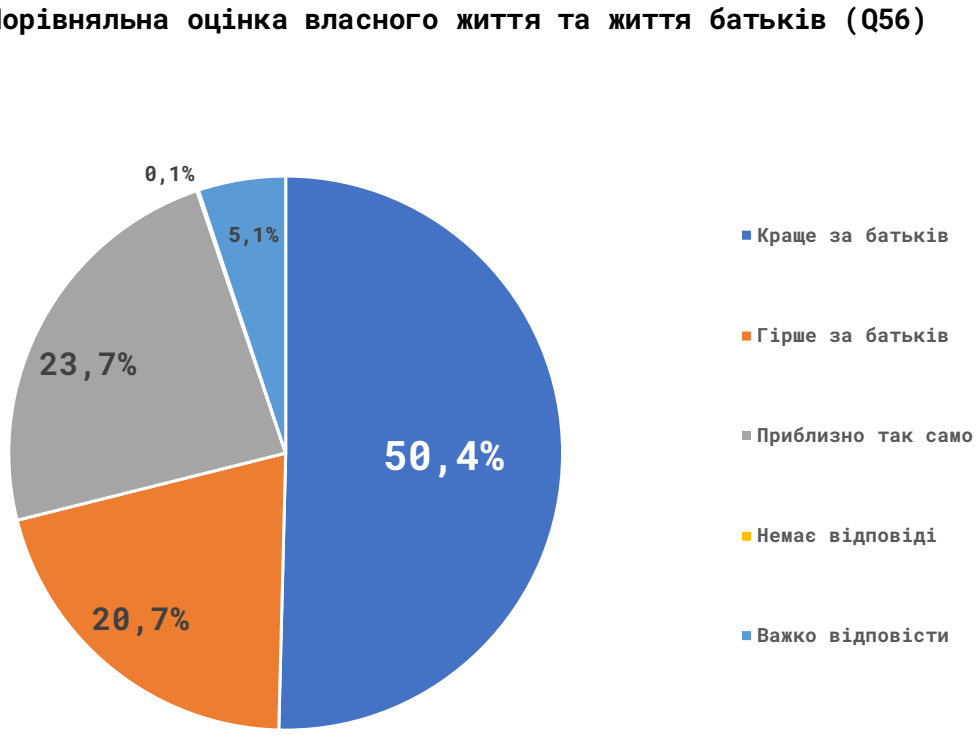

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q56 «Порівнюючи Ваш рівень життя з рівнем життя Ваших батьків, коли вони були Вашого віку, Ви б сказали, що живете краще за них, гірше або приблизно так само?»

Таблиця 5.3. Розподіл відповідей респондентів щодо певних життєвих подій протягом останніх 12 місяців в Україні за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки

Протягом останніх 12 місяців, як часто Ви або Ваша сім'я...?						
	Часто	Час від часу	Рідко	Ніколи	Важко відповісти	Відмова від відповіді
Q51. Погано харчувалися, не вистачало їжі	1,7%	9,9%	14,7%	71,7%	1,8%	0,2%
Q52. Відчували себе у небезпеці у своєму домі/ квартирі	2,4%	7,7%	14,6%	73,8%	1,2%	0,2%
Q53. Залишались без необхідних ліків або медичної допомоги	3,5%	11,6%	21,0%	62,5%	1,3%	0,2%
Q54. Зовсім не отримували грошового доходу	3,1%	10,2%	20,4%	64,2%	1,9%	0,2%
Q55. Залишились без домівки	1,2%	3,0%	3,9%	89,3%	0,4%	2,6%

Таблиця 5.4. Рівень задоволеності респондентів фінансовим становищем свого домогосподарства*, порівняння даних для України з 1996 по 2020 рік

Q50. Рівень задоволеності респондентів фінансовим становищем свого домогосподарства				
	Україна 2020	Україна 2011	Україна 2006	Україна 1996
Незадоволений(а)**	38,9%	48%	40%	74%
Ні те, ні інше***	34,2%	27%	29%	15,6%
Задоволений(а)****	25,1%	24%	31%	6,4%
Важко відповісти	1,5%	-	-	3,8%

*Примітка: *Респондентам було запропоновано обрати за 10-бальною шкалою рівень своєї задоволеності життям, де «1» - «Повністю незадоволений», а «10» - «Повністю задоволений».*

*** Сума відповідей від 1 до 4 балів*
****Сума відповідей від 5 до 6 балів*
***** Сума відповідей від 7 до 10 балів*

Рис. 5.9. Розподіл відповідей респондентів щодо фінансового становища протягом останнього року в Україні за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки

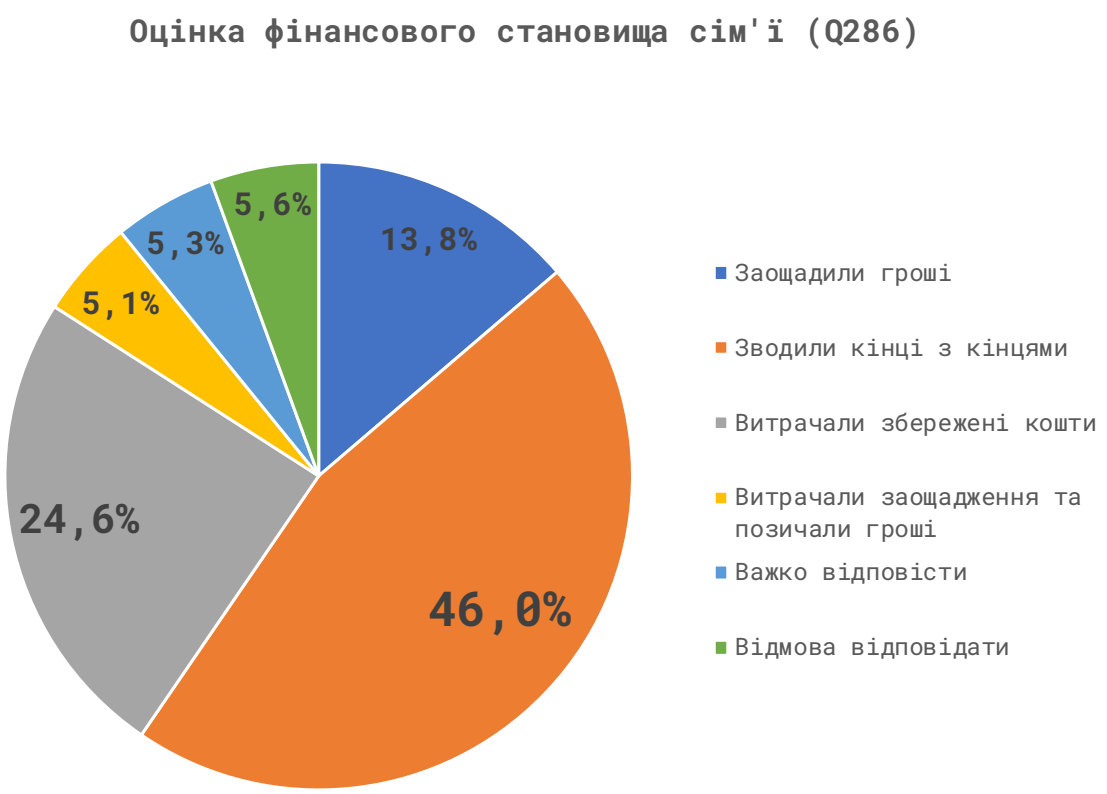

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q286 «Протягом останнього року, Ваша сім'я...?»

Таблиця 5.5. Оцінка рівня доходу домогосподарств* розподіл відповідей за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки

Q288. Рівень доходу домогосподарств	
Україна, 2020	
Низький рівень**	45,1%
Середній рівень***	37%
Високий рівень****	13,8%
Важко відповісти	1,8%
Відмова від відповіді	2,2%
Середній бал	4,5

*Примітка: *Респондентам було запропоновано оцінити за 10-бальною шкалою рівень доходу власного домогосподарства, де «1» - «Найнижчий дохід», а «10» - «Найвищий дохід».*

*** Сума відповідей від 1 до 4 балів*
****Сума відповідей від 5 до 6 балів*
***** Сума відповідей від 7 до 10 балів*

Таблиця 5.3. Розподіл відповідей респондентів щодо певних життєвих подій протягом останніх 12 місяців в Україні за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки

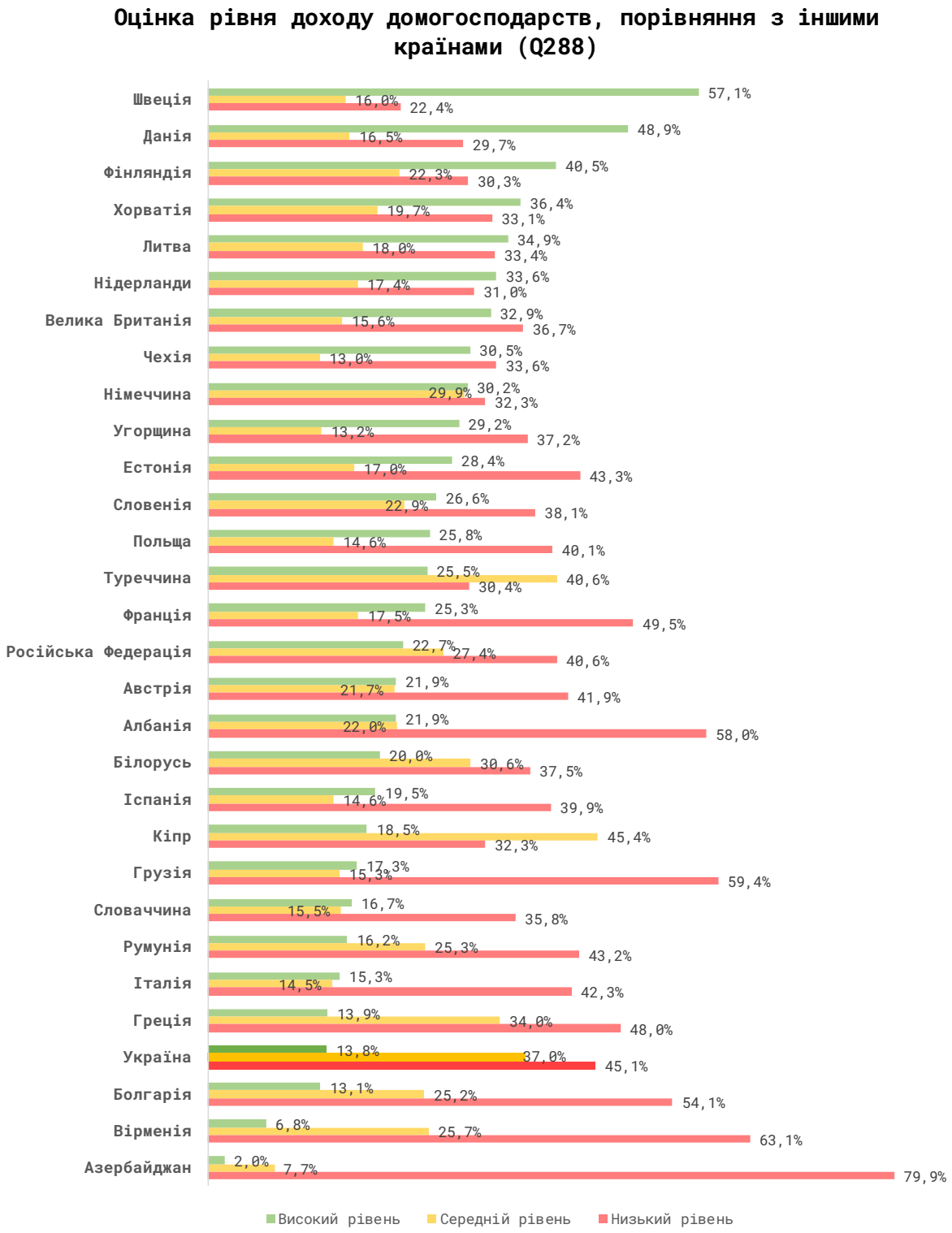

*Примітка: *Респондентам було запропоновано оцінити за 10-бальною шкалою рівень доходу власного домогосподарства, де «1» - «Найнижчий дохід», а «10» - «Найвищий дохід».*

*** Сума відповідей від 1 до 4 балів*
****Сума відповідей від 5 до 6 балів*
***** Сума відповідей від 7 до 10 балів*

6.

СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ, ДОВІРА ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЧЛЕНСТВО

6.
Соціальний капітал, довіра та організаційне членство

Рис. 6.1. Довіра до інших людей, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки та окремих країн за 2017-2020 рр. – розподіл відповідей

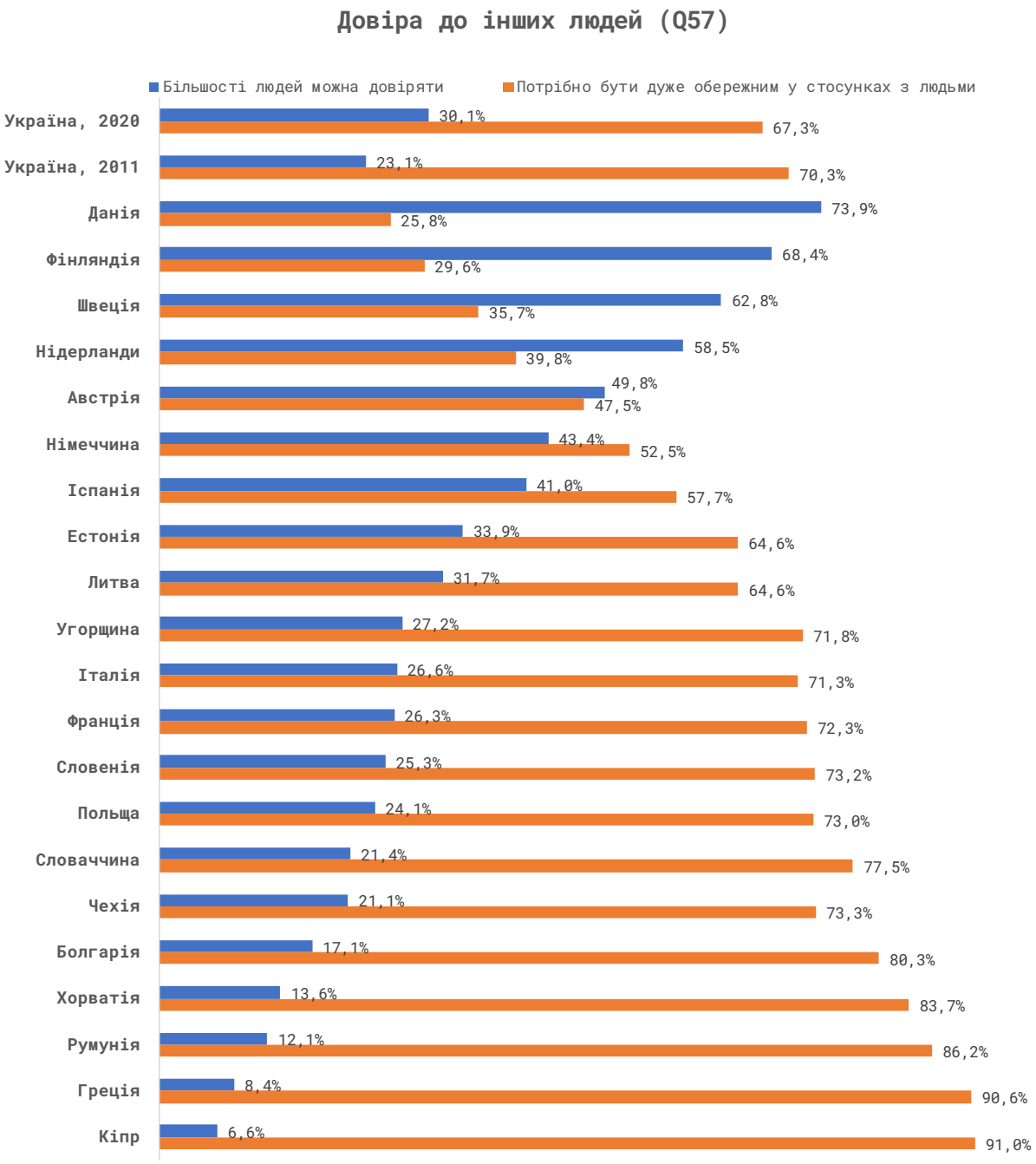

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q57 «Як Ви вважаєте, більшості людей можна довіряти чи потрібно бути обережним у стосунках з людьми?". Сортування за альтернативою "Більшості людей можна довіряти"

В Україні зросла частка тих, хто вважає, що більшості людей можна довіряти: з 23,1% в 2011 р. до 30,1% в 2020 році. Значення цього показника в Україні є близьким до Литви (31,7%) та Естонії (33,9%). Дві третини опитаних в Україні (67,3%) натомість вважають, що потрібно бути дуже обережними у стосунках з людьми, однак частка тих, хто поділяє таку думку, знизилася порівняно з 2011 р. (70,3%).

Якщо говорити про рівень довіри до різних груп і категорій людей, найбільше жителі України довіряють своїй сім'ї (97,1%), сусідам (76,7%) та тим, з ким

Таблиця 6.1. Рівень довіри до різних груп, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки - розподіл відповідей

Q58-Q63. Відносно кожної групи, які я перерахую, скажіть, довіряєте Ви її представникам повністю, довіряєте деякою мірою, не дуже довіряєте або зовсім не довіряєте?				
Q58. Ваша сім'я				
	Повністю довіряєте	*Деякою мірою довіряєте*	*Не дуже довіряєте*	*Зовсім не довіряєте*
Україна, 2020	80,0%	17,1%	2,2%	0,7%
Україна, 2011	91,9%	6,8%	1,1%	0,2%
Q59. Люди, що живуть по сусідству з Вами				
	Повністю довіряєте	*Деякою мірою довіряєте*	*Не дуже довіряєте*	*Зовсім не довіряєте*
Україна, 2020	14,4%	62,4%	18,8%	4,4%
Україна, 2011	23,1%	54,8%	17,9%	4,3%
Q60. Люди, з якими Ви особисто знайомі				
	Повністю довіряєте	*Деякою мірою довіряєте*	*Не дуже довіряєте*	*Зовсім не довіряєте*
Україна, 2020	11,5%	64,3%	19,2%	5,0%
Україна, 2011	18,3%	67,2%	12,9%	1,5%
Q61. Люди, з якими Ви уперше зустрілися				
	Повністю довіряєте	*Деякою мірою довіряєте*	*Не дуже довіряєте*	*Зовсім не довіряєте*
Україна, 2020	3,6%	25,2%	44,0%	27,2%
Україна, 2011	0,9%	26,5%	52,5%	20,0%
	Повністю довіряєте	*Деякою мірою довіряєте*	*Не дуже довіряєте*	*Зовсім не довіряєте*
Q62. Люди іншої релігії/віри				
	Повністю довіряєте	*Деякою мірою довіряєте*	*Не дуже довіряєте*	*Зовсім не довіряєте*
Україна, 2020	5,9%	42,5%	35,0%	16,7%
Україна, 2011	3,0%	42,2%	41,5%	13,3%
Q63. Люди іншої національності				
	Повністю довіряєте	*Деякою мірою довіряєте*	*Не дуже довіряєте*	*Зовсім не довіряєте*
Україна, 2020	6,6%	43,0%	33,3%	17,1%
Україна, 2011	4,3%	48,1%	36,5%	11,1%

Примітка: Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді»

особисто знайомі (75,8%), як показано на табл. 6.1. без урахування відповідей «важко сказати». При цьому показники щодо довіри сім'ї і сусідам у порівнянні з 2011 роком майже не змінилися (98,7% та 77,8%, відповідно), тоді як частка тих, хто висловлював довіру до знайомих, значно знизилася від рівня 2011 р. (85,6%). Можна припустити, що війна на сході України та інші політичні події останніх 9 років дещо сприяли відчуженню між людьми.

Тільки кожен другий в Україні схильний довіряти людям іншої національності та іншої релігії (49,6% та 48,4%). Найнижчий рівень довіри серед українців до тих, з ким вперше зустрілися (28,8%), і він несуттєво змінився у порівнянні з 2011 р. (27,4%).

За рівнем довіри до сім'ї Україна хоч і має високий показник (96,0% - міжнародне порівняння робилося з урахуванням відповідей «важко сказати»), однак є позаду переважної більшості країн ЄС і випереджає тільки Хорватію (95,8%) і Францію (92,8%), як показано в таблиці 6.2. За довірою до сусідів Україна посередині списку з 21 країни ЄС (75,6%) і найближче до Литви (75,3%) та Чехії (76,8%). Ще більшою є відмінність у рівні довіри до знайомих – якщо в Україні 3 з 4 виявляють такий рівень довіри (74,8%), то у більшості країн ЄС цей показник значно вищий, і тільки в Італії (72,5%) та Румунії (63,6%) значення нижче, ніж в Україні.

Таблиця 6.1. Рівень довіри до різних груп, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки - розподіл відповідей

Q58-Q63. Відносно кожної групи, які я перерахую, скажіть, довіряєте Ви її представникам повністю, довіряєте деякою мірою, не дуже довіряєте або зовсім не довіряєте?					
	Q58. Ваша сім'я				
	Повністю довіряєте	Деякою мірою довіряєте	Не дуже довіряєте	Зовсім не довіряєте	Важко відповісти/ Немає відповіді
Австрія	84,6%	13,3%	1,5%	0,1%	0,4%
Болгарія	88,2%	10,3%	0,8%	0,1%	0,7%
Греція	91,5%	8,0%	0,3%	0,1%	0,1%
Данія	92,0%	7,5%	0,3%	0,1%	0,1%
Естонія	87,2%	9,9%	0,9%	0,2%	1,8%
Іспанія	86,9%	11,4%	1,1%	0,6%	0,0%
Італія	84,8%	13,5%	1,1%	0,5%	0,1%
Кіпр	87,2%	10,6%	1,6%	0,2%	0,4%
Литва	67,8%	29,4%	1,5%	0,1%	1,2%
Нідерланди	85,2%	12,0%	1,3%	0,8%	0,7%
Німеччина	84,8%	13,2%	1,2%	0,3%	0,5%
Польща	65,6%	31,8%	2,0%	0,2%	0,3%
Румунія	79,2%	17,9%	2,1%	0,6%	0,2%
Словаччина	79,3%	19,2%	1,4%	0,1%	0,0%
Словенія	84,5%	12,8%	1,6%	0,1%	1,0%
Угорщина	91,9%	6,9%	0,8%	0,2%	0,2%
Україна	79,1%	16,9%	2,2%	0,7%	1,2%
Фінляндія	87,8%	10,5%	1,0%	0,1%	0,6%
Франція	70,5%	22,3%	4,2%	2,5%	0,5%

Хорватія	78,3%	17,4%	3,0%	0,3%	1,0%
Чехія	84,0%	13,3%	2,1%	0,4%	0,2%
Швеція	89,6%	8,9%	1,1%	0,1%	0,2%
Q59. Люди, що живуть по сусідству з Вами					
	Повністю довіряєте	Деякою мірою довіряєте	Не дуже довіряєте	Зовсім не довіряєте	Важко відповісти/ Немає відповіді
Австрія	27,4%	55,3%	14,0%	2,2%	1,0%
Болгарія	10,4%	60,5%	23,6%	4,8%	0,6%
Греція	15,5%	46,0%	30,8%	7,3%	0,4%
Данія	39,8%	51,3%	6,3%	1,5%	1,1%
Естонія	15,9%	63,3%	15,7%	2,7%	2,3%
Іспанія	21,2%	57,3%	17,7%	3,2%	0,6%
Італія	17,2%	55,8%	20,9%	5,3%	0,9%
Кіпр	20,3%	46,7%	25,5%	6,0%	1,5%
Литва	14,1%	61,2%	16,7%	1,0%	7,0%
Нідерланди	48,3%	41,2%	5,7%	2,3%	2,6%
Німеччина	14,6%	65,5%	15,7%	2,1%	2,1%
Польща	8,1%	65,4%	18,6%	4,8%	3,1%
Румунія	10,1%	34,4%	43,3%	11,1%	1,0%
Словаччина	19,2%	65,4%	13,5%	1,8%	0,2%
Словенія	16,8%	51,2%	27,9%	3,2%	0,9%
Угорщина	31,6%	51,4%	12,8%	3,5%	0,7%
Україна	14,2%	61,4%	18,5%	4,4%	1,5%
Фінляндія	40,1%	50,1%	7,4%	0,9%	1,4%
Франція	17,3%	56,0%	14,3%	8,7%	3,7%
Хорватія	12,8%	58,2%	23,6%	4,4%	1,0%
Чехія	18,7%	58,1%	17,3%	3,9%	2,0%
Швеція	37,8%	50,6%	7,3%	2,9%	1,5%
Q60. Люди, з якими Ви особисто знайомі					
	Повністю довіряєте	Деякою мірою довіряєте	Не дуже довіряєте	Зовсім не довіряєте	Важко відповісти/ Немає відповіді
Австрія	36,5%	57,1%	5,1%	1,0%	0,2%
Болгарія	23,0%	63,9%	11,2%	1,7%	0,3%
Греція	25,0%	57,6%	14,7%	2,3%	0,5%
Данія	76,2%	22,6%	0,7%	0,1%	0,4%
Естонія	34,3%	59,3%	4,5%	0,9%	1,0%
Іспанія	45,7%	46,8%	6,4%	1,1%	0,1%
Італія	10,5%	62,0%	23,8%	3,3%	0,4%
Кіпр	22,4%	54,3%	19,1%	3,3%	0,8%
Литва	14,1%	69,7%	11,3%	1,6%	3,3%
Нідерланди	63,9%	33,3%	1,4%	0,3%	1,1%
Німеччина	26,4%	67,2%	5,0%	0,2%	1,2%
Польща	9,1%	74,6%	11,9%	1,2%	3,2%
Румунія	13,6%	50,0%	30,1%	5,7%	0,6%

Словаччина	18,8%	69,4%	10,0%	1,4%	0,4%
Словенія	28,0%	56,1%	14,9%	0,5%	0,4%
Угорщина	26,4%	62,9%	8,7%	1,6%	0,4%
Україна	11,4%	63,4%	18,9%	5,0%	1,4%
Фінляндія	52,6%	43,9%	2,3%	0,0%	1,3%
Франція	36,2%	54,2%	6,2%	2,6%	0,8%
Хорватія	25,0%	59,6%	14,0%	0,7%	0,8%
Чехія	29,6%	60,3%	8,2%	1,0%	1,0%
Швеція	52,6%	45,6%	,9%	0,2%	0,7%
Q61. Люди, з якими Ви уперше зустрілися					
	Повністю довіряєте	Деякою мірою довіряєте	Не дуже довіряєте	Зовсім не довіряєте	Важко відповісти/ Немає відповіді
Австрія	3,1%	35,7%	45,5%	11,7%	4,0%
Болгарія	1,6%	25,9%	45,5%	26,4%	0,6%
Греція	0,3%	9,4%	49,8%	39,5%	0,9%
Данія	10,8%	64,5%	16,7%	6,5%	1,5%
Естонія	1,7%	32,6%	46,5%	17,0%	2,3%
Іспанія	5,5%	38,3%	42,7%	12,7%	0,7%
Італія	2,3%	24,1%	50,6%	21,5%	1,5%
Кіпр	1,2%	8,1%	46,7%	42,3%	1,7%
Литва	1,0%	16,6%	59,0%	10,5%	12,8%
Нідерланди	6,5%	65,1%	20,6%	5,0%	2,8%
Німеччина	0,7%	30,9%	48,2%	15,4%	4,8%
Польща	,3%	25,4%	51,5%	18,3%	4,4%
Румунія	2,7%	9,1%	47,4%	37,6%	3,1%
Словаччина	2,4%	29,9%	48,0%	18,1%	1,5%
Словенія	0,4%	13,3%	59,6%	25,5%	1,2%
Угорщина	3,3%	35,6%	43,5%	16,5%	1,1%
Україна	3,4%	23,7%	41,3%	25,6%	6,0%
Фінляндія	2,5%	57,6%	32,6%	4,9%	2,5%
Франція	1,9%	32,4%	42,3%	20,7%	2,8%
Хорватія	0,9%	30,4%	47,5%	17,7%	3,5%
Чехія	3,1%	32,4%	46,5%	13,2%	4,8%
Швеція	9,4%	64,5%	20,1%	4,4%	1,6%
Q62. Люди іншої релігії/віри					
Австрія	5,0%	44,3%	28,3%	8,3%	14,2%
Болгарія	4,3%	36,9%	37,5%	15,2%	6,2%
Греція	1,6%	19,1%	46,0%	29,1%	4,2%
Данія	19,4%	61,8%	12,8%	3,8%	2,3%
Естонія	4,7%	47,8%	25,4%	7,9%	14,3%
Іспанія	9,9%	50,7%	25,4%	7,1%	6,8%
Італія	4,8%	45,7%	33,6%	9,8%	6,1%
Кіпр	2,1%	23,1%	45,8%	22,2%	6,8%
Литва	0,8%	25,4%	40,3%	10,2%	23,3%
Нідерланди	16,9%	60,1%	14,6%	3,1%	5,4%

Німеччина	4,3%	50,2%	25,7%	5,2%	14,7%
Польща	1,1%	39,0%	34,3%	11,4%	14,2%
Румунія	5,3%	21,7%	40,7%	22,3%	9,9%
Словаччина	3,2%	46,1%	31,2%	12,2%	7,3%
Словенія	3,4%	32,4%	46,5%	12,2%	5,5%
Угорщина	9,4%	49,1%	27,3%	8,1%	6,0%
Україна	4,9%	35,1%	28,9%	13,7%	17,5%
Фінляндія	15,7%	58,6%	16,7%	4,3%	4,7%
Франція	9,2%	53,3%	18,0%	8,8%	10,7%
Хорватія	7,9%	52,9%	26,5%	5,3%	7,4%
Чехія	4,8%	37,0%	28,3%	13,9%	16,1%
Швеція	24,1%	61,3%	8,7%	2,1%	3,9%
Q63. Люди іншої національності					
	Повністю довіряєте	Деякою мірою довіряєте	Не дуже довіряєте	Зовсім не довіряєте	Важко відповісти/ Немає відповіді
Австрія	6,0%	45,6%	28,9%	6,6%	12,9%
Болгарія	4,0%	34,6%	38,5%	14,9%	8,1%
Греція	1,8%	18,6%	47,1%	29,7%	2,8%
Данія	20,7%	63,7%	10,9%	2,6%	2,1%
Естонія	5,8%	56,4%	22,9%	6,2%	8,7%
Іспанія	11,1%	53,2%	25,3%	5,1%	5,3%
Італія	4,8%	46,1%	36,1%	8,3%	4,7%
Кіпр	1,9%	23,1%	46,4%	22,0%	6,5%
Литва	1,0%	28,6%	36,7%	10,1%	23,6%
Нідерланди	15,4%	62,8%	13,8%	3,0%	5,0%
Німеччина	4,9%	51,3%	25,8%	4,7%	13,3%
Польща	1,0%	42,0%	31,8%	9,8%	15,3%
Румунія	4,6%	19,4%	42,2%	24,9%	9,0%
Словаччина	2,6%	35,4%	40,6%	15,2%	6,2%
Словенія	3,4%	34,8%	48,2%	9,8%	3,9%
Угорщина	8,2%	45,4%	29,6%	11,4%	5,4%
Україна	5,5%	35,7%	27,7%	14,2%	16,9%
Фінляндія	13,6%	62,3%	15,5%	3,3%	5,3%
Франція	9,8%	56,4%	17,1%	8,1%	8,7%
Хорватія	8,5%	55,0%	24,9%	4,8%	6,8%
Чехія	4,0%	34,7%	31,1%	16,2%	14,0%
Швеція	26,3%	63,9%	5,9%	1,0%	2,9%

За рівнем довіри до людей іншої національності українці є близькими до поляків і чехів – в Україні значення відповідного показника 41,2%, в Польщі – 43%, а в Чехії – 38,7%. Найвище значення цього показника у Швеції (90,2%) і Данії (84,4%), а найнижче – у Греції (20,3%) і Румунії (23,9%).

Довіра до людей іншої релігії серед українців на рівні між Польщею і Словенією – в Україні значення відповідного показника 39,9%, в Польщі – 40,1%, а в Словенії – 35,8%. Найвище значення цього показника у Швеції (85,3%) і Данії (81,2%), а найнижче – у Греції (20,7%) і на Кіпрі (25,1%).

Таблиця 6.3. Рівень довіри до різних організацій та громадських інститутів, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки - розподіл відповідей

Q64-Q83. Скажіть, наскільки Ви довіряєте цим організаціям та громадським інститутам: повністю довіряєте, деякою мірою довіряєте, не дуже довіряєте або зовсім не довіряєте				
	Повністю довіряєте	Деякою мірою довіряєте	Не дуже довіряєте	Зовсім не довіряєте
Q65.Збройні сили України				
Україна, 2020	25,0%	49,4%	16,6%	9,1%
Україна, 2011	12,1%	46,6%	31,9%	9,3%
Q64. Релігійні організації				
Україна, 2020	29,4%	43,2%	14,6%	12,8%
Україна, 2011	33,2%	42,0%	16,4%	8,4%
Q83. Організація Об'єднаних Націй (ООН)				
Україна, 2020	9,6%	49,8%	25,0%	15,6%
Україна, 2011	Питання не було включеним до опитувальника 2011 року			
Q81. Благодійні та гуманітарні організації				
Україна, 2020	8,1%	50,4%	26,3%	15,2%
Україна, 2011	7,4%	49,4%	31,7%	11,5%
Q75. Система освіти				
Україна, 2020	9,1%	49,3%	24,5%	17,2%
Україна, 2011	9,8%	55,8%	25,5%	8,9%
Q82. Європейський Союз				
Україна, 2020	7,7%	45,3%	26,9%	20,1%
Україна, 2011	Питання не було включеним до опитувальника 2011 року			
Q80. Жіночі організації				
Україна, 2020	6,4%	45,3%	27,2%	21,0%
Україна, 2011	6,9%	47,7%	32,7%	12,7%
Q79. Організації з охорони навколишнього середовища				
Україна, 2020	4,1%	42,1%	33,2%	20,6%
Україна, 2011	6,6%	49,1%	32,1%	12,2%
Q77. Великі підприємства або компанії				
Україна, 2020	4,3%	39,5%	36,4%	19,8%
Україна, 2011	3,4%	38,1%	40,7%	17,9%
Q76. Вибори				
Україна, 2020	5,4%	37,7%	35,0%	21,9%
Україна, 2011	Питання не було включеним до опитувальника 2011 року			
Q69.Національна поліція України				
Україна, 2020	4,2%	34,6%	37,6%	23,6%
Україна, 2011	3,4%	28,2%	39,1%	29,2%
Q73.2.Президент України				
Україна, 2020	7,0%	31,4%	31,2%	30,3%
Україна, 2011	Питання не було включеним до опитувальника 2011 року			
Q74. Державні установи та служби				
Україна, 2020	2,6%	34,9%	38,5%	24,0%
Україна, 2011	4,3%	40,1%	38,3%	17,3%

Q78. Банківська система				
Україна, 2020	3,2%	30,2%	43,2%	23,4%
Україна, 2011	2,9%	29,6%	41,0%	26,4%
Q67.Телебачення				
Україна, 2020	2,7%	30,5%	41,0%	25,8%
Україна, 2011	6,3%	49,8%	32,4%	11,6%
Q66.Преса				
Україна, 2020	2,5%	28,9%	42,6%	26,0%
Україна, 2011	4,6%	48,5%	34,4%	12,5%
Q68.Профспілки				
Україна, 2020	3,4%	25,1%	37,1%	34,4%
Україна, 2011	5,1%	34,1%	39,8%	21,0%
Q70.Судова система				
Україна, 2020	3,2%	18,7%	37,8%	40,4%
Україна, 2011	3,0%	22,2%	41,9%	32,9%
Q71.Кабінет Міністрів України (Уряд)				
Україна, 2020	2,8%	17,5%	40,9%	38,9%
Україна, 2011	2,6%	22,8%	39,6%	35,1%
Q72.Політичні партії				
Україна, 2020	1,6%	17,5%	37,9%	43,1%
Україна, 2011	1,6%	20,4%	41,8%	36,1%
Q73.1.Верховна Рада України (парламент)				
Україна, 2020	1,7%	17,2%	36,8%	44,3%
Україна, 2011	2,1%	18,3%	43,4%	36,1%

Примітка: Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді»

Щодо довіри до людей при першій зустрічі українці виявили б ставлення, як італійці і болгари – в Україні значення відповідного показника 27,1%, в Італії – 26,3%, а в Болгарії – 27,5%. Подібно до довіри до інших категорій людей, найбільше схильні довіряти людям при першій зустрічі данці (75,3%) і шведи (73,9%). Найменше довіряють людям при першій зустрічі в Греції (9,7%) і на Кіпрі (9,3%).

Найбільшою довірою серед організацій та громадських інститутів в Україні користуються Збройні сили України (74,3%) і релігійні організації (72,6%), причому довіра до перших зросла порівняно з 2011 роком (від 58,7%), а до других – знизилась (з 75,2%). ООН та Європейському Союзу довіряє кожен другий українець (59,4% та 53%, відповідно). Аналогічний рівень довіри українці виявляють до благодійних та гуманітарних організацій (58,5%) та жіночих організацій (51,8%), і цей показник щодо таких організацій змінився порівняно з 2011 роком – спостерігаємо нижчу довіру до жіночих організацій і вищу до благодійних (детальніше див. табл. 6.3.). Суттєво менше стали довіряти також організаціям з охорони навколишнього середовища – якщо в 2011 році довіру до них виявляли 55,7% опитаних в Україні, то в 2020 р. менше половини (46,1%) готові довіряти таким організаціям.

Довіра до системи освіти знизилась – з 65,6% у 2011 р. до 58,4% у 2020 р., а от довіра до великого бізнесу дещо зросла (з 41,5% до 43,9%), як і довіра до Національної поліції України (з 31,6% до 38,8%). 4 з 10 українців довіряють виборам (43,1%) та Президенту України

(38,5%). Третина довіряє державним установам і службам та банківській системі (37,5% та 33,4%), причому довіра до державних установ знизилася у порівнянні з 2011 р. (44,4%). Судовій системі, Кабміну, політичним партіям та Верховній Раді довіряє тільки приблизно 1 з 5 опитаних (див. детальніше у табл. 6.3.), при цьому довіра до всіх цих політичних структур знизилась у порівнянні з 2011 роком. Також менше стали довіряти телебаченню та радіо – якщо в 2011 році їм довіряв кожен другий, то в 2020 р. лише третина опитаних (без врахування відповіді «важко сказати»). Значно впала довіра до профспілок – з 39,2% до 28,5%.

Для порівняння рівня довіри до різних організацій та інститутів з іншими країнами було взято розподіл відповідей разом із варіантом «важко сказати» (табл. 6.4.). Із загальним рейтингом довіри від максимальної до мінімальної стосовно різних організацій та інституцій найвище значення показника в Україні є стосовно збройних сил (70,7%). Це ставить українців на позиції між словаками (70,8%) і литовцями (70,5%), тоді як у Фінляндії довіру до збройних сил виявляють майже 9 з 10 опитаних (88,1%), а от у Болгарії рівень довіри до збройних сил значно нижчий (38,4%).

За довірою до релігійних організацій Україна обіймає найвищу сходинку (69,9%), за нею слідують Румунія (69,3%) і Литва (68,1%). За довірою до ООН Україна (45,4%) у середині рейтингу, між Італією (49,3%) та Нідерландами (44,1%), тоді як найвищу позицію обіймає Швеція (68,6%), а найнижчу – Словенія (23,3%). Якщо говорити про довіру до ЄС, то в цьому Україна також в середині рейтингу (43%) з окремими країнами Європейського Союзу – Кіпром (43,4%) і Фінляндією (42,9%).

Довіра до благодійних та гуманітарних організацій в Україні (49,8%) схожа за рівнем до Греції (48,4%) і Румунії (45%), тоді як у Німеччині цей показник становить (62,4%). Рівень довіри до жіночих організацій в Україні (34,8%) також подібний до Румунії (33,9%). За довірою до організацій з охорони навколишнього середовища українці (38,6%) подібні до хорватів (36,1%), але далекі від шведів (69,6%), данців (61,8%) та австрійців (61,4%).

Великим підприємствам або компаніям українці довіряють (34,7%) приблизно на тому ж рівні, що і жителі Австрії (34,2%) чи Кіпру (34,8%). А от банківським установам українці довіряють практично так само, як і німці (30,5% та 30,2%, відповідно).

Щодо поліції в Україні рівень довіри хоча і виріс від 2011 до 2020, однак все одно залишається нижчим за майже усі країни ЄС, що увійшли до порівняння. Тільки в Болгарії рівень довіри до поліції нижчий, ніж в Україні (34,6% та 36,4%, відповідно). Судовій системі українці довіряють (19,8%) в рази менше, ніж жителі більшості країн ЄС – для прикладу в Угорщині (48,3%), Литві (47,8%) чи на Кіпрі (49,2%). Тільки в Болгарії (14,5%) і Хорватії (13,7%) рівень довіри до судів нижчий, ніж в Україні.

Що стосується сфери політики, то виборам українці (39,2%) довіряють більше, ніж румуни (22,4%), але менше, ніж жителі Кіпру і Греції (по 46,3%). Уряду в Україні довіряють майже так само, як в Румунії (18,9% та 18,8%, відповідно). Парламенту українці довіряють (17,9%) подібно до Польщі (19,3%), а політичним партіям (17,8%) – подібно до Литви і Іспанії (16,7% та 18,0%, відповідно).

Довіра до телебачення в Україні (32,1%) на тому ж рівні, що в Німеччині (31,6%) і Румунії (31,5%). А за довірою до преси українці (29,6%) в середині між різними країнами ЄС, зокрема між Італією (30,1%) та Румунією (29,4%), тоді як найвищі значення цього показника демонструють Литва (59,5%) і Фінляндія (44,6%), а найнижчі – Хорватія (10,6%) і Греція (13,6%).

Окрім ООН в Україні також відносно високий рівень довіри до ВООЗ – цій організації схильні довіряти 40,9% українців, а не довіряти – 35,8%. Схоже ставлення до ВООЗ характерне для Кіпру (48,8% довіряють і 33,5% не довіряють) та Греції (47,5% та 40,7%, відповідно).

Таблиця 6.4. Рівень довіри до різних організацій та громадських інститутів, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. - розподіл відповідей

Q64-Q83. Скажіть, наскільки Ви довіряєте цим організаціям та громадським інститутам: повністю довіряєте, деякою мірою довіряєте, не дуже довіряєте або зовсім не довіряєте?					
Q65.Збройні сили					
	Повністю довіряєте	Деякою мірою довіряєте	Не дуже довіряєте	Зовсім не довіряєте	Важко відповісти/ Немає відповіді
Австрія	14,9%	47,7%	26,8%	7,0%	3,6%
Болгарія	4,1%	34,3%	42,7%	12,5%	6,4%
Греція	30,6%	49,6%	13,8%	4,5%	1,4%
Данія	17,9%	57,0%	21,0%	2,8%	1,4%
Естонія	16,6%	47,7%	18,4%	7,1%	10,1%
Іспанія	16,0%	39,3%	27,3%	15,9%	1,5%
Італія	19,1%	56,0%	19,6%	4,0%	1,3%
Кіпр	20,4%	40,9%	27,0%	8,0%	3,8%
Литва	8,6%	61,9%	17,0%	3,6%	8,9%
Нідерланди	6,1%	49,1%	33,5%	5,5%	5,8%
Німеччина	5,9%	43,4%	36,6%	6,8%	7,3%
Польща	15,6%	53,3%	21,9%	5,2%	3,9%
Румунія	31,3%	43,0%	18,3%	4,5%	2,9%
Словаччина	13,1%	57,7%	21,3%	4,7%	3,2%
Словенія	10,4%	34,4%	43,4%	10,3%	1,5%
Угорщина	12,6%	41,6%	31,5%	10,5%	3,8%
Україна	23,7%	47,0%	15,7%	8,7%	4,9%
Фінляндія	36,7%	51,4%	9,8%	0,8%	1,3%
Франція	26,8%	50,9%	13,8%	6,6%	1,9%
Хорватія	9,6%	50,8%	26,7%	9,0%	3,9%
Чехія	9,1%	35,2%	37,7%	11,6%	6,3%
Швеція	7,8%	49,2%	37,2%	3,5%	2,2%
Q64. Релігійні організації					
	Повністю довіряєте	Деякою мірою довіряєте	Не дуже довіряєте	Зовсім не довіряєте	Важко відповісти/ Немає відповіді
Австрія	9,1%	27,0%	36,3%	25,1%	2,5%
Болгарія	9,5%	25,6%	44,4%	17,4%	3,0%
Греція	28,1%	37,3%	23,9%	10,2%	0,5%
Данія	9,6%	49,4%	29,5%	8,2%	3,2%
Естонія	8,0%	25,9%	26,2%	19,6%	20,3%
Іспанія	13,2%	19,3%	30,6%	35,8%	1,0%
Італія	16,1%	36,5%	29,9%	15,9%	1,5%

Кіпр	29,1%	32,5%	24,4%	11,6%	2,3%
Литва	18,6%	49,4%	17,8%	4,3%	9,8%
Нідерланди	5,9%	16,4%	41,0%	32,9%	3,8%
Німеччина	5,0%	26,4%	43,2%	20,2%	5,2%
Польща	19,0%	36,2%	31,4%	11,3%	2,1%
Румунія	41,0%	28,3%	21,8%	8,1%	0,9%
Словаччина	14,8%	34,5%	28,1%	19,5%	3,1%
Словенія	6,5%	16,0%	42,7%	33,7%	1,1%
Угорщина	15,2%	24,9%	32,9%	23,7%	3,3%
Україна	28,2%	41,4%	13,9%	12,3%	4,2%
Фінляндія	9,5%	45,5%	33,3%	10,1%	1,6%
Франція	8,5%	30,5%	28,7%	27,0%	5,4%
Хорватія	9,6%	27,6%	38,1%	22,6%	2,2%
Чехія	5,0%	11,5%	30,6%	45,8%	7,1%
Швеція	6,9%	40,5%	37,3%	13,1%	2,2%
Q83. Організація Об'єднаних Націй (ООН)					
Австрія	8,6%	33,9%	37,4%	13,9%	6,2%
Болгарія	7,2%	25,7%	35,8%	13,7%	17,6%
Греція	2,8%	27,0%	42,4%	23,2%	4,6%
Данія	10,6%	57,1%	25,1%	4,2%	3,0%
Естонія	5,3%	31,1%	24,8%	9,4%	29,4%
Іспанія	9,6%	33,3%	38,1%	12,7%	6,3%
Італія	9,3%	39,9%	32,3%	11,9%	6,6%
Кіпр	3,9%	30,9%	35,6%	21,7%	7,9%
Литва	3,5%	48,1%	22,4%	3,4%	22,6%
Нідерланди	5,3%	38,8%	36,9%	11,1%	7,9%
Німеччина	4,4%	36,9%	38,9%	10,1%	9,7%
Польща	8,3%	41,3%	29,1%	8,6%	12,8%
Румунія	10,6%	30,4%	29,0%	17,4%	12,6%
Словаччина	6,6%	44,3%	30,4%	11,1%	7,6%
Словенія	2,2%	21,1%	49,4%	22,7%	4,6%
Угорщина	7,9%	30,4%	38,5%	15,2%	8,0%
Україна	7,3%	38,1%	19,2%	11,9%	23,5%
Фінляндія	7,9%	47,9%	33,6%	6,3%	4,3%
Франція	9,9%	41,7%	25,0%	14,8%	8,6%
Хорватія	2,5%	24,3%	44,0%	23,2%	6,1%
Чехія	5,8%	23,6%	33,0%	26,1%	11,5%
Швеція	13,9%	54,7%	22,6%	5,5%	3,3%
Q81. Благодійні та гуманітарні організації					
Румунія	11,4%	33,5%	22,4%	20,3%	12,3%
Греція	8,6%	39,8%	35,6%	11,2%	4,9%
Кіпр	10,7%	47,1%	23,7%	9,9%	8,6%
Німеччина	9,9%	52,5%	27,8%	3,9%	5,9%
Україна	6,9%	42,9%	22,3%	12,9%	15,0%
Q75. Система освіти					
Румунія	14,9%	40,5%	24,0%	12,9%	7,7%

Греція	23,5%	58,9%	12,0%	2,6%	3,0%
Кіпр	18,5%	57,6%	14,9%	5,0%	4,0%
Німеччина	14,9%	60,7%	10,3%	1,2%	12,9%
Україна	8,1%	43,7%	21,7%	15,2%	11,2%
Q82. Європейський Союз					
Австрія	7,2%	35,3%	37,7%	17,4%	2,5%
Болгарія	10,9%	33,0%	38,9%	9,9%	7,3%
Греція	2,2%	23,6%	42,7%	30,4%	1,1%
Данія	5,0%	40,3%	41,8%	10,3%	2,6%
Естонія	6,8%	41,6%	32,2%	8,4%	10,9%
Іспанія	9,3%	42,6%	35,4%	8,4%	4,3%
Італія	6,3%	32,0%	40,3%	17,2%	4,2%
Кіпр	6,3%	37,1%	34,0%	16,7%	5,9%
Литва	4,3%	57,3%	22,1%	3,4%	12,9%
Нідерланди	3,4%	32,1%	41,1%	17,4%	6,0%
Німеччина	4,3%	37,5%	40,3%	11,5%	6,4%
Польща	8,3%	37,2%	33,5%	14,1%	6,8%
Румунія	11,8%	32,2%	29,7%	17,7%	8,5%
Словаччина	5,5%	47,3%	31,9%	11,8%	3,6%
Словенія	2,9%	25,1%	50,3%	18,4%	3,2%
Угорщина	8,9%	32,5%	38,8%	14,6%	5,2%
Україна	6,2%	36,8%	21,8%	16,3%	18,9%
Фінляндія	3,4%	39,5%	42,1%	11,4%	3,6%
Франція	6,8%	39,7%	29,4%	18,2%	5,9%
Хорватія	3,1%	22,6%	45,2%	24,2%	4,9%
Чехія	4,3%	20,6%	36,5%	32,3%	6,4%
Швеція	4,6%	44,4%	38,1%	8,9%	4,0%
Q80. Жіночі організації					
Румунія	8,2%	25,7%	25,4%	20,5%	20,2%
Греція	5,4%	39,8%	35,8%	10,3%	8,7%
Кіпр	7,5%	44,9%	23,6%	9,1%	14,9%
Німеччина	8,2%	50,6%	21,1%	2,6%	17,5%
Україна	4,3%	30,5%	18,3%	14,1%	32,7%
Q79. Організації з охорони навколишнього середовища					
Австрія	13,0%	48,4%	29,2%	6,6%	2,8%
Болгарія	2,1%	18,5%	46,7%	19,0%	13,6%
Греція	4,0%	41,5%	37,1%	12,3%	5,1%
Данія	8,6%	53,2%	31,2%	4,6%	2,4%
Естонія	8,1%	49,6%	24,9%	4,1%	13,3%
Іспанія	12,8%	47,4%	28,9%	6,8%	4,0%
Італія	9,6%	45,9%	29,5%	9,9%	5,1%
Кіпр	7,5%	45,0%	26,0%	10,2%	11,2%
Литва	3,3%	48,3%	28,6%	4,6%	15,3%
Нідерланди	5,6%	43,4%	36,0%	8,9%	6,1%
Німеччина	8,1%	52,3%	28,8%	4,9%	6,0%
Польща	6,5%	38,0%	31,4%	13,9%	10,2%

Румунія	8,5%	26,3%	33,8%	20,2%	11,3%
Словаччина	6,0%	51,9%	26,7%	9,4%	5,9%
Словенія	6,2%	40,5%	42,7%	6,3%	4,2%
Угорщина	10,9%	40,5%	29,8%	11,8%	7,1%
Україна	3,4%	35,2%	27,8%	17,3%	16,3%
Фінляндія	5,4%	48,0%	35,6%	7,2%	3,8%
Франція	8,6%	52,0%	25,6%	8,3%	5,5%
Хорватія	5,2%	30,9%	41,6%	16,9%	5,5%
Чехія	4,5%	25,1%	38,5%	21,4%	10,5%
Швеція	12,2%	57,3%	23,3%	4,0%	3,2%
Q77. Великі підприємства або компанії					
Австрія	5,4%	28,8%	43,7%	16,8%	5,3%
Болгарія	1,2%	13,4%	44,7%	26,1%	14,6%
Греція	1,9%	30,7%	50,2%	14,4%	2,9%
Данія	3,6%	41,9%	44,5%	6,9%	3,1%
Естонія	3,1%	34,6%	38,1%	7,5%	16,7%
Іспанія	6,1%	31,5%	40,5%	18,6%	3,2%
Італія	5,3%	40,2%	39,8%	10,1%	4,6%
Кіпр	2,8%	31,9%	37,7%	16,5%	11,1%
Литва	1,9%	24,5%	40,8%	11,4%	21,4%
Нідерланди	2,1%	34,0%	47,5%	10,2%	6,2%
Німеччина	1,5%	19,1%	56,2%	17,0%	6,2%
Польща	2,1%	25,9%	40,5%	15,8%	15,8%
Румунія	5,2%	22,5%	38,8%	23,0%	10,5%
Словаччина	3,1%	38,1%	39,4%	14,0%	5,4%
Словенія	4,5%	28,2%	51,7%	10,6%	5,0%
Угорщина	5,0%	30,9%	39,3%	16,2%	8,6%
Україна	3,4%	31,3%	28,8%	15,6%	20,8%
Фінляндія	2,0%	38,4%	47,3%	8,1%	4,2%
Франція	4,6%	38,3%	37,1%	15,4%	4,6%
Хорватія	2,8%	17,6%	48,0%	25,2%	6,3%
Чехія	2,2%	24,2%	43,0%	18,2%	12,5%
Швеція	3,5%	50,2%	37,6%	4,3%	4,3%
Q76. Вибори					
Румунія	4,8%	17,6%	32,6%	40,0%	5,0%
Греція	8,9%	37,5%	37,1%	13,1%	3,5%
Кіпр	6,7%	39,6%	28,8%	18,4%	6,5%
Німеччина	22,3%	47,2%	21,3%	6,7%	2,6%
Україна	4,9%	34,3%	31,9%	19,9%	9,1%
Q69. Поліція					
Австрія	35,7%	49,2%	11,9%	2,6%	0,6%
Болгарія	4,9%	29,7%	49,8%	13,9%	1,7%
Греція	19,9%	50,8%	22,6%	6,2%	0,5%
Данія	34,3%	53,3%	10,0%	2,0%	0,4%
Естонія	21,9%	58,3%	14,5%	3,0%	2,4%

Іспанія	20,1%	46,3%	24,7%	8,6%	0,2%
Італія	22,8%	57,0%	15,9%	3,4%	0,9%
Кіпр	13,8%	37,9%	33,5%	13,3%	1,5%
Литва	10,1%	59,6%	22,0%	3,1%	5,2%
Нідерланди	10,4%	60,0%	23,7%	3,6%	2,3%
Німеччина	22,4%	61,4%	12,7%	2,0%	1,5%
Польща	9,4%	50,5%	28,3%	8,9%	3,0%
Румунія	14,7%	35,2%	31,9%	15,7%	2,4%
Словаччина	7,4%	46,3%	34,8%	10,2%	1,3%
Словенія	14,1%	47,4%	32,8%	4,9%	0,9%
Угорщина	18,0%	48,3%	25,6%	6,8%	1,3%
Україна	3,9%	32,5%	35,2%	22,1%	6,2%
Фінляндія	46,2%	47,4%	4,9%	1,0%	0,6%
Франція	21,0%	56,9%	13,7%	7,2%	1,2%
Хорватія	6,3%	39,2%	37,8%	14,7%	2,0%
Чехія	12,8%	41,6%	34,9%	8,1%	2,6%
Швеція	24,3%	61,5%	12,2%	1,5%	0,6%
Q74. Державні установи та служби					
Австрія	7,5%	49,6%	35,4%	4,6%	2,9%
Болгарія	1,0%	18,6%	53,4%	18,6%	8,4%
Греція	2,7%	40,6%	45,2%	10,9%	0,7%
Данія	5,0%	49,2%	38,9%	5,9%	1,0%
Естонія	7,3%	55,8%	26,4%	3,6%	6,9%
Іспанія	11,8%	35,7%	36,6%	13,7%	2,2%
Італія	3,9%	31,1%	49,0%	14,1%	1,9%
Кіпр	3,8%	40,5%	39,8%	11,9%	4,0%
Литва	1,5%	42,7%	38,3%	7,9%	9,7%
Нідерланди	2,1%	37,4%	47,9%	8,1%	4,4%
Німеччина	4,8%	52,2%	34,9%	4,0%	4,1%
Польща	3,6%	34,3%	45,6%	11,6%	5,0%
Румунія	4,4%	23,1%	39,5%	28,7%	4,3%
Словаччина	5,4%	46,5%	34,7%	11,7%	1,6%
Словенія	2,5%	20,5%	51,9%	20,7%	4,3%
Угорщина	9,1%	44,4%	33,5%	9,8%	3,1%
Україна	2,4%	32,5%	35,8%	22,4%	7,0%
Фінляндія	5,0%	48,8%	36,6%	6,9%	2,7%
Франція	5,2%	47,4%	32,5%	12,7%	2,2%
Хорватія	2,2%	23,6%	47,6%	23,6%	3,0%
Чехія	4,4%	27,5%	46,9%	16,3%	4,8%
Швеція	6,1%	56,8%	31,4%	3,9%	1,7%
Q78. Банківська система					
Румунія	5,2%	18,1%	33,2%	35,5%	7,9%
Греція	1,3%	20,2%	44,5%	33,0%	1,0%

Кіпр	3,2%	16,7%	34,3%	42,8%	3,0%
Німеччина	3,1%	27,1%	49,0%	19,0%	1,8%
Україна	2,9%	27,7%	39,6%	21,4%	8,5%
Q67.Телебачення					
Румунія	9,6%	21,9%	43,1%	24,2%	1,2%
Греція	1,0%	13,1%	48,8%	36,4%	,7%
Кіпр	6,6%	37,3%	38,5%	15,6%	2,0%
Німеччина	1,2%	30,4%	53,3%	13,0%	2,2%
Україна	2,6%	29,5%	39,6%	24,9%	3,4%
Q66.Преса					
Австрія	3,4%	27,2%	48,1%	19,7%	1,6%
Болгарія	2,6%	13,3%	55,2%	21,5%	7,5%
Греція	0,6%	13,1%	55,0%	30,3%	1,1%
Данія	2,5%	24,3%	57,9%	14,3%	1,0%
Естонія	3,0%	25,6%	52,6%	16,0%	2,7%
Іспанія	5,0%	27,7%	47,6%	19,2%	0,5%
Італія	3,3%	26,8%	50,6%	17,0%	2,3%
Кіпр	5,1%	28,5%	42,0%	17,2%	7,2%
Литва	5,3%	54,2%	30,0%	5,8%	4,7%
Нідерланди	2,0%	31,9%	48,1%	15,5%	2,5%
Німеччина	3,1%	33,5%	46,3%	14,9%	2,4%
Польща	4,5%	21,1%	51,5%	18,8%	4,2%
Румунія	10,1%	19,3%	43,4%	24,0%	3,2%
Словаччина	4,3%	34,7%	44,8%	14,2%	1,9%
Словенія	2,5%	27,9%	53,9%	14,8%	0,9%
Угорщина	2,2%	17,1%	45,6%	32,7%	2,4%
Україна	2,3%	27,3%	40,2%	24,5%	5,7%
Фінляндія	5,1%	39,5%	44,0%	9,5%	1,9%
Франція	2,8%	27,4%	41,9%	26,3%	1,6%
Хорватія	1,2%	9,4%	48,4%	37,6%	3,4%
Чехія	2,1%	16,5%	48,7%	29,1%	3,7%
Швеція	2,5%	37,2%	48,2%	11,1%	1,1%
Q68.Профспілки					
Австрія	8,8%	40,4%	34,6%	8,9%	7,3%
Болгарія	2,2%	11,3%	44,5%	27,3%	14,7%
Греція	1,3%	16,4%	41,8%	32,6%	7,8%
Данія	8,8%	53,1%	30,2%	5,6%	2,2%
Естонія	4,7%	29,0%	28,1%	7,7%	30,5%
Іспанія	4,5%	22,1%	43,3%	27,2%	2,9%
Італія	3,4%	22,4%	45,3%	25,5%	3,4%
Кіпр	4,7%	28,4%	35,5%	21,7%	9,8%
Литва	4,4%	33,7%	32,2%	8,5%	21,2%
Нідерланди	3,2%	38,3%	41,3%	9,2%	8,0%

Німеччина	3,6%	39,8%	36,3%	8,0%	12,4%
Польща	3,5%	21,9%	39,4%	19,4%	15,9%
Румунія	6,5%	13,3%	39,6%	30,0%	10,6%
Словаччина	5,8%	41,7%	32,8%	11,8%	8,0%
Словенія	2,3%	16,3%	52,0%	24,7%	4,8%
Угорщина	2,3%	18,8%	41,2%	27,6%	10,1%
Україна	2,4%	18,2%	26,8%	24,8%	27,7%
Фінляндія	5,5%	47,7%	35,9%	7,2%	3,7%
Франція	3,3%	31,4%	34,5%	26,3%	4,4%
Хорватія	1,9%	12,9%	47,6%	33,4%	4,3%
Чехія	2,7%	22,3%	37,5%	26,5%	11,0%
Швеція	5,7%	50,2%	34,2%	6,5%	3,5%
Q70.Судова система					
Австрія	20,1%	52,1%	21,8%	4,7%	1,3%
Болгарія	2,5%	12,0%	45,8%	35,1%	4,6%
Греція	10,8%	48,3%	29,4%	9,9%	1,5%
Данія	25,6%	54,6%	15,9%	2,5%	1,4%
Естонія	10,9%	46,5%	27,4%	5,5%	9,7%
Іспанія	12,8%	34,2%	37,0%	14,9%	1,1%
Італія	5,5%	34,4%	41,4%	16,3%	2,4%
Кіпр	10,1%	39,1%	34,7%	11,3%	4,7%
Литва	5,4%	42,4%	36,9%	7,0%	8,2%
Нідерланди	8,5%	46,1%	33,3%	6,3%	5,8%
Німеччина	14,9%	51,3%	25,4%	5,0%	3,4%
Польща	4,6%	30,4%	39,2%	18,4%	7,5%
Румунія	11,2%	29,0%	32,3%	20,8%	6,7%
Словаччина	5,0%	28,9%	42,8%	21,0%	2,2%
Словенія	4,7%	17,4%	50,6%	24,8%	2,6%
Угорщина	10,3%	38,1%	33,5%	15,4%	2,7%
Україна	2,9%	16,9%	34,2%	36,5%	9,5%
Фінляндія	19,8%	59,1%	16,5%	2,8%	1,8%
Франція	10,0%	48,3%	27,9%	11,2%	2,5%
Хорватія	2,4%	11,2%	41,4%	41,7%	3,2%
Чехія	6,4%	30,8%	40,2%	16,6%	6,0%
Швеція	18,3%	57,8%	18,2%	3,3%	2,5%
Q71.Уряд					
Австрія	4,5%	33,9%	43,6%	15,3%	2,7%
Болгарія	4,1%	15,8%	48,5%	26,9%	4,7%
Греція	1,2%	11,7%	37,4%	47,9%	1,7%
Данія	4,0%	35,1%	44,1%	15,5%	1,3%
Естонія	3,5%	36,7%	42,0%	10,3%	7,5%
Іспанія	4,2%	17,8%	37,8%	38,6%	1,6%
Італія	3,1%	20,7%	47,2%	26,7%	2,4%

Кіпр	7,8%	26,5%	40,2%	21,7%	3,8%
Литва	1,0%	38,0%	45,1%	9,5%	6,4%
Нідерланди	3,0%	43,9%	39,5%	9,3%	4,3%
Німеччина	3,5%	35,1%	43,6%	13,8%	4,0%
Польща	5,3%	17,8%	39,0%	32,1%	5,8%
Румунія	4,5%	14,3%	33,9%	42,6%	4,7%
Словаччина	4,8%	25,6%	43,4%	24,6%	1,6%
Словенія	1,7%	12,4%	55,0%	28,5%	2,4%
Угорщина	10,4%	27,2%	29,7%	28,6%	4,1%
Україна	2,6%	16,3%	38,1%	36,2%	6,8%
Фінляндія	3,9%	37,7%	42,1%	14,2%	2,1%
Франція	2,1%	28,6%	34,5%	31,9%	2,9%
Хорватія	0,8%	8,8%	39,6%	46,3%	4,5%
Чехія	2,0%	15,6%	47,2%	30,1%	5,1%
Швеція	4,9%	45,8%	37,5%	9,6%	2,3%
Q72.Політичні партії					
Австрія	2,0%	23,6%	53,6%	17,2%	3,5%
Болгарія	3,0%	10,6%	42,0%	41,5%	2,9%
Греція	0,4%	6,8%	41,4%	49,5%	1,8%
Данія	1,6%	26,1%	58,4%	12,0%	1,9%
Естонія	0,5%	11,8%	53,5%	25,5%	8,7%
Іспанія	3,5%	14,5%	42,3%	38,0%	1,7%
Італія	1,1%	11,3%	50,0%	35,2%	2,3%
Кіпр	2,1%	12,1%	42,7%	38,2%	4,9%
Литва	,8%	16,0%	53,7%	22,1%	7,4%
Нідерланди	1,3%	23,1%	54,0%	17,0%	4,6%
Німеччина	0,8%	18,7%	57,9%	17,3%	5,3%
Польща	0,7%	7,7%	43,1%	41,1%	7,4%
Румунія	2,5%	7,5%	34,9%	50,4%	4,7%
Словаччина	2,3%	17,7%	44,9%	32,0%	3,1%
Словенія	0,3%	4,9%	48,6%	43,8%	2,3%
Угорщина	1,8%	13,3%	43,6%	36,7%	4,6%
Україна	1,5%	16,3%	35,4%	40,3%	6,6%
Фінляндія	0,4%	18,8%	63,2%	14,2%	3,4%
Франція	0,8%	10,7%	41,8%	43,7%	3,0%
Хорватія	0,4%	3,8%	31,6%	61,0%	3,2%
Чехія	1,3%	9,2%	45,0%	39,2%	5,3%
Швеція	2,0%	29,5%	56,8%	8,9%	2,9%
Q73.1.Парламент					
Австрія	7,4%	36,2%	44,8%	8,4%	3,1%
Болгарія	2,0%	13,0%	45,3%	37,4%	2,2%
Греція	0,5%	13,7%	40,7%	43,3%	1,7%
Данія	6,1%	40,2%	42,1%	10,4%	1,1%

Естонія	2,6%	28,6%	46,9%	15,4%	6,5%
Іспанія	6,6%	25,1%	42,0%	23,4%	2,8%
Італія	3,2%	24,3%	47,3%	22,9%	2,3%
Кіпр	4,5%	21,5%	40,0%	29,3%	4,7%
Литва	1,4%	21,0%	55,4%	17,7%	4,6%
Нідерланди	2,8%	39,1%	41,7%	12,3%	4,1%
Німеччина	4,2%	35,8%	43,0%	12,4%	4,6%
Польща	2,7%	16,6%	43,4%	31,4%	6,0%
Румунія	3,6%	11,4%	35,0%	46,0%	4,0%
Словаччина	5,4%	33,6%	39,5%	19,1%	2,3%
Словенія	2,4%	12,6%	54,2%	26,5%	4,4%
Угорщина	6,7%	28,1%	38,5%	24,1%	2,7%
Україна	1,6%	16,3%	34,8%	41,9%	5,3%
Фінляндія	4,7%	40,0%	42,9%	10,7%	1,7%
Франція	3,0%	30,1%	38,7%	23,4%	4,8%
Хорватія	0,5%	6,7%	31,4%	58,8%	2,5%
Чехія	2,0%	11,3%	43,3%	38,5%	4,9%
Швеція	9,0%	54,3%	29,8%	4,6%	2,3%

Примітка: Сортування альтернатив за сумою варіантів відповідей "Повністю довіряєте" і "Деякою мірою довіряєте" для України, 2020 року. Сортування країн за алфавітом.

Наступним за рівнем довіри серед українців є НАТО, якому довіряє кожен третій (31,4%), однак не довіряє більша частка опитаних (42,4%). Подібне ставлення до НАТО в Румунії (30,6% довіряють та 43,5% не довіряють).

Міжнародному кримінальному суду (МКС) довіряє 3 з 10 українців (29,6%), не довіряє близько третини (36,3%), а ще третині опитаних було важко визначитися з відповіддю. Висока частка відповідей «важко сказати» наявна і серед опитаних в країнах ЄС (див. табл. 6.5).

Довіра до міжнародних фінансових організацій в Україні значно нижча за недовіру: Світовому банку довіряють 28,7% опитаних, а МВФ – 28,2%. Водночас в Україні 4-5 опитаних з 10 не довіряють цим двом організаціям (42,8% та 50,0%, відповідно). Рівень довіри до МВФ в Україні є подібним до Німеччини (25,5% довіряють і 58,7% не довіряють), а до Світового банку– подібним до Румунії (22,4% довіряють і 53,6% не довіряють).

Світовій організації торгівлі (СОТ) довіряє троє з 10 українців (29,2%), водночас третина не довіряє (32,1%). Загалом, якщо рівень довіри до СОТ в Україні на рівні і окремих країн ЄС (у Німеччині – 32,8%, на Кіпрі – 25,4%), то рівень недовіри значно нижче (недовіру до СОТ в Німеччині висловлюють 47,8% опитаних, а в Греції 54,2%). Водночас в Україні висока частка відповідей «важко сказати» (38,8%), що можна інтерпретувати як низьку поінформованість українців щодо діяльності цієї міжнародної організації.

Таблиця 6.5. Рівень довіри до міжнародних організацій, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

Q84-Q89. Скажіть, наскільки Ви довіряєте цим організаціям та громадським інститутам: повністю довіряєте, деякою мірою довіряєте, не дуже довіряєте або зовсім не довіряєте?					
	Повністю довіряєте	Деякою мірою довіряєте	Не дуже довіряєте	Зовсім не довіряєте	Важко відповісти/ Немає відповіді
Q84. Міжнародний Валютний Фонд (МВФ)					
Греція	0,3%	5,9%	32,5%	57,1%	4,3%
Кіпр	2,7%	17,9%	33,6%	25,0%	20,8%
Німеччина	1,1%	24,3%	43,8%	14,9%	15,8%
Румунія	3,8%	14,7%	31,0%	33,5%	17,0%
Україна	2,8%	25,4%	29,8%	20,2%	21,9%
Q85. Міжнародний Кримінальний Суд (МКС)					
Греція	2,0%	31,8%	32,2%	19,1%	14,9%
Кіпр	7,1%	33,3%	25,1%	12,9%	21,6%
Німеччина	7,8%	49,8%	22,6%	5,8%	13,9%
Румунія	6,5%	20,7%	22,4%	18,1%	32,4%
Україна	3,9%	25,7%	23,6%	12,7%	34,1%
Q86. Північно-Атлантичний Союз (НАТО)					
Греція	1,6%	20,7%	41,7%	29,6%	6,4%
Кіпр	2,8%	16,2%	32,7%	29,9%	18,5%
Німеччина	4,3%	40,8%	33,4%	9,2%	12,4%
Румунія	6,9%	23,7%	25,5%	18,1%	25,9%
Україна	6,8%	24,7%	21,8%	20,7%	26,1%
Q87. Світовий банк					
Греція	0,4%	12,2%	36,0%	38,8%	12,6%
Кіпр	2,9%	17,8%	33,1%	23,8%	22,4%
Німеччина	1,2%	23,0%	45,9%	14,5%	15,3%
Румунія	3,7%	18,8%	30,6%	23,0%	24,0%
Україна	2,9%	25,8%	26,7%	16,2%	28,5%
Q88. Всесвітня Організація Охорони Здоров'я (ВООЗ)					
Греція	4,8%	42,7%	27,8%	13,0%	11,8%
Кіпр	9,7%	39,0%	24,4%	9,1%	17,8%
Німеччина	9,4%	56,7%	20,2%	3,7%	10,0%
Румунія	9,1%	27,1%	22,1%	16,6%	25,0%
Україна	5,8%	35,1%	21,5%	14,3%	23,3%
Q89. Світова організація торгівлі (СОТ)					
Греція	2,0%	21,7%	33,6%	20,6%	22,2%
Кіпр	3,7%	21,7%	32,1%	15,3%	27,3%
Німеччина	1,6%	31,2%	39,5%	8,3%	19,4%
Румунія	5,2%	16,3%	26,9%	19,8%	31,9%
Україна	3,9%	25,2%	20,3%	11,8%	38,8%

В Україні відносно висока поінформованість про МВФ: про Вашингтон, як місце розташування штаб-квартири МВФ, правильно відповіли 31,2% опитаних і цей показник значно вище, ніж в Німеччині (17,5%) чи Румунії (19,7%), як показано на рис. 6.2.

Рис. 6.2. Локація штаб-квартири Міжнародного Валютного Фонду (МВФ), порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. - розподіл відповідей

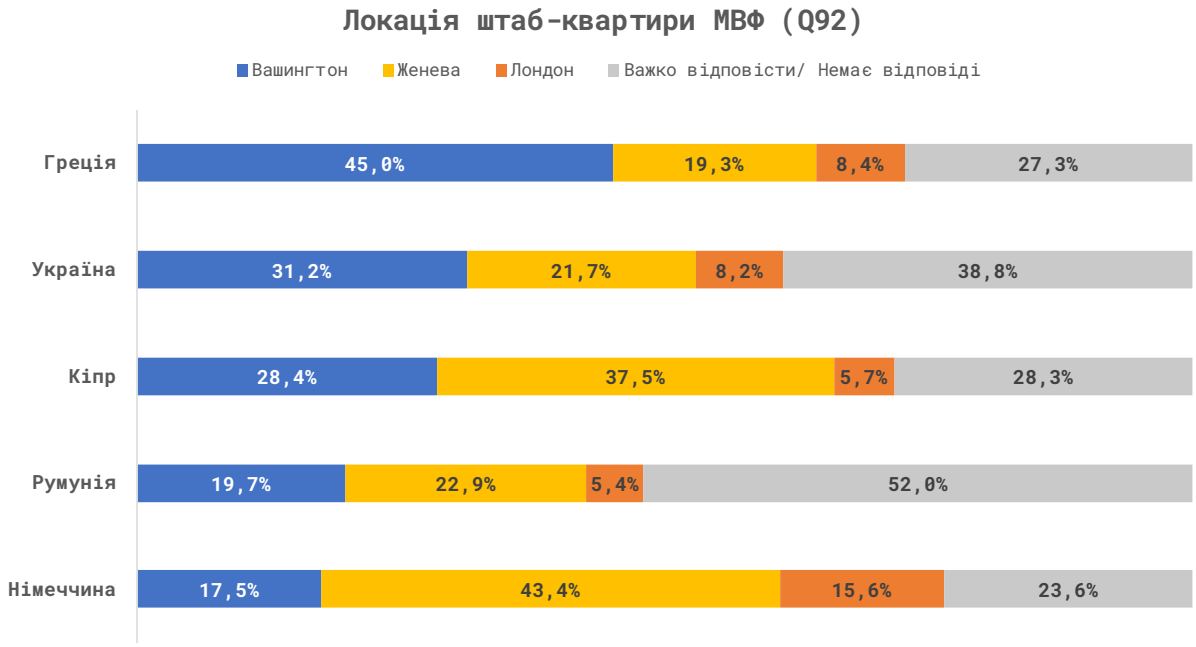

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q92 "Де розташована штаб-квартира Міжнародного Валютного Фонду (МВФ)?". Сортування за варіантом відповіді "Вашингтон".

Про Індію як країну, що не має постійного представництва в Раді Безпеки ООН, правильно зазначили 35,3% опитаних в Україні, однак щодо цього питання в країнах ЄС демонструють кращу поінформованість – наприклад, у Німеччині правильно відповіли дві третини опитаних (61,8%), на Кіпрі – більше половини (54,7%), як показано на рис. 6.3. В Україні, як і в Румунії, кожен другий вагався з відповіддю щодо країни, що не має постійного представництва в Раді Безпеки ООН.

Понад половина опитаних в Україні (57,2%) знають, що Амнесті Інтернейшнл займається питаннями прав людини. За цим показником Україна випереджає Румунію (30,7%), однак позаду Німеччини (85,4%), Кіпру (67,8%) і Греції (66,8%). Водночас в Україні третина опитаних не знали як відповісти на це питання (35,2%) (див. рис. 6.4.).

Щодо оцінки важливості ефективності і демократичності для діяльності міжнародних організацій, то українці за середньою оцінкою (за 10-бальною шкалою, де 1 – ефективні, 10 - демократичні) є ближче до «ефективності» (4,89), тоді як жителі інших країн ЄС в середньому давали відповіді ближче до «демократичності».

Щодо членства в різних організаціях, то в Україні зросла частка тих, хто входить до релігійних чи церковних організацій (з 11,9% в 2011 до 28,1% в 2020) та організацій, пов'язаних з освітою чи культурою (з 4,4% до 13,9%), як показано в табл. 6.6.

Рис. 6.3. Країна, яка не має постійного представництва в Раді Безпеки ООН, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. - розподіл відповідей

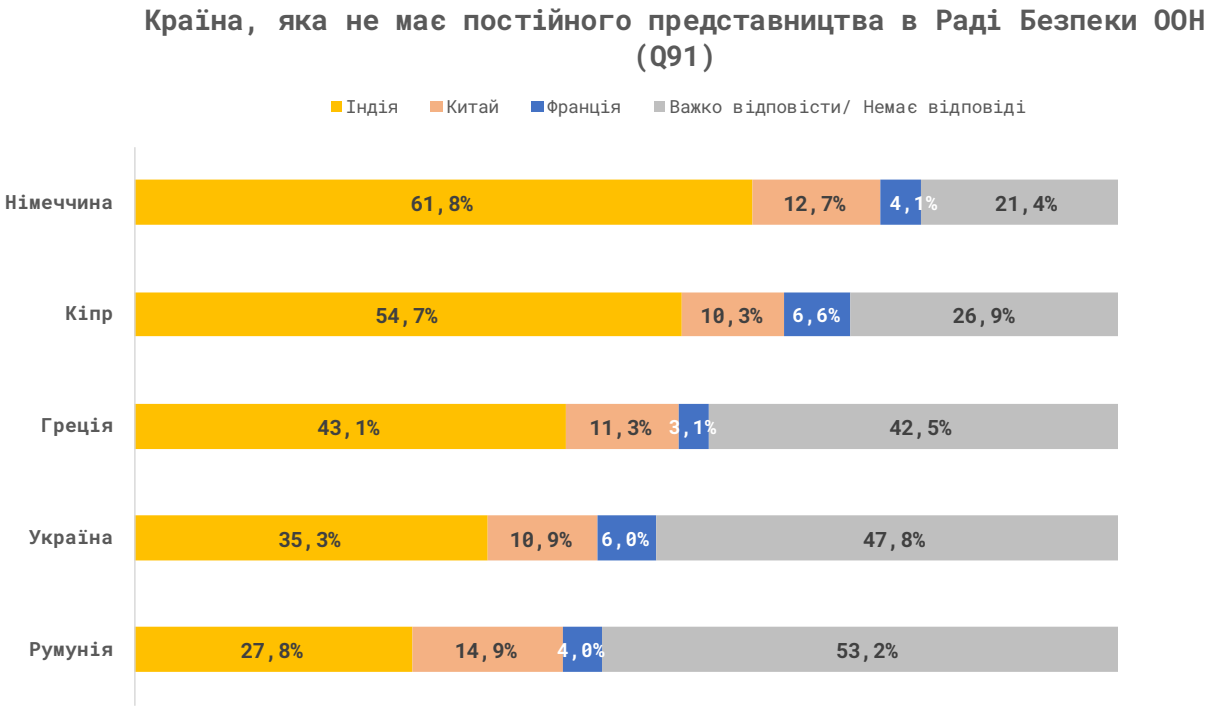

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q91 "Яка з названих країн НЕ є постійним членом Ради Безпеки?" Сортування за варіантом відповіді "Індія".

За рівнем членства в релігійних організаціях Україна близька до Кіпру (24,3%), а за членством в освітніх чи культурних організаціях випереджає Грецію і Румунію (9,3% і 9,6%, відповідно). Частка членів спортивних організацій в Україні також зросла (з 7,4% до 14,3%) і є близькою до Румунії (12,1%) і Греції (12,4%), однак значно нижчою, ніж у Німеччині (47,5%).

Також в Україні збільшилася частка тих, хто входить до професійних об'єднань (з 3,2% до 9,7%), однак частка членів профспілок дещо знизилась (з 14,5% до 13,0%). За членством у професійних об'єднаннях Україна випереджає Румунію (7,2%) і наближається до Німеччини (11,2%), а за членством у профспілках – є подібною до Німеччини (13,3%).

Значне зростання в Україні відбулося у частці тих, хто входить до організацій з охорони навколишнього середовища, екологічних організацій та організацій з захисту прав тварин – з 1,3% до 9,5%, і тут Україна наблизилась до Кіпру (10,6%) і Німеччини (11,6%). Водночас в Україні зросло і членство у політичних партіях – з 4,6% до 8,4%, і в цьому Україна є між Німеччиною (6,3%) та Румунією (10,4%). Членство у жіночих організаціях в Україні (6,0%) є на рівні між Румунією (5,1%) та Кіпром (7,6%).

Значно зросло членство в гуманітарних та благодійних організаціях (з 2,8% до 8,9%) і групах самодопомоги і взаємної допомоги (з 2,1% до 9,2%). За цими показниками Україна випередила Румунію (за членством в гуманітарних та благодійних організаціях на рівні 7,8%) та Німеччину (за членством у групах самодопомоги і взаємної допомоги 6,8%).

Рис. 6.4. Знання роду діяльності організації Міжнародна Амністія (Амнесті Інтернейшнл), порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. - розподіл відповідей

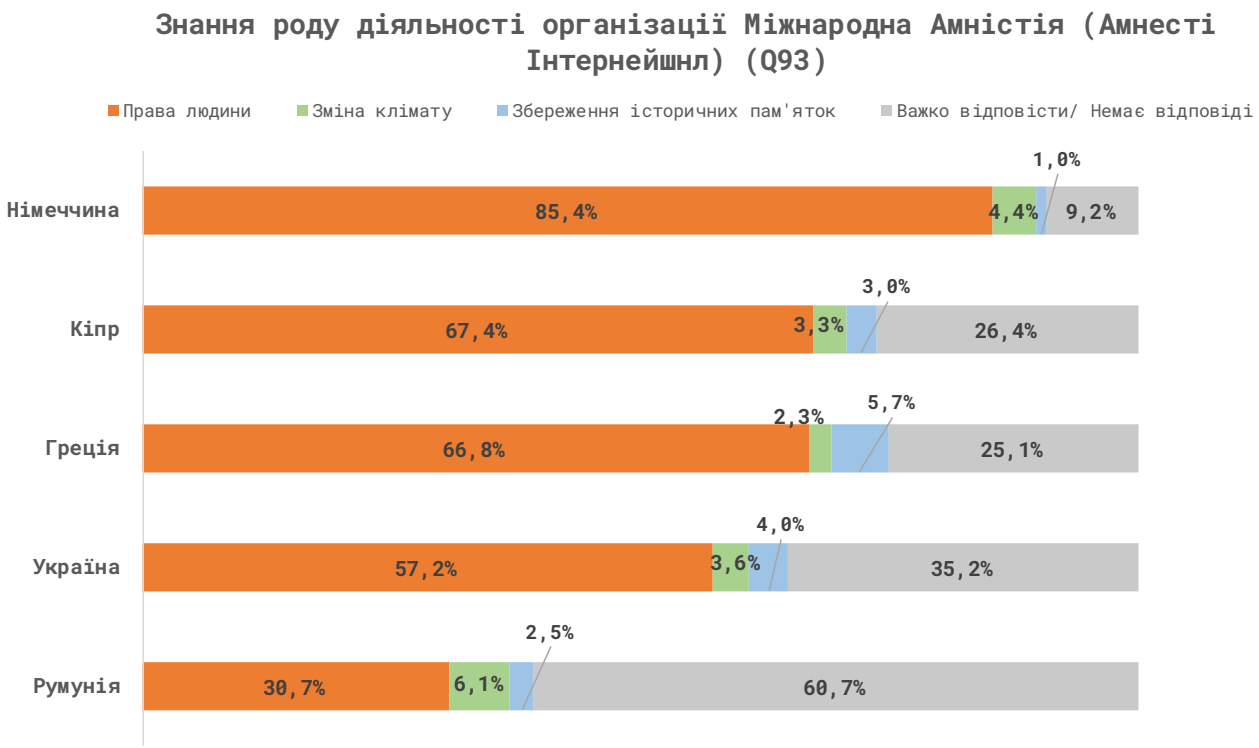

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q93 "Якого роду проблемами займається організація Міжнародна Амністія (Амнесті Інтернейшнл)?". Сортування за варіантом відповіді "Права людини".

Рис. 6.5. Важливіше для демократичних організацій: бути ефективними чи бути демократичними, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. - середні значення

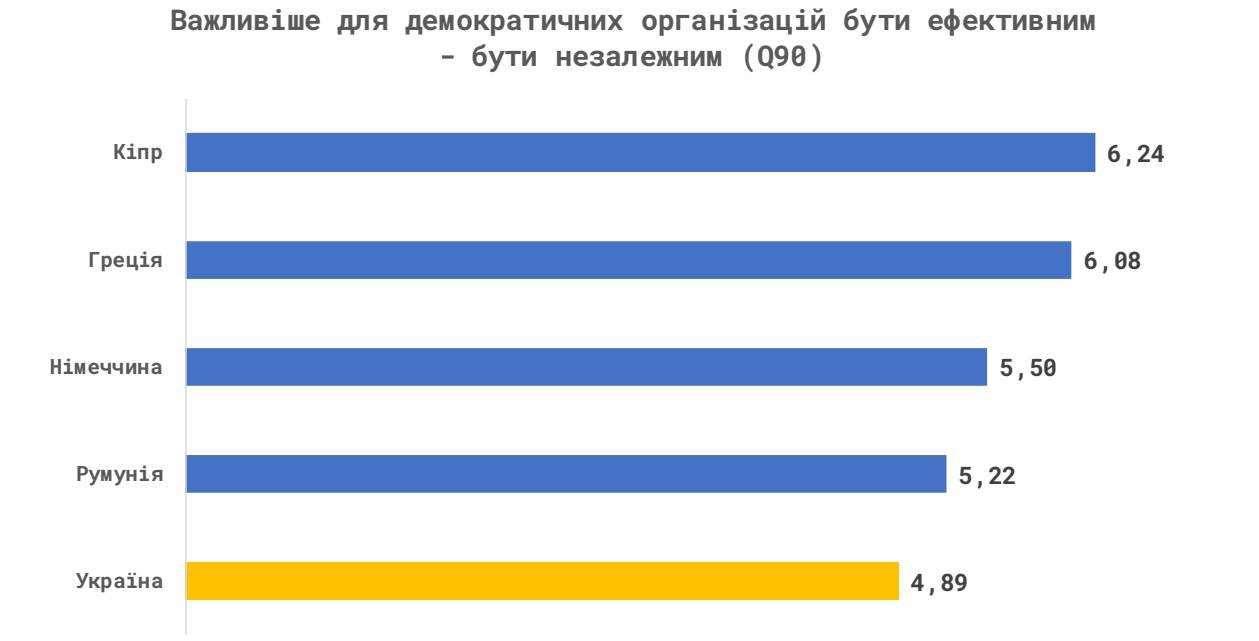

Примітка: Середні значення розраховані у відповідь на запитання Q90 "Як Ви вважаєте, що повинно бути важливішим для міжнародних організацій - бути ефективними або бути демократичними?", де "1 - бути ефективними, 10 - бути демократичними". Середні значення розраховані без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді».

Також збільшилась частка членів організацій з захисту прав споживачів – з 2,0% до 5,9%, і тут Україна перебуває між Румунією (5,0%) та Кіпром (7,3%).

Більшість населення в Україні дає досить негативну оцінку діяльності Верховної Ради України – через незгоду з низкою позитивних тверджень щодо діяльності ВР України. Зокрема, тільки 8,3% згодні, що ВРУ загалом компетентна та ефективна, а не згодні з цим понад половина опитаних (58,1%). Майже однакові частки опитаних погоджуються, що робота ВРУ відкрита і прозора (6,6%), що ВРУ намагається якнайкраще служити країні (6,2%) та діє в інтересах громадян (6,1%), тоді як незгодних з цими твердженнями майже дві третини опитаних (див. рис. 6.6.). Також 2 з 3 опитаних не згодні, що ВРУ виконує свої обов'язки дуже добре (67,7%), а згодних із цим твердженням тільки 4,8%. Переважна більшість українців (71,4%) не погоджуються, що ВРУ вільна від корупції – і тільки 4,2% вважають, що вільна.

Таблиця 6.5. Рівень довіри до міжнародних організацій, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

Q94-Q105. Скажіть, по кожній з цих організацій, чи є Ви активним членом цих організацій, неактивним членом цих організацій або не є членом цих організацій?			
Q94. Релігійні або церковні організації			
	Не належите	Неактивний член	Є активним членом
Україна, 2020	71,9%	20,3%	7,8%
Україна, 2011	88,1%	7,6%	4,3%
Греція	94,3%	3,5%	2,2%
Кіпр	75,7%	13,0%	11,2%
Німеччина	56,6%	16,5%	26,9%
Румунія	80,0%	10,5%	9,5%
Q95. Спортивні організації або організації, які пов'язані з проведенням дозвілля			
	Не належите	Неактивний член	Є активним членом
Україна, 2020	85,7%	10,5%	3,7%
Україна, 2011	92,6%	3,7%	3,7%
Греція	87,6%	6,8%	5,5%
Кіпр	77,1%	12,3%	10,6%
Німеччина	52,5%	35,6%	11,9%
Румунія	87,9%	7,2%	5,0%
Q96. Організації, пов'язані з освітою, мистецтвом, музикою чи культурною діяльністю			
	Не належите	Неактивний член	Є активним членом
Україна, 2020	86,1%	9,9%	4,0%
Україна, 2011	95,6%	2,8%	1,6%
Греція	90,7%	4,5%	4,8%
Кіпр	79,5%	10,4%	10,1%
Німеччина	79,7%	13,8%	6,5%
Румунія	90,4%	5,9%	3,7%
Q97. Профспілки			
	Не належите	Неактивний член	Є активним членом
Україна, 2020	87,0%	10,9%	2,2%
Україна, 2011	85,5%	11,8%	2,7%

Греція	94,4%	3,8%	1,8%
Кіпр	82,9%	10,6%	6,4%
Німеччина	86,7%	5,2%	8,1%
Румунія	88,8%	7,9%	3,4%
Q98. Політичні партії			
	Не належите	Неактивний член	Є активним членом
Україна, 2020	91,6%	6,1%	2,3%
Україна, 2011	95,4%	3,5%	1,2%
Греція	95,3%	3,6%	1,1%
Кіпр	80,7%	11,7%	7,5%
Німеччина	93,7%	3,0%	3,3%
Румунія	89,6%	7,6%	2,8%
Q99. Організації з охорони навколишнього середовища, екологічні організації та організації із захисту тварин			
	Не належите	Неактивний член	Є активним членом
Україна, 2020	90,5%	7,8%	1,7%
Україна, 2011	98,7%	1,1%	0,3%
Греція	96,5%	2,5%	1,0%
Кіпр	89,4%	8,1%	2,5%
Німеччина	88,4%	4,5%	7,1%
Румунія	94,6%	4,5%	,9%
Q100. Професійні об'єднання			
	Не належите	Неактивний член	Є активним членом
Україна, 2020	90,3%	6,9%	2,8%
Україна, 2011	96,8%	2,5%	0,7%
Греція	94,0%	4,1%	1,9%
Кіпр	84,4%	10,7%	5,0%
Німеччина	88,8%	5,4%	5,8%
Румунія	92,8%	4,9%	2,3%
Q101. Гуманітарні або благодійні організації			
	Не належите	Неактивний член	Є активним членом
Україна, 2020	91,1%	6,6%	2,3%
Україна, 2011	97,2%	2,0%	0,8%
Греція	95,9%	2,3%	1,8%
Кіпр	83,5%	9,2%	7,3%
Німеччина	86,2%	6,0%	7,8%
Румунія	92,2%	5,4%	2,4%
Q102. Організації захисту прав споживачів			
	Не належите	Неактивний член	Є активним членом
Україна, 2020	94,1%	4,7%	1,2%
Україна, 2011	98,0%	1,2%	0,8%
Греція	97,7%	2,1%	,1%
Кіпр	92,7%	5,3%	2,0%
Німеччина	97,9%	,4%	1,7%
Румунія	95,0%	4,5%	,5%

Q103. Групи самодопомоги і взаємної допомоги			
	Не належите	Неактивний член	Є активним членом
Україна, 2020	90,8%	6,6%	2,5%
Україна, 2011	97,9%	1,3%	0,8%
Греція	96,4%	2,4%	1,2%
Кіпр	88,5%	7,3%	4,2%
Німеччина	93,2%	4,5%	2,2%
Румунія	94,7%	4,2%	1,1%
Q104. Жіночі організації			
	Не належите	Неактивний член	Є активним членом
Україна, 2020	94,0%	4,7%	1,3%
Україна, 2011	Питання не було включеним до опитувальника 2011 року		
Греція	97,8%	1,2%	1,0%
Кіпр	92,4%	4,8%	2,8%
Німеччина	95,3%	2,7%	2,0%
Румунія	94,9%	4,6%	,5%
Q105. Інші організації та групи			
	Не належите	Неактивний член	Є активним членом
Україна, 2020	91,2%	6,9%	1,9%
Україна, 2011	97,0%	2,1%	0,8%
Греція	97,9%	1,0%	1,2%
Кіпр	91,8%	4,3%	3,8%
Німеччина	91,0%	6,6%	2,4%
Румунія	94,2%	4,4%	1,4%

Примітка: Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді»

Оцінка діяльності Уряду України також досить критична, хоча позитивні оцінки трапляються дещо частіше, ніж для ВРУ (див. рис. 6.7). Зокрема, 8,5% опитаних згодні, що в цілому уряд компетентний та ефективний (55,7% не згодні з цим). З тим, що уряд намагається якнайкраще служити країні, згодні 7,4%, а не згодні дві третини опитаних (62,7%). Приблизно однакові частки опитаних вважають, що робота уряду відкрита і прозора (6,2%), що уряд виконує свої обов'язки дуже добре і діє в інтересах громадян (по 6,1%); однак 2 з 3 опитаних не згодні з цими твердженнями. Найнижчий рівень згоди серед опитаних щодо того, що уряд є вільним від корупції (5,6% згодні і 70,1% не згодні).

Оцінки діяльності ООН значно більше позитивні, ніж щодо національних органів влади, і загалом позитивні оцінки перевищують негативні (див. рис. 6.8). Зокрема, третина українців згодні, що ООН компетентна та ефективна (30,8%), незгодних із цим майже удвічі менше (17,2%). Майже 3 з 10 опитаних згодні, що ООН намагається якнайкраще служити світу (29,2%), не згодні з цим 20,2%. Чверть опитаних в Україні вважає, що ООН виконує свої обов'язки дуже добре (26%) та діє в інтересах всіх країн (24,9%), і що робота ООН відкрита і прозора (23,5%). Загалом вільною від корупції ООН вважає кожен п'ятий українець (21%), однак така ж частка опитаних не згодні з такою оцінкою ООН (20,1%).

Рис. 6.6.Оцінка діяльності Верховної Ради України (ВРУ), розподіл відповідей за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

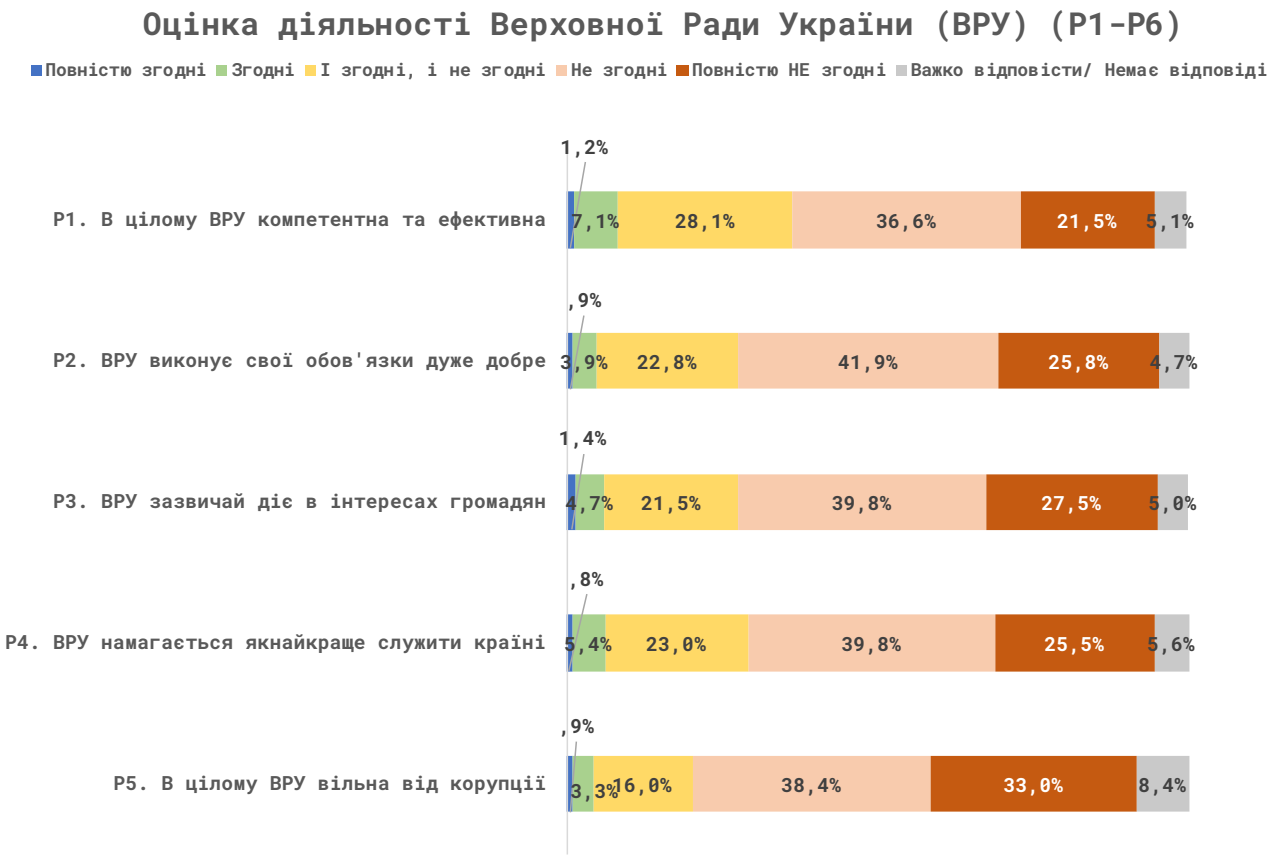

Примітка: Розподіл відповідей на запитання P1-P6 "Що Ви думаєте про Верховну Раду України?"

Рис. 6.7. Оцінка діяльності Уряду України, розподіл відповідей за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр

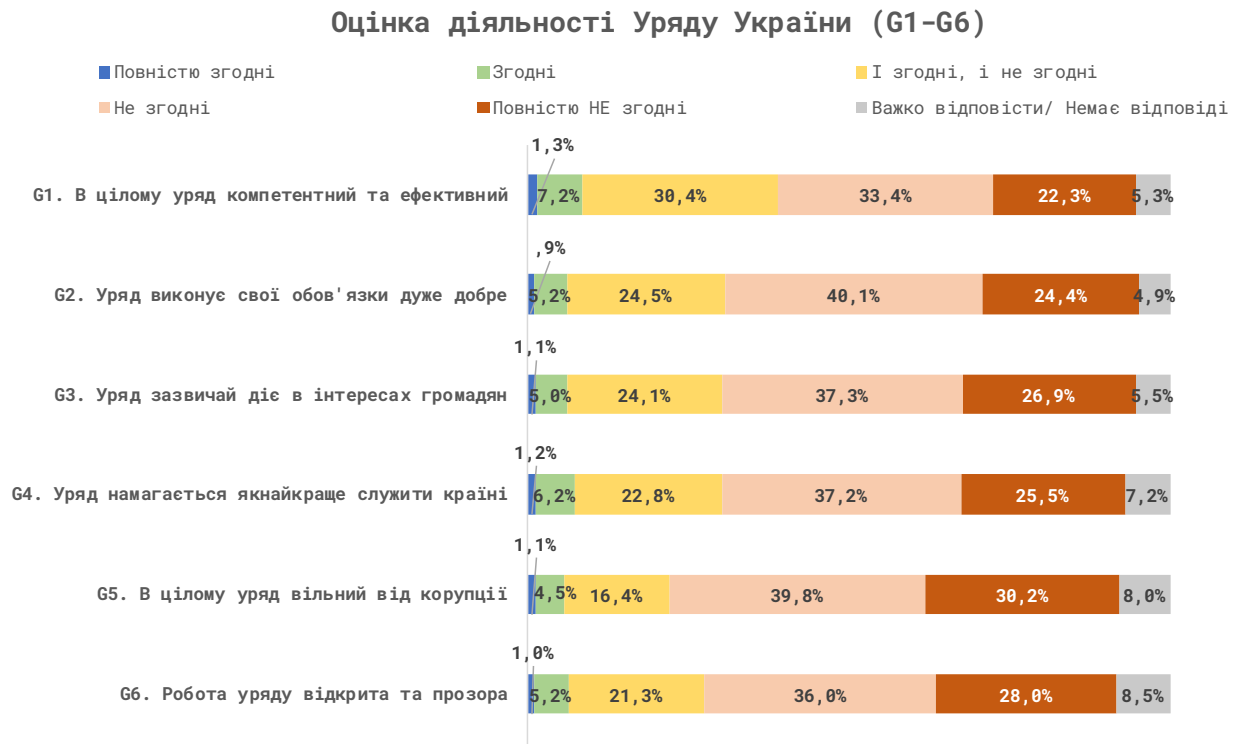

Примітка: Розподіл відповідей на запитання G1-G6 "Що Ви думаєте про Уряд України?"

Рис. 6.8. Оцінка діяльності Організації Об'єднаних Націй (ООН), розподіл відповідей за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

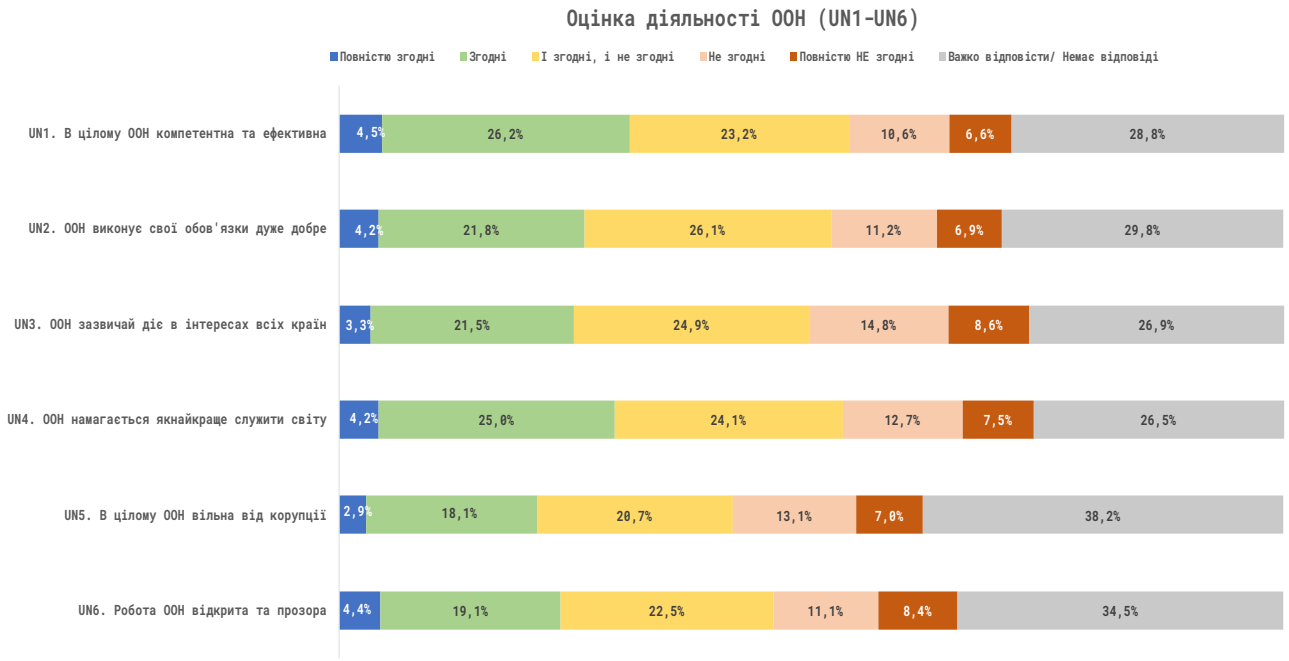

Примітка: Розподіл відповідей на запитання UN1-UN6 "Що Ви думаєте про Організацію Об'єднаних Націй (ООН)?"

7.

ЕКОНОМІЧНІ ЦІННОСТІ

7. ЕКОНОМІЧНІ ЦІННОСТІ

Під впливом соціальних змін, процесів трансформації українського со¬ціуму та економіки змінюються ціннісні орієнтації у сфері праці, ставлення населення до роботи загалом та окремих її аспектів зокрема. Ціннісні погляди в економічній сфері впливатимуть на ставлення до праці, бачення механізмів забезпечення матеріального добробуту працівників та їхніх сімей, на формування особистості та набуття професійних компетенцій, сприйняття соціальної диференціації, системи оплати праці, розподілу власності, ставлення до соціальних гарантій, конкуренції тощо.

Відхід від зрівняльного підходу формування розміру оплати праці, який був характерним за радянських часів, виявився у зростанні частки українців, які підтримували підхід «дохід повинен бути значно вищим у випадку більш істотних індивідуальних зусиль». За результатами опитування 2008 року тією чи іншою мірою таку точку зору підтримували 71% (сума відповідей від 7 до 10 балів, див. табл. 7.1), при цьому повну згоду (10 балів за 10-бальною шкалою) обрали 41%. У 2020 році вже 47% підтримали таку точку зору, з них останню відповідь обрали 18%. Результати в Україні близькі до показників Швеції, Естонії та Болгарії (рис. 7.1.).

Близько 42% українців схильні підтримати точку зору, що частка державної власності в бізнесі та виробництві повинна бути збільшена (сума відповідей від 7 до 10 балів, див. табл. 7.1). З протилежною точкою зору, що повинна бути збільшена частка приватної власності у бізнесі та виробництві, погодились 21% опитаних (сума відповідей від 1 до 4-х балів). На рис. 7.2 показано, що порівняно з іншими країнами, українці найбільшою мірою підтримують державну власність в бізнесі та виробництві. Близькими є погляди мешканців Іспанії, Болгарії і Польщі.

Також результати підтверджують високий рівень патерналістських установок, який зменшується дуже і дуже повільно – майже половина (49,4% - сума відповідей від 1 до 4-х балів) тією чи іншою мірою розділяють точку зору, що держава повинна нести більше відповідальності за те, щоб усі громадяни були забезпечені. Натомість 22,4% підтримали погляд, що люди самі повинні нести більше відповідальності за те, щоб себе забезпечити (сума відповідей від 7 до 10 балів), але у цьому питанні спостерігається позитивна, на думку авторів, тенденція, адже в 2011 з цим твердженням погоджувались лише 12%. Україна демонструє результат близький до Кіпру, Греції, Іспанії (рис. 7.3).

Дані також свідчать про переважно позитивне сприйняття конкуренції. Показники України наближені до показників Фінляндії, Греції, Італії, Литви, Словенії (рис.7.4).

А визнання того, що наполеглива праця забезпечує успіх є неоднозначним – у 2011 з цим твердженням погоджувались 50%, то в 2020 лише 41,3%. Частка тих, хто вважає, що до успіху приводять удача і зв'язки суттєво не змінилася 30% у 2011, і 32% у 2020. Середнє значення досить близьке до показника Німеччини та Греції (рис. 7.5).

Проблеми навколишнього середовища,

Таблиця 7.1. Оцінка респондентами тверджень щодо економічного аспекту життя, порівняння даних для України з 1996 по 2020 рік

Q106-Q110. Де б ви розмістили свою думку на цій шкалі, якщо «1» - ви повністю погоджуєтесь із твердженням ліворуч, «10» - повністю погоджуєтесь із твердженням праворуч, і якщо ваші погляди між ними, ви обираєте цифру, яка вам підходить						
	Україна, 2020	*Україна, 2011*	*Україна, 2008*	*Україна, 2006*	*Україна, 1999*	*Україна, 1996*
Q106. Різниця та рівність в доходах						
1 - Доходи повинні бути більш рівними	7,7%	32%	3%	5%	7%	7%
2	2,2%	11%	3%	2%	3%	2%
3	7,1%	15%	4%	4%	4%	5%
4	8,8%	9%	5%	4%	5%	5%
5	16,5%	14%	9%	7%	10%	16%
6	11,1%	5%	4%	6%	4%	9%
7	14,6%	4%	10%	9%	4%	10%
8	10,4%	5%	12%	17%	10%	12%
9	3,6%	2%	8%	12%	12%	8%
10 – Дохід повинен бути значно вищим у випадку більш істотних індивідуальних зусиль	18,0%	4%	41%	34%	39%	25%
Середнє значення за 10-бальною шкалою	6,16	3,57	7,63	7,55	7,37	6,73
Q107. Розподіл часток приватної та державної власності в бізнесі						
1 – Частка приватної власності у бізнесі та виробництві повинна бути збільшена	4,6%	7%	3%	6%	13%	11%
2	2,3%	5%	3%	3%	7%	5%
3	6,3%	5%	6%	7%	8%	9%
4	8,3%	6%	6%	7%	8%	6%
5	22,9%	16%	20%	20%	20%	19%
6	13,4%	7%	7%	9%	8%	9%
7	13,3%	7%	9%	11%	5%	5%
8	9,2%	13%	15%	12%	9%	10%
9	3,8%	10%	8%	9%	7%	6%
10 – Частка державної власності в бізнесі та виробництві повинна бути збільшена	15,8%	25%	24%	16%	16%	19%
Середнє значення за 10-бальною шкалою	6,16	6,64	6,78	6,29	5,57	5,88
Q108. Відповідальність між державою і людьми за забезпеченість громадян						
1 – Держава повинна нести більше відповідальності за те, щоб усі громадяни були забезпечені	22,4%	45%	16%	29%	20%	35%
2	6,0%	12%	6%	12%	7%	11%
3	10,8%	11%	12%	12%	11%	13%
4	10,2%	7%	8%	8%	8%	8%
5	17,8%	9%	9%	13%	6%	14%

6	10,4%	4%	19%	7%	15%	4%
7	9,0%	3%	6%	8%	8%	3%
8	4,8%	3%	7%	5%	7%	4%
9	2,3%	2%	6%	2%	6%	2%
10 – Люди більшою мірою самі повинні нести відповідальність за те, щоб себе забезпечити	6,3%	4%	10%	4%	10%	5%
Середнє значення за 10-бальною шкалою	4,44	3,02	5,12	3,82	4,95	3,48
Q109. Ставлення до конкуренції						
1 – Конкуренція це добре. Вона стимулює людей напружено працювати та розвивати нові ідеї	23,7%	20%	17%	19%	26%	28%
2	8,2%	9%	10%	9%	14%	11%
3	13,0%	11%	11%	15%	14%	14%
4	12,1%	10%	9%	12%	9%	9%
5	16,5%	21%	21%	17%	13%	17%
6	8,0%	7%	7%	8%	4%	6%
7	6,9%	5%	5%	7%	3%	3%
8	4,0%	5%	8%	5%	4%	3%
9	1,9%	3%	3%	3%	3%	2%
10 – Конкуренція шкідлива. Вона пробуджує в людях їхні найгірші якості	5,8%	8%	10%	5%	10%	6%
Середнє значення за 10-бальною шкалою	4,13	4,44	4,74	4,29	4,03	3,76
Q110. Наполеглива праця та її вплив на добробут						
1 – Наполеглива праця з часом забезпечує гарне життя	15,2%	21%		6%		16%
2	7,2%	8%		4%		9%
3	10,1%	11%		8%		9%
4	8,8%	10%		6%		8%
5	17,3%	15%		14%		18%
6	9,6%	6%		10%		7%
7	10,5%	6%		13%		7%
8	7,7%	9%		14%		8%
9	3,8%	5%		9%		5%
10 – Наполеглива робота НЕ приводить до успіху, скоріше до успіху приводять удача і зв'язки	9,9%	10%		16%		14%
Середнє значення за 10-бальною шкалою	5,07	4,75		6,36		5,19

Примітка: розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді»

Рис. 7.1. Сприйняття* респондентами різниці у доходах, порівняння даних з окремими країнами за результатами хвилі 7, 2017-2020 рік

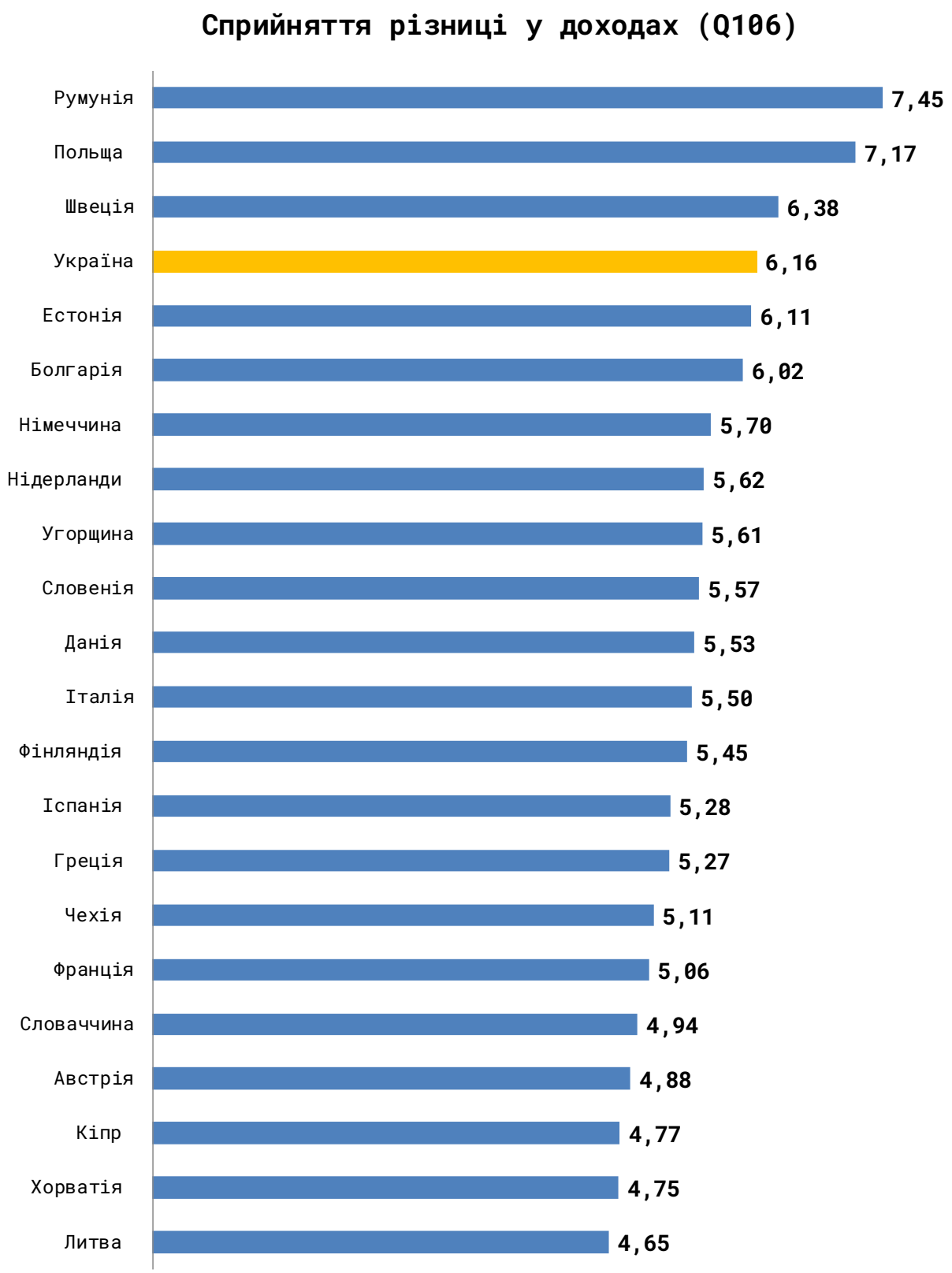

Примітка: Середні значення розраховані за запитанням Q106 (Де б ви розмістили свою думку на шкалі від

«1 –Доходи повинні бути більш рівними» до

«10 – Дохід повинен бути значно вищим у випадку більш істотних індивідуальних зусиль»)

Рис. 7.2. Сприйняття* респондентами приватної/державної власності у бізнесі, порівняння даних з окремими країнами за результатами хвилі 7, 2017-2020 рік

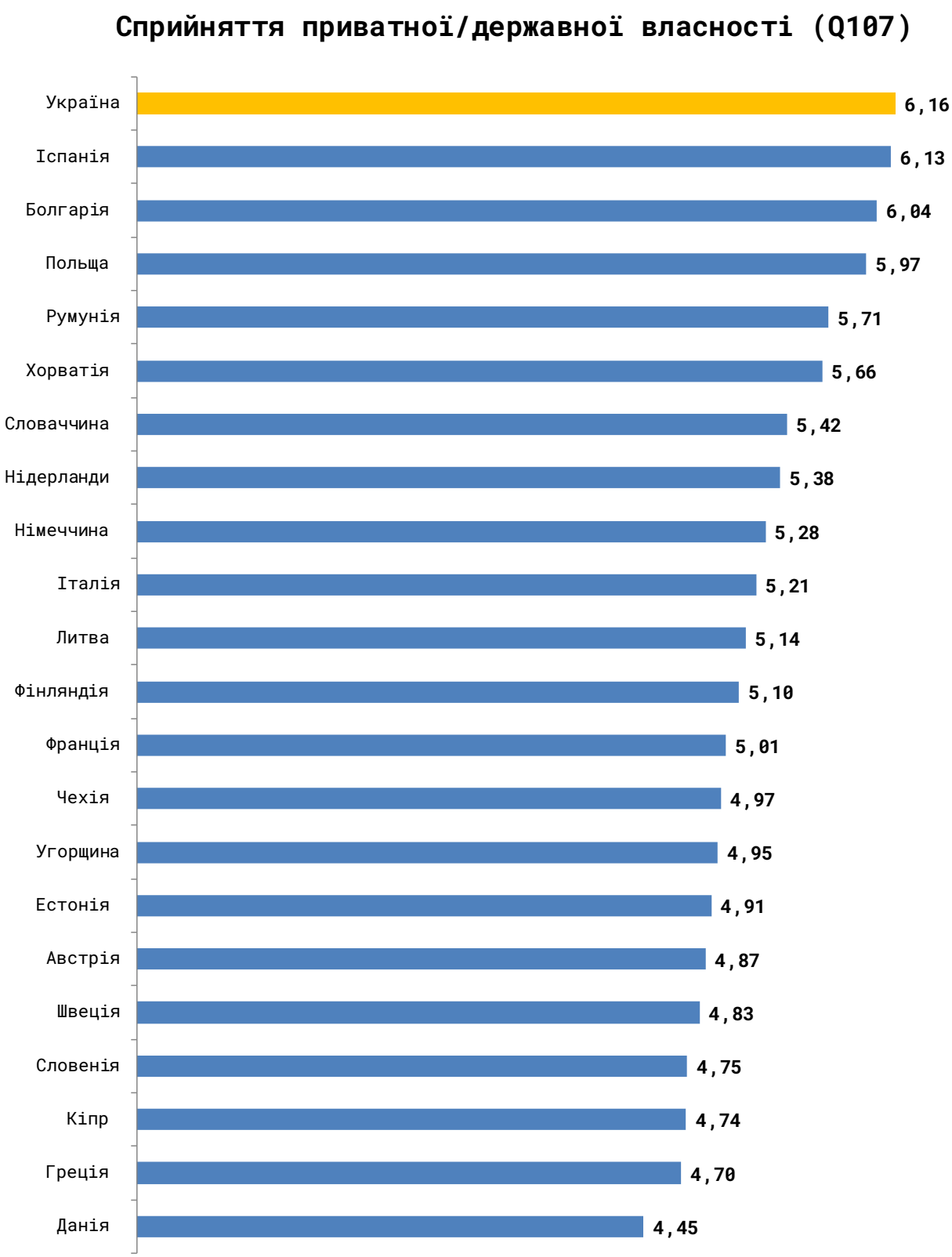

Примітка: Середні значення розраховані за запитанням Q107 (Де б ви розмістили свою думку на шкалі від

«1 – Частка приватної власності у бізнесі та виробництві повинна бути збільшена» до

«10 – Частка державної власності в бізнесі та виробництві повинна бути збільшена»)

Рис. 7.3. Сприйняття* респондентами патерналістських настроїв, порівняння даних з окремими країнами за результатами хвилі 7, 2017-2020 рік

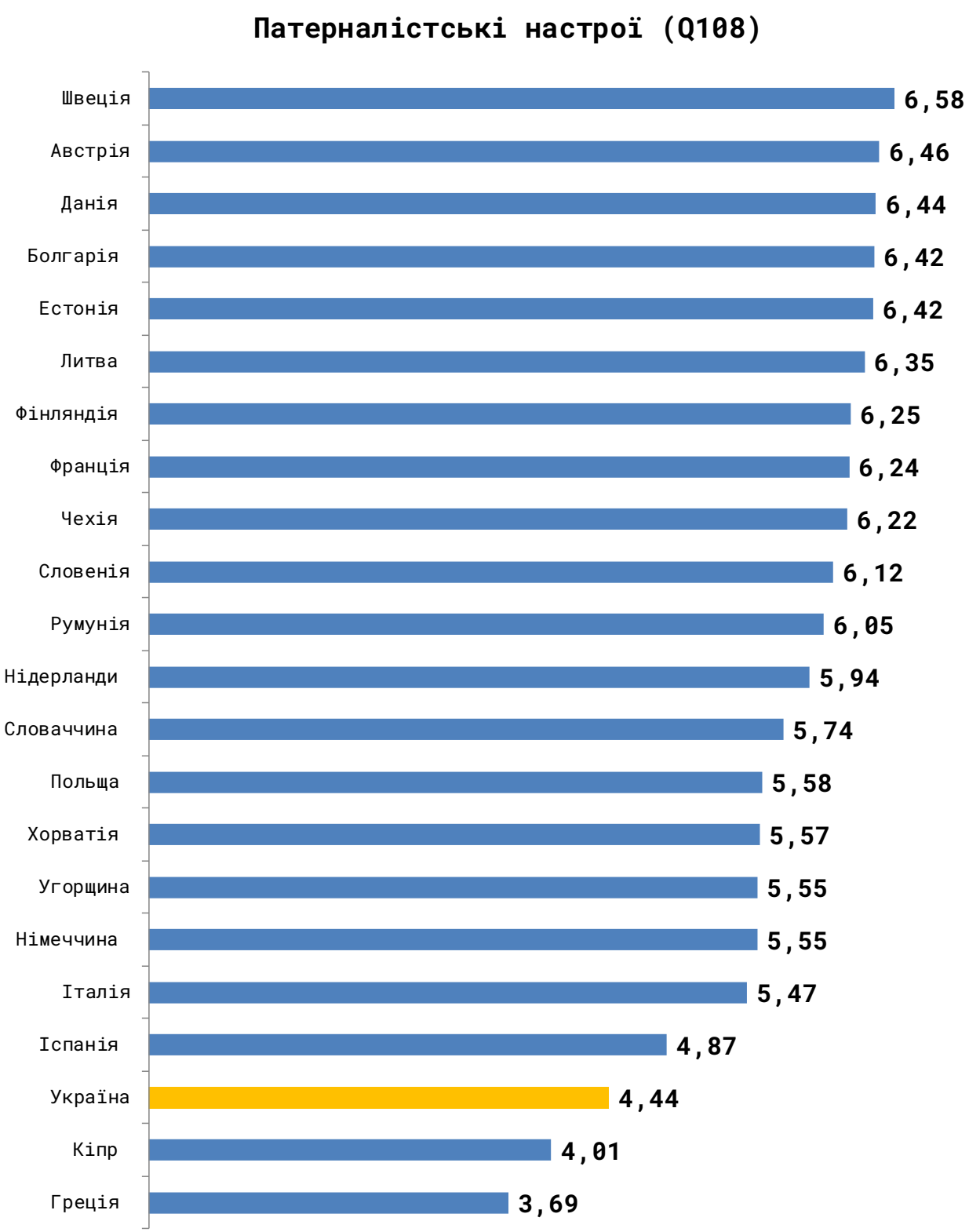

Примітка: Середні значення розраховані за запитанням Q108 (Де б ви розмістили свою думку на шкалі від

«1 – Держава повинна нести більше відповідальності за те, щоб усі громадяни були забезпечені» до «10 – Люди більшою мірою самі повинні нести відповідальність за те, щоб себе забезпечити»)

Рис. 7.4. Сприйняття* респондентами конкуренції, порівняння даних з окремими країнами за результатами хвилі 7, 2017-2020 рік

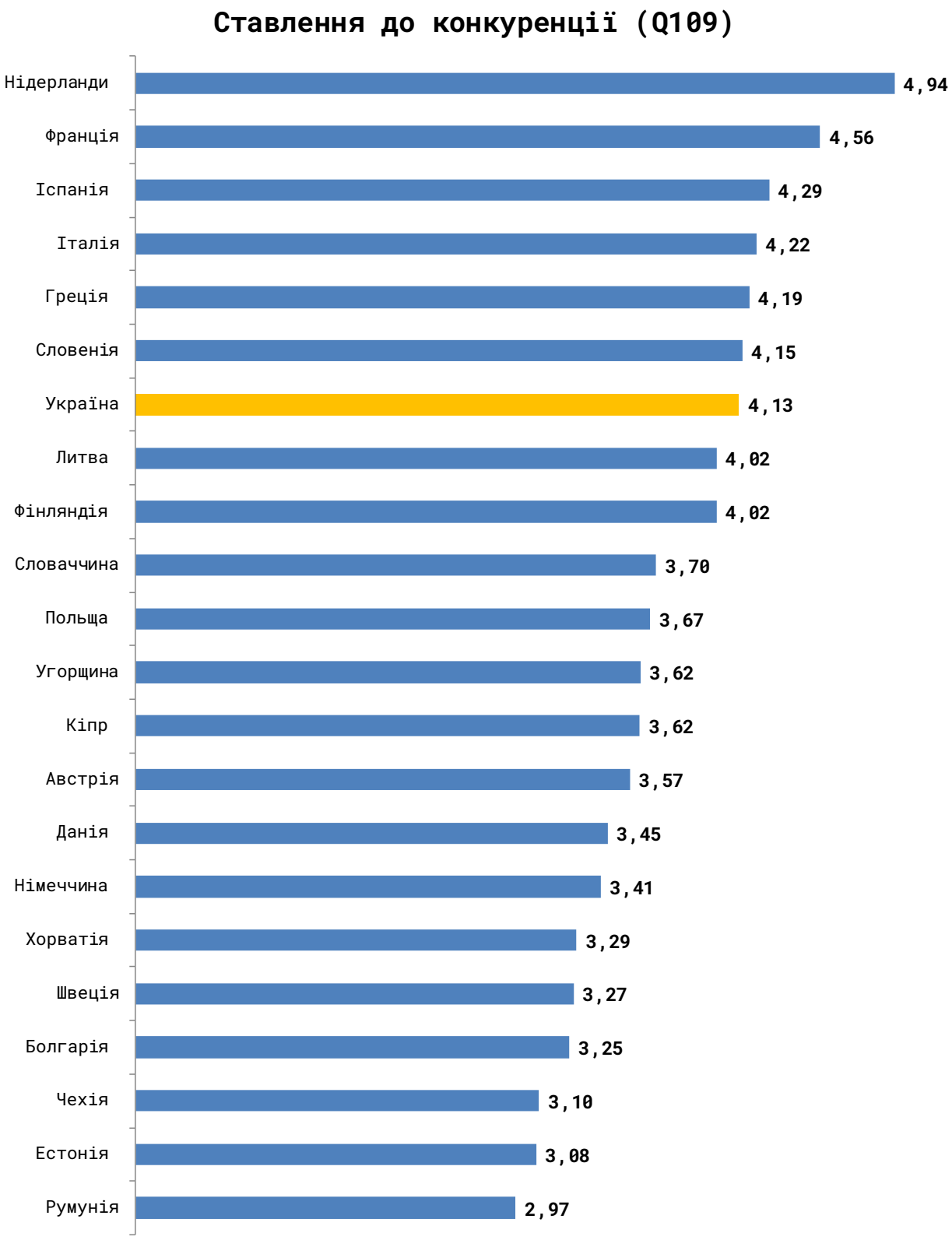

Примітка: Середні значення розраховані за запитанням Q109 (Де б ви розмістили свою думку на шкалі від

«1 – Конкуренція це добре. Вона стимулює людей напружено працювати та розвивати нові ідеї» до «10 – Конкуренція шкідлива. Вона пробуджує в людях їхні найгірші якості»)

Рис. 7.5. Сприйняття* респондентами наполегливої праці, порівняння даних з окремими країнами за результатами хвилі 7, 2017-2020 рік

Примітка: Середні значення розраховані за запитанням Q109 (Де б ви розмістили свою думку на шкалі від

«1 – Конкуренція це добре. Вона стимулює людей напружено працювати та розвивати нові ідеї» до «10 – Конкуренція шкідлива. Вона пробуджує в людях їхні найгірші якості»)

навіть екологічна криза вимагають від всіх країн світу зміни підходів до господарювання, цілеспрямованої політики не лише захисту, а й відновлення навколишнього середовища. Обираючи пріоритет подальшого розвитку, майже однакові частки українців обрали захист навколишнього середовища, навіть за умов затримки економічного зростання (44,1%) та економічне зростання та створення нових робочих місць, навіть якщо це завдаватиме шкоди навколишньому середовищу (43,9% - це суттєва зміна у порівнянні з 29% в 1996 році). Кожен десятий не визначився (табл. 7.2).

Таблиця 7.2. Ставлення респондентів до першочерговості вирішення проблем навколишнього середовища і економічного зростання, порівняння даних для України за 1996 і 2020 роки – розподіл відповідей

Q111. Яке з цих тверджень про екологію та економічне зростання вам ближче?		
	Україна, 2020	*Україна, 1996*
Пріоритетом має бути захист довкілля, навіть якщо це спричинить сповільнення економічного зростання і скорочення робочих місць	44,1%	45%
Економічне зростання і нові робочі місця повинні бути найважливішими, навіть якщо навколишнє середовище від цього постраждає	43,9%	29%
Інше	1,8%	5%
Важко відповісти	**10,2%**	**21%**

Порівняння результатів різних країн (рис. 7.6) свідчить, що переважна більшість країн надали перевагу збереженню навколишнього середовища. Найбільше визнали це пріоритетом у Швеції (85,4%). Також висока частка відповідей (більше 60%) на користь збереження екосистеми в Данії, Угорщині, Німеччині, Фінляндії, Естонії, Словенії та Словаччині. На користь економічного зростання висловились в Литві, Польщі та Румунії. Україна є єдиною країною, де думки розділились порівну.

Рис. 7.6. Сприйняття респондентами першочерговості вирішення проблем навколишнього середовища і економічного зростання в окремих країнах та в Україні за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки

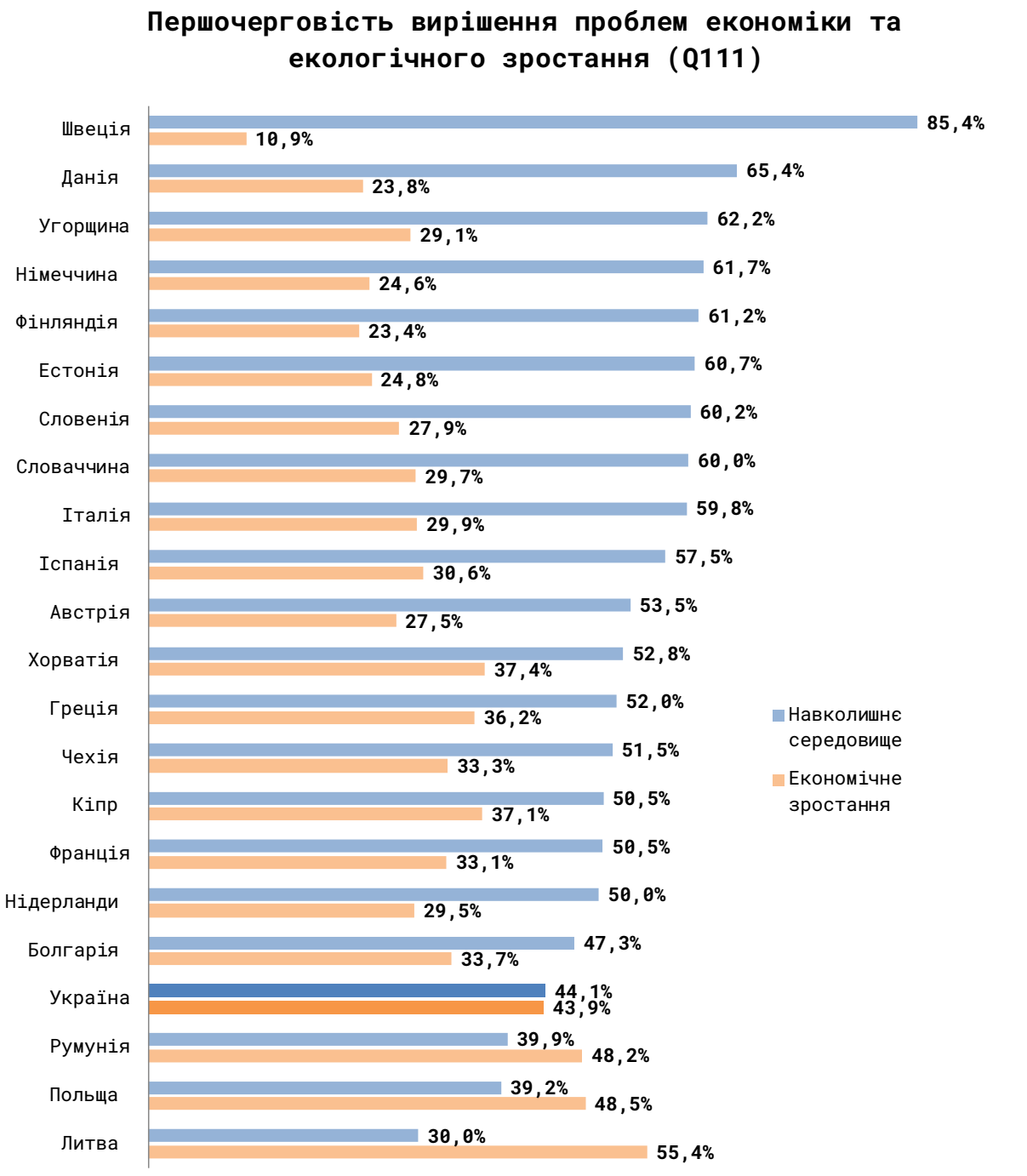

Примітка: Частка відповідей «Навколишнє середовище» і «Економічне зростання» на запитання Q111 «Ось два висловлювання про екологію та економічне зростання, які висловлюють люди, коли їх обговорюють. Яке з них ближче Вам?»

8.

КОРУПЦІЯ

8. КОРУПЦІЯ

В Україні переважна більшість населення (82,6%) поділяє тією чи іншою мірою думку про повсюдну поширеність корупції (відповіді 7-10 за 10-бальною шкалою, де «10» означає відповідь «корупція повсюдна»). При цьому найвищий бал (10) вибрав майже кожен другий (45,8%). За цими показниками Україна дуже близька до Кіпру (83,7% вибрали відповіді 7-10 і 47,3% вибрали крайню відповідь «10»), але ще дуже далека від Німеччини (37,4%) (див. табл. 8.1). За середньою оцінкою наявності корупції в країні Україна (8,39) посідає місце між Кіпром (8,47) і Грецією (8,35), тоді як у Німеччині цей показник є значно нижчим (5,58), як показано на рис. 8.1.

За уявленнями населення України в

Таблиця 8.1. Сприйняття корупції, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – розподіл відповідей

	Q112.Сприйняття корупції в країні									
	1 Зовсім немає корупції	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Корупція повсюдна
Греція	0,1%	0,5%	2,0%	1,0%	3,4%	5,2%	15,6%	19,9%	15,5%	36,7%
Кіпр	0,1%	0,5%	0,9%	1,9%	5,7%	7,1%	10,1%	16,9%	9,3%	47,3%
Німеччина	1,9%	5,2%	14,4%	12,7%	15,9%	12,6%	16,1%	12,2%	3,5%	5,5%
Румунія	1,1%	0,6%	0,7%	1,6%	4,2%	4,3%	6,5%	14,4%	10,2%	56,4%
Україна	0,2%	0,5%	0,2%	2,6%	6,7%	7,1%	12,3%	14,3%	10,2%	45,8%

Примітка: Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді»

Рис. 8.1. Сприйняття корупції, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – середні значення

Примітка: Середні значення розраховані за запитанням Q112 «Ваша думка про корупцію - ситуацію, коли люди дають хабарі, дарують подарунки або роблять послуги іншим для того, щоб були вирішені їхні питання або надані послуги. На шкалі 1 означає, що в країні "зовсім немає корупції", а 10 - що "корупція в країні повсюдна"»

2020 році найбільш залученими до корупції є органи державної влади – 72,2% зазначили, що ці органи є всі або більшість з них залучені до корупції. За цим показником Україна близька до Греції (73,7%) і Румунії (69,0%), як показано в табл. 8.2.

На другому місці за залученістю до корупції в Україні вбачають організації, які надають державні послуги (67,1%) – і цей показник вищий, ніж у будь-якій з чотирьох країн ЄС, наприклад у Греції (58,0%) або в Німеччині (6,7%).

З невеликим відривом на третьому місці за залученістю до корупції в Україні є органи місцевого самоврядування (64,3%); у Греції дві третини опитаних (61,6%) сприймають органи місцевого самоврядування як залучені до корупції. Прикметно, що в усіх країнах, відібраних для порівняння, включно з Україною, оцінка корумпованості органів місцевого самоврядування є нижчою, ніж органів державної влади.

Більшість населення України сприймає керівників підприємств і бізнесменів як залучених до корупції (63,3%), і схоже ставлення до цієї групи є в Румунії (65,6%). Найменше з залученістю до корупції в Україні асоціюються журналісти і ЗМІ (53,0%).

Більшість населення в Україні (69,0%)

Таблиця 8.2. Уявлення про залученість до корупції серед різних організацій та осіб, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – розподіл відповідей

Q113-Q117. «Скажіть, якою мірою представники кожної з цих груп, на Вашу думку, залучені до корупції?»				
Q113. Залученість до корупції: Органи державної влади				
	Ніхто з них	Деякі з них	Більшість з них	Всі
Греція	0,0%	26,3%	59,8%	14,0%
Україна	1,6%	26,2%	51,7%	20,5%
Румунія	2,6%	28,4%	42,3%	26,7%
Кіпр	2,7%	42,7%	45,3%	9,2%
Німеччина	9,8%	75,8%	13,4%	1,0%
Q114. Залученість до корупції: Керівники підприємств, бізнесмени				
	Ніхто з них	Деякі з них	Більшість з них	Всі
Румунія	1,9%	32,4%	44,7%	20,9%
Україна	2,5%	34,2%	44,7%	18,6%
Греція	1,9%	43,1%	47,6%	7,5%
Кіпр	3,3%	53,0%	36,4%	7,3%
Німеччина	4,6%	63,4%	30,9%	1,1%
Q115. Залученість до корупції: Органи місцевого самоврядування				
	Ніхто з них	Деякі з них	Більшість з них	Всі
Україна	4,3%	31,4%	44,7%	19,7%
Греція	0,7%	37,7%	50,2%	11,4%
Румунія	4,5%	35,6%	39,6%	20,2%
Кіпр	2,6%	53,2%	38,2%	6,0%
Німеччина	27,2%	65,6%	6,4%	0,7%

Q116. Залученість до корупції: Організації, які надають державні послуги населенню, - поліція, судові органи, держслужбовці, лікарі, вчителі				
	Ніхто з них	Деякі з них	Більшість з них	Всі
Україна	3,5%	29,4%	47,6%	19,5%
Греція	1,3%	40,7%	49,0%	9,0%
Румунія	4,9%	40,6%	36,8%	17,8%
Кіпр	3,4%	54,4%	35,6%	6,6%
Німеччина	25,5%	67,8%	6,3%	0,4%
Q117. Залученість до корупції: Журналісти та ЗМІ				
	Ніхто з них	Деякі з них	Більшість з них	Всі
Греція	0,4%	17,8%	59,2%	22,6%
Україна	5,6%	41,4%	39,4%	13,6%
Румунія	9,5%	43,6%	29,0%	17,9%
Кіпр	5,4%	61,9%	26,0%	6,8%
Німеччина	7,4%	62,7%	26,8%	3,2%

Примітка: Сортування країн за сумою варіантів відповіді – «Всі» і «Більшість з них». Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді».

Рис. 8.2. Уявлення про залученість до корупції серед різних організацій та осіб, за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

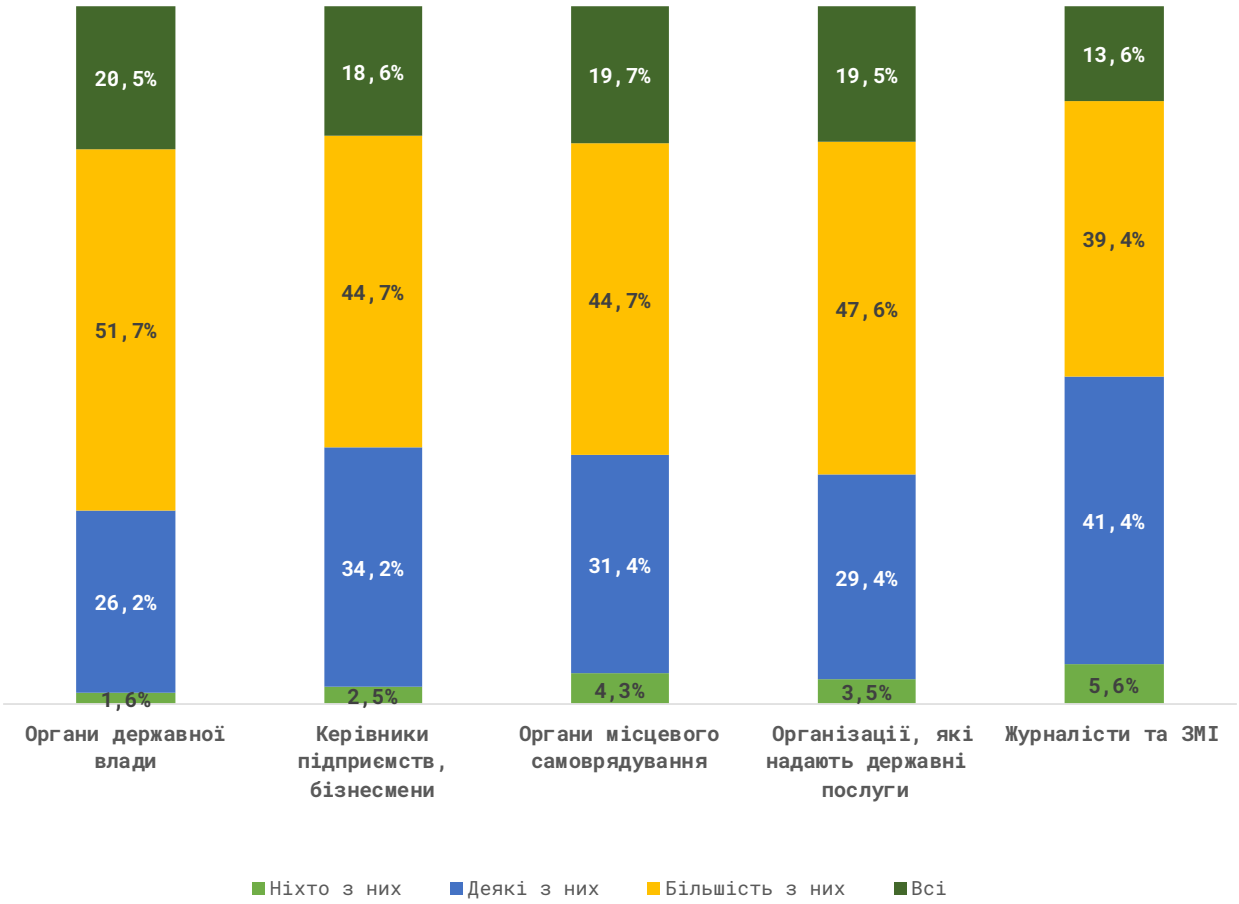

Примітка: Порівняння відповідей на запитання Q113-Q117 «Скажіть, якою мірою представники кожної з цих груп, на Вашу думку, залучені до корупції?». Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді».

вважає, що звичайні люди не змушені ніколи або рідко змушені давати хабарі в органах влади чи організаціях, які надають послуги, для того, щоб були вирішені їхні питання або щоб отримати послугу. Натомість кожен третій (31,0%) вважає, що хабарі з метою вирішення питання або отримання послуг в органах влади змушують давати завжди або часто. Сприйняття ситуації, коли звичайні люди змушені давати хабарі, в Україні відрізняється від чотирьох країн ЄС, у яких ставили аналогічне запитання – див. рис. 8.4. Зокрема, в Румунії та в Греції майже половина опитаних (49,1% та 45,6%, відповідно) зазначили, що звичайні люди змушені давати хабарі часто або завжди, коли хочуть вирішення питань або надання послуг від органів влади. Натомість у Німеччині дві третини (64,2%) зазначили, що звичайні люди ніколи не є змушені давати хабар для вирішення питань чи отримання послуг, а ще третина (32,8%), що звичайні люди мусять це робити рідко.

Рис. 8.3. Уявлення про те, як часто звичайні люди змушені давати хабарі в органах влади чи організаціях, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

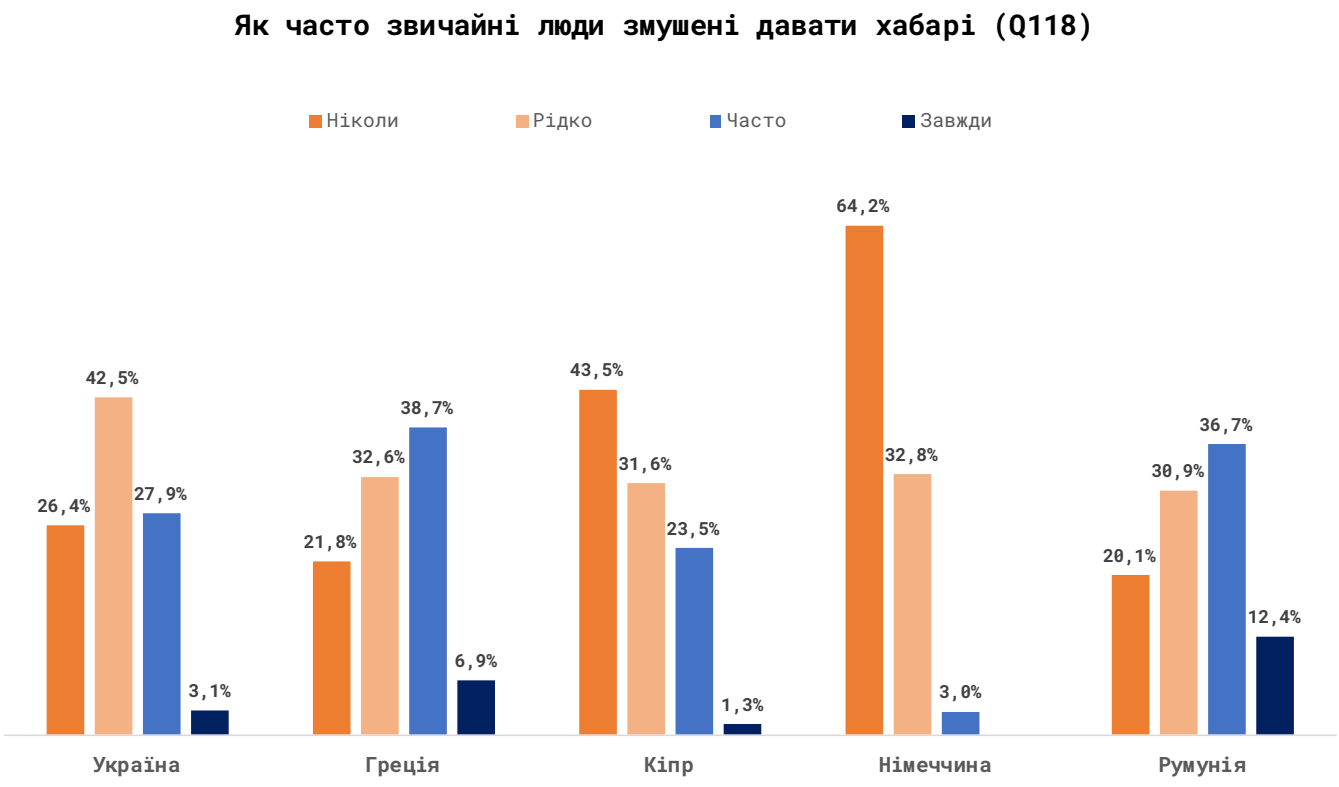

Примітка: Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді»

З твердженням, що в цілому жінки менш корумповані, ніж чоловіки, погоджується лише чверть опитаних (23,0%) в Україні в 2020 році, натомість більшість (59,2%) не схильні поділяти таку думку (див. рис. 8.5.). Подібна ситуація спостерігається для Німеччини, де згодних із цим твердженням 22,9%, а незгодних – 58,3%, і для Греції (25,2% та 58,7%, відповідно). У Румунії і на Кіпрі рівень згоди з думкою про менше поширення корупції серед жінок є значно вищим – 30,5% і 37,6%, відповідно; однак він все одно не перевищує половини.

Рис. 8.4. Рівень згоди з твердженням “В цілому жінки менш корумповані, ніж чоловіки”, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

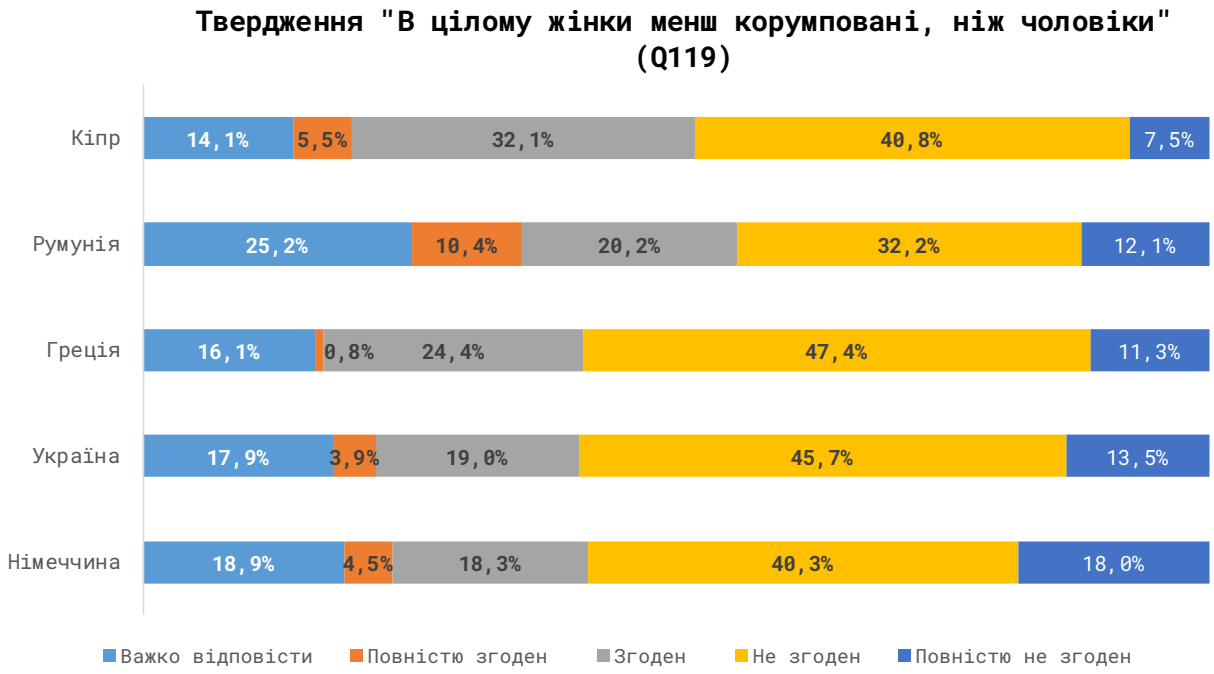

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q119 «Наскільки Ви погоджуєтесь або не погоджуєтесь з наступним твердженням? «В цілому жінки менш корумповані, ніж чоловіки»?». Сортування за сумою відповідей «Повністю згоден» і «Згоден».

В Україні трохи більше чверті опитаних (27,2%) визнають ризик бути притягнутими до відповідальності за давання або одержання хабаря або подарунка (обрали відповіді 7-10 за 10-бальною шкалою, де «10» означає «ризик дуже високий»), тоді як 41,9% в тій чи іншій мірі вважають, що ризику немає (вибрали відповіді 1-4 за 10-бальною шкалою). На жаль, в Україні сприйняття цього ризику є найнижчим з усіх країн, обраних для порівняння. Наприклад, в Греції дві третини опитаних (65,9%) в тій чи іншій мірі зазначають про ризик бути притягнутими до відповідальності за давання або одержання хабаря, тобто усвідомлення ризику бути піймаными на хабарі спостерігається у майже 2,5 рази частіше, ніж в Україні.

Таблиця 8.3. Оцінка ризику бути притягнутим до відповідальності за давання або одержання хабаря або подарунка, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – розподіл відповідей

Q120. Ризик бути притягнутим до відповідальності за давання або одержання хабаря або подарунка										
	1 Зовсім ніякого ризику	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Ризик дуже високий
Греція	0,9%	1,4%	4,1%	3,7%	8,4%	15,5%	24,5%	21,2%	9,8%	10,5%
Кіпр	11,2%	5,1%	8,4%	4,9%	16,7%	9,7%	10,8%	13,2%	6,2%	13,9%
Німеччина	4,5%	6,1%	13,1%	10,8%	15,7%	8,6%	13,3%	13,4%	5,5%	8,9%
Румунія	7,0%	3,6%	7,3%	7,6%	19,8%	10,1%	10,6%	8,1%	4,7%	21,4%
Україна	10,6%	7,5%	12,5%	11,3%	19,1%	11,7%	11,3%	6,6%	2,2%	7,2%

Примітка: Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді»

Рис. 8.5. Оцінка ризику бути притягнутим до відповідальності за давання або одержання хабаря або подарунка, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – середні значення

Примітка: Середні значення розраховані за запитання Q120 «Як Ви вважаєте, наскільки великий в нашій країні ризик бути притягнутим до відповідальності за давання або одержання хабаря або подарунка, щоб отримати державні послуги? Дайте відповідь за шкалою від 1 до 10, де 1 означає "зовсім ніякого ризику", а 10 - "ризик дуже великий"»

Розділ 9.

МІГРАЦІЯ

9.
МІГРАЦІЯ

У цьому розділі буде розглянуто сприйняття іммігрантів та ставлення до наслідків трудової міграції для країни.

На думку 13,2% українців, люди, які приїжджають жити до України, добре впливають на розвиток країни, 15% опитаних таку думку не поділяють та вважають, що цей вплив є поганим (див. рис. 9.1).

Рис. 8.4. Рівень згоди з твердженням "В цілому жінки менш корумповані, ніж чоловіки", порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

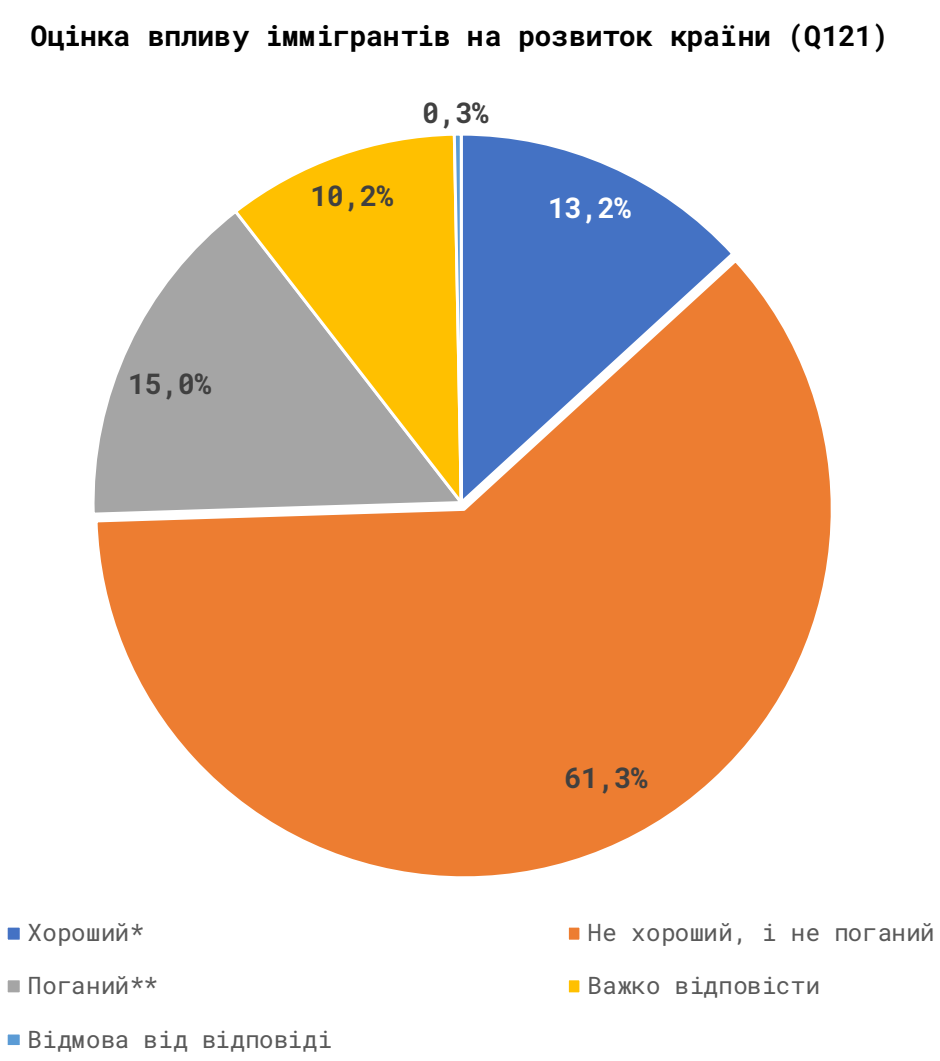

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q121 «Як би Ви оцінили вплив іммігрантів на розвиток України?»

** Сума відповідей «дуже хороший» та «досить хороший»*

*** Сума відповідей «дуже поганий» та «досить поганий»*

Рис. 9.2. Частка респондентів, які вважають, що іммігранти позитивно впливають* на розвиток країни в окремих країнах та Україні за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки

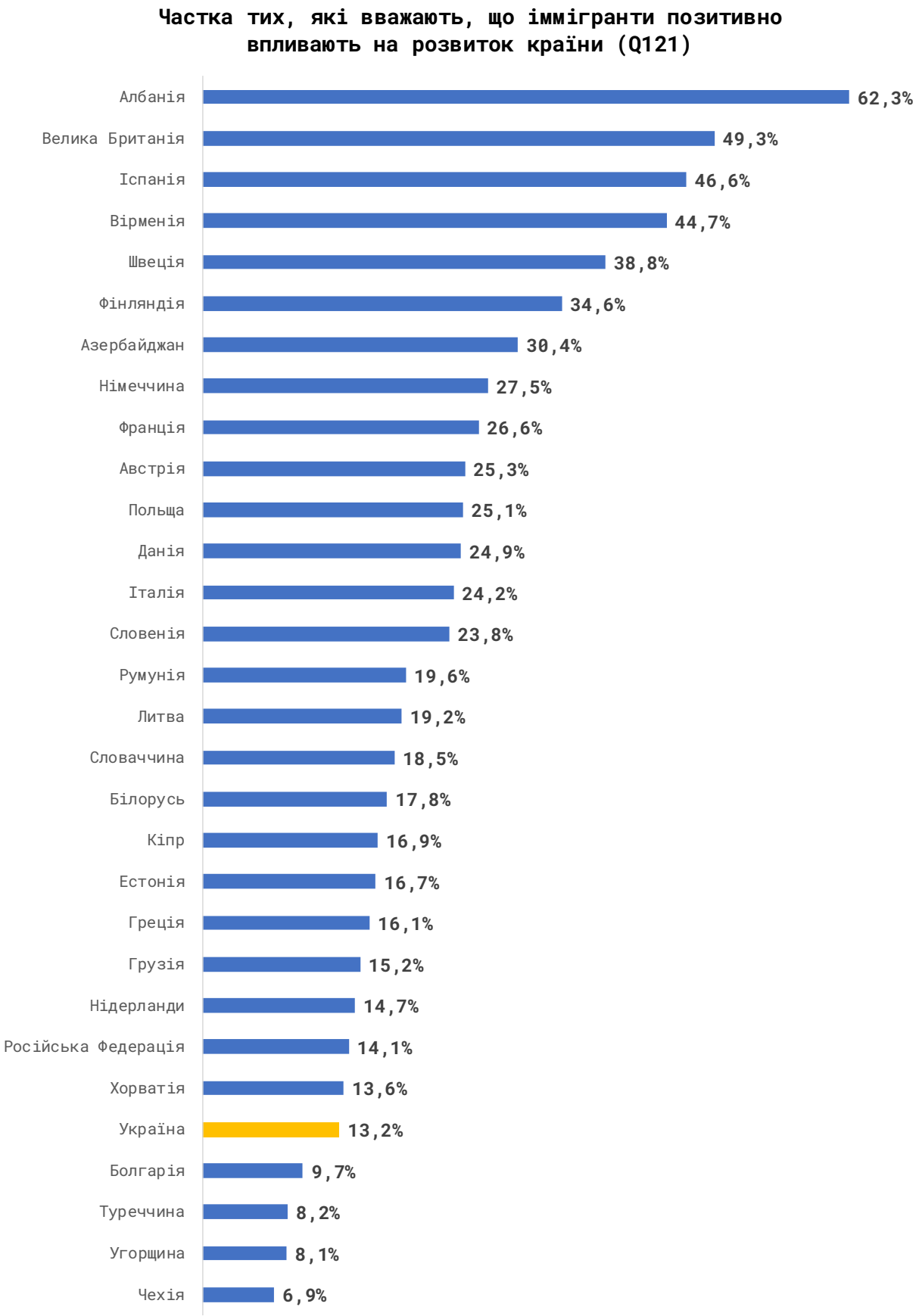

*Примітка: * Сума відповідей «дуже хороший» та «досить хороший» на запитання Q121 «Як би Ви оцінили вплив іммігрантів на розвиток України?»*

Найбільше думок щодо позитивного впливу іммігрантів на розвиток країни зафіксовано у Албанії (62,3%), Великій Британії (49,3%), Іспанії (46,6%) та Вірменії (44,7%), а найменше у Чеській Республіці (6,9%), Угорщині (8,1%), Туреччині (8,2%), Болгарії (9,7%). Думки українців щодо позитивного впливу іммігрантів на розвиток країни схожі з думками у Хорватії (див. рис. 9.2).

Більше половини опитаних українців згодні з твердженнями, що в результаті імміграції зростає рівень безробіття, та це призводить до соціальних конфліктів – 54,2% та 51,5% відповідно. Ще 52,5% вважають, що в результаті імміграції люди з бідних країн отримують можливості жити кращим життям. У результаті імміграції заповнюються важливі вакантні робочі місця, збільшується культурне різноманіття та надається притулок біженцям, які змушені покинути свою країну через політичні переслідування – про це заявили 48,2%, 48,4% та 46,7% відповідно. 42,9% опитаних вважають, що в результаті імміграції збільшується ризик тероризму (див. табл. 9.1).

Таблиця 9.1. Розподіл відповідей респондентів на запитання щодо впливу імміграції на життя в країні, в Україні за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки

	Згодні	Важко Сказати	НЕ згодні	Відмова відповідати
Q128. Зростає рівень безробіття	54,2%	15,7%	29,5%	0,6%
Q127. Люди з бідних країн отримують можливість жити кращим життям	52,5%	19,3%	27,9%	0,3%
Q129. Це призводить до соціальних конфліктів	51,5%	17,0%	30,3%	1,2%
Q123. Збільшується культурне різноманіття	48,4%	15,2%	35,6%	0,8%
Q122. Заповнюються важливі вакантні робочі місця	48,2%	15,1%	36,1%	0,6%
Q125. Надається притулок біженцям, які змушені покинути свою країну через політичні переслідування	46,7%	26,4%	26,0%	0,9%
Q124. Зростає рівень злочинності	42,9%	19,3%	36,8%	1,0%
Q126. Збільшується ризик тероризму	42,9%	20,3%	36,5%	0,3%

Під час дослідження у респондентів запитували думку щодо політики влади щодо людей, які приїжджають до України з метою працевлаштування. Так, 41% опитаних вважають, що необхідно суворо обмежити кількість іноземних громадян, які приїжджають. Важливо відмітити, що у 2020 році було зафіксовано найбільшу частку таких відповідей. У 1996 році таких було 17%.

Дещо більше чверті (27,1%) українських учасників дослідження заявили, що можна дозволяти людям приїжджати тільки в тому випадку, якщо є для них робота. Частка таких респондентів значно знизилася порівняно з 2008 роком, коли було зафіксовано найбільшу кількість прихильників такої дії влади – 50%.

На думку кожного шостого респондента (15,6%) влада має дозволити приїжджати всім, хто бажає працювати в Україні. Цей показник тримається на одному рівні з 2006 року, а найменшу кількість тих, хто підтримує таку ідею, було зафіксовано у 1999 році – 9% (див. табл. 9.2).

Таблиця 9.2. Розподіл відповідей респондентів стосовно дій влади щодо іммігрантів, які приїжджають працювати в Україну, порівняння даних для України з 1999 по 2020 рік

Q130. А якщо говорити про людей, які приїжджають сюди працювати, на Вашу думку, що має робити влада...?					
	Україна, 2020	Україна, 2008	Україна, 2006	Україна, 1999	Україна, 1996
Суворо обмежити кількість іноземних громадян, які приїжджають до нашої країни	41,0%	23%	23%	25%	17%
Дозволити людям приїжджати тільки в тому випадку, якщо є для них робота	27,1%	50%	49%	39%	48%
Дозволити приїжджати всім, хто бажає працювати у нашій країні	15,6%	15%	15%	9%	18%
Заборонити людям з інших країн приїжджати працювати до нашої країни	5,3%	8%	7%	16%	6%
Важко відповісти/Не знаю	11,0%	4%	6%	11%	11%

10.

БЕЗПЕКА

10. БЕЗПЕКА

Більшість населення України (74,6%) почуваються безпечно і порівняно з 2011 роком ситуація майже не змінилася – в 2011 безпечно почувалися також більшість опитаних (74,0%). За результатами хвилі 7, більш безпечно, ніж українці, почуваються опитані в Німеччині (86,1%) і в Румунії (85,6%), тоді як в Греції і на Кіпрі почуття безпеки значно меншою мірою поширено (Кіпр – 64,9%, Греція – 58,3%), як видно з табл. 10.1 та рис. 10.1.

Таблиця 9.2. Розподіл відповідей респондентів стосовно дій влади щодо іммігрантів, які приїжджають працювати в Україну, порівняння даних для України з 1999 по 2020 рік

Q131. Наскільки безпечно Ви себе зараз почуваєте?					
	Повністю безпечно	Досить безпечно	Не дуже безпечно	Зовсім небезпечно	Важко відповісти/ Немає відповіді
Україна, 2020	16,2%	58,4%	20,3%	2,4%	2,7%
Україна, 2011	17,8%	56,2%	14,5%	4,6%	6,8%
Греція	14,1%	44,2%	28,1%	13,5%	0,0%
Кіпр	15,7%	49,2%	28,4%	5,9%	0,8%
Німеччина	27,5%	58,6%	13,0%	0,7%	0,2%
Румунія	35,8%	49,7%	10,9%	2,4%	1,1%

Рис. 10.1. Частка тих, хто відчуває себе безпечно*, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки та окремих країн за 2017-2020 рр.

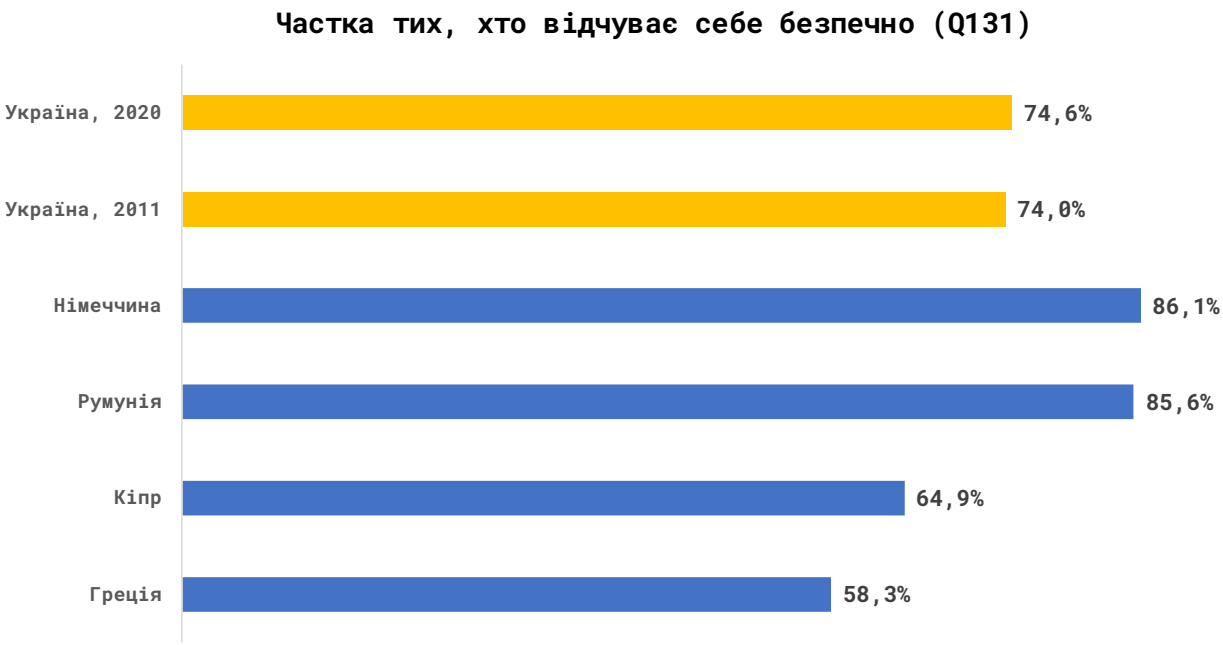

*Примітка: * Сума відповідей «дуже хороший» та «досить хороший» на запитання Q121 «Як би Ви оцінили вплив іммігрантів на розвиток України?»*

Така оцінка почуття безпеки частково пов'язана з тим, як часто відбуваються певні події поблизу місця проживання опитаних, про які зазначено в табл. 10.2 та рис. 10.2. Наприклад, в 2020 році про те, що біля їхнього місця проживання часто відбуваються вияви расизму чи сексуальних домагань, зазначили близько 4% опитаних в Україні (при цьому, частка відповідей щодо виявів расизму зросла удвічі від 2011 року, коли цей показник дорівнював 1,9%).

Значно частіше українці зазначали, що поблизу їх місця проживання трапляються крадіжки (14,2% у 2020, у порівнянні до 16,8% в 2011 році) або продаж наркотиків на вулиці (13,4%, у порівнянні до 9,9% в 2011 році), а також вуличні бійки (13,9%). Найчастіше біля місця проживання українці стикаються з розпиванням алкогольних напоїв на вулиці, і ця ситуація загалом є рідшою в 2020 р., ніж в 2011 р. (39,2% у порівнянні до 51,2%). А от втручання поліції або інших силових структур в приватні справи людей стали помічати значно частіше – цей показник зріс з 5,9% в 2011 р. до 9,1% в 2020 р. Це може бути пов'язано з протиепідемічними заходами.

Про вияви расизму біля місця проживання опитані в Румунії, Німеччині, Греції і на Кіпрі зазначали у 2-3 рази частіше, ніж в Україні (від 6,7% в Румунії до 10,5% у Греції), що може бути пов'язано із міграційними хвилями до країн ЄС.

Щодо сексуальних домагань у місцевості проживання, то хоча про них в Україні згадували майже так само часто, як на Кіпрі (4,3% та 4,0%), але менше, ніж в Румунії чи Греції (6,2% та 5,8%), кожен п'ятий в Україні вагався з відповіддю (21,1% було «важко відповісти»), що може свідчити як про недостатню обізнаність і здатність розпізнати відповідну поведінку, так і про традиційне намагання замовчувати відповідні випадки. З цим питанням тільки в Румунії ще більша, ніж в Україні, частка відповідей «важко сказати» (30,6%), тоді як в інших країнах ЄС – Німеччині, Греції, Кіпрі – таких відповідей дуже небагато, від 3,5% до 6,0%.

По частоті згадок про крадіжки, які трапляються біля місця проживання, Україна (14,2%) є близькою до Кіпру (15,0%) і Румунії (11,9%), тоді як у Німеччині цей показник значно нижче (6,2%), а в Греції майже удвічі вище (31,1%). А от про вуличні бійки в Україні зазначають значно частіше, ніж в окремих країнах ЄС – на Кіпрі, в Німеччині, Румунії та Греції – де від 5,1% до 8,7% стикаються з цим дуже або досить часто.

Щодо продажу наркотиків на вулиці поблизу місця проживання, значення цього показника в Україні (13,4%) близьке до Греції (15,1%). І часте розпивання алкогольних напоїв на вулиці в Україні перевищує цей показник – майже удвічі для Німеччини (22,1%) та утричі для Греції і Кіпру (13,2%-13,3%); з чотирьох країн ЄС в Румунії цей показник найвищий (29,7%), але він все одно у півтора рази нижчий, ніж в Україні.

Із частим втручанням поліції або інших силових структур в приватні справи людей в Україні стикаються майже так само часто, як в Румунії (8,3%), і у майже втричі частіше, ніж в Німеччині (2,7%), Греції (3,1%) та на Кіпрі (3,6%).

Українці вдаються до різних заходів для підвищення особистої безпеки - відповіді щодо цього наведено у табл. 10.3. Зокрема, троє з чотирьох опитаних (77,3%) не носять з собою багато грошей, і цей показник залишається стабільним з 2011 року (78,4%). Дві третини опитаних (65,1%) не виходять на вулицю пізно ввечері чи вночі, і до цього заходу для підвищення власної безпеки стали вдаватися частіше, ніж у 2011 році (61,7%).

Таблиця 10.2. Оцінка респондентами того, як часто відбуваються певні події поблизу місця їхнього проживання, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки та окремих країн за 2017-2020 рр. - розподіл відповідей.

Q132. Крадіжки, грабежі					
	Дуже часто	Досить часто	Нечасто	Зовсім нечасто	Важко відповісти/ Немає відповіді
Україна, 2020	2,5%	11,6%	41,1%	40,8%	3,6%
Україна, 2011	2,9%	13,9%	29,8%	39,4%	13,9%
Греція	7,5%	23,6%	42,1%	25,4%	1,3%
Кіпр	2,6%	12,5%	40,9%	42,5%	1,6%
Німеччина	0,7%	5,5%	25,2%	67,3%	1,3%
Румунія	2,8%	9,1%	23,1%	55,8%	9,2%
Q133. Розпивання алкогольних напоїв на вулиці					
	Дуже часто	Досить часто	Нечасто	Зовсім нечасто	Важко відповісти/ Немає відповіді
Україна, 2020	13,2%	26,0%	29,8%	28,8%	2,1%
Україна, 2011	21,9%	29,3%	20,3%	19,9%	9,0%
Греція	4,7%	8,6%	32,7%	52,5%	1,5%
Кіпр	2,4%	10,9%	29,2%	56,1%	1,4%
Німеччина	4,7%	17,3%	38,4%	38,7%	0,8%
Румунія	7,6%	22,1%	20,8%	39,1%	10,4%
Q134. Втручання поліції або інших силових структур в приватні справи і життя людей					
	Дуже часто	Досить часто	Нечасто	Зовсім нечасто	Важко відповісти/ Немає відповіді
Україна, 2020	1,5%	7,6%	35,9%	46,1%	9,0%
Україна, 2011	1,2%	4,7%	21,6%	45,9%	26,5%
Греція	0,1%	3,0%	14,6%	81,8%	0,5%
Кіпр	1,0%	2,7%	18,7%	76,0%	1,6%
Німеччина	0,5%	2,2%	15,7%	80,3%	1,3%
Румунія	2,9%	5,4%	15,9%	54,3%	21,5%
Q135. Вияв расизму					
	Дуже часто	Досить часто	Нечасто	Зовсім нечасто	Важко відповісти/ Немає відповіді
Україна, 2020	0,8%	2,8%	16,4%	68,5%	11,6%
Україна, 2011	0,2%	1,7%	6,9%	48,4%	43,0%
Греція	3,2%	7,3%	33,0%	55,1%	1,3%
Кіпр	1,4%	5,9%	22,4%	67,4%	2,8%
Німеччина	1,5%	8,1%	30,1%	58,4%	1,8%
Румунія	2,0%	4,7%	11,0%	58,2%	24,1%

Q136. Продаж наркотиків на вулиці					
	Дуже часто	Досить часто	Нечасто	Зовсім нечасто	Важко відповісти/ Немає відповіді
Україна, 2020	3,9%	9,5%	16,2%	51,9%	18,5%
Україна, 2011	3,2%	6,7%	9,1%	33,6%	47,0%
Греція	5,6%	9,5%	23,2%	56,2%	5,5%
Кіпр	1,9%	7,3%	20,0%	65,7%	5,1%
Німеччина	2,0%	5,2%	17,2%	71,7%	4,0%
Румунія	2,2%	4,1%	6,3%	51,1%	36,4%
Q137. Вуличні бійки, насильство					
	Дуже часто	Досить часто	Нечасто	Зовсім нечасто	Важко відповісти/ Немає відповіді
Україна, 2020	1,4%	12,5%	31,2%	48,4%	6,5%
Україна, 2011	Питання не було включеним в опитувальник у 2011 році				
Греція	3,6%	4,9%	20,6%	69,6%	1,3%
Кіпр	1,2%	3,9%	19,8%	73,2%	1,8%
Німеччина	1,0%	5,9%	26,4%	65,8%	1,0%
Румунія	2,8%	5,9%	11,2%	54,7%	25,3%
Q138. Сексуальні домагання					
	Дуже часто	Досить часто	Нечасто	Зовсім нечасто	Важко відповісти/ Немає відповіді
Україна, 2020	1,3%	3,0%	14,7%	60,0%	21,1%
Україна, 2011	Питання не було включеним в опитувальник у 2011 році				
Греція	2,1%	3,7%	20,4%	67,8%	6,0%
Кіпр	1,2%	2,7%	16,8%	75,5%	3,8%
Німеччина	0,5%	2,6%	22,1%	71,3%	3,5%
Румунія	2,0%	4,2%	7,7%	55,5%	30,6%

Найрідше вдаються до носіння ножа, пістолета чи іншої зброї – про таке зазначили 7,4%, однак спостерігаємо зростання цього показника майже удвічі від 2011 року (3,9%).

Загалом, до всіх заходів безпеки в Україні вдаються значно частіше, ніж в чотирьох країнах ЄС, які було включено до порівняння (див. рис. 10.3.). Наприклад, не носить з собою багато грошей близько половини опитаних в Греції (52,8%), Німеччині (54,3%) і на Кіпрі (56,6%). Майже кожен третій у Греції (31,0%) намагається задля безпеки не виходити пізно ввечері на вулицю, і це найвищий показник з різних країн ЄС, тоді як в Україні цей показник становить дві третини серед усіх опитаних (63,7%). Також значно менша частка населення в порівнюваних з Україною країнах ЄС не носить з собою зброю – найвищий показник в Німеччині (4,2%) є майже удвічі меншим за аналогічний показник для України (7,1%).

В Україні 3,4% опитаних зазначили, що за останній рік були жертвою злочину, і цей показник майже не змінився від 2011 року (3,7%). Також 4,3% вказали, що їхні родичі або члени сім'ї стали жертвою злочину за останній рік, що незначуще відрізняється від показника 2011 року (3,3%).

Рис. 10.2. Частка тих, хто вважає, що таке часто* відбувається поблизу місця їхнього проживання, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

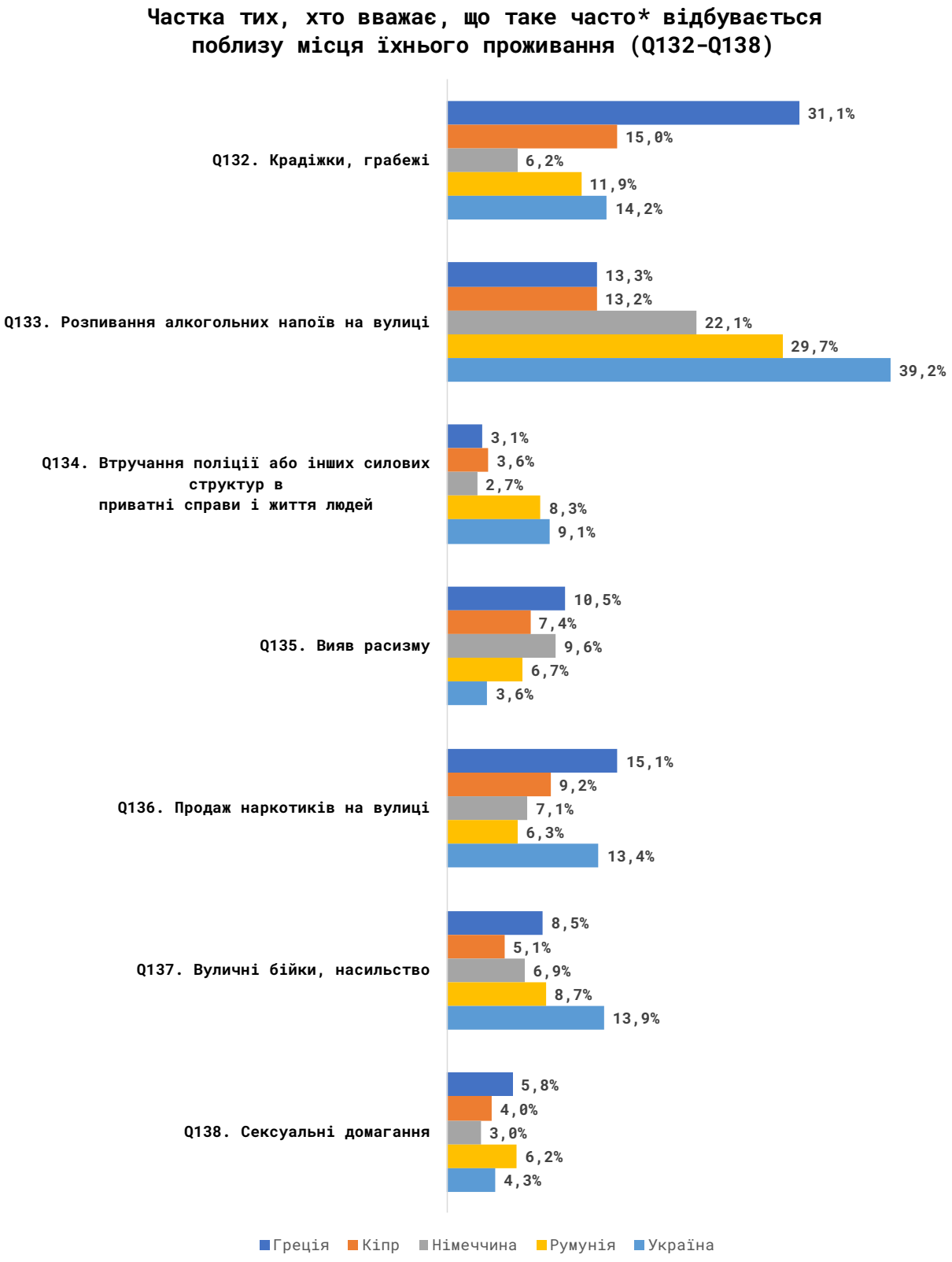

*Примітка: *Сума відповідей «Дуже часто» та «Досить часто» на запитання Q132-Q138 «Як часто поблизу місця Вашого проживання трапляється наступне?»*

Загалом, в Україні ці показники нижчі, ніж в окремих країнах ЄС, як наведено у рис. 10.4. У Греції частка тих, хто зазначили, що самі стали жертвою злочину, складає 10,0%, і 10,6% вказали, що їхні родичі стали жертвами злочину за останній рік. У Румунії показники найнижчі серед чотирьох країн ЄС, включених до порівняння, і загалом найближчі за значеннями до України: 5,4% самі стали жертвою злочину за останній рік, а в 4,5% родичі або члени родини були жертвою злочину.

Таблиця 10.3. Дії для підвищення власної безпеки, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки - розподіл відповідей

Q139-Q141. Що Ви робите з метою підвищення Вашої безпеки?		
Q139. Не ношу з собою багато грошей		
	Так	Ні
Україна, 2020	77,3%	22,7%
Україна, 2011	78,4%	21,6%
Q140. Намагаюсь не виходити на вулицю пізно ввечері, вночі		
	Так	Ні
Україна, 2020	65,1%	34,9%
Україна, 2011	61,7%	38,3%
Q141. Ношу з собою ніж, пістолет або іншу зброю		
	Так	Ні
Україна, 2020	7,4%	92,6%
Україна, 2011	3,9%	96,1%

Примітка: Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді»

Рис. 10.3. Частка тих, хто вдається до цих дій для підвищення власної безпеки, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

Примітка: Частка відповідей «Так» на запитання Q139-Q141 «Що Ви робите з метою підвищення Вашої безпеки?»

Рис. 10.4. Респондент або член сім'ї - жертва злочину за останній рік, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки та окремих країн за 2017-2020 рр.

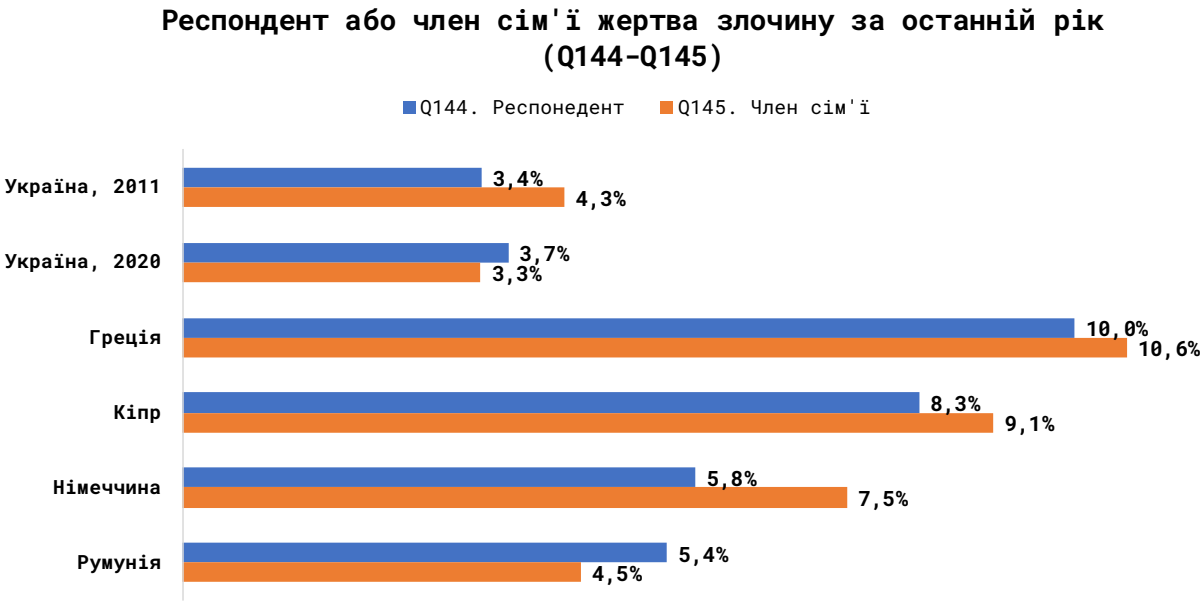

Примітка: Частка відповідей «Так» на запитання Q144-Q145 «Чи були Ви / члени Вашої сім'ї жертвою злочину протягом останнього року?»

Дві третини опитаних в Україні в 2020 році (64,2%) стурбовані щодо можливості втратити роботу або не знайти роботу, і цей показник не змінився з 2011 року (64,5%), як видно з рис. 10.5. Подібною до України у рівні стурбованості цим питанням є Греція, де за результатами хвилі 7 також дві третини опитаних (61,7%) зазначили, що їх дуже або дещо турбує питання неможливості втратити роботу або не знайти роботу. Найнижчий рівень стурбованості цим питанням в Німеччині – приблизно один з шести (17,4%) зазначив про стурбованість щодо цього (див. рис. 10.5).

Двоє з трьох як в 2011 році, так і в 2020 році стурбовані неможливістю дати дітям гарну освіту (63,9% та 64,5%, відповідно), як видно з рис. 10.6. Щодо цього питання Україна значно випереджає окремі країни ЄС, включені до порівняння результатів хвилі 7. Зокрема, у Румунії схвильованих питанням неможливості дати дітям гарну освіту є 40,8%, в на Кіпрі і в Греції близько третини опитаних (32,7% та 38,3%, відповідно), а от в Румунії таких найменше (18,0%) у порівнянні Україною та іншими трьома країнами ЄС.

Щодо питань, пов'язаних із воєнними діями, то переважну більшість опитаних в Україні (92,3%) хвилює імовірність участі України у війні, і цей показник очікувано виріс від рівня 2011 року (66,9%), як наведено в табл. 10.4. Щодо питання участі своєї країни у війні в окремих країнах ЄС найбільшу стурбованість виявляє населення Кіпру і Румунії (66,7% та 60,1%), що очікувано, якщо взяти до уваги «заморожені конфлікти» на цих територіях чи поблизу них (Північний Кіпр, Придністров'я). Для порівняння, в Греції і Німеччині питання імовірної участі їхньої країни у війні турбує третину населення (36,0% та 39,1%, відповідно).

Питанням імовірності терористичних актів в Україні в 2020 році стурбована переважна більшість населення (81,1%), і цей показник збільшився за минулі роки (з 62,0% у 2011 р.). У країнах ЄС, для яких було можливо зробити порівняння, найнижче значення є у Греції (40,1%),

а найвище в Румунії (58,8%). Питання імовірності громадянської війни в Україні також стало турбувати більшу частку населення в 2020 р. (82,4% у порівнянні з 69,1% 2011 р.). І серед країн ЄС, включених до порівняння, найвищу схвильованість щодо імовірності громадянської війни виявляє населення Румунії (53,5%), однак це все одно нижче рівня схвильованості цим питанням в Україні.

Значно зросла частка населення України, готового захищати свою країну – від 40,3% в 2011 р. до 56,9% в 2020 р. Натомість, зменшилася частка тих, хто не готовий захищати свою країну – з 29,8% до 25,5% (див. рис. 10.7.). Найближче до України у розподілі за відповідями на це питання Кіпр (58,9% готові та 30,3% не готові захищати свою країну у разі необхідності) та Румунія (50,6% та 30,2%).

Рис. 10.5. Занепокоєння можливістю втратити роботу або не знайти роботу, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки та окремих країн за 2017-2020 рр. – розподіл відповідей

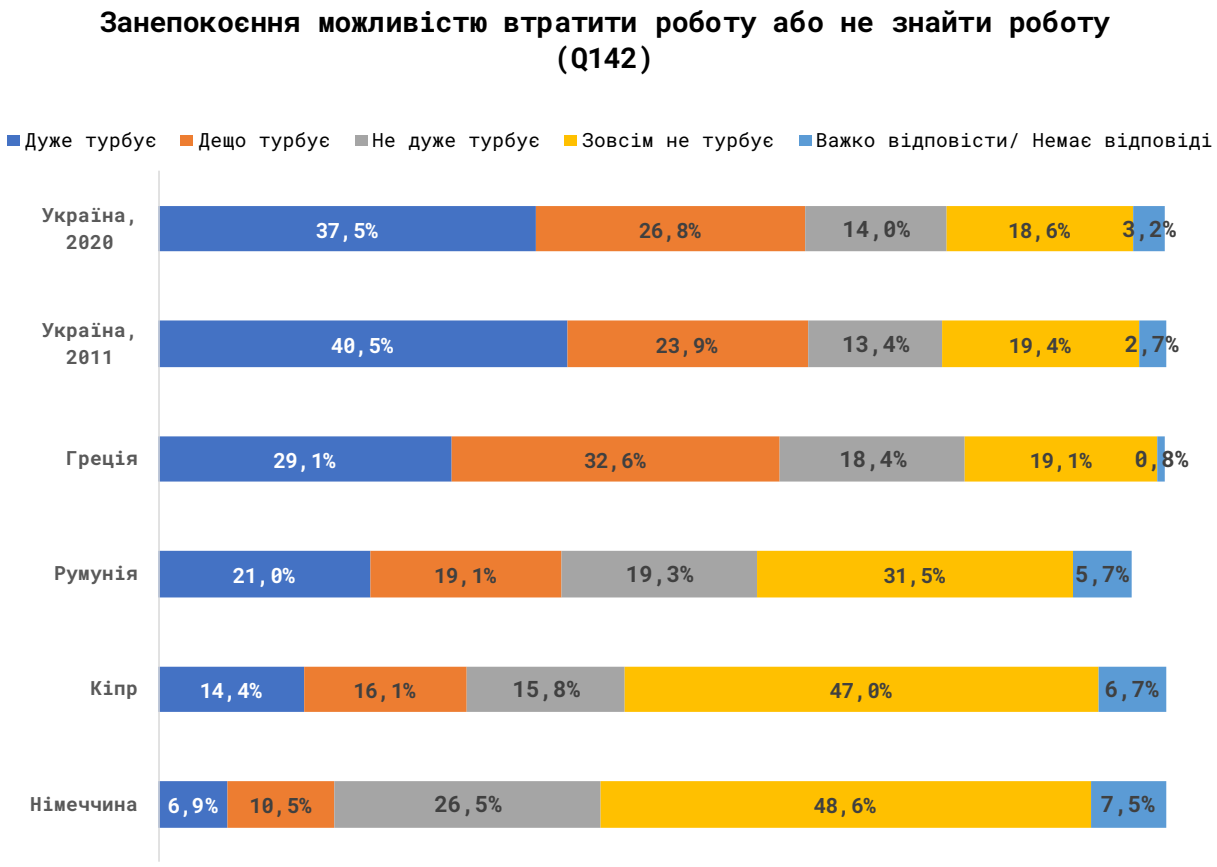

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q142 «Наскільки Вас турбує можливість втратити роботу або не знайти роботу?». Сортування за сумою альтернатив «Дуже турбує» і «Дещо турбує».

Рис. 10.6. Занепокоєння неможливістю дати дітям гарну освіту, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки та окремих країн за 2017-2020 рр. – розподіл відповідей

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q143 «Наскільки Вас турбує неможливість дати дітям гарну освіту?». Сортування за сумою альтернатив «Дуже турбує» і «Дещо турбує».

Таблиця 10.4. Занепокоєння ймовірністю настання певних подій, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки та окремих країн ЄС за 2017-2020 рр. - розподіл відповідей

Q146-148. Наскільки Вас турбує ймовірність таких подій...					
Q146. Участь моєї країни у війні					
	Дуже турбує	*Дещо турбує*	*Не дуже турбує*	*Зовсім не турбує*	*Важко відповісти/ Немає відповіді*
Україна, 2020	68,5%	23,8%	5,5%	1,6%	0,6%
Україна, 2011	35,4%	31,5%	17,7%	11,0%	4,4%
Греція	9,0%	27,0%	35,3%	27,7%	1,0%
Кіпр	27,7%	39,0%	19,9%	10,9%	2,4%
Німеччина	14,6%	24,5%	41,8%	18,6%	0,5%
Румунія	32,4%	27,6%	22,5%	15,1%	2,4%
Q147. Терористичні акти					
	Дуже турбує	*Дещо турбує*	*Не дуже турбує*	*Зовсім не турбує*	*Важко відповісти/ Немає відповіді*
Україна, 2020	52,8%	28,3%	10,8%	5,1%	3,0%

Україна, 2011	31,6%	30,4%	21,1%	12,9%	4,0%
Греція	11,9%	28,2%	35,4%	22,5%	2,0%
Кіпр	18,4%	33,4%	29,6%	16,3%	2,3%
Німеччина	18,3%	39,5%	34,6%	7,3%	0,5%
Румунія	30,7%	28,1%	23,1%	15,6%	2,5%
Q148. Громадянська війна					
	Дуже турбує	*Дещо турбує*	*Не дуже турбує*	*Зовсім не турбує*	*Важко відповісти/ Немає відповіді*
Україна, 2020	60,0%	22,4%	7,1%	6,3%	4,2%
Україна, 2011	35,3%	33,9%	15,6%	11,2%	4,1%
Греція	5,8%	14,5%	23,5%	53,6%	2,5%
Кіпр	14,6%	12,1%	22,7%	46,4%	4,3%
Німеччина	7,4%	9,2%	34,6%	48,2%	0,7%
Румунія	28,0%	25,5%	22,5%	20,8%	3,2%

Рис. 10.7. Готовність захищати свою країну, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки та окремих країн за 2017-2020 рр. – розподіл відповідей

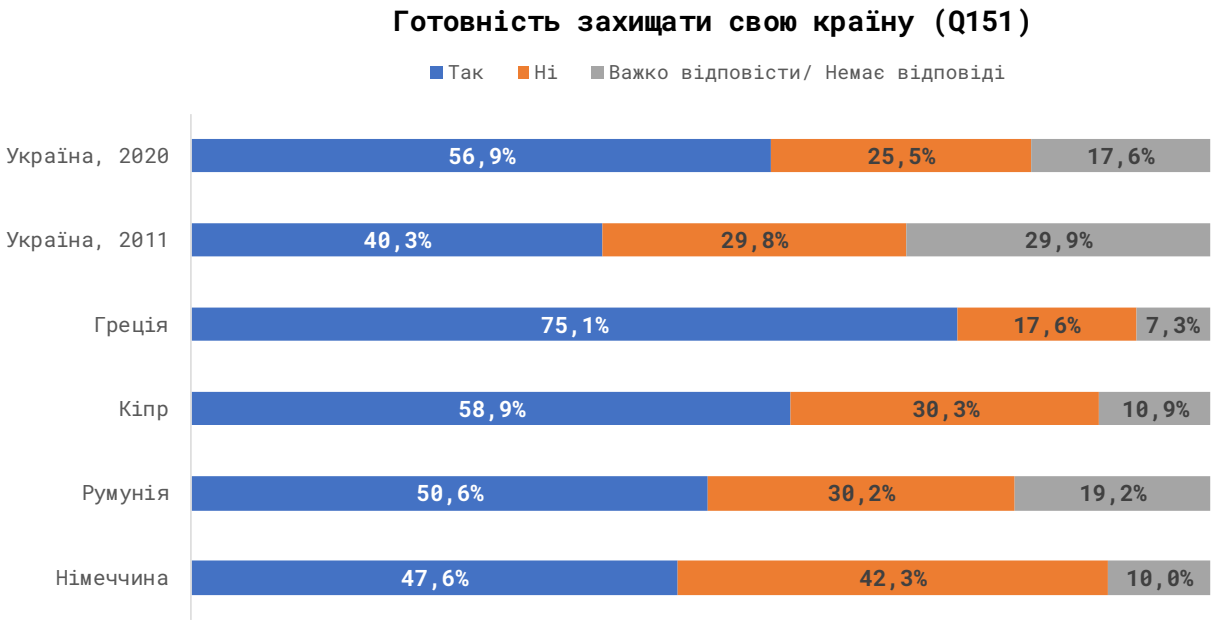

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q151 «Якби виникла така необхідність, чи готові Ви захищати свою країну?". Сортування за альтернативою "Так".

За необхідності вибрати, що є важливішим – свобода або рівність, дві третини опитаних в Україні вибирають свободу (63,7%, рис. 10.8), але якщо вибирати між свободою і безпекою, то дві третини вибирають безпеку (65,9%, рис. 10.9). Подібний розподіл відповідей спостерігаємо для Кіпру – свободу вважають важливішою за рівність 68,1%, а безпеку важливішою за свободу 66,5% опитаних на Кіпрі.

Рис. 10.8. Що важливіше: Свобода або Рівність, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

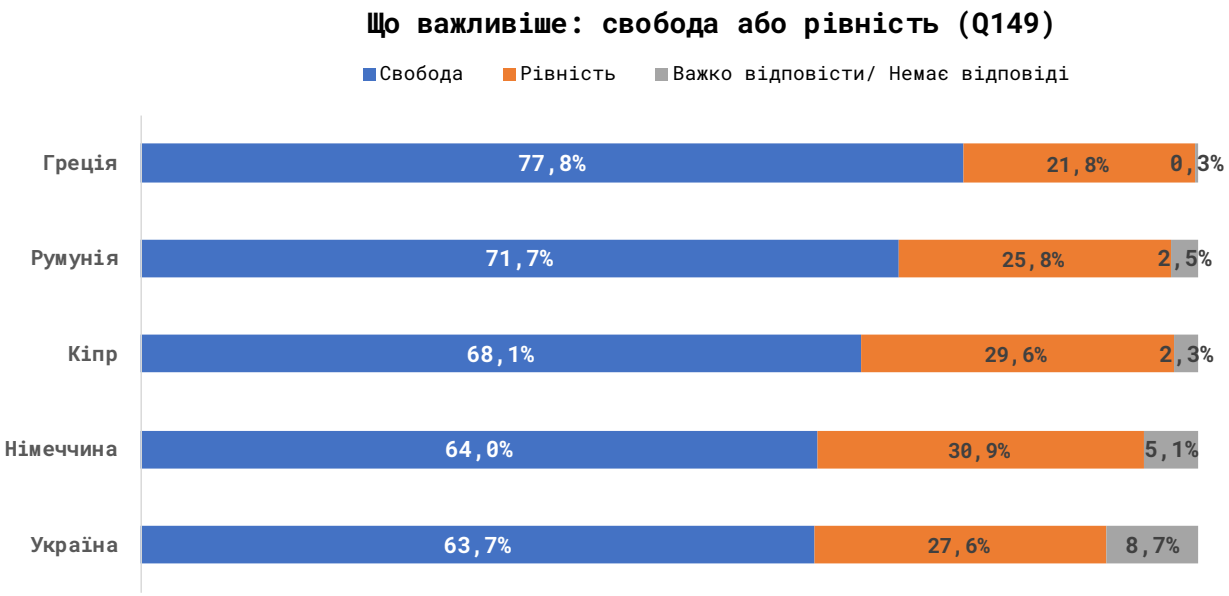

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q149 «Що Ви вважаєте більш важливим: Свободу або рівність?". Сортування за альтернативою "Свобода".

Рис. 10.1. Частка тих, хто відчуває себе безпечно*, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки та окремих країн за 2017-2020 рр.

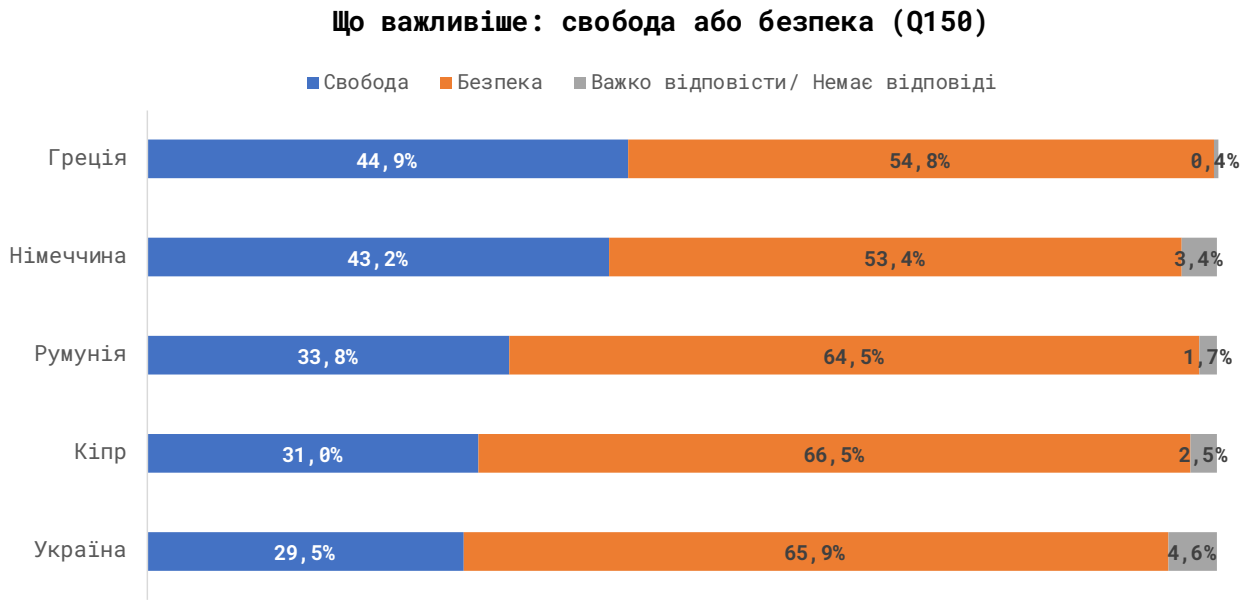

*Примітка: * Сума відповідей «дуже хороший» та «досить хороший» на запитання Q121 «Як би Ви оцінили вплив іммігрантів на розвиток України?»*

11.

ІНДЕКС ПОСТМАТЕРІАЛІЗМУ

11. ІНДЕКС ПОСТМАТЕРІАЛІЗМУ

Перед розрахунком індексу постматеріалізму ми порівняли, як розподіляються відповіді українців на запитання щодо пріоритетів для країни, та яким є місце України серед країн ЄС у визначенні цих пріоритетів.

Так, при виборі між високим рівнем економічного зростання, надійною обороноздатністю, більшими можливостями для людей вирішувати, що повинно відбуватись у них на роботі і в суспільстві, та красивішими містами і селами перший пріоритет для понад половини українців полягає в економічному зростанні (53,5%, якщо не враховувати відповіді «важко сказати», як зазначено на рис. 11.1). Однак він дещо втратив у популярності порівняно з 2011 роком (77,8%). Натомість значно частіше українці стали ставити на перше місце забезпечення надійної обороноздатності країни – цю відповідь назвали 2,9% опитаних в 2011 та 22,9% в 2020. Краса міст та сіл є пріоритетом для 4,5% в 2020 і цей показник практично не змінився з 2011 р. (4,1%).

Рис. 11.1. Цілі країни: перший і другий вибір, порівняння даних для України за 2011 та 2020 рік

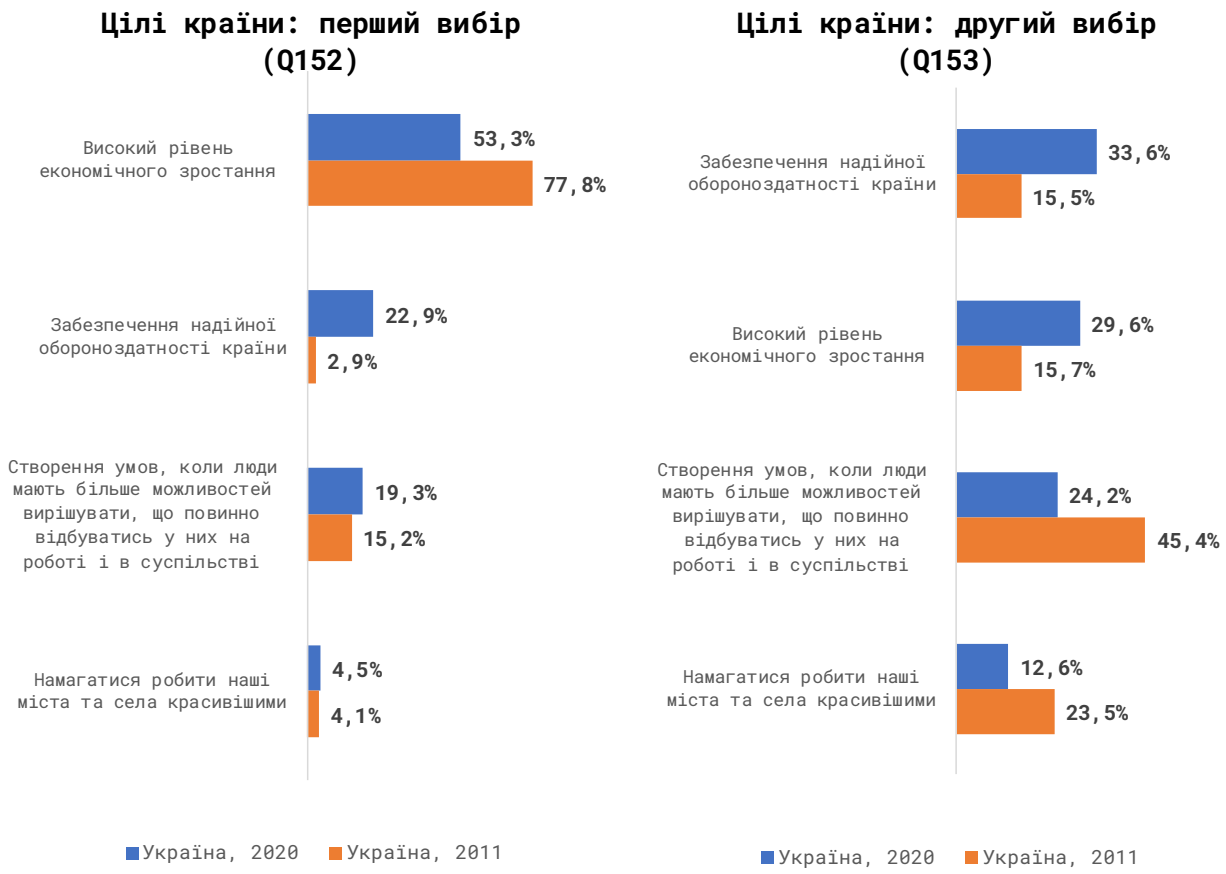

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q152 "Скажіть, яка з цих цілей, на Ваш погляд, є найважливішою?" і Q153 "А що з наведеного друге за важливістю?". Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді». Сортування за даними по Україні за 2020 рік.

Порівняння відповідей в Україні з країнами ЄС тут і далі в розділі 11 враховує відповіді «важко сказати». Отже, як показано на рис. 11.2., за часткою тих, хто вибирає пріоритет економічного зростання, Україна (52,3%) близька до Кіпру (52,8%) та Польщі (51,7%). За пріоритезацією забезпечення надійної обороноздатності країни Україна випереджає всі країни ЄС і найближчою є до Кіпру (20,5%). Це, швидше за все, пояснюється тим, що з усіх країн, відібраних для порівняння, тільки Україна та Кіпр відчувають воєнну загрозу. За двома останніми альтернативами Україна також близька до Кіпру.

Рис. 11.2. Цілі країни: перший вибір, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

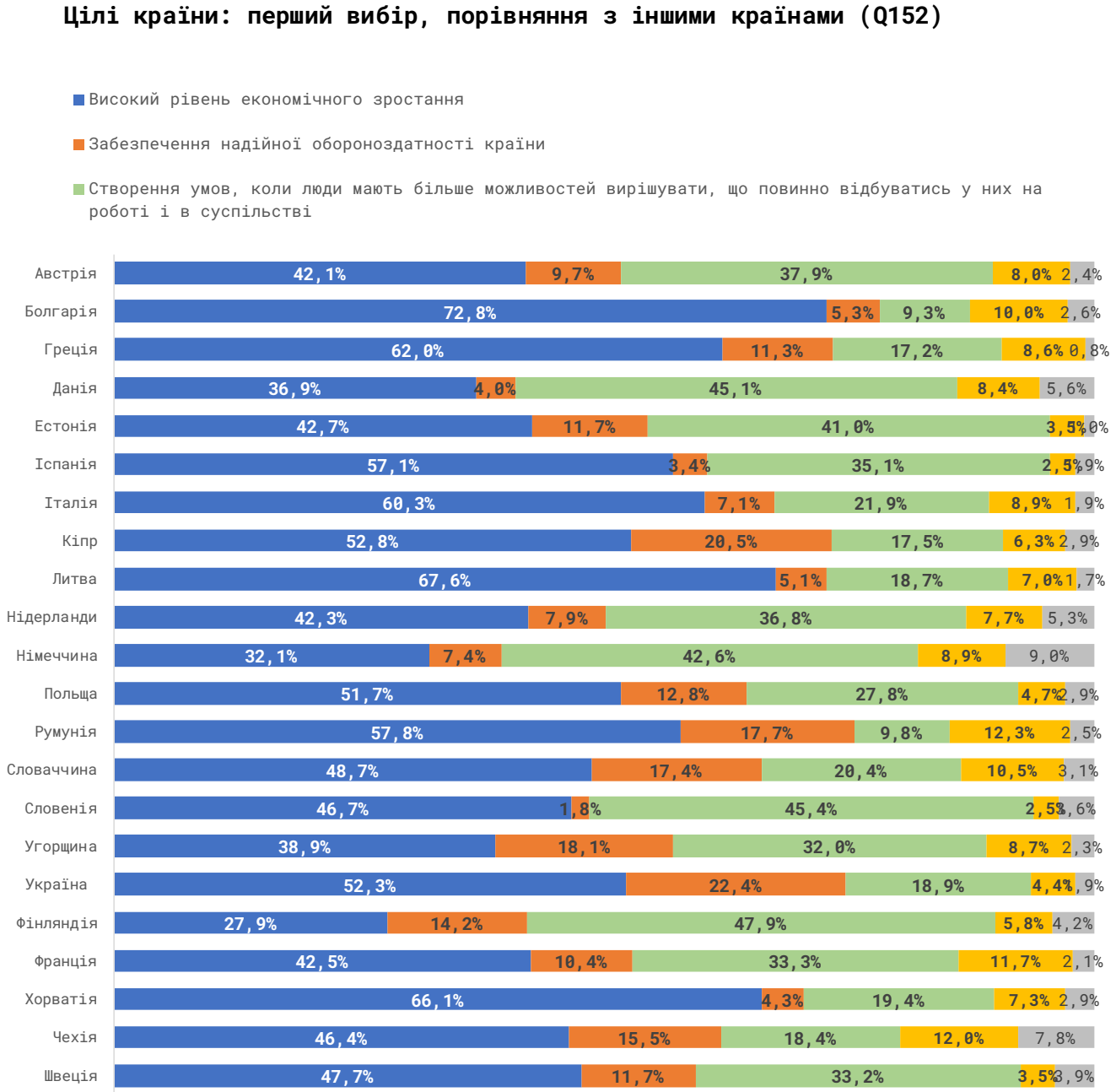

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q152: "Скажіть, яка з цих цілей, на Ваш погляд, є найважливішою?"

Рис. 11.3. Цілі країни: другий вибір, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

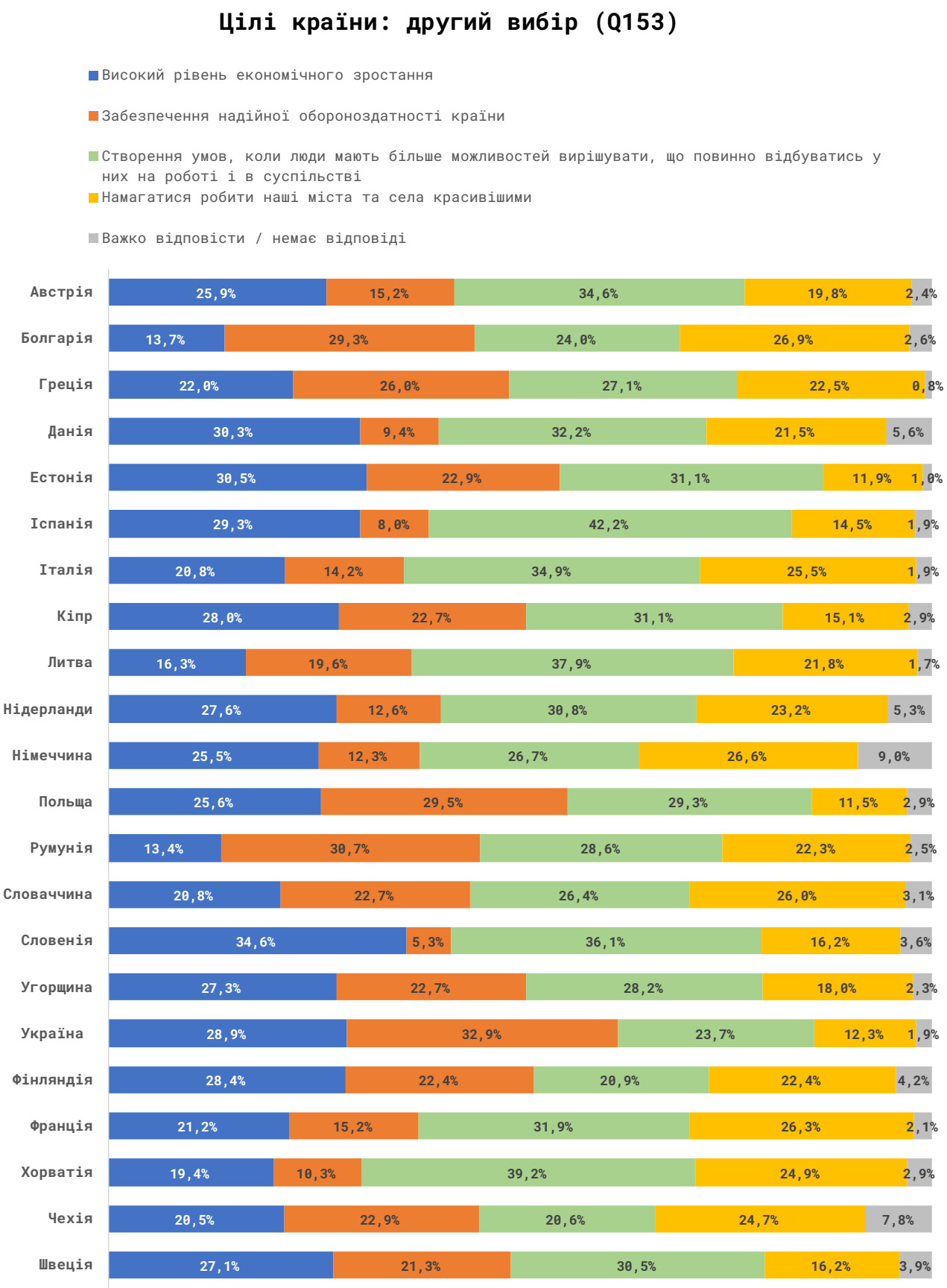

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q153 "А що з наведеного друге за важливістю?"

При виборі між підтриманням порядку в країні, боротьбою зі зростанням цін, можливостями для народу більше впливати на прийняття важливих рішень і захистом свободи слова на перше місце українці ставлять підтримання порядку в країні (40,5%) і позиція цього пріоритету залишилася сталою з-поміж інших у порівнянні з 2011 роком (42,7%), як показано на рис. 11.4. Дещо менше стали вибирати боротьбу зі зростанням цін (35,9% у 2011 та 31,6% у 2020), натомість надання народу можливості більше впливати на прийняття Урядом важливих рішень стали вибирати значно частіше (18,4% в 2011 та 23.8% в 2020). Захист свободи слова як пріоритет в 2020 вибрали тільки 4,1%.

За розподілом цих чотирьох цілей для країни Україна близька до Чехії та Угорщини у вимірі підтримання порядку (39,1% в Чехії і 41,4% в Угорщині поставили це на перше місце), і до Румунії та Італії за пріоритетом боротьби зі зростанням цін (30,0% та 31,5%), як показано на рис. 11.5. Загалом, за цими двома вимірами Україна у ТОП-5 разом з країнами ЄС: у вимірі підтримання порядку лідирують Болгарія, Данія і Швеція, а у вимірі боротьби зі зростанням цін – Литва і Греція.

Оскільки менше чверті опитаних в Україні поставили можливість впливати на рішення Уряду на перше місце, за цим пріоритетом Україна в середині списку з країн ЄС, між Францією (25,0%) та Італією (22,8%). А от за захистом свободи слова як пріоритетом Україна майже у кінці списку – менше за українців пріоритезують цей вимір тільки болгари (1,8%). Натомість у більшості країн ЄС, що увійшли до порівняння, це зазначали першим пріоритетом від 10% до 30% опитаних, зокрема по 10,7% у Естонії та на Кіпрі, 15,1% у Чехії і 16,2% у Польщі. Захист свободи слова є першим пріоритетом для голландців (38,4%) та німців (32,1%).

Рис. 11.4. Цілі країни: перший і другий вибір, порівняння даних для України за 2011 та 2020 рік

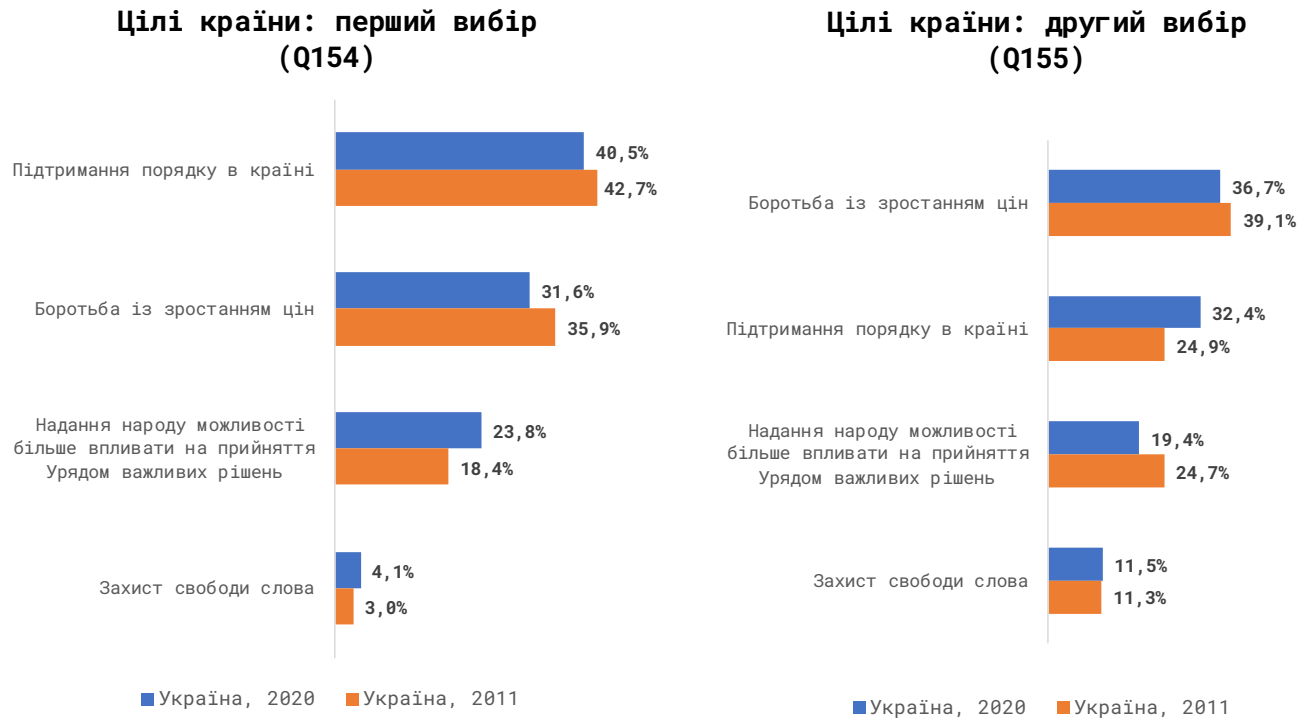

Примітка: Розподіл відповідей за запитаннями Q154 "Якщо б Вам довелося обирати, що із зазначеного на цій картці, на Вашу думку, є найбільш важливим?" і Q155 "А що з наведеного друге за важливістю?". Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді». Сортування за даними по Україні за 2020 рік.

Рис. 11.5. Цілі країни: перший вибір, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

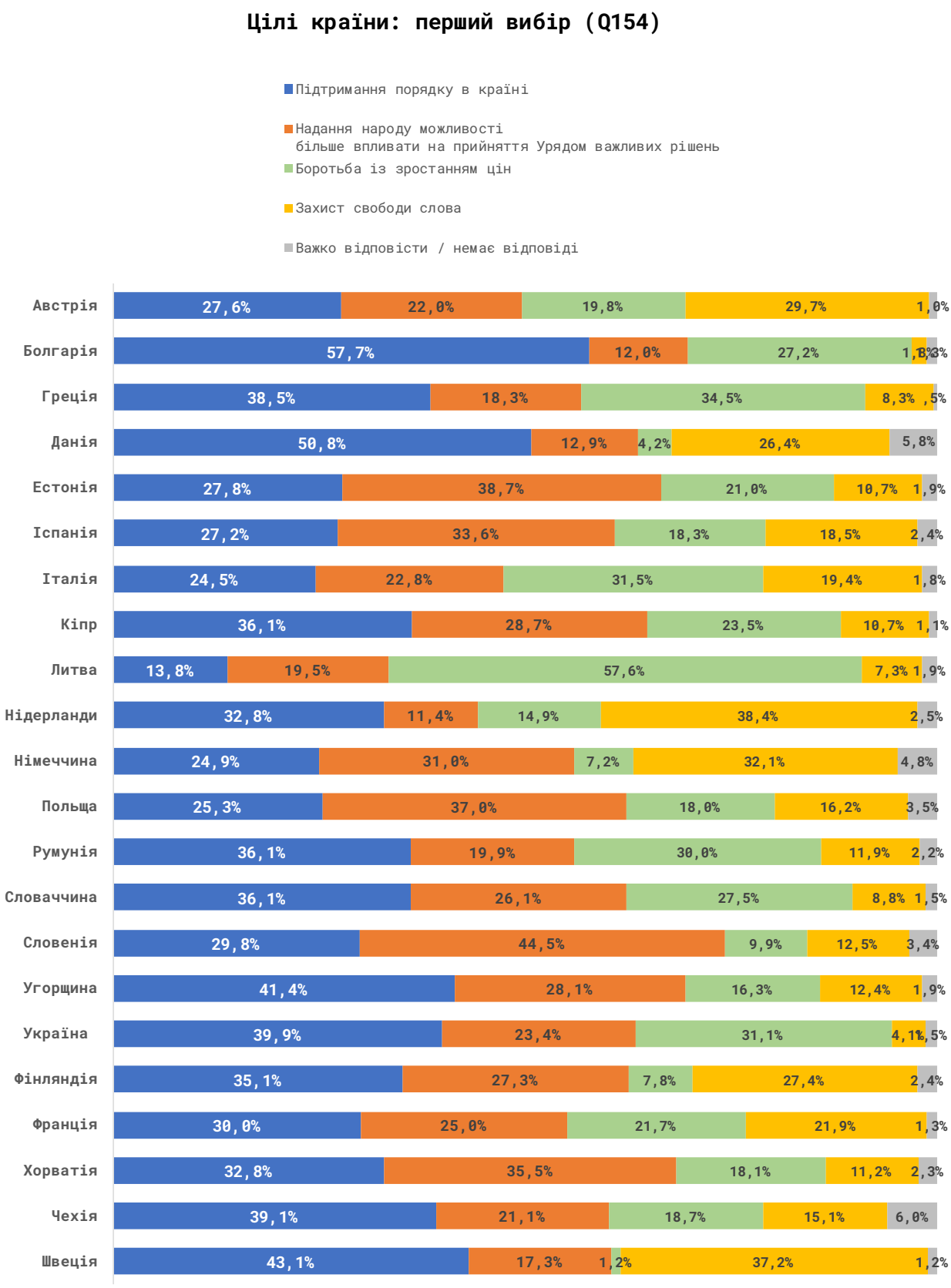

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q154: "Якщо б Вам довелося обирати, що із зазначеного на цій картці, на Вашу думку, є найбільш важливим?"

Рис. 11.6. Цілі країни: другий вибір, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

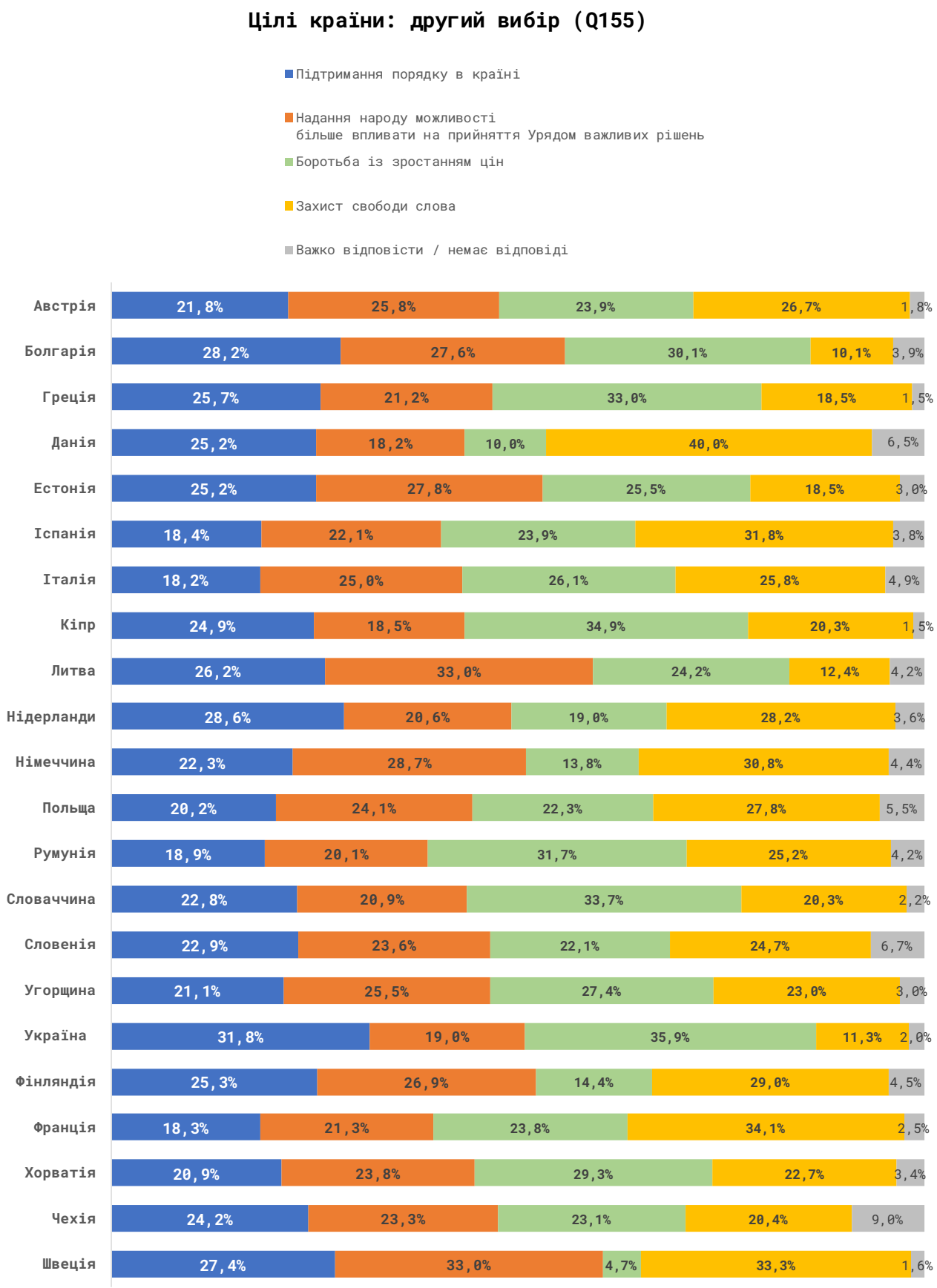

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q155: "А що з наведеного друге за важливістю?"

У виборі пріоритету між стабільною економікою, боротьбою зі злочинністю, переходом до більш гуманного суспільства, де цінується особистість, або до суспільства, де ідеї цінуються більше за гроші, переважна більшість українців продовжує ставити на перше місце стабільну економіку. Однак важливість цього пріоритету дещо знизилась – з 75,8% в 2011 до 65,4% в 2020. Помінялися місцями як перший пріоритет боротьба зі злочинністю та цінування особистості – боротьба зі злочинністю майже не втратила як пріоритет (10,7% в 2011 та 10,0% в 2020). Однак перехід до більш гуманного суспільства, де цінується особистість, стали називати удвічі частіше як перший пріоритет (7,1% в 2011 та 14,0% в 2020).

Рис. 11.7. Цілі країни: перший вибір, порівняння даних для України за 2011 та 2020 рік

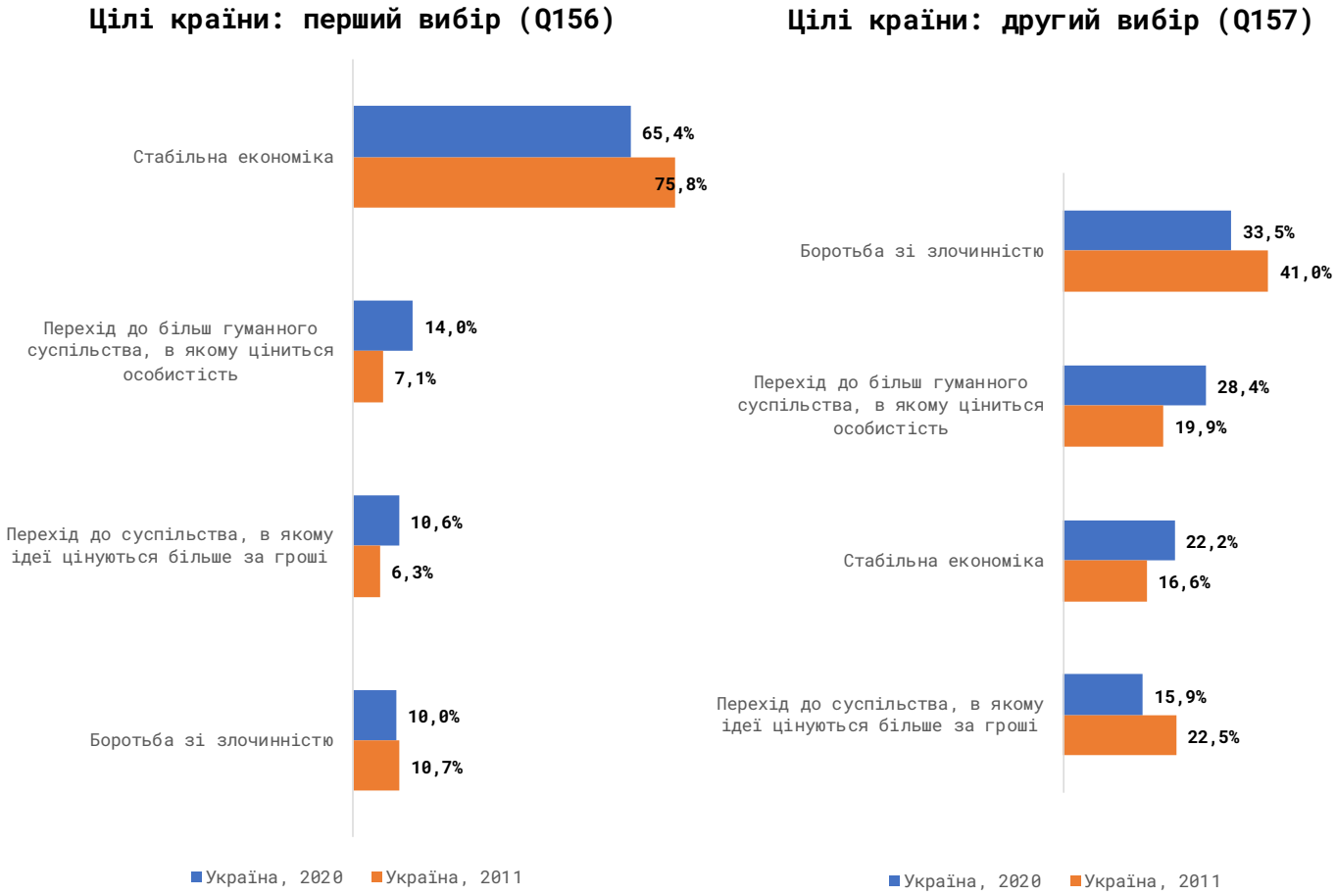

Примітка: Розподіл відповідей за запитаннями Q156 "Якщо б Вам довелося обирати, що із зазначеного на цій картці, на Вашу думку, є найбільш важливим?" і Q157 "А що з наведеного друге за важливістю?". Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді». Сортування за даними по Україні за 2020 рік.

У розподілі за цими чотирма пріоритетами Україна найближче до Греції, де дві третини обрали стабільну економіку як перший пріоритет (62,3%), майже кожен п'ятий обрав перехід до більш гуманного суспільства, в якому цінується особистість (18,1%), і майже порівну поділилися дві інші відповіді – боротьба зі злочинністю (10,1%) та перехід до суспільства, в якому ідеї цінуються більше за гроші (9,2%).

Рис. 11.8. Цілі країни: перший вибір, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

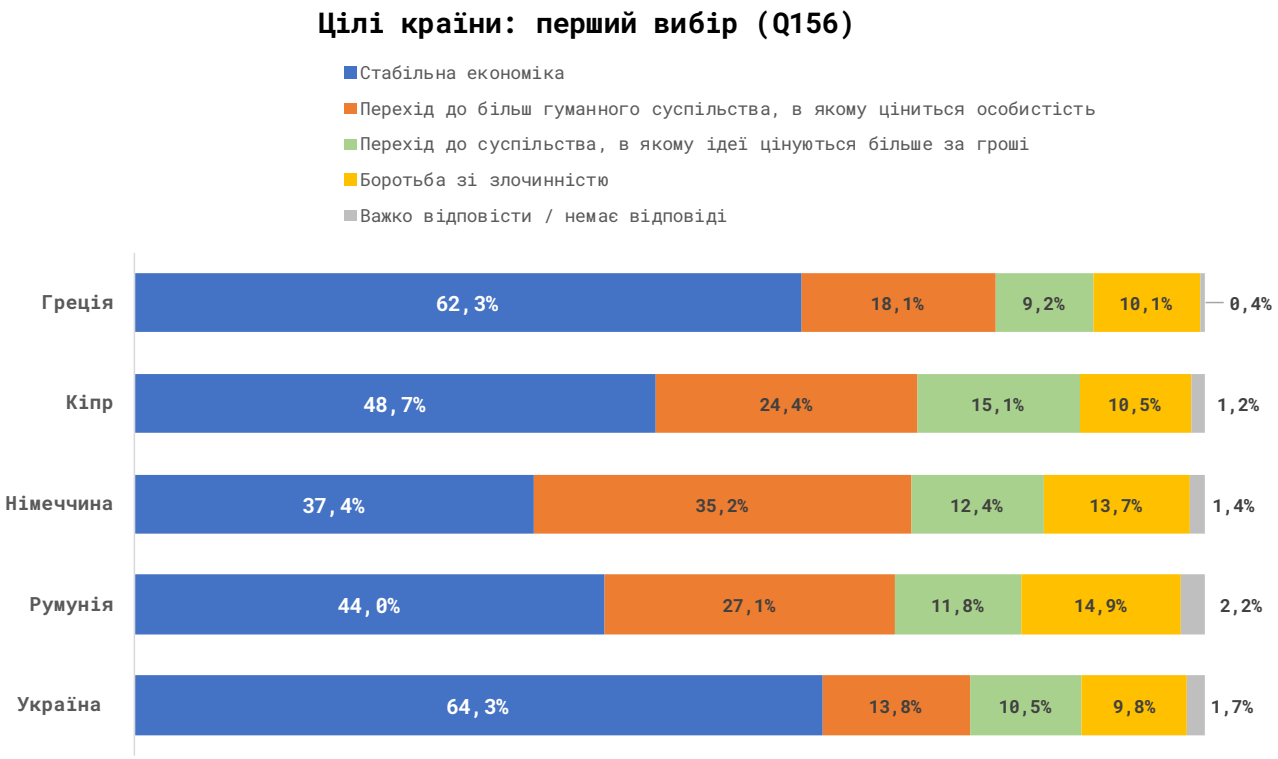

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q156: "Якщо б Вам довелося обирати, що із зазначеного на цій картці, на Вашу думку, є найбільш важливим?"

Рис. 11.8. Цілі країни: перший вибір, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

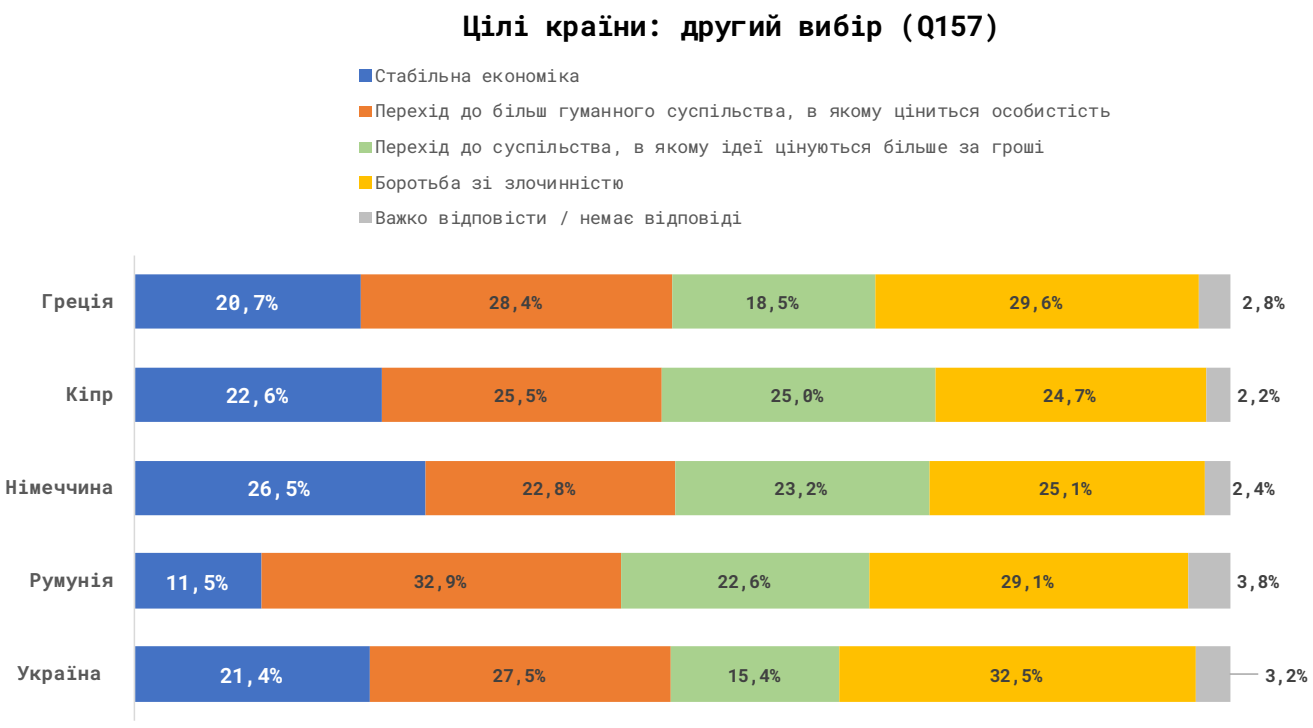

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q157: "А що з наведеного друге за важливістю?"

Про постматеріалізм вперше почав говорити американський дослідник Р. Інглхарт, наголошуючи на тому, що внаслідок задоволення матеріальних потреб в XX-XXI століттях виникає перехід від матеріальних до постматеріальних цінностей. Індекс постматеріалізму було розраховано з використанням двох змінних – щодо першого і другого вибору між підтриманням порядку в країні, боротьбою зі зростанням цін, можливостями для народу більше впливати на прийняття важливих рішень і захистом свободи слова (розподіл відповідей за цими запитаннями наведено в рис. 11.4 -11.6 вище). Така базова версія індексу – з виділенням сегментів «матеріалісти», «постматеріалісти» і «змішаний тип» дозволяє порівняти дані для України для 2011 та 2020 років, адже у 2011 році не було включено розширену версію індексу (за шістьма запитаннями і з виділенням 6 сегментів). Також треба зазначити, що порівняння частки сегментів за цим індексом як для України за даними 2011 та 2020 року, так і для України з країнами ЄС за даними хвилі 7 було здійснено без врахування відповідей «важко сказати».

Отже, відсоткове співвідношення сегментів від 2011 до 2020 року майже не змінилося (див. рис. 11.10). Сегмент матеріалістів складає 45,9% (був 46,2% в 2011), сегмент змішаних складає половину (49,5%, і був 50,1% в 2011). Найменшим є сегмент постматеріалістів (4,6%), який теж практично не змінився за розміром (був 3,7% в 2011). Водночас вище ми бачили, що все ж українці в 2020 році частіше обирають нематеріальні пріоритети для країни.

За розміром частки матеріалістів Україну випереджає тільки Болгарія (48,1%), також близько до України є Греція (39,6%). Найменша частка матеріалістів у Швеції (2,7%), а у Німеччині, Данії і Фінляндії він також складає менше 10%, як показано на рис. 11.11.

За часткою змішаного типу, що відображає поступове зміщення акцентів з матеріальних цінностей на постматеріальні, Україна близька до Болгарії (50,5%), Іспанії (50,9%), Греції (53,6%), Угорщини (54,8%) і Німеччини (55,6%). Найбільша частка цього сегменту у Данії (78,7%) і Швеції (72,0%).

За сегментом постматеріалістів Україну також випереджають майже всі країни ЄС, крім Болгарії, де він складає усього 1,4%. Розмір цього сегменту в більшості країн ЄС складає від 10% до 25%. Зокрема, 10,2% в Румунії, 11,6% на Кіпрі, 15% в Естонії, 18,3% в Угорщині і 23,2% у Словенії. Найбільшою частка постматеріалістів є в Німеччині (36,9%) та Іспанії (29,3%).

Рис. 11.10. Індекс постматеріалізму, порівняння даних для України за 2011 та 2020 рік

Примітка: Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді».

Рис. 11.11. Індекс постматеріалізму, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

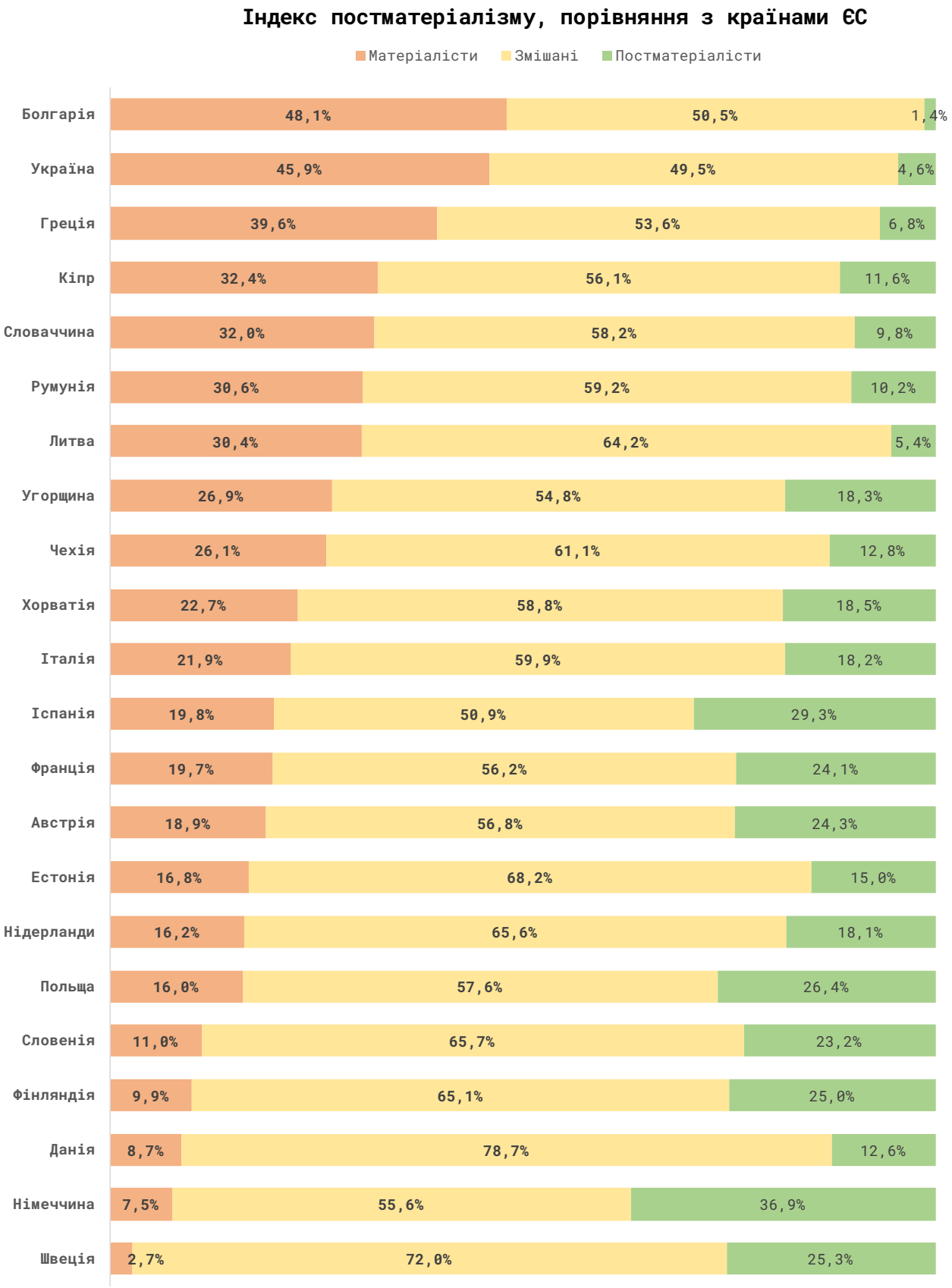

Примітка: Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді. Сортування за альтернативою «Матеріалісти».

12.

НАУКА ТА ТЕХНОЛОГІЇ

12. НАУКА ТА ТЕХНОЛОГІЇ

Населення України загалом достатньо позитивно ставиться до науки і технологій. Переважна більшість населення в тій чи іншій мірі погоджується (вибирають бали від 6 до 10 за 10-бальною шкалою, де «10» означає «повністю згодні», а значення «1» - «повністю не згодні»), що наука і технології роблять наше життя здоровішим, легшим, комфортнішим (71,2% обрали оцінки 7-10), що завдяки науці та технологіям для наступних поколінь виникає більше можливостей (76%) і що наука і технології роблять світ кращим (70,8%).

В Україні відкритість до наукових досягнень як таких, що є корисними для людства, поєднується зі скептичним ставленням до розвитку науки і технологій у контексті негативних наслідків, втрати віри у те, що неможливо пояснити за допомогою науки, та уявленнями про брак практичного значення наукових знань у повсякденній діяльності. А саме, дві третини населення в тій чи іншій мірі погоджуються, що ми занадто залежимо від науки і не маємо достатньо віри (47%). Суспільство майже навпіл розділяє згода і незгода з тим, що серед негативних наслідків розвитку науки є руйнування уявлень про те, що ж є правильним і неправильним (41,1%). Також поляризує суспільство ставлення до наукових знань у повсякденному житті як непотрібних (41,3% в тій чи іншій мірі згодні).

В динаміці від 2011 року до 2020 року ми фіксуємо зміну в бік послаблення впевненості, що наука та технології роблять наше життя здоровішим, легшим, комфортнішим (зниження середньої оцінки з 7,78 до 7,64 за 10-бальною шкалою, де «10» означає «повністю згодні», а «1» - «повністю не згодні»), що завдяки науці та технологіям для наступних поколінь виникає більше можливостей (зниження середньої оцінки з 8,18 до 7,93) і що наука і технології роблять світ кращим (зниження середньої оцінки з 7,71 до 7,63).

Від 2011 року до 2020 року скептичне ставлення до розвитку науки і технологій в Україні посилилося в бік упевненості, що ми занадто залежимо від науки і не маємо достатньо віри (збільшення середньої оцінки з 5,66 до 6,19 за 10-бальною шкалою, де «10» означає «повністю згодні», а «1» - «повністю не згодні»), що одним із негативних наслідків розвитку науки є руйнування уявлень про те, що ж є правильним і неправильним (збільшення середньої оцінки з 4,99 до 5,75). Також дещо зросла особиста впевненість, що для повсякденного життя наукові знання не потрібні (збільшення середньої оцінки з 5,15 до 5,60).

Рівень згоди з тим, що наука і технології роблять наше життя здоровішим, легшим, комфортнішим, в Україні є вищим, ніж у Німеччині (середні оцінки за 10-бальною шкалою, де «10» означає «повністю згодні», дорівнюють 7,16 для Німеччини та 7,64 для України) чи на Кіпрі (7,38), але нижчим, ніж у Румунії чи Греції (по 7,75 в кожній із цих країн). За ступенем згоди, що завдяки науці та технологіям для наступних поколінь виникає більше можливостей, Україна (7,93) є близькою до Румунії (7,99) і Німеччини (8,02), і випереджає Кіпр (7,35) і Грецію (7,61). Згода з тим, що наука і технології роблять світ кращим, в Україні та Німеччині найвища (7,63 та 7,62), у порівнянні з Грецією (7,38), Кіпром (6,91) і Румунією (6,77) (див. рис. 12.1).

Рис. 12.1. Сприйняття науки і технологій в Україні, порівняння даних для України в 2011 та 2020 роках, середні оцінки*

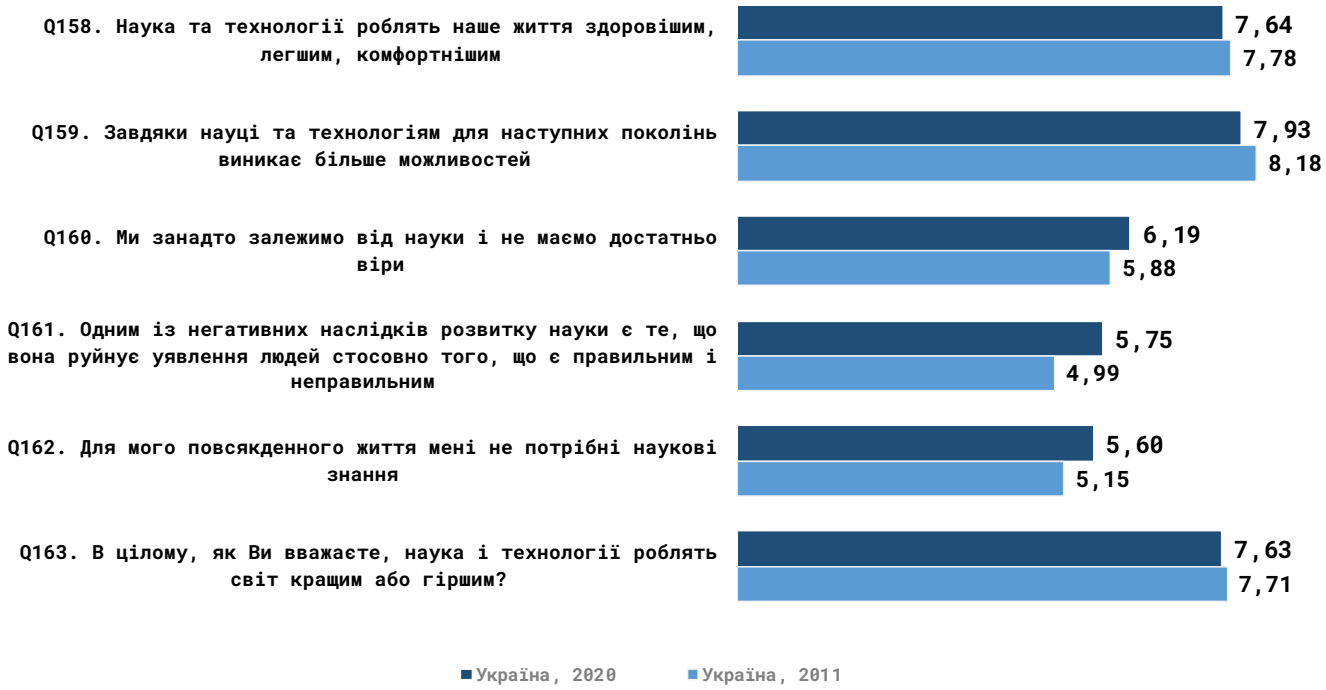

*Примітка: *Для запитань Q158-162 використано 10-бальну шкалу, де «10» означає «повністю згодні», а «1» - «повністю не згодні». Для запитання Q163 використано 10-бальну шкалу, де «10» означає «набагато краще», а значення «1» - «набагато гірше»*

Таблиця 12.1. Сприйняття науки і технологій, порівняння даних для України в 2011 та 2020 роках – розподіл відповідей

Q158. Наука та технології роблять наше життя здоровішим, легшим, комфортнішим										
	1 Повністю не згодні	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Повністю згодні
Україна, 2020	3,7%	0,7%	1,6%	3,4%	11,2%	8,3%	12,7%	13,4%	11,5%	33,6%
Україна, 2011	1,0%	0,6%	2,3%	3,2%	10,5%	8,9%	11,0%	18,2%	14,4%	29,8%
Q159. Завдяки науці та технологіям для наступних поколінь виникає більше можливостей										
	1 Повністю не згодні	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Повністю згодні
Україна, 2020	1,4%	0,7%	2,1%	3,4%	7,7%	8,6%	10,8%	17,1%	13,4%	34,7%
Україна, 2011	0,4%	0,5%	1,1%	2,5%	7,7%	7,1%	10,5%	17,7%	16,7%	35,6%
Q160. Ми занадто залежимо від науки і не маємо достатньо віри										
	1 Повністю не згодні	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Повністю згодні
Україна, 2020	7,1%	4,2%	6,1%	5,8%	15,4%	14,4%	12,7%	11,9%	9,5%	12,9%
Україна, 2011	7,3%	3,6%	9,0%	7,7%	19,4%	12,2%	11,1%	10,5%	7,9%	11,2%

Q161. Одним із негативних наслідків розвитку науки є те, що вона руйнує уявлення людей стосовно того, що є правильним і неправильним										
	1 Повністю не згодні	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Повністю згодні
Україна, 2020	11,6%	3,9%	7,0%	6,1%	16,6%	13,8%	12,2%	11,1%	7,0%	10,8%
Україна, 2011	15,7%	6,0%	11,3%	10,3%	17,2%	9,1%	8,8%	8,4%	5,2%	8,0%
Q162. Для мого повсякденного життя мені не потрібні наукові знання										
	1 Повністю не згодні	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Повністю згодні
Україна, 2020	14,7%	4,9%	7,0%	7,9%	14,1%	10,1%	11,8%	9,7%	6,3%	13,5%
Україна, 2011	16,5%	6,3%	9,8%	10,4%	14,2%	9,8%	6,8%	8,8%	6,4%	10,9%
Q163. В цілому, як Ви вважаєте, наука і технології роблять світ кращим або гіршим?										
	1 Набагато гірше	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Набагато краще
Україна, 2020	1,3%	0,2%	1,3%	2,4%	12,3%	11,6%	16,6%	17,4%	7,6%	29,2%
Україна, 2011	1,3%	1,1%	1,7%	2,1%	10,1%	9,1%	13,9%	19,6%	15,1%	25,9%

Примітка: розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді», оскільки їх не було враховано для даних 2011 року і, відповідно, вилучено з розподілу відповідей для даних 2020 року.

За рівнем упевненості, що ми занадто залежимо від науки і не маємо достатньо віри, Україна (6,19) є близькою до Греції і Кіпру (6,14 та 6,31, відповідно), тоді як у Німеччині ступінь незгоди з таким поглядом на науку є найнижчим (4,21). Сприйняття розвитку науки як руйнівного для уявлень, що є правильним і неправильним, в Україні становить 5,75, що є між результатами для Кіпру (6,07) та Румунії (5,57), тоді як у Німеччині таке сприйняття є найменш поширеним (середня оцінка 4,89) серед досліджуваних країн ЄС.

За упевненістю, що людині у повсякденному житті не потрібні наукові знання, Україна (5,60) попереду Німеччини (3,20), Кіпру (4,32), Греції (4,98) та Румунії (5,51) (див. рис. 12.2).

Частково вищенаведені результати можна пояснити ставленням до розвитку науки в майбутньому (див. рис. 12.3). Загалом, частка населення України, що вважає позитивом приділення більшої уваги розвитку технологій в майбутньому, знизилася з 70,3% в 2011 році до 64,1% в 2020 році. Натомість зросла частка тих, хто вважає, що це не має значення (з 26,2% до 29,3%) або що це погано (з 3,% до 6,6%). Найбільш подібний рівень позитивної оцінки приділення уваги розвитку технологій є на Кіпрі (65,4%) та в Румунії (65,2%), тоді як у Німеччині цей показник значно вищий (77,4%). Однак негативне ставлення до приділення більшої уваги розвитку технологій в Німеччині, Румунії та на Кіпрі приблизно на одному рівні (11,4%, 12,0%, та 14,2% відповідно), що значно перевищує відповідний показник в Україні (6,6%). Такий низький показник негативного ставлення до розвитку технологій в Україні є зокрема за рахунок тих, кому байдуже, а це троє з 10 (29,3%), тоді як в Німеччині це лише 1 з 10 (11,2%), тобто населення Німеччини демонструє більш визначене ставлення до питання розвитку технологій.

Рис.12.2. Сприйняття науки і технологій, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – середні оцінки*

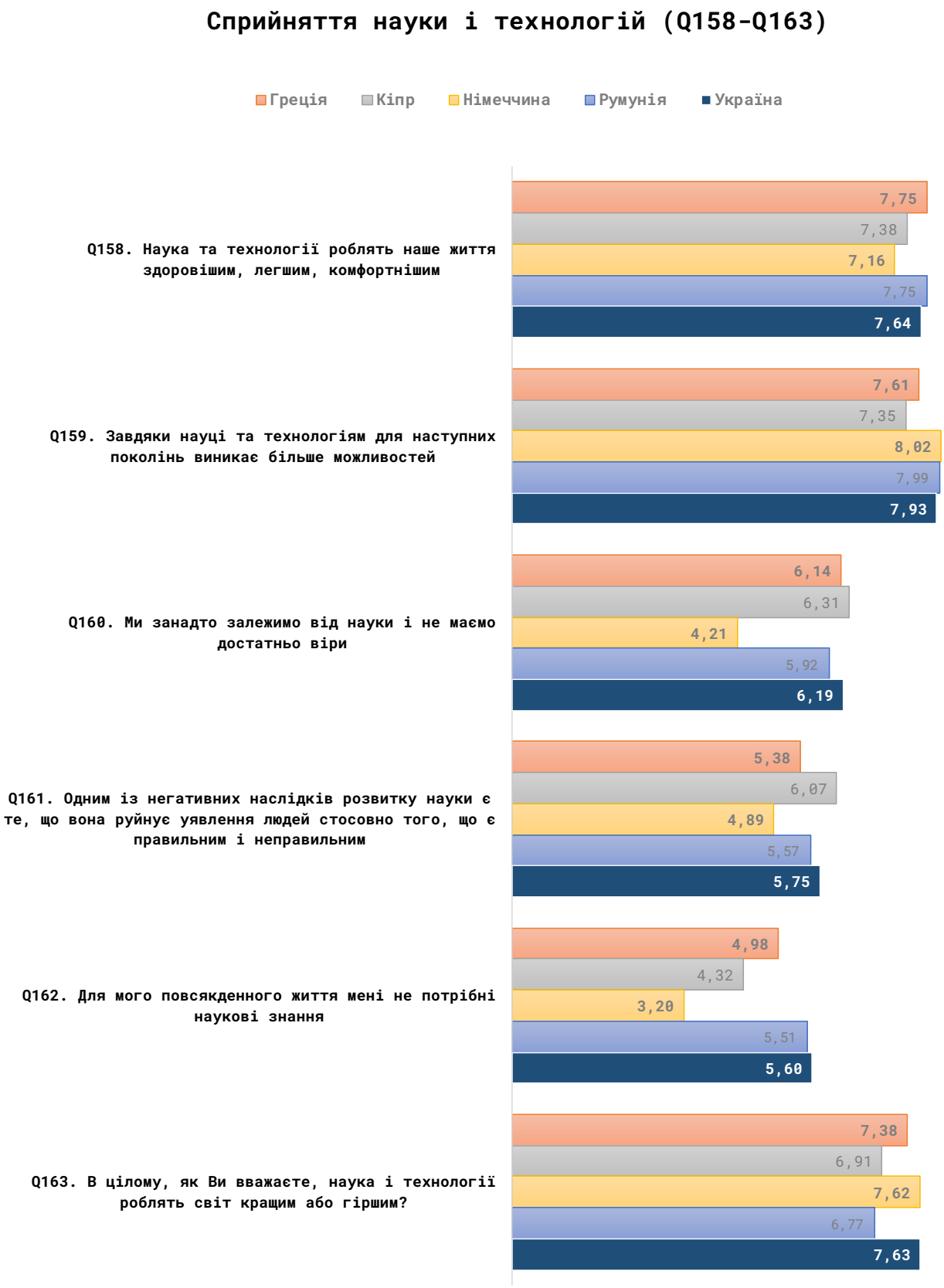

*Примітка: *для запитань Q158-162 використано 10-бальну шкалу, де «10» означає «повністю згодні», а «1» - «повністю не згодні». Для запитання Q163 використано 10-бальну шкалу, де «10» означає «набагато краще», а значення «1» - «набагато гірше»*

Таблиця 12.2. Сприйняття науки і технологій, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – розподіл відповідей

Q158. Наука та технології роблять наше життя здоровішим, легшим, комфортнішим										
	1 Повністю не згодні	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Повністю згодні
Греція	0,3%	0,6%	0,9%	1,9%	7,3%	9,8%	18,1%	26,9%	16,7%	17,5%
Кіпр	1,7%	1,5%	1,5%	3,3%	15,1%	10,3%	14,3%	18,2%	8,8%	25,3%
Німеччина	1,4%	1,3%	4,1%	4,4%	13,7%	8,7%	16,6%	22,4%	9,4%	18,2%
Румунія	3,7%	1,3%	2,3%	3,3%	8,4%	8,8%	9,0%	13,4%	15,2%	34,7%
Україна	3,7%	0,7%	1,6%	3,4%	11,2%	8,3%	12,7%	13,4%	11,5%	33,6%
Q159. Завдяки науці та технологіям для наступних поколінь виникає більше можливостей										
	1 Повністю не згодні	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Повністю згодні
Греція	0,3%	0,4%	1,5%	3,3%	7,7%	11,1%	19,2%	21,8%	16,9%	17,6%
Кіпр	1,9%	1,2%	2,9%	3,6%	13,9%	11,0%	13,4%	16,0%	10,3%	25,7%
Німеччина	0,9%	,7%	1,8%	1,5%	7,0%	5,2%	12,6%	27,8%	13,7%	28,8%
Румунія	2,7%	1,2%	1,9%	3,3%	6,4%	8,8%	7,5%	13,0%	17,6%	37,5%
Україна	1,4%	0,7%	2,1%	3,4%	7,7%	8,6%	10,8%	17,1%	13,4%	34,7%
Q160. Ми занадто залежимо від науки і не маємо достатньо віри										
	1 Повністю не згодні	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Повністю згодні
Греція	3,9%	4,8%	5,2%	7,9%	15,8%	12,4%	20,5%	16,3%	5,8%	7,4%
Кіпр	6,6%	3,1%	5,1%	4,7%	19,5%	11,0%	15,1%	14,2%	5,8%	15,0%
Німеччина	24,1%	11,6%	11,1%	6,7%	16,7%	7,2%	6,9%	7,8%	3,2%	4,7%
Румунія	13,7%	5,0%	5,4%	7,6%	13,1%	9,6%	9,5%	9,9%	9,2%	17,0%
Україна	7,1%	4,2%	6,1%	5,8%	15,4%	14,4%	12,7%	11,9%	9,5%	12,9%
Q161. Одним із негативних наслідків розвитку науки є те, що вона руйнує уявлення людей стосовно того, що є правильним і неправильним										
	1 Повністю не згодні	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Повністю згодні
Греція	5,5%	4,9%	9,6%	11,3%	21,2%	15,5%	16,1%	9,3%	2,6%	4,0%
Кіпр	6,9%	1,8%	4,5%	3,4%	28,5%	13,6%	13,4%	11,8%	3,2%	12,8%
Німеччина	16,0%	6,8%	8,7%	5,9%	24,6%	10,7%	10,9%	7,6%	2,9%	6,0%
Румунія	14,9%	6,7%	6,7%	6,1%	13,2%	12,5%	9,3%	10,1%	8,5%	12,2%
Україна	11,6%	3,9%	7,0%	6,1%	16,6%	13,8%	12,2%	11,1%	7,0%	10,8%
Q162. Для мого повсякденного життя мені не потрібні наукові знання										
	1 Повністю не згодні	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Повністю згодні
Греція	9,7%	9,0%	11,9%	12,8%	15,9%	10,1%	11,8%	10,7%	5,4%	2,5%
Кіпр	23,9%	8,4%	11,5%	5,9%	19,9%	8,2%	8,5%	5,8%	1,4%	6,6%
Німеччина	36,7%	17,1%	14,6%	4,9%	8,8%	3,9%	4,1%	3,8%	1,1%	5,0%
Румунія	17,4%	7,6%	6,3%	6,2%	10,4%	11,2%	8,8%	9,4%	8,6%	14,2%
Україна	14,7%	4,9%	7,0%	7,9%	14,1%	10,1%	11,8%	9,7%	6,3%	13,5%

Q163. В цілому, як Ви вважаєте, наука і технології роблять світ кращим або гіршим?										
	1 Набагато гірше	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Набагато краще
Греція	0,5%	0,3%	1,7%	1,6%	8,7%	14,3%	23,5%	23,4%	14,8%	11,1%
Кіпр	2,9%	1,0%	4,6%	4,4%	19,2%	9,4%	15,2%	15,1%	6,6%	21,7%
Німеччина	2,5%	2,0%	2,6%	2,0%	8,3%	6,4%	13,2%	24,2%	14,4%	24,4%
Румунія	6,0%	2,0%	4,3%	3,7%	14,2%	12,6%	13,2%	15,6%	7,9%	20,4%
Україна	1,3%	0,2%	1,3%	2,4%	12,3%	11,6%	16,6%	17,4%	7,6%	29,2%

Таблиця 12.2. Сприйняття науки і технологій, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – розподіл відповідей

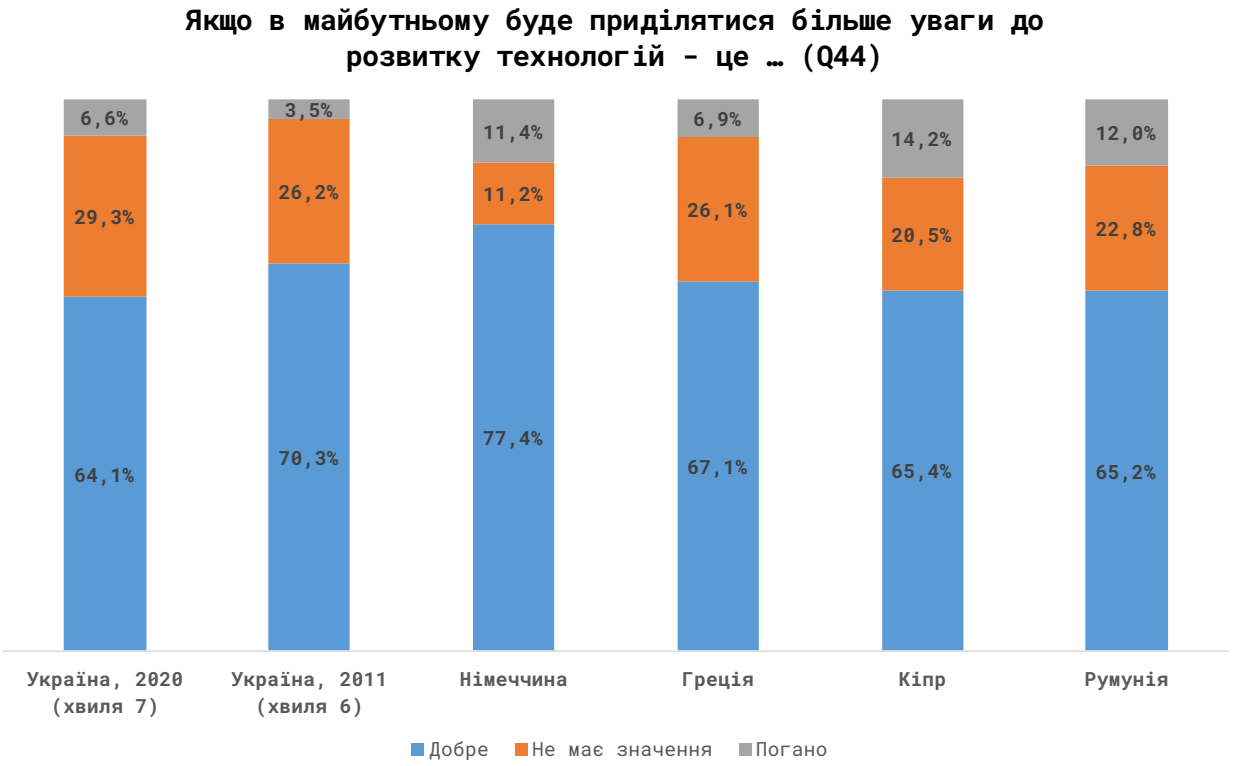

Примітка: розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді», оскільки їх не було враховано для даних в інших країнах і, відповідно, вилучено з розподілу відповідей для даних 2020 року.

13.

РЕЛІГІЙНІ ЦІННОСТІ

13. РЕЛІГІЙНІ ЦІННОСТІ

Якщо говорити про важливість Бога у житті людей в Україні, то станом на 2020 рік для понад половини опитаних (56,3%) Бог був важливим в тій чи іншій мірі (відповіді 7-10 за 10-бальною шкалою, де «10» - дуже важливий). При цьому близько третини опитаних вибрали крайню оцінку в 10 балів, що означає, що в їхньому житті Бог є дуже важливим. Ці дані наведено в таблиці 13.1.

Таке сприйняття Бога як важливого в житті людини стало в Україні менш поширеним у 2020 році порівняно з 2011 роком (64%). Незважаючи на спадну тенденцію, Україну за цим показником випереджають Румунія (84,3%), Греція (78,9%), Кіпр (74,4%), Польща (71,5%), Хорватія (62,3%) та Італія (60,7%). Однак у більшості країн ЄС сприйняття важливості Бога є нижчим, ніж в Україні.

За середніми оцінками в Україні також бачимо зниження з 7,18 до 7,07 для показника важливості Бога в житті (див. рис. 13.1). Україна за середньою оцінкою в 2020 році опинилася між Хорватією (7,13) Італією (6,72), при тому, що найвище значення середньої оцінки зафіксовано в Румунії (8,68), а найнижче у Швеції (3,48).

Таблиця 13.1. Сприйняття важливості Бога для людини, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки та країн ЄС за 2017-2020 рр. - розподіл відповідей

Q164. Наскільки важливий Бог у Вашому житті?											
	1 Взагалі не важливий	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Дуже важливий	Важко відповісти/ Немає відповіді
Україна, 2020	4,4%	1,4%	4,5%	4,4%	13,5%	10,0%	12,3%	9,3%	4,7%	30,0%	5,3%
Україна, 2011	5,6%	3,1%	3,7%	3,1%	11,0%	9,4%	11,7%	11,1%	12,3%	28,9%	***
Австрія	17,8%	5,9%	7,6%	5,3%	11,3%	9,1%	10,7%	11,1%	5,3%	14,4%	1,3%
Болгарія	11,0%	4,5%	4,6%	5,5%	13,5%	9,1%	9,0%	11,2%	6,6%	19,6%	5,4%
Греція	3,9%	2,1%	1,9%	1,9%	6,2%	4,2%	7,1%	14,0%	13,1%	44,7%	1,1%
Данія	33,8%	15,2%	11,2%	6,5%	10,7%	4,6%	5,9%	4,1%	1,6%	5,3%	1,1%
Естонія	32,6%	8,4%	7,8%	4,1%	15,7%	5,1%	5,4%	5,0%	2,3%	9,2%	4,3%
Іспанія	20,0%	5,8%	5,6%	4,6%	11,8%	8,7%	11,0%	12,9%	7,4%	11,0%	1,1%
Італія	10,5%	2,0%	3,1%	3,5%	6,9%	10,4%	16,0%	16,9%	7,7%	20,1%	2,8%
Кіпр	3,0%	1,1%	2,2%	1,3%	9,3%	5,3%	9,9%	13,0%	7,4%	44,1%	3,3%
Литва	9,0%	3,7%	4,4%	5,0%	12,3%	11,3%	12,0%	13,0%	7,4%	15,1%	6,8%
Нідерланди	37,5%	9,8%	6,3%	3,7%	5,3%	6,9%	7,5%	7,8%	4,1%	9,1%	2,1%
Німеччина	27,8%	7,1%	6,9%	4,4%	10,3%	6,2%	7,7%	8,6%	3,7%	14,8%	2,4%
Польща	5,9%	1,9%	2,6%	1,7%	9,1%	5,9%	8,7%	14,8%	9,0%	39,0%	1,4%
Румунія	2,0%	0,4%	1,2%	1,6%	5,1%	4,6%	5,9%	10,7%	8,5%	59,2%	0,8%
Словаччина	13,4%	5,7%	3,6%	3,4%	14,0%	9,4%	8,7%	10,7%	10,4%	17,1%	3,6%
Словенія	25,3%	4,4%	6,5%	5,5%	14,9%	7,9%	7,8%	9,1%	4,0%	13,2%	1,4%
Угорщина	19,3%	6,4%	6,3%	4,0%	13,4%	5,7%	7,0%	9,1%	5,3%	21,0%	2,3%

Фінляндія	26,1%	9,7%	8,3%	4,8%	10,9%	6,4%	7,5%	7,9%	5,4%	10,8%	2,2%
Франція	35,2%	5,8%	6,0%	4,2%	12,2%	5,5%	6,5%	7,3%	3,0%	13,0%	1,2%
Хорватія	10,5%	2,3%	3,8%	2,1%	11,3%	6,0%	8,2%	9,1%	6,2%	38,8%	1,8%
Чехія	37,4%	7,9%	7,7%	3,6%	9,2%	4,2%	4,7%	4,6%	2,8%	9,1%	9,0%
Швеція	46,5%	7,5%	8,0%	4,9%	8,1%	4,5%	5,6%	3,6%	1,3%	9,3%	0,7%

Рис. 13.1. Сприйняття важливості Бога для людини у різних країнах ЄС та в Україні, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки та окремих країн ЄС за 2017-2020 рр. – середні оцінки

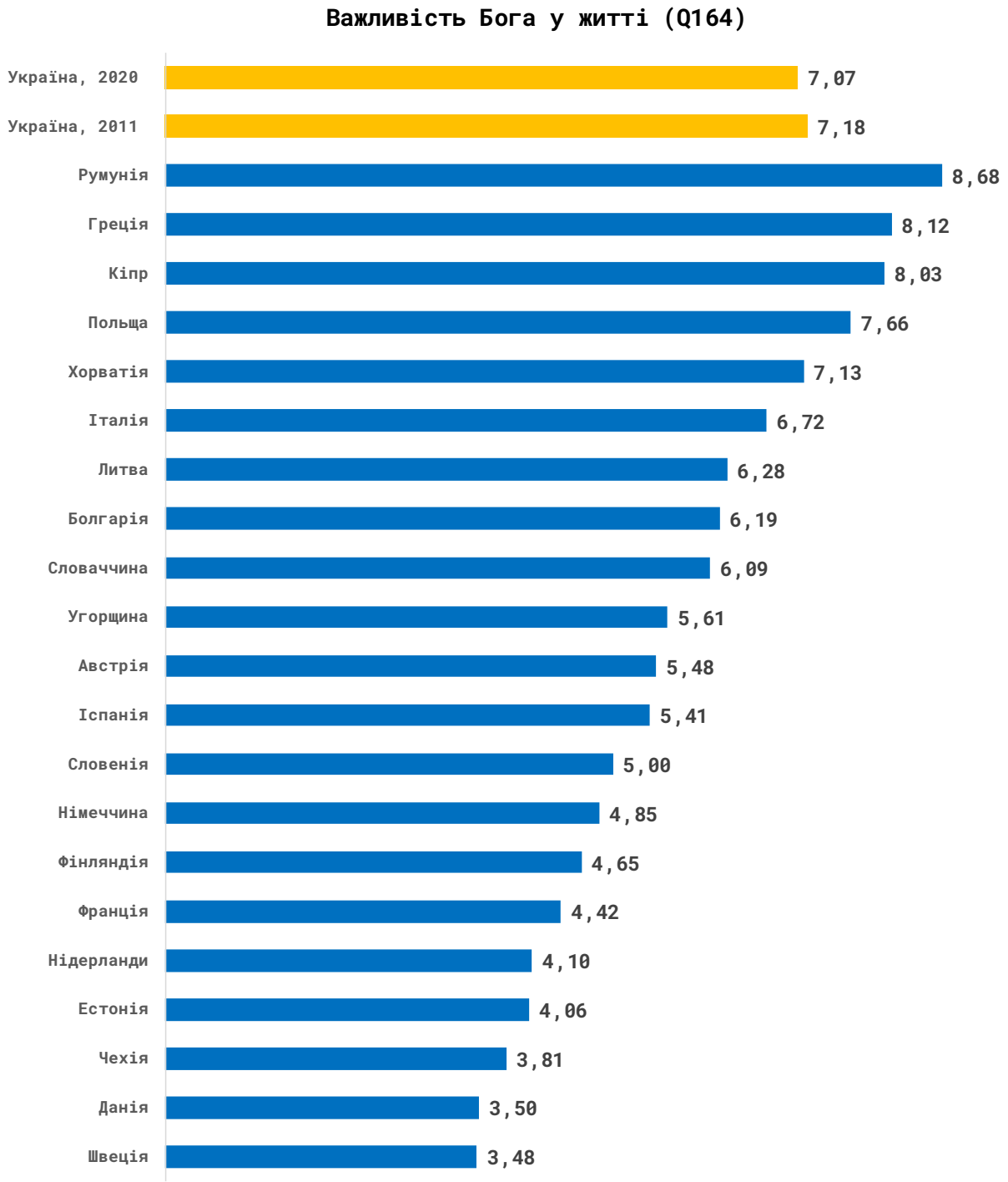

Примітка: Середні значення розраховані за запитанням Q164 «Наскільки важливий Бог у Вашому житті? Будь ласка, використайте для відповіді шкалу на цій картці, де "10" означає "дуже важливий", а "1" - "взагалі неважливий"»

В 2011 році відповіді на дане питання аналізувались без урахування респондентів, які не визначились з відповіддю, тож, для відстеження динаміки дані 2020 року були перераховані відповідним чином. Переважна більшість визначених респондентів зазначили, що вірять в Бога (84,1%). Цей показник трохи знизився порівняно з 2011 р. (з 87,8% до 84,1% серед тих, хто визначилися з відповіддю). Цікаво, що дані за питанням віри в існування Пекла серед визначених респондентів збіглися з даними 2011 до десятих часток відсотка.

Таблиця 13.2. Рівень віри у Бога та в існування Пекла, порівняння даних для України за 2011 і 2020 роки – розподіл відповідей «Так» і «Ні»

Вірите Ви чи ні в що-небудь з того, що я зараз назву?	Q165. У Бога		Q167. В існування Пекла	
	Так	Ні	Так	Ні
Україна, 2020	84,1%	15,9%	54,9%	45,1%
Україна, 2011	87,8%	12,2%	54,9%	45,1%

Примітка: Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді», оскільки дані альтернативи були включені не до всіх хвиль опитування.

Для подальшого порівняння беремо частку тих, хто вірить в Бога, з врахуванням відповідей «Важко відповісти», оскільки таку відповідь по різних країнах ЄС давали від 1% у Данії до 19,2% у Чехії, тож порівняння робимо для показника по Україні на рівні 75,5%. За ним Україну значно випереджають Румунія, Греція, Кіпр і Польща (понад 90% вірять в Бога, див. табл.13.2.). Частка тих, хто не вірить в Бога, в Україні складає 14,3%, що дозволяє порівняти співвідношення віруючих і невіруючих в нашій країні з Італією (76,2% вірять, 14,1% не вірять) та Литвою (73,6% вірять та 13,2% не вірять). Частка тих, хто не вірить в Бога, перевищує частку тих, хто вірить, тільки в Швеції (60,8% проти 34,4%, відповідно), Нідерландах (53,0% і 41,1%), Чехії (49,8% і 31,0%) та Естонії (44,8% і 37,7%).

При цьому четверо з 10 опитаних в Україні в 2020 році вірять в життя після смерті (41,9%), в існування Пекла (40,8%) і Раю (42,1%). За часткою тих, хто вірить в існування Пекла, Україна перебуває в першій десятці, між Грецією (44,3%) і Литвою (40,7%) (див. табл. 13.3.). Найбільша частка населення, що вірить в існування Пекла, є в Румунії і це трохи більше половини населення (55,5%), а найнижча в Данії – це один з десяти (9,4%).

Таблиця 13.3. Рівень віри у Бога, в життя після смерті, в існування Пекла і Раю, порівняння даних з країнами ЄС за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки – розподіл відповідей «Так» і «Ні»

Вірите Ви чи ні в що-небудь з того, що я зараз назву?	Q165. У Бога		Q166. У життя після смерті		Q167. В існування Пекла		Q168. В існування Раю	
	Так	Ні	Так	Ні	Так	Ні	Так	Ні
Австрія	67,8%	24,2%	50,1%	37,0%	22,9%	66,3%	37,5%	50,8%
Болгарія	68,9%	17,9%	25,0%	48,0%	23,1%	48,4%	25,4%	46,2%
Греція	91,7%	6,2%	47,7%	41,2%	44,3%	43,8%	46,1%	42,6%

Данія	50,4%	48,7%	39,8%	57,6%	9,4%	88,6%	17,8%	80,1%
Естонія	37,7%	44,8%	35,1%	41,2%	15,1%	62,4%	23,8%	53,3%
Іспанія	64,2%	30,2%	38,1%	49,2%	25,0%	65,7%	33,4%	57,5%
Італія	76,2%	14,1%	49,4%	29,7%	38,0%	39,7%	44,8%	34,6%
Кіпр	91,5%	4,2%	54,6%	26,1%	49,5%	30,6%	53,8%	26,7%
Литва	73,6%	13,2%	52,6%	21,8%	40,7%	29,6%	43,2%	26,8%
Нідерланди	41,1%	53,0%	38,8%	50,7%	14,4%	79,6%	30,2%	61,8%
Німеччина	56,0%	36,5%	38,6%	47,3%	14,7%	75,4%	30,3%	59,5%
Польща	90,4%	6,4%	64,2%	23,9%	53,4%	33,8%	64,3%	23,0%
Румунія	93,0%	3,3%	55,2%	22,5%	55,5%	22,0%	59,9%	18,6%
Словаччина	67,1%	25,1%	46,8%	39,3%	37,2%	47,8%	43,9%	42,0%
Словенія	58,2%	37,4%	36,1%	54,7%	22,3%	71,6%	30,6%	63,2%
Угорщина	65,1%	26,6%	39,8%	46,5%	25,7%	61,0%	38,7%	48,5%
Україна	75,8%	14,3%	41,9%	33,1%	40,8%	33,5%	42,1%	32,4%
Фінляндія	53,5%	40,9%	35,5%	56,4%	14,5%	78,3%	33,9%	59,4%
Франція	50,3%	43,4%	41,2%	47,6%	23,5%	69,8%	35,5%	57,6%
Хорватія	81,3%	14,1%	51,3%	34,1%	40,1%	45,4%	48,0%	38,1%
Чехія	31,0%	49,8%	30,5%	48,4%	16,2%	66,1%	22,4%	60,2%
Швеція	34,4%	60,8%	37,8%	53,5%	12,3%	84,4%	28,8%	66,9%

За часткою тих, хто вірить в існування Раю (42,1%) Україна також ближче до середини списку країн ЄС, між Литвою (43,2%) та Угорщиною (38,7%). За вірою в існування Раю першість знов обіймає Польща (64,3%), а на останньому місці знов Данія (17,8%), і прикметно, що удвічі більша частка данців вірить в існування Раю, ніж Пекла, тоді як в Україні ці показники майже на одному рівні.

За часткою тих, хто вірить в існування життя після смерті, Україна є посередині списку між Словаччиною (46,8%) і Францією (41,2%) (див. рис. 13.3). Найвища частка тих, хто вірить у життя після смерті, є в Польщі (64,2%), а найнижча – в Болгарії (25,0%).

Більше половини опитаних в Україні в 2020 році не погоджуються, що коли є конфлікт науки і релігії, то релігія завжди права (54,7%), і цей показник залишився відносно стабільним від 2011 року (56%). При цьому чверть опитаних і в 2011 році, і в 2020 році, схильні погоджуватися з такою точкою зору (26,2% та 23,1%, відповідно).

Порівняння відповідей за 2020 рік в Україні з чотирма країнами ЄС можливе тільки без врахування відповідей «Важко відповісти» (що складають 17,9% для України). На рис. 13.6 представлено розподіл тільки за показниками згоди і незгоди з цим твердженням. Отже, значення показника згоди з такою думкою значно вище на Кіпрі (49,9%) та в Румунії (45,8%), ніж в Україні (29,8%). Найвищий рівень незгоди є в Німеччині (89,9%), тоді як Україна за рівнем незгоди з цим твердженням ближче до Греції (70,2% та 75,8%, відповідно).

Більшість українців в 2020 році не погоджуються, що єдиною прийнятною релігією є своя релігія (60,1%) і цей показник не змінився з 2011 року. Однак більше третини опитаних в 2011 році та в 2020 році погоджуються з такою точкою зору (39,7% та 39,9%, відповідно). Згода з такою думкою значно вища на Кіпрі (57,0%), ніж в Україні (39,9%). Знов найвищий рівень незгоди з ексклюзивною правильністю своєї релігії є в Німеччині (89,3%), тоді як в Україні частка незгодних з цим твердженням подібна до Румунії (60,1% та 62,2%, відповідно).

Таблиця 13.2. Рівень віри у Бога та в існування Пекла, порівняння даних для України за 2011 і 2020 роки – розподіл відповідей «Так» і «Ні»

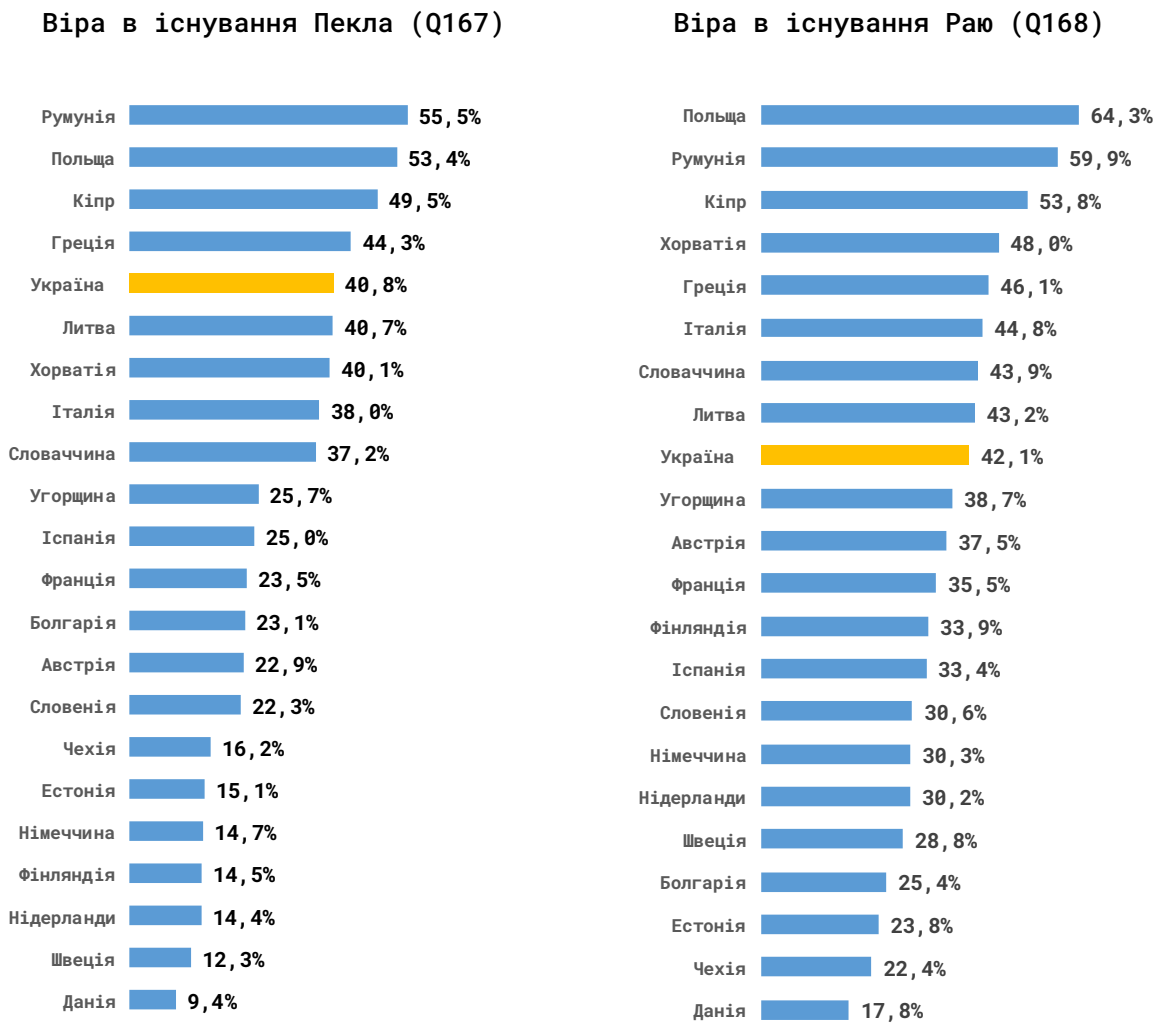

Примітка: Значення для рисунків 13.4-13.5 розраховані за відповідями «Так» на запитання Q167-168 «Вірите Ви чи ні в що-небудь з того, що я зараз назву? Віра в існування Пекла / Віра у існування Раю»

Частота відвідування релігійних служб дещо зросла – від 81,4% до 83,3%. При цьому частка тих, хто відвідує релігійні служби не рідше разу на місяць, а то й частіше, становила в 2011 році 24,1% і зросла у 2020 році до 33,8%. За частотою відвідування релігійних служб Україна за результатами 2020 року найближче до Литви (30,0% відвідують не рідше разу на місяць, а тих, хто принаймні колись відвідує, є 83,4%) і Хорватії (33,7% відвідують не рідше разу на місяць, а тих, хто принаймні колись відвідує, є 78,3%).

Частота молитви в Україні дещо знизилася – від 42,2% до 38,5% тих, хто молиться кілька разів на тиждень і частіше. Також зменшилася частка тих, хто молиться на свята або під час релігійних служб (з 36,6% до 33,5%) (див. рис. 13.9). Загальна частка тих, хто ніколи або практично ніколи не молиться, зросла з 17,6% до 23,7%, вищим є показник тільки в Німеччині (39,7%), як видно з табл. 13.5. Значно частіше люди моляться на Кіпрі (87,4%), в Греції (83,9%) та в Румунії (83,7%), ніж в Україні (72,0%).

Рис.13.4-13.5. Рівень віри у Бога та в життя після смерті, порівняння даних з країнами ЄС за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки, відповіді «Так»

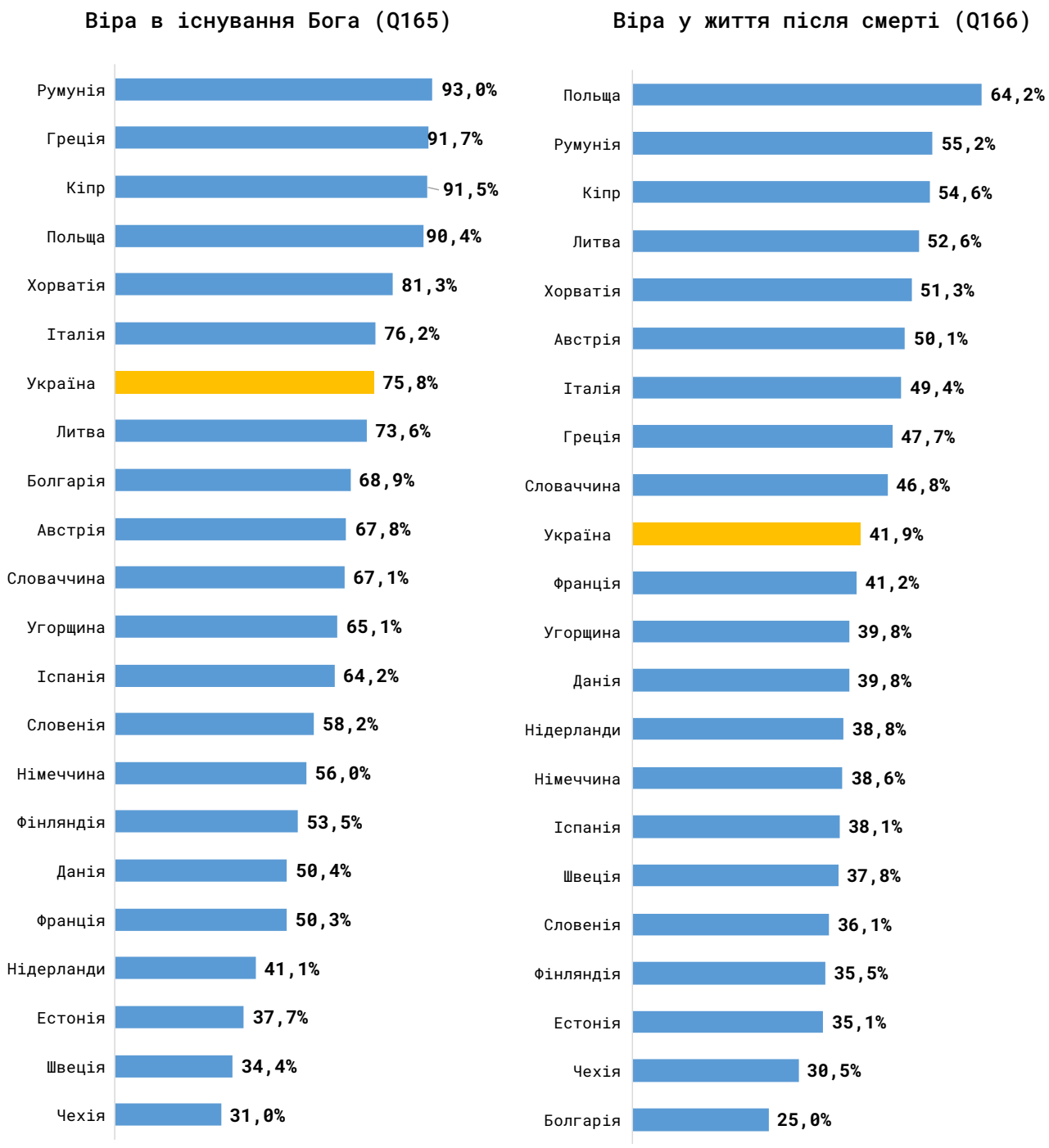

Примітка: Значення для рисунків 13.2-13.3 розраховані за відповідями «Так» на запитання Q165-166 «Вірите Ви чи ні в що-небудь з того, що я зараз назву? Віра в Бога / Віра у життя після смерті»

У 2011 році питання «чи вважаєте ви себе віруючими» розглядалось без «важко сказати» - якщо відкинути такі відповіді і взяти до порівняння 2020 та 2011 років тільки однозначні відповіді, виходить, що частка віруючих знизилася з 68,3% до 64,6% за 9 років.

Для порівняння даних по Україні за 2020 рік з країнами ЄС за хвилю 7 беремо до уваги відповіді «Важко сказати», які складають від 1,1% в Данії до 9,3% в Чехії.

Таблиця 13.4. Ступінь згоди із твердженнями щодо протистояння релігії та науки та щодо прийняття своєї релігії як єдино правильної, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки – розподіл відповідей

		Повністю згодні	Згодні	НЕ згодні	Повністю НЕ згодні	Важко відповісти/ Немає відповіді
Q169. Коли конфліктує наука та релігія, релігія завжди права	Україна, 2020	5,4%	17,7%	41,0%	13,7%	22,2%
	Україна, 2011	8,3%	17,9%	33,0%	23,0%	17,9%
Q170. Єдина прийнятна релігія – моя релігія	Україна, 2020	8,9%	22,1%	31,4%	15,3%	22,3%
	Україна, 2011	10,8%	22,3%	31,4%	18,8%	16,7%

Рис.13.6. Ступінь згоди із твердженнями щодо протистояння релігії та науки, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки та окремих країн ЄС за 2017-2020 рр.

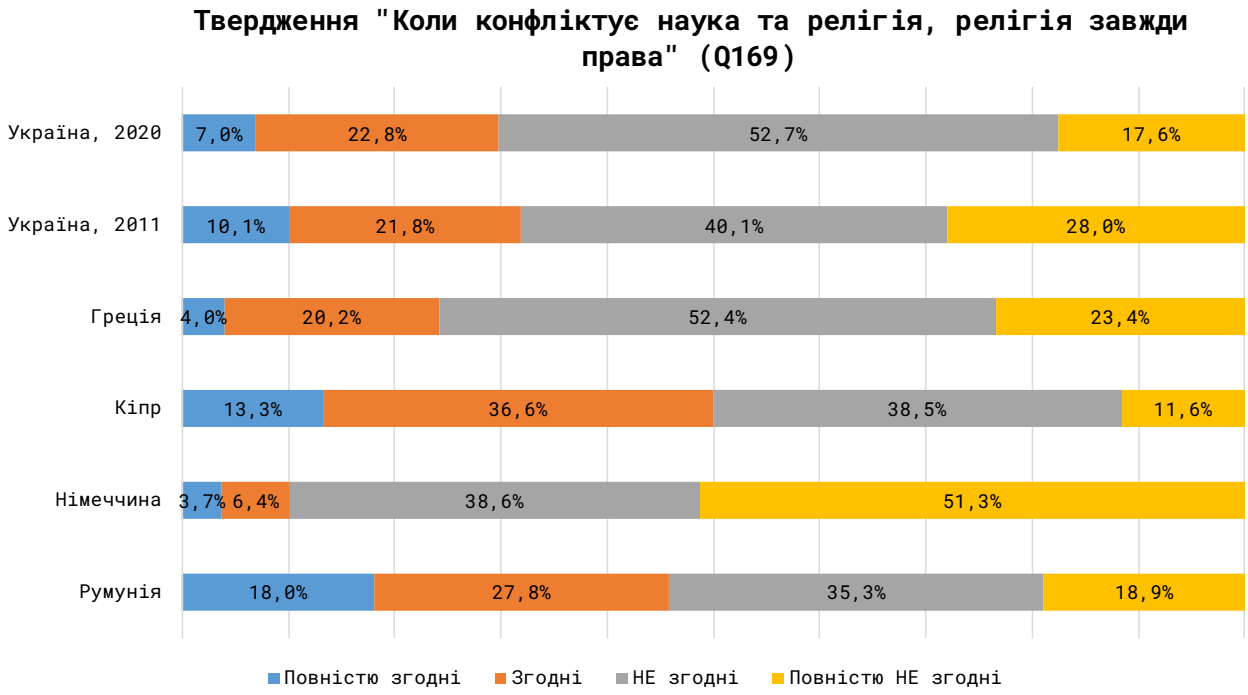

Примітка: Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді»

Таким чином, за часткою тих, хто ідентифікує себе як віруючі, Україна в середині списку (59,3%), між Болгарією (61,8%) та Австрією (57,9%), при тому, що найвище значення цього показника є в Польщі (83,0%), а найнижче у Швеції (26,7%), як показано на рис. 13.10.

Якщо говорити про розуміння сенсу релігії, то для більшості населення України в 2020 р. релігія покликана робити добро іншим людям (77,4%), а не просто слідувати релігійним нормам і церемоніям (22,6%). Однак перше тлумачення сенсу релігії стало менш поширеним у порівнянні з 2011 роком (83,7%).

Рис.13.7. Ступінь згоди із твердженнями щодо прийнятності тільки своєї релігії, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки та окремих країн ЄС за 2017-2020 рр. – розподіл відповідей

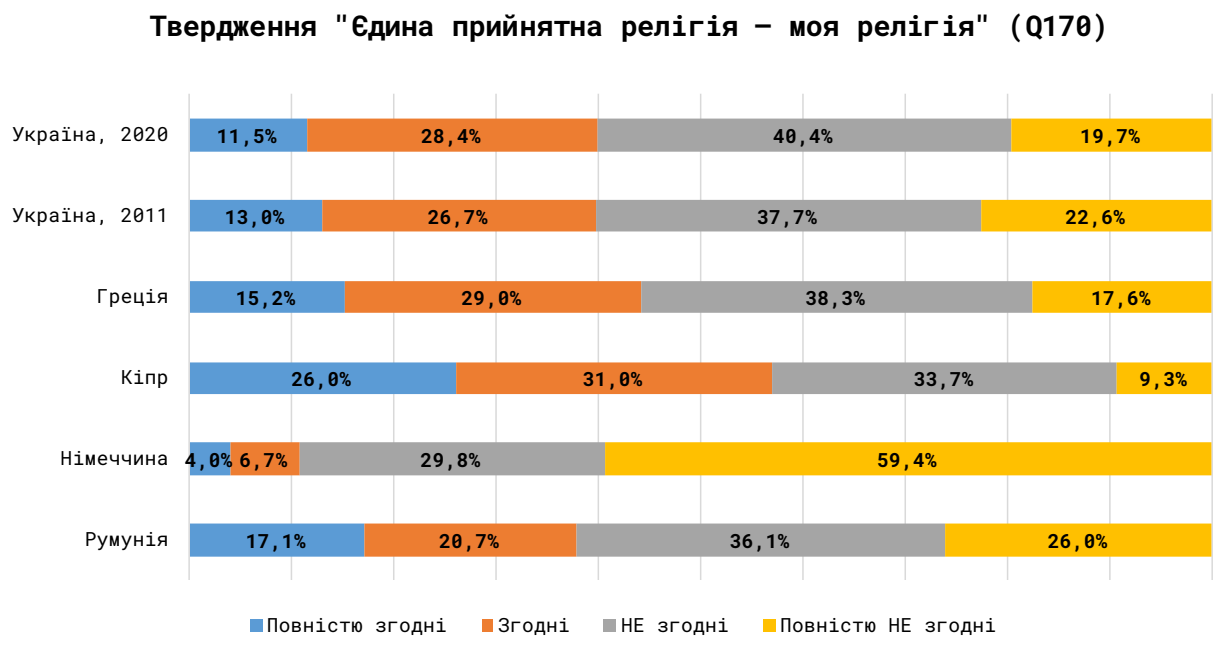

Таблиця 13.5. Частота відвідування релігійних служб, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки та країн ЄС за 2017-2020 роки – розподіл відповідей

Q171. «Не враховуючи вінчання, похорони і хрестини, як часто Ви відвідуєте релігійні служби зараз?»								
	Частіше, ніж раз на тиждень	Раз на тиждень	Раз на місяць	Тільки на релігійні свята	Раз на рік	Рідше, ніж раз на рік	Ніколи, майже ніколи	Важко відповісти/ Немає відповіді
Україна, 2020	4,4%	17,0%	12,4%	34,6%	9,1%	5,8%	13,9%	2,8%
Україна, 2011	2,8%	9,4%	11,8%	44,7%	7,4%	5,2%	18,6%	***
Австрія	2,0%	11,1%	13,8%	22,9%	6,3%	11,7%	31,9%	0,4%
Болгарія	2,4%	6,3%	8,6%	41,2%	7,1%	12,7%	20,6%	1,2%
Греція	3,6%	18,1%	22,8%	34,9%	4,0%	10,4%	5,2%	0,9%
Данія	1,0%	1,5%	3,9%	25,4%	14,8%	16,8%	36,2%	0,3%
Естонія	1,6%	2,1%	4,3%	13,9%	12,6%	11,2%	54,0%	0,3%
Іспанія	3,2%	13,5%	6,1%	13,0%	4,3%	12,2%	46,2%	1,4%
Італія	5,0%	21,7%	14,0%	23,0%	6,1%	6,0%	22,2%	1,9%
Кіпр	9,3%	23,7%	17,2%	28,5%	3,9%	6,9%	7,6%	2,9%
Литва	1,6%	12,1%	16,2%	37,9%	5,6%	10,0%	15,6%	1,0%
Нідерланди	3,6%	6,9%	5,8%	9,8%	7,4%	9,1%	56,6%	0,8%
Німеччина	1,3%	7,0%	10,7%	17,1%	8,4%	13,8%	41,1%	0,6%
Польща	5,8%	41,3%	17,1%	16,6%	3,6%	4,7%	9,7%	1,1%
Румунія	5,5%	23,9%	16,6%	33,9%	6,0%	8,5%	5,0%	0,7%
Словаччина	5,4%	21,1%	9,5%	14,1%	4,0%	17,4%	27,8%	0,8%
Словенія	1,5%	13,7%	8,6%	25,3%	6,3%	9,1%	35,0%	0,5%

Угорщина	1,6%	8,6%	7,0%	18,0%	6,0%	16,9%	41,1%	0,8%
Фінляндія	1,5%	3,1%	6,5%	16,8%	17,4%	24,9%	29,5%	0,3%
Франція	2,4%	5,5%	4,5%	10,6%	7,0%	6,9%	62,9%	0,2%
Хорватія	4,8%	16,9%	11,9%	23,5%	7,8%	13,4%	21,0%	0,7%
Чехія	1,5%	5,0%	2,4%	9,2%	9,9%	9,7%	60,9%	1,4%
Швеція	1,3%	4,0%	4,4%	12,2%	10,4%	16,2%	51,4%	0,1%

Таблиця 13.5. Частота відвідування релігійних служб, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки та країн ЄС за 2017-2020 роки – розподіл відповідей

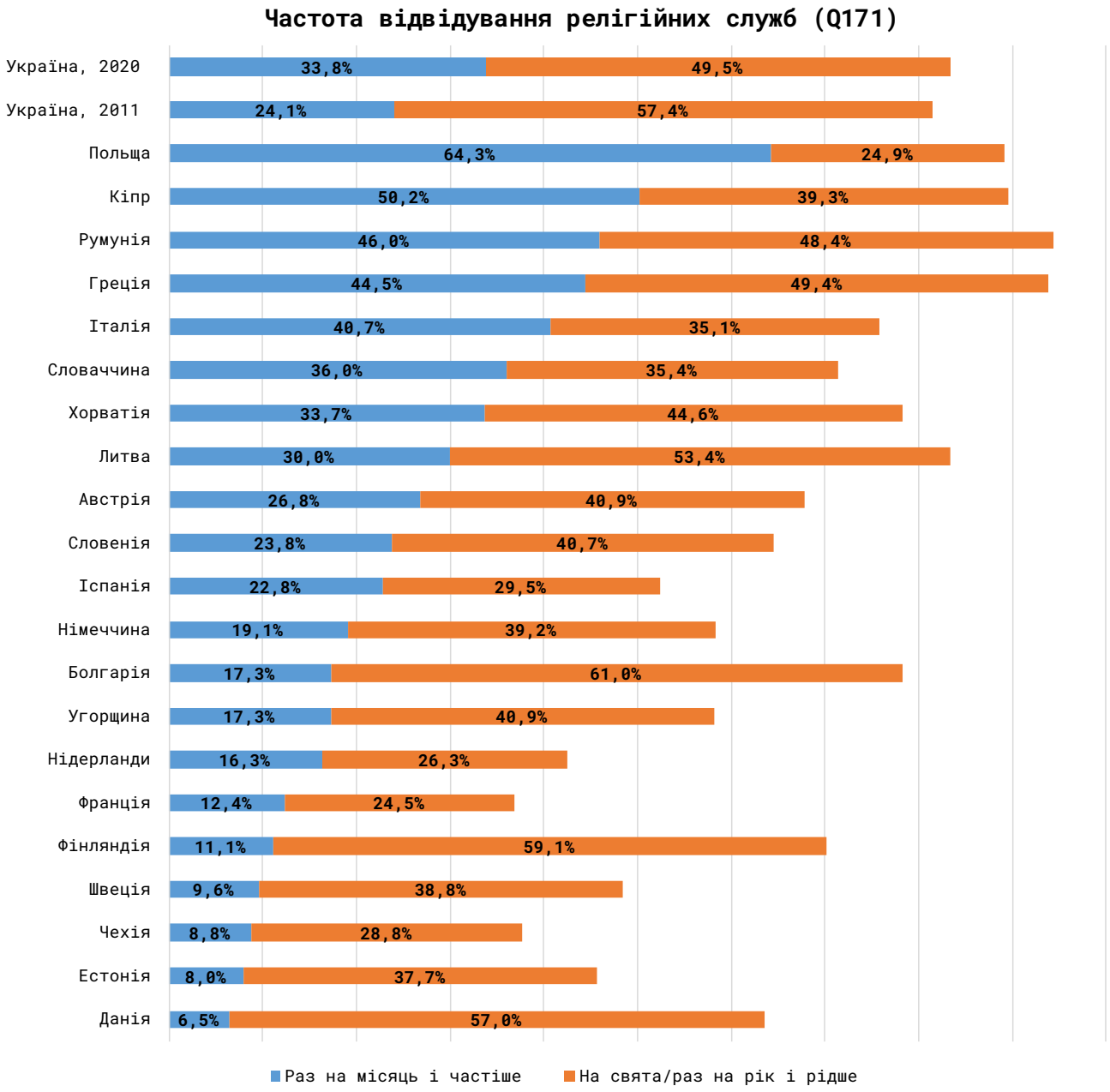

Примітка: Варіанти відповідей «Частіше, ніж раз на тиждень», «Раз на тиждень» і «Раз на місяць» зібрано в альтернативу «Раз на місяць і частіше»; варіанти відповідей «Тільки на релігійні свята», «Раз на рік» та «Рідше, ніж раз на рік» зібрано в альтернативу «На свята/раз на рік і рідше»; для графіку використано варіанти відповідей на запитання Q171 «Не враховуючи вінчання, похорони і хрестини, як часто Ви відвідуєте релігійні служби зараз?». Сортування на рис. зроблено за варіантом «Раз на місяць і частіше».

Такий розподіл відповідей на запитання про сенс релігії як вчинення добра або слідування ритуалам і нормам, як в Україні, є близьким до результатів 2020 року у Румунії (78,5% та 21,5%), як показано на рис. 13.11.

Переважна більшість опитаних як в 2011 р. (83,3%), так і в 2020 р. (82,4%) вважають, що релігія дозволяє зрозуміти сенс життя в цьому світі, тобто до смерті, а не після неї. Таке сприйняття релігії домінує і в чотирьох країнах ЄС, за якими є можливим порівняти відповіді в Україні у 2020 році. А саме, в Німеччині так вважає 86,9%, а в Греції 91,1%.

Таблиця 13.6. Частота молитви, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки та окремих країн ЄС за хвилю 7, 2017-2020 роки – розподіл відповідей

Q172. Не враховуючи релігійні служби, як часто Ви молитесь?	Кілька разів на день	Один раз на день	Кілька разів на тиждень	Лише при відвідуванні релігійних служб	Лише в особливі свята	Раз на рік	Рідше	Ніколи, практично ніколи
Україна, 2020	12,1%	13,6%	12,7%	19,3%	11,2%	3,0%	4,3%	23,7%
Україна, 2011	11,0%	16,3%	14,8%	20,6%	10,7%	5,4%	3,6%	17,6%
Греція	16,8%	25,4%	25,2%	10,7%	5,1%	0,8%	9,8%	6,3%
Кіпр	22,3%	29,2%	20,7%	7,8%	6,6%	0,8%	7,5%	5,1%
Німеччина	6,7%	11,5%	12,4%	7,6%	4,0%	2,3%	15,7%	39,7%
Румунія	17,7%	31,8%	17,1%	7,2%	8,3%	1,5%	12,8%	3,6%

Рис. 13.9. Частота молитви, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки та окремих країн ЄС за хвилю 7, 2017-2020 роки

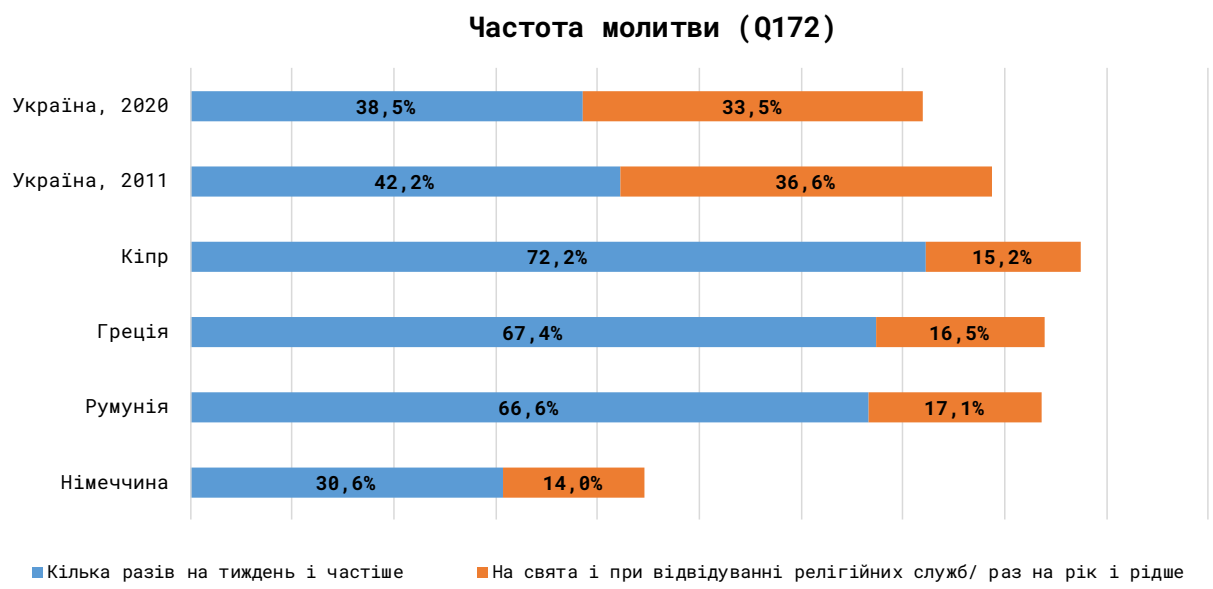

Примітка: Варіанти відповідей «Кілька разів на день», «Один раз на день», «Кілька разів на тиждень» зібрано в альтернативу «Кілька разів на тиждень і частіше»; варіанти відповідей «Лише при відвідуванні релігійних служб», «Лише в особливі свята», «Раз на рік» зібрано в альтернативу «На свята і при відвідуванні релігійних служб/ раз на рік і рідше»; для графіку використано варіанти відповідей на запитання Q172 «Не враховуючи релігійні служби, як часто Ви молитесь?». Сортування на рис. зроблено за варіантом «Кілька разів на тиждень і частіше».

Таблиця 13.7. Частка віруючих, невіруючих та атеїстів, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки

Q173. «Незалежно від того, відвідуєте Ви церкву чи ні, чи можете сказати, що Ви...»			
	Віруючий/а	Невіруючий/а	Атеїст/ка
Україна, 2020	64,6%	29,0%	6,4%
Україна, 2011	68,3%	26,9%	4,8%

Примітка: Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді»

Таблиця 13.6. Частка віруючих, невіруючих та атеїстів в Україні в 2011 та 2020 роках та країнах ЄС за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – розподіл відповідей

Q173. «Незалежно від того, відвідуєте Ви церкву чи ні, чи можете сказати, що Ви...»				
	Віруючий/а	Невіруючий/а	Атеїст/ка	Важко відповісти/ Немає відповіді
Польща	83,0%	10,3%	3,3%	3,4%
Греція	81,4%	11,9%	2,9%	3,9%
Литва	79,4%	12,1%	2,1%	6,4%
Румунія	78,7%	16,8%	0,8%	3,8%
Хорватія	78,0%	9,1%	5,9%	6,9%
Кіпр	74,4%	19,2%	1,0%	5,5%
Італія	74,0%	15,1%	6,2%	4,7%
Словаччина	68,8%	21,4%	5,4%	4,4%
Словенія	66,3%	16,6%	13,3%	3,8%
Болгарія	61,8%	29,2%	3,9%	5,1%
Україна	59,3%	26,6%	5,9%	8,2%
Австрія	57,9%	32,0%	5,5%	4,6%
Данія	53,8%	33,8%	11,3%	1,1%
Угорщина	53,2%	36,9%	6,8%	3,2%
Німеччина	49,9%	34,9%	11,5%	3,7%
Фінляндія	49,1%	38,6%	8,6%	3,7%
Іспанія	47,4%	35,7%	14,3%	2,7%
Нідерланди	42,2%	44,4%	10,1%	3,3%
Франція	40,5%	34,5%	22,7%	2,4%
Естонія	34,4%	54,4%	8,1%	3,1%
Чехія	32,4%	45,9%	12,3%	9,3%
Швеція	26,7%	51,5%	19,2%	2,6%

Рис. 13.10. Частка віруючих в Україні та країнах ЄС за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

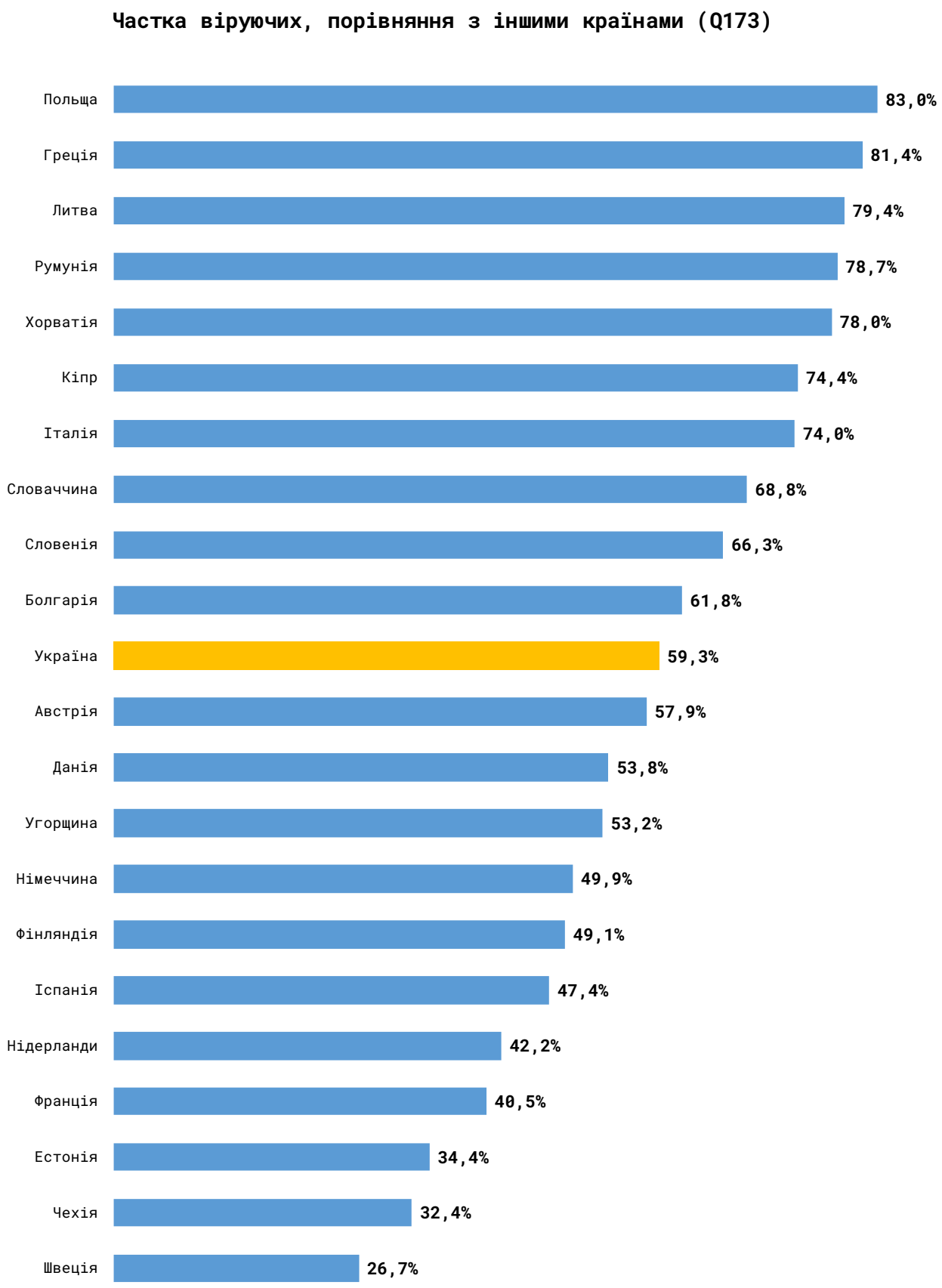

Примітка: Частка відповідей «Віруючий/а» на запитання Q173 «Незалежно від того, відвідуєте Ви церкву чи ні, чи можете сказати, що Ви...»

Рис. 13.11. Тлумачення основного сенсу релігії як слідування релігійним нормам або як вчинення добра іншим людям, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки та окремих країн ЄС за хвилю 7, 2017-2020 роки

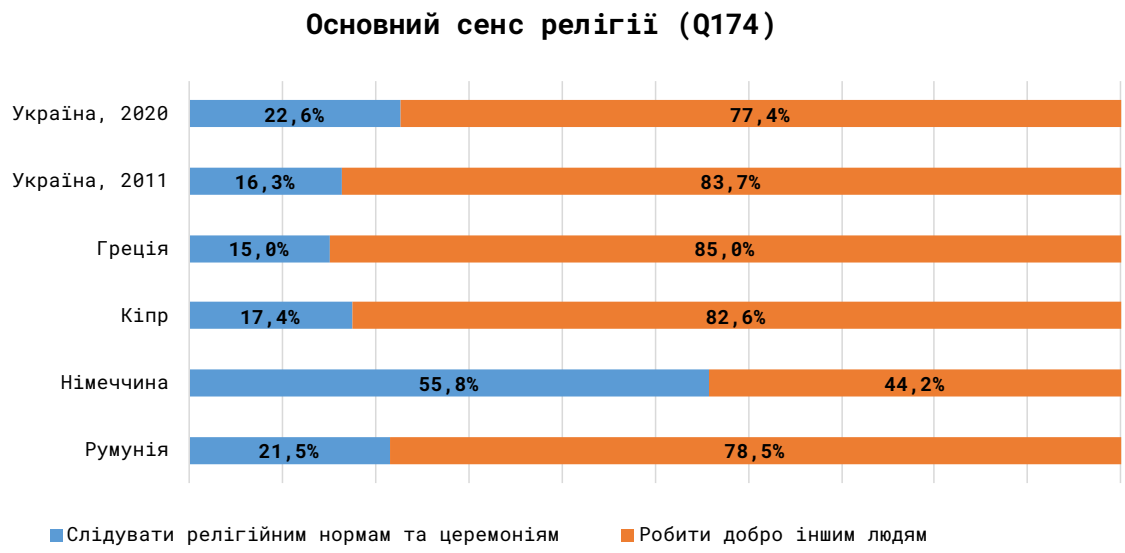

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q174 «З яким твердженням Ви згодні більшою мірою?». Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді»

Рис. 13.12. Тлумачення основного сенсу релігії як спроби зрозуміти сенс життя після смерті або в цьому світі, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки та окремих країн ЄС за хвилю 7, 2017-2020 роки

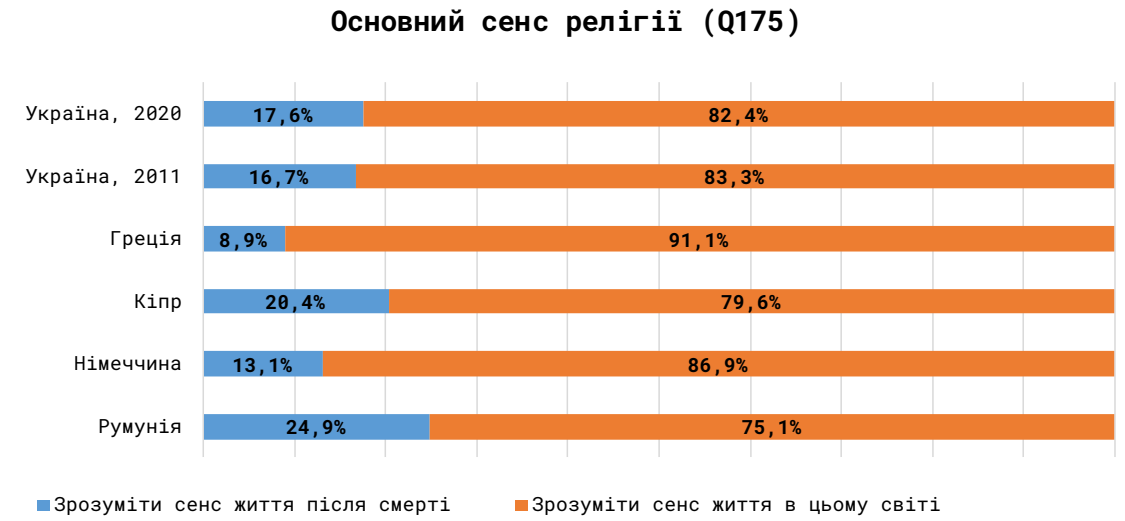

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q175 «З яким твердженням Ви згодні більшою мірою?». Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді»

14.

ЕТИЧНІ ЦІННОСТІ ТА НОРМИ

14. ЕТИЧНІ ЦІННОСТІ ТА НОРМИ

Третина населення України (31,9%, як видно у табл. 14.1) погоджується (вибирає відповіді 1-4 по 10-бальній шкалі, де 1 – це «повністю згодні»), що у наші дні буває важко вирішити, яких моральних правил слід дотримуватись, а яких ні. Водночас, кожен третій з такою думкою у тій чи іншій мірі не погоджується (34% обрали оцінки 7-10). Аналогічна ситуація в деяких країнах ЄС, де з таким твердженням погоджується також близько третини населення – від 30,3% в Греції до 36,8% в Румунії (див. табл. 14.1). Однак щодо незгоди з такою думкою спостерігається суттєва різниця від країни до країни. Наприклад, на Кіпрі тільки кожен четвертий не згоден із таким твердженням (27,3%), а в Німеччині майже половина (46,8%). Населення України у вияві незгоди з думкою про невизначеність моральних правил, яким треба слідувати, найближче до Румунії, де третина населення не поділяє такий погляд (31,5%). У середніх оцінках за 10-бальною шкалою Україна має 5,41 і перебуває між Грецією (5,73) та Румунією (5,14), як показано на рис. 14.1.

Таблиця 14.1. Ступінь згоди з твердженням "У наші дні часто буває важко вирішити, яких моральних правил потрібно дотримуватись, а яких ні", порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – розподіл відповідей

Q176. Наскільки Ви згодні або не згодні з твердженням, що в наші дні часто буває важко вирішити, яким моральним правилам потрібно слідувати, а яким ні?										
	1 Повністю згодні	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Повністю НЕ згодні
Греція	4,6%	2,8%	8,7%	14,2%	17,2%	11,3%	17,5%	14,2%	5,0%	4,4%
Кіпр	12,4%	4,1%	10,2%	7,6%	24,4%	14,0%	9,5%	10,0%	2,9%	4,9%
Німеччина	8,4%	5,4%	10,2%	9,4%	14,4%	5,4%	9,4%	12,6%	7,2%	17,6%
Румунія	17,6%	4,5%	8,4%	6,3%	19,6%	12,2%	10,2%	7,5%	2,6%	11,1%
Україна	11,7%	5,0%	6,9%	8,3%	21,2%	12,9%	12,3%	8,9%	4,0%	8,8%

Рис. 14.1. Ступінь згоди з твердженням "У наші дні часто буває важко вирішити, яким моральним правилам потрібно слідувати, а яким ні", порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.– середні значення*

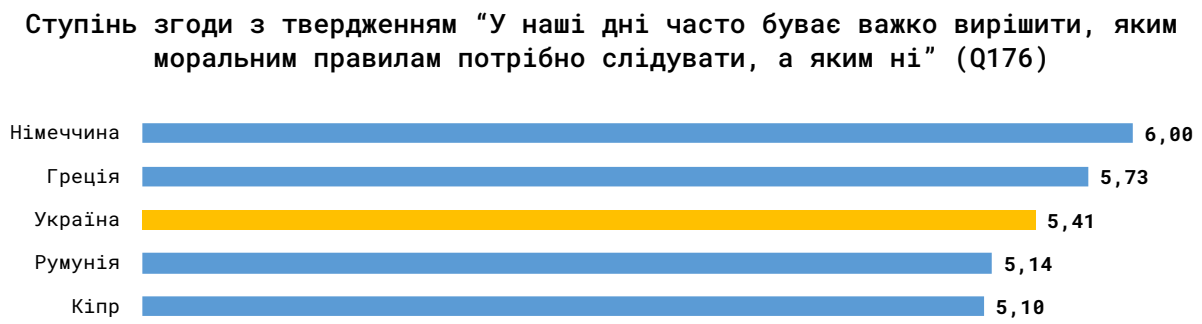

*Примітка: *Середні значення розраховані за запитанням Q176 («Наскільки Ви згодні або не згодні з твердженням, що в наші дні часто буває важко вирішити, яким моральним правилам потрібно слідувати, а яким ні?»), де 1 – «Повністю згодні», а 10 – «Повністю незгодні»*

За період від 2011 до 2020 року населення України стало дещо більш толерантним до деяких проявів поведінки. Наприклад, відносна більшість вважає виправданим (вибирає відповіді 7-10 по 10-бальній шкалі, де 10 – це «завжди виправдано») сексуальні відносини до шлюбу і розлучення (44,7% та 40,5%, відповідно). Підтримка таких проявів поведінки зросла у порівнянні з 2011 роком (з 40,0% та 34,2%, відповідно). У середніх оцінках також фіксуємо зростання прийнятності розлучення з 5,45 до 5,68 та сексуальних відносин до шлюбу – з 5,66 до 5,94 (див. табл. 14.3).

Серед чотирьох країн ЄС (див. табл. 14.4) сексуальні відносини до шлюбу найбільш толерантно сприймають у Німеччині (81,7%) та Греції (67,4%). Україна в оцінці виправданості сексуальних відносин до шлюбу найближче до Кіпру, де 43,8% вважають це виправданим, а 30,2% - невиправданим. У середніх оцінках Україна (5,94) також найближче до Кіпру (5,82), як показано на рис. 14.2. У сприйнятті розлучення як прийнятної поведінки населення України виявляється найближчим до Угорщини, де 40,5% вважають таку практику допустимою, а також до Естонії та Литви (44,0% та 45,1%, відповідно), однак ще досить далекою від Данії чи Швеції (де 84,5% та 83,9% вважають розлучення виправданим, згідно з даними у табл. 14.5). За середніми оцінками виправданості розлучення Україна (5,68) є між Болгарією (5,47) та Угорщиною (6,02).

Більш терпимо в Україні почали ставитися до абортів (частка відповідей «виправдано», 7-10, зросла з 15,1% у 2011 до 21,0% у 2020) і до гомосексуальності (з 5,2% до 8,4%). Також зростання терпимості до цих практик помітно при порівнянні середніх оцінок – середня оцінка щодо прийнятності абортів зросла з 3,75 до 4,05, а щодо гомосексуальності – з 2,50 до 2,75 (див. табл. 14.3). Однак більшість населення у 2020 р. досі не підтримує ці практики (вибирає 1-4 по 10-бальній шкалі, де 1 – це «ніколи не виправдано»). Зокрема, аборти не вважає виправданими понад половина населення (53,8%), а три чверті у тій чи іншій мірі не сприймають гомосексуальність (75,2%).

У (не)підтримці абортів показники для України є схожими із Польщею (вважають виправданим 19,8% і невиправданим 57,2%) та Хорватією (виправданим – 24,9% і невиправданим – 52,2%). Найвищу нетерпимість стосовно абортів демонструють Кіпр і Румунія (вважають невиправданим 68,4% та 67,7%, відповідно), а найвищу толерантність – Данія і Швеція (вважають виправданим 81,9% та 79,4%, відповідно). У середній оцінці щодо прийнятності абортів Україна (4,05) найближче до Хорватії (4,15) і випереджає тільки Польщу (3,79), Румунію (3,21) та Кіпр (2,96). Однак у половині країн ЄС, з якими здійснювалося порівняння, середня оцінка прийнятності абортів перевищує серединне значення 5,5 за 10-бальною шкалою. Зокрема, в Німеччині (5,85), Австрії (5,86), Іспанії (6,05), а також у Чехії (6,11) і Словенії (6,47), де половина населення вважають цю практику виправданою (49,1% у Чехії та 52,8% у Словенії).

Стосовно прийнятності гомосексуальності населення України дає середню оцінку (2,75), схожу з Литвою (2,76) і випереджає тільки Болгарію (2,51) і Румунію (2,25). У цих трьох країнах ЄС найвищий рівень неприйняття гомосексуальності як виправданої практики: не вважають гомосексуальність прийнятною 82,3% в Румунії, 75,8% у Литві та 75,7% у Болгарії. Однак у половині країн ЄС, які було включено до порівняння, більшість або відносна більшість населення радше толерантно ставиться до гомосексуальності (вибирають відповіді 7-10 за 10-бальною шкалою, де 10 – завжди виправдано). Для прикладу, у Словенії 42,0% вважають це

виправданим (і 37,3% - невиправданим), у Чехії – 53,4%, в Іспанії – 62,5%. Найвищий рівень толерантності до гомосексуальності демонструють Данія (86,0%), Нідерланди (83,9%) і Швеція (83,4%).

Понад половина опитаних в Україні не вважають прийнятними випадкові статеві стосунки (59,3%), але майже кожен шостий (17,4%) вважає таку поведінку виправданою. Подібне ставлення до випадкових статевих стосунків демонструє населення Італії (18,5% вважають їх виправданими, а 59,4% - невиправданими) і Словенії (19,6% супроти 54,2%). Треба зауважити, що тільки в трьох країнах ЄС, які було включено до порівняння, толерування такої поведінки перевищує осуд – в Данії (58,3% супроти 26,0%), Іспанії (54,2% та 28,8%) і Швеції (45,4% та 32,2%). За середньою оцінкою Україна (3,81) найближче до Естонії (3,83) та Італії (3,78), але досить далека від Іспанії (6,41) і Данії (6,66).

В Україні дещо зросла частка тих, хто вважає виправданою проституцію (з 6,6% до 9,6%), однак троє з чотирьох продовжують її засуджувати (73,4% у 2020 р.). Деяке зростання толерування проституції в Україні помітно і в середніх оцінках– з 2,60 в 2011 р. до 2,97 в 2020 р. У середній оцінці виправданості проституції Україна найближче до Естонії (2,96) і Словенії (3,01). За частками населення, що виправдовує чи осуджує проституцію, Україна подібна до Словенії (9,7% вважають виправданим, а 70,4% невиправданим), Естонії (9,6% супроти 69,2%) та Угорщини (8,7% супроти 74,7%). Треба зазначити, що в жодній з 21 країни ЄС, які було включено до порівняння, частка тих, хто вважає, що проституцію можна виправдати (вибирає 7-10 за 10-бальною шкалою, де 10 – завжди виправдано), не перевищує частку тих, хто з цим не згоден (вибирає 1-4 за 10-бальною шкалою, де 1 – завжди не виправдано). Навіть у Нідерландах частка тих, хто готовий толерувати проституцію (34,3%), хоча і найвища з усіх країн ЄС, однак вона менша за частку населення, яке не вважає проституцію виправданою (39,2%). Детальний розподіл відповідей по кожній країні наведено в табл. 14.5.

Для переважної більшості населення України залишається неприйнятним (відповіді 1-4 за 10-бальною шкалою, де 1 – ніколи не виправдано) побиття дружини чоловіком, однак частка тих, хто вважає таку поведінку недопустимою, знизилася з 92,2% в 2011 до 89,5% в 2020. Аналогічно, дещо знизилася частка тих, хто вважає недопустимим насильство проти інших людей (93% в 2011 та 88,2% в 2020). У середніх оцінках також помітна зміна: щодо побиття дружини чоловіком середня оцінка по шкалі виправдання зросла з 1,74 до 2,01 (за 10-бальною шкалою), а щодо насильства проти інших людей – з 1,68 до 2,12.

В оцінках щодо допустимості побиття дружини чоловіком Україна у порівнянні з чотирма країнами ЄС демонструє дещо нижчу упевненість, що таку поведінку не можна толерувати. Наприклад, у Греції та в Німеччині вважають це невиправданим 98,9%, на Кіпрі – 97,1%, а в Румунії – 94,8%. Водночас, 4,1% в Україні вважають це виправданим, у порівнянні з 1,6% в Румунії.

Оцінка ситуації, коли батьки б'ють дітей, залишається стабільною: в 2020 році 5,6% опитаних вважають, що це можна виправдати, і 83,1% - що не можна (у 2011 ці показники становили 5,0% та 82,7%, відповідно). Однак за середньою оцінкою помітне зростання з 2,30 до 2,47, і середня оцінка для України є значно вищою за середні оцінки для Румунії (1,77), Німеччини (1,51), Кіпру (1,45) і Греції (1,22) (див. рис. 14.2). У цих країнах ЄС від 91,8% до 98% населення вважають, що побиття батьками дітей не можна виправдати (див. табл. 14.4.).

Подібна ситуація спостерігається в порівнянні України з окремими країнами ЄС стосовно питання про допустимість насильства проти інших людей. В Греції, Румунії, Німеччині та на Кіпрі частка тих, хто вважає це недопустимим, перевищує 96%, тоді як допустимим – 1,5% і менше. В Україні насильство проти інших людей схильні виправдати 3,6% опитаних. Така відмінність України від окремих країн ЄС помітна і при порівнянні середніх оцінок (див. рис. 14.2).

Серед населення України використання насильства у політичній боротьбі вважають виправданим 5,1% (невиправданим – 87,5%). Вищі значення щодо підтримки ідеї насильства в політичній боротьбі мають Іспанія (14,2%), Словаччина (6,8%) і Франція (5,7%). За середніми оцінками Україна (2,17) знаходиться між Литвою (2,10) та Францією (2,25). Цікаво, що середня оцінка для Кіпру (1,33) є найнижчою серед усіх 21 країни ЄС, які було включено до порівняння.

Тероризм як політичний, ідеологічний та релігійний засіб в Україні схильні виправдати 3,1% (не вважають виправданим 91,9%). В окремих країнах ЄС осуд тероризму є значно вищим, ніж в Україні – від 96,8% в Румунії до 99,1% в Німеччині не вважають, що це можна виправдати. Аналогічно, за середньою оцінкою в Україні спостерігаємо відмінність із країнами ЄС: якщо в Україні середня оцінка щодо прийнятності тероризму як політичного та ідеологічного засобу становить 1,84 (за 10-бальною шкалою), то в Німеччині (1,11) і Греції (1,15) він значно ближчий до відповіді «ніколи не виправдано».

Щодо різних проявів поведінки, яка пов'язана із грошима і матеріальним статком, то більшість населення України вважає такі прояви поведінки невиправданими – від двох третин, які схильні засуджувати отримання державної допомоги, на яку людина не має права, та проїзд без сплати у громадському транспорті, до понад 70%, які вважають невиправданим несплату податків, і понад 80%, які не підтримують хабарництво і крадіжку чужого майна. Однак толерування усіх п'ятьох проявів поведінки щодо матеріальних статків зросло за період з 2011 до 2020 року – як у частці населення, що готове виправдати таку поведінку, так і в середніх оцінках.

Отримання державної допомоги, на яку людина не має права, в 2011 році готові були виправдати 9,5% (вибирали відповіді 7-10 за 10-бальною шкалою), тоді як в 2020 році цей показник збільшився удвічі – 17,4% готові виправдати таку поведінку. Зростання є помітним і в середніх оцінках, з 2,71 до 3,40 за 10-бальною шкалою. За часткою населення, яке готове виправдати отримання державної допомоги, на яку людина не має права, Україну випереджає тільки Іспанія (25%) і дуже близько є Франція (16,7%) та Словаччина (12,3%). За середніми оцінками Україна (3,40) найближче до Словаччини (3,42).

До проїзду без сплати у громадському транспорті в Україні в 2011 були толерантними 13,7%, а в 2020 році – 17,2%, хоча середня оцінка зросла незначною мірою, з 3,50 до 3,62. Щодо підтримки такої поведінки Україна між Іспанією (20,2% схильні виправдати, або 3,77 за середньою оцінкою з 10) та Словаччиною (12,2% схильні виправдати, або 3,52 за середньою оцінкою).

В Україні несплату податків готові були виправдати 6,7% в 2011 р., а в 2020 р. це готові виправдати 10,8%. У середніх оцінках підтримка також помітно зросла: з 2,59 до 3,10. За часткою населення, яке схильне толерувати несплату податків, у 2020 році Україна найближче до Румунії (11,5%). Однак за середніми оцінками випереджає 21 країну ЄС, що були включені до порівняння – навіть Іспанію (2,81) і Литву (2,70). У цих країнах ЄС частка населення, що засуджує несплату податків, значно вище, ніж в Україні –

78,5% в Іспанії та 77,8% у Литві супроти 71,4% в Україні, тож це позначилося на середніх оцінках.

Отримання хабаря через службове становище і крадіжка чужого майна в Україні є найменш прийнятними з цих п'яти проявів фінансово-майнової поведінки. Однак і щодо них зріс рівень толерування: з 4,0% в 2011 до 6,6% в 2020 щодо прийнятності отримання хабаря і з 2,3% до 4,1% щодо крадіжки чужого майна. Також зміна ставлення в Україні помітна у зростанні середніх оцінок – від 2,02 до 2,49 щодо хабаря і від 1,67 до 1,98 щодо крадіжки чужого майна.

За часткою населення, яке готове виправдати хабарництво, Україну випереджають тільки Іспанія (13,8%) і Словаччина (8,2%), а за середніми оцінками Україна (2,49) найближче до Іспанії (2,58). У переважній більшості з 21 країни ЄС, що були включені до порівняння, від 87% до 98% схильні засуджувати таку поведінку. Найближче в оцінках щодо крадіжки чужого майна Україна є до Румунії (де 2,9% вважають це виправданим, а 93,8% - невиправданим), тоді як в інших країнах рівень осуду є ще вищим (99,1% в Німеччині і 98,5% в Греції).

Рівень осуду щодо самогубства і евтаназії в Україні є різним – 85,1% засуджують самогубство і 5,5% готові його виправдати, тоді як евтаназію готові виправдати третина населення (31,1%), а не підтримують – 49,8%. Схожий розподіл відповідей і щодо смертної кари – 50,7% вважають це невиправданим (відповіді 1-4 за 10-бальною шкалою), а 27,7% - виправданим.

Рівень прийняття самогубства в Україні подібний до Хорватії (5,0% вважають виправданим, а 86,7% невиправданим) та Естонії (4,1% супроти 83,7%), і в середніх оцінках також (для України 2,25, для Угорщини 2,45, для Естонії 2,13). Загалом таку поведінку в країнах ЄС не підтримує більше чверті-третини населення – найвищий рівень підтримки є в Нідерландах (33,8%), у Франції (25,2%) і Німеччині (24,4%). Однак рівень осуду перевищує рівень прийняття у всіх країнах ЄС, що були включені до порівняння.

Підтримка евтаназії в Україні на рівні Угорщини (30,8%) та Польщі (29,5%), хоча в майже половині країн ЄС, включених до порівняння, цей показник перевищує 50% – наприклад, в Австрії (51,3%), Іспанії (51,3%) та Словенії (53,7%). За середніми оцінками Україна (4,65) між Хорватією (4,37) та Словаччиною (4,86).

За рівнем готовності виправдати смертну кару Україну (27,7%) випереджають Болгарія (29,5%) і Угорщина (30,4%), однак у переважній більшості країн ЄС підтримка цієї практики є нижчою, ніж в Україні, а рівень осуду перевищує дві третини. Наприклад, у Хорватії таку практику не схильні виправдати 64,6% населення, в Іспанії 66,0%, а найвищі показники в Греції (83,4%) і Австрії (83,0%).

Ставлення до того, чи повинна держава мати право вести відеоспостереження за людьми у громадських місцях, неоднозначне в Україні, як і в половині країн ЄС. В Україні 47,5% вважають, що держава повинна мати таке право, а 46,7% - що не повинна; схоже ставлення до права держави на відеоспостереження у громадських місцях у Румунії (46,3% - повинна, 48% - не повинна мати право) та Чехії (51,0% та 46,3%, відповідно). Як видно з рис. 14.7., найвищу підтримку права держави на відеоспостереження в громадських місцях виявляють жителі Фінляндії (88,2%), Швеції (86,6%) і Данії (81,2%), що з-поміж інших причин, можна пояснити високим рівнем довіри до державних інститутів у цих країнах.

Таблиця 14.2. Оцінка респондентами виправданості певних дій, порівняння даних для України за 2011 та 2020 рік – розподіл відповідей

Q177-Q195. Відносно кожного твердження, чи може це бути завжди виправдано, ніколи не може бути виправдано або Ваша думка перебуває між цими оцінками?										
Q177. Виправдано: Отримання державної допомоги, на яку Ви не маєте права										
	1 Ніколи НЕ виправдано	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Завжди виправдано
Україна, 2020	43,0%	8,5%	7,7%	7,4%	9,9%	6,1%	6,6%	5,1%	2,3%	3,4%
Україна, 2011	46,4%	15,3%	11,3%	6,4%	7,1%	4,0%	4,2%	3,2%	0,8%	1,3%
Q178. Виправдано: Проїзд без сплати у громадському транспорті										
Україна, 2020	35,5%	8,8%	11,0%	9,1%	10,9%	7,4%	6,3%	5,3%	2,5%	3,1%
Україна, 2011	32,6%	12,2%	12,0%	8,6%	14,0%	6,9%	5,0%	4,6%	1,7%	2,4%
Q179. Виправдано: Крадіжка чужого майна										
Україна, 2020	65,5%	10,5%	8,4%	5,4%	3,3%	2,8%	2,4%	1,1%	0,3%	0,3%
Україна, 2011	72,5%	12,8%	4,5%	3,4%	2,9%	1,6%	1,4%	0,4%	0,3%	0,2%
Q180. Виправдано: Несплата податків, якщо є така можливість										
Україна, 2020	41,8%	10,1%	11,3%	8,2%	11,1%	6,6%	5,3%	2,8%	0,6%	2,2%
Україна, 2011	48,2%	14,2%	11,2%	6,8%	8,6%	4,3%	3,4%	1,5%	0,8%	1,0%
Q181. Виправдано: Отримання хабаря, використовуючи службове становище										
Україна, 2020	53,6%	10,6%	11,0%	7,7%	5,9%	4,6%	2,4%	2,4%	1,2%	0,6%
Україна, 2011	61,8%	14,0%	8,8%	5,2%	4,4%	1,9%	1,9%	1,1%	0,2%	0,6%
Q182. Виправдано: Гомосексуальність										
Україна, 2020	52,1%	8,1%	9,1%	5,9%	10,2%	6,1%	4,1%	1,8%	0,6%	1,9%
Україна, 2011	52,8%	12,0%	7,8%	6,8%	12,0%	3,4%	1,7%	1,8%	1,2%	0,4%
Q183. Виправдано: Проституція										
Україна, 2020	45,4%	8,7%	10,4%	8,9%	10,4%	6,6%	4,6%	2,6%	0,7%	1,7%
Україна, 2011	50,8%	11,9%	8,8%	7,0%	11,2%	3,8%	2,8%	2,0%	0,9%	0,9%
Q184. Виправдано: Аборт										
Україна, 2020	30,4%	6,8%	8,0%	8,7%	15,7%	9,5%	9,7%	5,5%	3,0%	2,8%
Україна, 2011	32,9%	7,2%	8,5%	9,5%	19,8%	7,1%	5,9%	4,0%	2,6%	2,7%

Q185. Виправдано: Розлучення										
Україна, 2020	13,6%	2,3%	5,6%	6,2%	19,1%	12,7%	12,1%	12,9%	6,3%	9,1%
Україна, 2011	13,3%	3,2%	6,4%	10,1%	21,9%	11,0%	9,4%	8,3%	6,4%	10,1%
Q186. Виправдано: Сексуальні відносини до шлюбу										
Україна, 2020	12,8%	2,0%	6,0%	5,8%	16,5%	12,3%	12,4%	11,5%	6,7%	14,0%
Україна, 2011	14,6%	5,0%	5,4%	7,1%	17,8%	10,2%	9,9%	7,3%	8,6%	14,2%
Q187. Виправдано: Самогубство										
Україна, 2020	60,1%	11,0%	8,3%	5,7%	5,1%	4,3%	2,4%	1,7%	0,5%	1,0%
Україна, 2011	69,8%	10,4%	4,7%	3,4%	5,0%	1,8%	2,3%	1,0%	0,4%	1,1%
Q188. Виправдано: Евтаназія (добровільний ухід з життя невиліковно хворої людини)										
Україна, 2020	27,6%	6,0%	7,9%	8,2%	12,0%	7,1%	7,8%	8,2%	5,5%	9,6%
Україна, 2011	Питання не було включеним в опитувальник у 2011 році									
Q189. Виправдано: Якщо чоловік б'є свою дружину										
Україна, 2020	64,1%	11,4%	9,1%	4,9%	3,9%	2,6%	2,1%	1,0%	0,4%	0,6%
Україна, 2011	72,0%	11,8%	5,3%	3,1%	3,5%	1,7%	0,8%	0,8%	0,4%	0,7%
Q190. Виправдано: Якщо батьки б'ють дітей										
Україна, 2020	51,5%	11,4%	12,8%	7,4%	8,0%	3,2%	2,7%	1,3%	0,6%	1,1%
Україна, 2011	57,4%	10,8%	9,0%	5,5%	10,0%	2,3%	3,1%	0,9%	0,3%	0,7%
Q191. Виправдано: Насильство проти інших людей										
Україна, 2020	60,1%	11,4%	9,9%	6,8%	6,6%	2,1%	1,8%	1,3%	0,2%	0,3%
Україна, 2011	71,6%	12,3%	5,9%	3,1%	3,7%	1,2%	1,3%	0,3%	0,2%	0,3%
Q192. Виправдано: Тероризм як політичний, ідеологічний та релігійний засіб										
Україна, 2020	69,5%	9,1%	8,7%	4,6%	2,4%	2,6%	1,0%	1,3%	0,6%	0,1%
Україна, 2011	Питання не було включеним в опитувальник у 2011 році									
Q193. Виправдано: Випадкові статеві стосунки										
Україна, 2020	31,6%	6,8%	11,4%	9,5%	15,3%	8,0%	7,5%	5,2%	2,4%	2,4%
Україна, 2011	Питання не було включеним в опитувальник у 2011 році									
Q194. Виправдано: Використання насильства у політичній боротьбі										
Україна, 2020	60,0%	12,0%	9,5%	6,0%	4,4%	3,0%	2,2%	1,8%	0,6%	0,4%
Україна, 2011	Питання не було включеним в опитувальник у 2011 році									

Q195. Виправдано: Смертна кара										
Україна, 2020	26,6%	9,2%	9,1%	5,9%	13,8%	7,8%	8,9%	7,7%	3,2%	7,8%
Україна, 2011	Питання не було включеним в опитувальник у 2011 році									

Примітка: Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді»

Таблиця 14.2. Оцінка респондентами виправданості певних дій, порівняння даних для України за 2011 та 2020 рік – розподіл відповідей

Q177. Виправдано: Отримання державної допомоги, на яку Ви не маєте права	
Україна, 2020	3,40
Україна, 2011	2,71
Q178. Виправдано: Проїзд без сплати у громадському транспорті	
Україна, 2020	3,62
Україна, 2011	3,50
Q179. Виправдано: Крадіжка чужого майна	
Україна, 2020	1,98
Україна, 2011	1,67
Q180. Виправдано: Несплата податків, якщо є така можливість	
Україна, 2020	3,10
Україна, 2011	2,59
Q181. Виправдано: Отримання хабаря, використовуючи службове становище	
Україна, 2020	2,49
Україна, 2011	2,02
Q182. Виправдано: Гомосексуальність	
Україна, 2020	2,75
Україна, 2011	2,50
Q183. Виправдано: Проституція	
Україна, 2020	2,97
Україна, 2011	2,60
Q184. Виправдано: Аборт	
Україна, 2020	4,05
Україна, 2011	3,75
Q185. Виправдано: Розлучення	
Україна, 2020	5,68
Україна, 2011	5,45
Q186. Виправдано: Сексуальні відносини до шлюбу	
Україна, 2020	5,94
Україна, 2011	5,66
Q187. Виправдано: Самогубство	
Україна, 2020	2,25
Україна, 2011	1,93

Q188. Виправдано: Евтаназія (добровільний ухід з життя невиліковно хворої людини)	
Україна, 2020	4,65
Україна, 2011	---
Q189. Виправдано: Якщо чоловік б'є свою дружину	
Україна, 2020	2,01
Україна, 2011	1,74
Q190. Виправдано: Якщо батьки б'ють дітей	
Україна, 2020	2,47
Україна, 2011	2,30
Q191. Виправдано: Насильство проти інших людей	
Україна, 2020	2,12
Україна, 2011	1,68
Q192. Виправдано: Тероризм як політичний, ідеологічний та релігійний засіб	
Україна, 2020	1,84
Україна, 2011	---
Q193. Виправдано: Випадкові статеві стосунки	
Україна, 2020	3,81
Україна, 2011	---
Q194. Виправдано: Використання насильства у політичній боротьбі	
Україна, 2020	2,17
Україна, 2011	---
Q195. Виправдано: Смертна кара	
Україна, 2020	4,43
Україна, 2011	---

*Примітка: *Середні значення розраховані за запитаннями Q177-Q195 («Скажіть мені відносно кожного твердження, чи може це бути завжди виправдано, ніколи не може бути виправдано або Ваша думка перебуває між цими оцінками?»), де 1 – «Ніколи не виправдано, а 10 – «Повністю виправдано»*

Таблиця 14.4. Оцінка респондентами виправданості певних дій, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – розподіл відповідей

Q179. Виправдано: Крадіжка чужого майна										
	1 Ніколи НЕ виправдано	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Завжди виправдано
Греція	93,7%	3,1%	1,3%	0,3%	0,9%	0,1%	0,2%	0,1%	0,0%	0,3%
Кіпр	88,8%	3,7%	1,8%	1,2%	1,7%	0,9%	0,8%	0,6%	0,1%	0,3%
Німеччина	90,1%	6,5%	2,0%	0,5%	0,7%	0,1%	0,1%	0,0%	0,1%	0,0%
Румунія	84,2%	5,7%	3,0%	1,0%	1,8%	1,5%	1,1%	0,2%	0,6%	1,0%
Україна	65,5%	10,5%	8,4%	5,4%	3,3%	2,8%	2,4%	1,1%	0,3%	0,3%

Q186. Виправдано: Сексуальні відносини до шлюбу										
	1 Ніколи НЕ виправдано	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Завжди виправдано
Греція	5,5%	3,7%	2,5%	3,6%	9,4%	7,9%	10,7%	11,4%	12,3%	33,0%
Кіпр	17,1%	3,4%	4,8%	4,8%	17,2%	8,8%	11,6%	7,2%	3,7%	21,3%
Німеччина	5,8%	0,7%	0,9%	0,8%	8,2%	1,9%	3,0%	7,3%	6,2%	65,1%
Румунія	32,3%	5,4%	4,8%	3,7%	11,1%	11,2%	5,8%	6,7%	7,6%	11,3%
Україна	12,8%	2,0%	6,0%	5,8%	16,5%	12,3%	12,4%	11,5%	6,7%	14,0%
Q189. Виправдано: Якщо чоловік б'є свою дружину										
	1 Ніколи НЕ виправдано	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Завжди виправдано
Греція	93,4%	4,2%	1,0%	0,3%	0,3%	0,6%	0,1%	0,1%	0,0%	0,1%
Кіпр	91,3%	3,1%	1,9%	0,7%	0,8%	1,0%	0,2%	0,5%	0,1%	0,3%
Німеччина	95,8%	2,4%	0,7%	0,0%	0,5%	0,1%	0,2%	0,0%	0,0%	0,4%
Румунія	86,1%	5,4%	2,5%	0,8%	1,9%	1,7%	0,4%	0,4%	0,2%	0,6%
Україна	64,1%	11,4%	9,1%	4,9%	3,9%	2,6%	2,1%	1,0%	0,4%	0,6%
Q190. Виправдано: Якщо батьки б'ють дітей										
	1 Ніколи НЕ виправдано	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Завжди виправдано
Греція	89,3%	5,7%	2,0%	1,0%	1,0%	0,8%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%
Кіпр	82,3%	6,0%	5,6%	2,5%	1,2%	0,7%	0,4%	0,6%	0,1%	0,5%
Німеччина	77,4%	10,1%	5,9%	1,7%	3,1%	0,5%	0,7%	0,1%	0,0%	0,4%
Румунія	72,2%	9,1%	6,6%	3,9%	3,6%	1,9%	0,9%	0,7%	0,5%	0,5%
Україна	51,5%	11,4%	12,8%	7,4%	8,0%	3,2%	2,7%	1,3%	0,6%	1,1%
Q191. Виправдано: Насильство проти інших людей										
	1 Ніколи НЕ виправдано	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Завжди виправдано
Греція	90,4%	5,6%	1,7%	0,5%	1,1%	0,5%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Кіпр	85,2%	6,5%	3,7%	1,3%	1,1%	0,7%	0,6%	0,4%	0,1%	0,3%
Німеччина	85,5%	7,6%	3,1%	0,7%	2,0%	0,4%	0,2%	0,0%	0,1%	0,5%
Румунія	84,2%	7,4%	2,8%	1,7%	1,7%	0,8%	0,8%	0,0%	0,4%	0,2%
Україна	60,1%	11,4%	9,9%	6,8%	6,6%	2,1%	1,8%	1,3%	0,2%	0,3%
Q192. Виправдано: Тероризм як політичний, ідеологічний та релігійний засіб										
	1 Ніколи НЕ виправдано	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Завжди виправдано
Греція	92,4%	4,4%	0,9%	0,8%	1,3%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Кіпр	87,8%	6,7%	2,6%	0,8%	1,0%	0,6%	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%
Німеччина	95,7%	2,2%	1,1%	0,1%	0,3%	0,0%	0,1%	0,1%	0,0%	0,5%
Румунія	88,9%	4,0%	2,8%	1,1%	1,0%	0,4%	0,7%	0,3%	0,2%	0,6%
Україна	69,5%	9,1%	8,7%	4,6%	2,4%	2,6%	1,0%	1,3%	0,6%	0,1%

Примітка: Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді»

Рис. 14.2. Оцінка респондентами виправданості певних дій, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – середні значення*

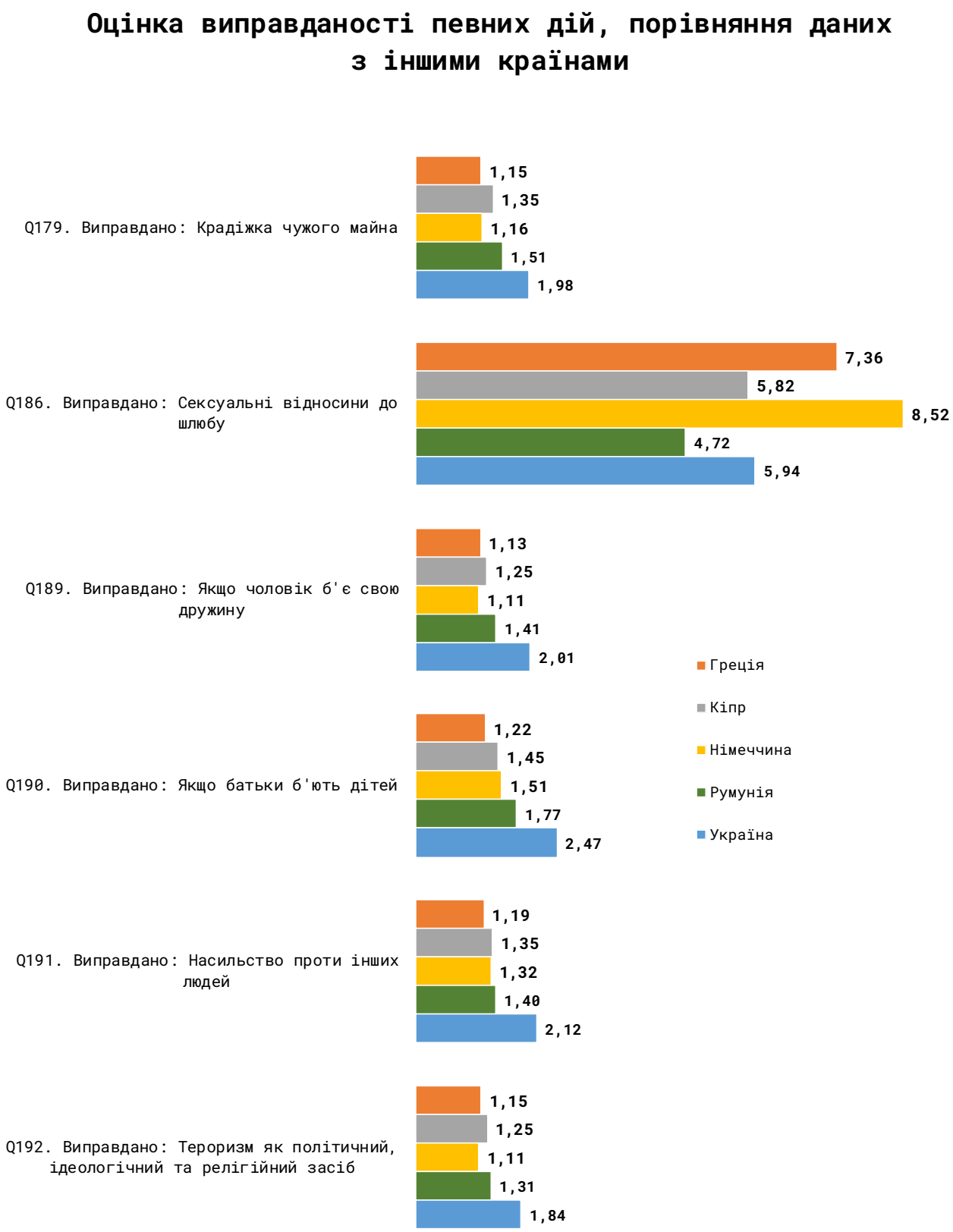

*Примітка: *Середні значення розраховані за запитаннями Q179, Q186, Q189, 190, Q191, Q192 («Скажіть мені відносно кожного твердження, чи може це бути завжди виправдано, ніколи не може бути виправдано або Ваша думка перебуває між цими оцінками?»), де 1 – «Ніколи не виправдано, а 10 – «Повністю виправдано»*

Таблиця 14.5. Оцінка респондентами виправданості певних дій, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – розподіл відповідей

Q177. Виправдано: Отримання державної допомоги, на яку Ви не маєте права										
	1 Ніколи НЕ виправдано	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Завжди виправдано
Австрія	62,0%	12,0%	10,9%	3,9%	3,9%	2,5%	2,3%	1,7%	0,3%	0,5%
Болгарія	78,9%	6,4%	3,4%	2,5%	3,0%	2,2%	1,2%	0,7%	0,3%	1,5%
Греція	72,3%	13,8%	5,2%	3,2%	2,9%	0,9%	0,9%	0,5%	0,1%	0,2%
Данія	69,2%	13,2%	7,1%	2,8%	3,1%	1,3%	1,5%	1,0%	0,0%	0,8%
Естонія	68,1%	9,9%	6,0%	2,9%	6,7%	1,9%	1,2%	1,1%	0,4%	1,9%
Іспанія	38,8%	9,5%	8,1%	5,5%	8,6%	4,4%	6,1%	7,4%	5,0%	6,5%
Італія	66,6%	10,3%	7,8%	4,4%	4,6%	2,6%	1,9%	0,6%	0,1%	1,2%
Кіпр	71,4%	5,7%	5,4%	3,7%	6,6%	2,7%	1,3%	1,3%	0,5%	1,5%
Литва	48,9%	13,9%	9,1%	6,6%	10,4%	4,6%	3,7%	1,5%	0,3%	1,0%
Нідерланди	71,0%	13,6%	6,8%	2,5%	2,3%	1,4%	0,8%	0,4%	0,4%	0,7%
Німеччина	75,6%	11,7%	6,1%	1,9%	2,1%	0,8%	0,6%	0,3%	0,2%	0,8%
Польща	65,2%	12,1%	7,1%	2,8%	5,5%	1,9%	2,0%	1,9%	0,3%	1,2%
Румунія	68,7%	6,2%	5,5%	3,0%	5,6%	3,5%	1,7%	1,3%	1,1%	3,3%
Словаччина	28,9%	17,1%	14,1%	9,1%	13,8%	4,7%	4,4%	3,0%	1,4%	3,6%
Словенія	54,9%	15,6%	12,7%	5,2%	6,7%	2,4%	0,8%	0,7%	0,2%	0,9%
Угорщина	81,6%	6,7%	4,0%	2,1%	3,1%	0,7%	0,6%	0,4%	0,2%	0,7%
Україна	43,0%	8,5%	7,7%	7,4%	9,9%	6,1%	6,6%	5,1%	2,3%	3,4%
Фінляндія	53,2%	17,3%	11,8%	5,1%	5,5%	2,0%	1,6%	1,9%	0,4%	1,1%
Франція	32,0%	11,3%	11,4%	7,7%	15,1%	5,7%	6,2%	5,1%	1,9%	3,4%
Хорватія	74,9%	6,4%	4,5%	2,1%	5,9%	2,2%	1,0%	0,9%	0,4%	1,6%
Чехія	59,4%	12,7%	7,2%	3,9%	7,9%	2,7%	2,3%	1,6%	0,5%	1,7%
Швеція	63,7%	14,4%	8,8%	3,4%	4,4%	1,7%	1,9%	0,7%	0,4%	0,7%
Q178. Виправдано: Проїзд без сплати у громадському транспорті										
	1 Ніколи НЕ виправдано	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Завжди виправдано
Австрія	49,2%	13,4%	13,4%	5,6%	7,2%	3,5%	2,1%	2,5%	1,2%	2,1%
Болгарія	78,3%	6,5%	4,1%	2,8%	3,5%	1,7%	1,2%	0,6%	0,3%	1,0%
Греція	54,9%	13,6%	7,7%	6,0%	6,8%	3,7%	3,0%	2,2%	0,9%	1,3%
Данія	57,6%	16,1%	10,8%	4,8%	4,4%	1,6%	1,4%	1,3%	0,5%	1,5%
Естонія	51,5%	10,2%	10,8%	4,2%	12,4%	3,7%	2,9%	2,2%	0,3%	1,8%
Іспанія	36,1%	11,7%	10,0%	6,6%	8,7%	6,9%	4,1%	4,2%	4,0%	7,9%
Італія	67,5%	11,3%	8,0%	2,9%	3,6%	3,1%	1,9%	0,7%	0,2%	0,8%
Кіпр	61,1%	8,7%	8,2%	4,9%	6,2%	3,0%	1,8%	1,9%	0,1%	4,2%
Литва	29,2%	12,9%	14,0%	9,7%	15,8%	7,7%	5,2%	3,2%	1,1%	0,9%
Нідерланди	47,0%	14,2%	11,3%	7,8%	7,4%	5,7%	2,8%	1,8%	0,5%	1,4%
Німеччина	64,2%	11,9%	9,1%	4,2%	5,1%	1,6%	1,4%	1,0%	0,4%	1,2%
Польща	56,7%	12,7%	8,6%	3,4%	7,3%	2,4%	2,7%	2,6%	1,0%	2,6%
Румунія	69,8%	7,6%	5,7%	3,3%	4,2%	2,7%	1,8%	1,3%	0,8%	2,8%
Словаччина	28,4%	17,1%	11,6%	7,9%	15,6%	7,2%	5,1%	2,5%	1,2%	3,4%
Словенія	56,4%	13,0%	8,8%	4,0%	8,1%	2,5%	2,3%	2,3%	0,6%	1,9%

Угорщина	46,3%	10,1%	9,4%	4,8%	13,4%	5,5%	4,0%	3,3%	1,0%	2,2%
Україна	35,5%	8,8%	11,0%	9,1%	10,9%	7,4%	6,3%	5,3%	2,5%	3,1%
Фінляндія	45,2%	20,3%	11,5%	5,9%	7,6%	3,6%	3,3%	0,7%	0,9%	0,9%
Франція	53,0%	13,4%	7,8%	4,5%	9,3%	3,4%	2,1%	2,6%	1,1%	2,9%
Хорватія	51,6%	7,0%	6,0%	3,7%	11,1%	3,4%	3,6%	2,9%	2,0%	8,6%
Чехія	45,3%	12,6%	7,8%	4,9%	11,5%	5,2%	3,7%	3,4%	1,3%	4,1%
Швеція	46,7%	15,4%	11,3%	6,1%	10,0%	3,5%	2,4%	2,2%	0,7%	1,7%
Q180. Виправдано: Несплата податків, якщо є така можливість										
	1 Ніколи НЕ виправдано	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Завжди виправдано
Австрія	67,9%	13,3%	6,5%	3,6%	3,2%	1,8%	1,8%	1,1%	0,3%	0,4%
Болгарія	80,7%	5,8%	3,5%	1,7%	3,3%	1,5%	1,5%	0,5%	0,1%	1,3%
Греція	71,8%	13,4%	5,1%	3,5%	2,2%	1,7%	1,0%	0,8%	0,1%	0,4%
Данія	73,8%	13,2%	6,3%	2,1%	2,1%	0,8%	0,7%	0,4%	0,2%	0,5%
Естонія	65,4%	8,0%	8,2%	2,6%	7,8%	3,0%	2,1%	1,3%	0,4%	1,3%
Іспанія	54,4%	11,7%	8,4%	3,9%	4,2%	3,0%	2,5%	4,4%	3,4%	4,0%
Італія	64,1%	11,3%	7,3%	4,0%	5,2%	3,4%	2,2%	1,0%	0,1%	1,5%
Кіпр	82,2%	5,9%	4,1%	1,6%	1,8%	1,8%	0,6%	1,0%	0,4%	0,6%
Литва	47,0%	14,2%	8,8%	8,0%	10,6%	4,3%	3,3%	2,0%	0,6%	1,3%
Нідерланди	56,9%	15,5%	11,0%	5,1%	4,4%	2,9%	1,9%	1,0%	0,6%	0,7%
Німеччина	75,9%	11,7%	5,2%	1,8%	2,5%	0,8%	1,0%	0,2%	0,2%	0,7%
Польща	77,3%	11,1%	4,4%	1,7%	2,2%	1,4%	0,5%	0,3%	0,2%	0,9%
Румунія	66,3%	6,7%	4,3%	3,8%	4,6%	2,8%	2,9%	2,0%	1,3%	5,4%
Словаччина	43,0%	21,6%	9,2%	2,9%	11,7%	4,3%	3,4%	1,9%	0,5%	1,5%
Словенія	69,1%	13,2%	7,5%	3,1%	3,1%	1,1%	0,6%	0,8%	0,4%	1,1%
Угорщина	80,0%	8,3%	4,4%	1,7%	2,9%	1,0%	0,6%	0,4%	0,1%	0,6%
Україна	41,8%	10,1%	11,3%	8,2%	11,1%	6,6%	5,3%	2,8%	0,6%	2,2%
Фінляндія	64,6%	17,2%	8,9%	2,9%	2,7%	1,1%	0,6%	0,8%	0,3%	0,9%
Франція	62,5%	14,8%	8,2%	3,1%	5,5%	1,7%	1,3%	1,2%	0,3%	1,5%
Хорватія	73,6%	7,8%	4,1%	2,2%	4,3%	0,8%	1,0%	1,7%	0,7%	3,8%
Чехія	62,7%	13,6%	7,6%	4,1%	5,0%	1,8%	1,9%	1,1%	0,5%	1,7%
Швеція	66,4%	16,3%	9,5%	2,5%	2,6%	0,6%	0,6%	0,2%	0,8%	0,4%
Q181. Виправдано: Отримання хабаря, використовуючи службове становище										
	1 Ніколи НЕ виправдано	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Завжди виправдано
Австрія	74,3%	11,8%	5,5%	2,8%	2,0%	0,9%	1,4%	0,9%	0,1%	0,3%
Болгарія	91,3%	2,7%	1,6%	0,8%	1,3%	1,1%	0,9%	0,2%	0,0%	0,2%
Греція	82,9%	9,4%	2,3%	1,0%	1,7%	1,1%	0,7%	0,8%	0,1%	0,0%
Данія	87,3%	7,9%	2,2%	0,8%	1,2%	0,1%	0,2%	0,1%	0,0%	0,3%
Естонія	83,3%	8,2%	2,9%	1,2%	2,5%	0,6%	0,4%	0,3%	0,1%	0,5%
Іспанія	62,7%	11,5%	4,8%	2,8%	2,2%	2,3%	2,8%	1,9%	3,5%	5,6%
Італія	81,9%	7,7%	3,2%	1,9%	2,1%	1,6%	0,8%	0,4%	0,1%	0,3%
Кіпр	85,2%	5,0%	3,5%	1,0%	2,2%	1,2%	0,7%	0,7%	0,4%	0,0%
Литва	62,5%	12,9%	6,8%	5,2%	4,3%	3,7%	2,3%	1,4%	0,5%	0,4%
Нідерланди	71,1%	11,8%	7,0%	2,7%	3,3%	2,2%	0,8%	0,6%	0,3%	0,2%
Німеччина	82,7%	9,7%	3,7%	1,1%	1,5%	0,3%	0,2%	0,2%	0,1%	0,4%

Польща	88,1%	6,4%	1,5%	0,6%	1,5%	0,9%	0,4%	0,2%	0,1%	0,2%
Румунія	81,7%	5,1%	2,5%	2,2%	3,0%	1,6%	1,6%	0,9%	0,5%	0,9%
Словаччина	42,8%	18,7%	10,7%	4,9%	11,3%	3,4%	3,5%	1,9%	0,7%	2,3%
Словенія	83,9%	8,7%	3,9%	1,2%	0,7%	0,5%	0,3%	0,1%	0,4%	0,3%
Угорщина	69,9%	8,9%	6,4%	3,4%	6,0%	2,2%	1,0%	1,2%	0,4%	0,6%
Україна	53,6%	10,6%	11,0%	7,7%	5,9%	4,6%	2,4%	2,4%	1,2%	0,6%
Фінляндія	87,7%	7,3%	2,2%	0,6%	1,0%	0,4%	0,3%	0,3%	0,0%	0,1%
Франція	73,3%	9,6%	5,7%	2,1%	4,4%	1,6%	0,9%	0,6%	0,4%	1,3%
Хорватія	83,8%	5,4%	2,9%	1,3%	2,7%	1,0%	0,4%	0,1%	0,3%	2,1%
Чехія	62,4%	13,5%	6,9%	4,3%	6,4%	2,2%	1,4%	1,1%	0,4%	1,3%
Швеція	73,2%	11,5%	7,9%	2,7%	2,3%	0,9%	0,5%	0,4%	0,1%	0,6%
Q182. Виправдано: Гомосексуальність										
	1 Ніколи НЕ виправдано	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Завжди виправдано
Австрія	10,0%	2,5%	5,3%	4,1%	11,0%	6,9%	5,7%	7,2%	7,7%	39,6%
Болгарія	64,6%	2,4%	3,7%	5,1%	12,4%	4,2%	3,1%	1,7%	0,7%	2,2%
Греція	25,5%	6,9%	7,5%	8,4%	15,5%	7,4%	6,8%	6,1%	5,3%	10,6%
Данія	3,5%	0,8%	1,5%	1,1%	5,3%	1,9%	3,0%	6,0%	8,7%	68,3%
Естонія	46,5%	4,5%	3,2%	3,5%	17,2%	4,8%	3,3%	4,6%	3,0%	9,5%
Іспанія	10,3%	2,9%	3,5%	3,0%	11,0%	6,7%	7,8%	12,0%	11,5%	31,2%
Італія	15,6%	2,7%	5,2%	5,2%	14,5%	10,3%	9,7%	9,6%	3,1%	24,1%
Кіпр	38,2%	7,0%	4,8%	5,8%	20,0%	5,5%	4,7%	3,8%	2,3%	8,0%
Литва	51,5%	10,5%	8,4%	5,5%	9,4%	5,2%	4,1%	2,3%	0,4%	2,8%
Нідерланди	4,1%	1,1%	1,3%	1,3%	4,6%	3,8%	4,7%	8,7%	8,1%	62,3%
Німеччина	9,6%	1,3%	2,1%	1,8%	10,9%	3,2%	4,0%	6,7%	5,6%	54,9%
Польща	46,6%	4,0%	4,7%	3,9%	11,8%	3,6%	2,6%	5,0%	3,2%	14,7%
Румунія	69,7%	5,4%	4,1%	3,0%	5,6%	5,0%	1,8%	1,4%	1,0%	2,8%
Словаччина	16,3%	6,4%	7,0%	5,1%	21,6%	10,7%	9,0%	8,1%	4,0%	11,9%
Словенія	26,4%	4,3%	3,6%	3,0%	15,7%	5,0%	5,8%	6,5%	4,7%	24,9%
Угорщина	46,7%	4,7%	4,9%	3,8%	13,2%	6,1%	2,2%	3,2%	3,0%	11,9%
Україна	52,1%	8,1%	9,1%	5,9%	10,2%	6,1%	4,1%	1,8%	0,6%	1,9%
Фінляндія	11,9%	4,8%	1,9%	2,5%	10,9%	2,9%	4,4%	6,4%	8,1%	46,1%
Франція	14,1%	2,5%	3,0%	2,4%	16,8%	5,5%	4,4%	8,0%	6,9%	36,4%
Хорватія	57,4%	4,1%	3,3%	1,9%	12,1%	3,0%	2,7%	2,6%	1,3%	11,5%
Чехія	19,8%	2,2%	4,5%	2,2%	12,8%	5,1%	5,6%	8,3%	7,3%	32,2%
Швеція	6,2%	0,6%	1,3%	0,8%	6,6%	1,1%	1,6%	4,7%	4,8%	72,3%
Q183. Виправдано: Проституція										
	1 Ніколи НЕ виправдано	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Завжди виправдано
Австрія	24,4%	8,1%	9,5%	5,6%	14,5%	8,5%	8,0%	7,6%	4,5%	9,2%
Болгарія	77,9%	4,9%	2,7%	4,2%	5,1%	2,8%	1,0%	0,5%	0,2%	0,7%
Греція	31,0%	8,7%	7,9%	9,3%	16,9%	6,2%	6,6%	6,7%	3,3%	3,4%
Данія	25,6%	10,7%	10,8%	6,2%	16,3%	6,0%	7,7%	6,7%	3,2%	6,8%
Естонія	49,3%	7,8%	7,5%	4,5%	17,5%	3,7%	3,4%	2,6%	0,7%	2,9%
Іспанія	29,0%	8,7%	8,7%	6,4%	13,9%	9,6%	4,4%	7,5%	4,6%	7,3%
Італія	45,1%	7,0%	8,1%	6,7%	13,9%	8,0%	4,3%	2,4%	0,9%	3,6%

Кіпр	60,8%	8,7%	8,2%	4,7%	11,1%	1,8%	1,8%	1,2%	0,5%	1,1%
Литва	48,2%	14,1%	11,6%	7,1%	9,6%	4,7%	2,2%	0,6%	1,0%	1,0%
Нідерланди	16,8%	6,6%	8,5%	7,3%	13,1%	13,4%	10,3%	11,5%	3,9%	8,7%
Німеччина	27,4%	6,4%	8,1%	5,7%	19,9%	6,2%	6,2%	6,3%	2,1%	11,6%
Польща	61,2%	9,4%	5,9%	3,7%	7,3%	2,3%	3,1%	3,4%	1,1%	2,6%
Румунія	71,9%	5,7%	4,4%	4,0%	4,9%	2,8%	1,9%	1,4%	1,0%	1,9%
Словаччина	31,1%	12,4%	12,9%	6,6%	17,0%	7,3%	5,4%	3,8%	1,0%	2,6%
Словенія	45,3%	10,8%	8,5%	5,8%	15,5%	4,4%	2,7%	2,9%	1,1%	2,9%
Угорщина	56,5%	7,8%	6,9%	3,4%	11,9%	4,8%	2,6%	2,0%	1,5%	2,6%
Україна	45,4%	8,7%	10,4%	8,9%	10,4%	6,6%	4,6%	2,6%	0,7%	1,7%
Фінляндія	35,3%	12,3%	9,1%	5,0%	12,7%	6,5%	6,8%	5,4%	2,9%	3,8%
Франція	40,6%	9,9%	7,2%	4,4%	17,6%	5,0%	4,5%	4,3%	1,9%	4,7%
Хорватія	69,6%	5,8%	3,5%	2,1%	8,0%	2,1%	2,6%	1,6%	1,1%	3,5%
Чехія	40,0%	8,9%	9,5%	5,3%	14,2%	6,8%	4,0%	3,2%	2,7%	5,4%
Швеція	48,2%	11,3%	11,0%	5,1%	11,1%	3,4%	3,7%	3,0%	0,6%	2,6%
Q184. Виправдано: Аборт										
	1 Ніколи НЕ виправдано	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Завжди виправдано
Австрія	14,3%	4,9%	6,4%	6,6%	14,9%	8,9%	8,1%	9,9%	7,5%	18,6%
Болгарія	23,6%	2,1%	4,3%	5,9%	26,3%	10,8%	9,0%	7,3%	4,3%	6,4%
Греція	25,9%	7,2%	7,0%	6,2%	19,2%	8,3%	7,6%	7,7%	4,5%	6,5%
Данія	4,0%	1,4%	1,4%	1,6%	7,3%	2,5%	6,8%	11,5%	8,7%	54,9%
Естонія	16,6%	3,4%	3,5%	4,6%	26,8%	9,5%	7,3%	8,4%	5,4%	14,6%
Іспанія	17,7%	5,2%	4,0%	4,4%	9,4%	8,4%	9,1%	11,2%	10,2%	20,4%
Італія	23,0%	3,8%	5,6%	6,0%	14,8%	11,8%	11,3%	8,9%	2,9%	11,8%
Кіпр	50,4%	5,8%	7,3%	5,0%	18,8%	4,2%	2,3%	2,3%	1,1%	2,9%
Литва	17,5%	4,8%	7,8%	7,8%	22,4%	11,7%	13,6%	9,2%	2,6%	2,6%
Нідерланди	6,8%	2,0%	4,5%	3,0%	11,0%	11,4%	10,4%	16,6%	8,4%	26,0%
Німеччина	15,7%	3,7%	4,7%	4,0%	23,0%	6,7%	7,7%	8,9%	4,8%	20,8%
Польща	40,1%	6,0%	7,4%	3,7%	16,4%	6,6%	4,4%	6,8%	2,8%	5,7%
Румунія	50,1%	5,6%	6,3%	5,7%	10,3%	8,0%	3,5%	3,4%	3,7%	3,4%
Словаччина	15,6%	4,9%	7,5%	7,3%	19,7%	9,6%	8,9%	12,7%	5,3%	8,5%
Словенія	12,2%	2,4%	4,7%	2,9%	19,1%	5,8%	6,3%	14,0%	6,8%	25,6%
Угорщина	24,3%	4,8%	5,3%	4,3%	21,6%	9,7%	6,8%	7,1%	4,2%	11,8%
Україна	30,4%	6,8%	8,0%	8,7%	15,7%	9,5%	9,7%	5,5%	3,0%	2,8%
Фінляндія	6,1%	3,3%	4,2%	3,8%	15,4%	4,4%	8,3%	16,5%	13,2%	24,7%
Франція	11,5%	3,4%	2,8%	2,0%	16,6%	6,8%	6,6%	11,1%	8,0%	31,3%
Хорватія	40,1%	4,3%	4,4%	3,3%	17,7%	5,2%	5,0%	5,2%	3,7%	11,0%
Чехія	15,5%	4,0%	3,4%	3,7%	17,4%	7,0%	8,7%	11,1%	8,7%	20,6%
Швеція	4,7%	1,2%	1,6%	2,0%	8,2%	2,9%	4,6%	12,6%	10,5%	51,6%
Q185. Виправдано: Розлучення										
	1 Ніколи НЕ виправдано	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Завжди виправдано
Австрія	5,5%	1,8%	4,6%	3,2%	12,5%	8,0%	7,9%	10,7%	10,4%	35,5%
Болгарія	15,5%	2,2%	4,4%	5,4%	27,2%	12,3%	7,4%	9,0%	6,5%	10,0%
Греція	6,0%	1,9%	3,2%	4,1%	16,2%	10,6%	12,1%	12,7%	12,3%	21,0%

Данія	1,1%	0,8%	1,8%	1,4%	7,0%	3,4%	4,9%	11,0%	8,5%	60,1%
Естонія	8,8%	1,8%	2,7%	3,8%	28,9%	10,0%	8,2%	9,5%	6,6%	19,7%
Іспанія	9,4%	2,1%	3,6%	2,6%	8,1%	7,3%	7,6%	11,1%	14,4%	33,7%
Італія	10,5%	1,7%	3,3%	4,0%	14,1%	12,0%	14,4%	12,8%	5,3%	22,0%
Кіпр	12,9%	2,8%	4,3%	6,6%	34,5%	10,2%	9,3%	5,5%	2,6%	11,3%
Литва	8,9%	2,0%	3,0%	5,3%	20,8%	14,9%	14,7%	14,8%	7,2%	8,3%
Нідерланди	2,0%	1,5%	2,5%	2,5%	10,1%	10,9%	9,2%	15,6%	10,0%	35,8%
Німеччина	5,1%	1,3%	2,7%	2,7%	18,5%	5,0%	5,8%	9,9%	6,4%	42,6%
Польща	20,3%	4,3%	7,2%	4,2%	22,8%	7,0%	5,6%	8,1%	4,8%	15,5%
Румунія	35,5%	3,6%	4,1%	4,9%	13,2%	12,2%	6,1%	5,9%	6,3%	8,3%
Словаччина	10,0%	3,1%	5,4%	3,9%	20,7%	8,8%	11,2%	12,9%	11,2%	12,8%
Словенія	4,9%	2,3%	3,4%	3,1%	17,9%	5,8%	9,5%	13,8%	6,7%	32,7%
Угорщина	12,5%	3,8%	4,7%	4,4%	22,4%	11,7%	6,0%	6,7%	5,8%	21,9%
Україна	13,6%	2,3%	5,6%	6,2%	19,1%	12,7%	12,1%	12,9%	6,3%	9,1%
Фінляндія	2,6%	1,8%	3,0%	2,4%	12,3%	5,1%	7,6%	13,6%	12,2%	39,5%
Франція	6,3%	1,5%	2,1%	1,9%	16,6%	6,7%	7,6%	12,4%	8,8%	35,9%
Хорватія	25,5%	3,8%	3,6%	4,5%	23,9%	7,6%	5,0%	4,5%	4,7%	17,0%
Чехія	8,7%	2,0%	3,6%	3,5%	20,0%	8,3%	9,3%	12,4%	8,0%	24,3%
Швеція	3,3%	0,8%	0,9%	1,2%	7,2%	2,7%	4,3%	10,7%	9,9%	58,9%
Q187. Виправдано: Самогубство										
	1 Ніколи НЕ виправдано	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Завжди виправдано
Австрія	35,6%	10,6%	9,4%	4,4%	11,0%	6,0%	5,0%	5,1%	3,5%	9,4%
Болгарія	78,0%	4,5%	2,9%	1,8%	6,8%	2,4%	1,5%	0,9%	0,2%	1,0%
Греція	69,5%	13,0%	6,5%	2,0%	3,4%	2,0%	1,2%	0,9%	0,6%	0,9%
Данія	35,4%	13,8%	9,6%	5,4%	12,4%	4,7%	4,9%	5,4%	2,2%	6,2%
Естонія	65,9%	8,7%	5,7%	3,3%	10,3%	1,9%	0,8%	0,9%	0,5%	1,9%
Іспанія	42,5%	9,1%	6,6%	5,5%	9,8%	4,8%	3,5%	4,6%	4,9%	8,7%
Італія	52,2%	8,2%	8,6%	4,1%	8,0%	5,7%	3,4%	3,6%	1,0%	5,0%
Кіпр	76,7%	8,0%	4,8%	1,9%	4,5%	1,7%	0,6%	0,8%	0,1%	1,0%
Литва	61,7%	12,7%	8,5%	5,9%	5,3%	2,5%	2,1%	0,7%	0,2%	0,4%
Нідерланди	19,6%	6,9%	7,9%	7,5%	12,3%	11,9%	9,3%	9,6%	4,1%	10,9%
Німеччина	36,3%	8,1%	7,3%	3,9%	15,7%	4,4%	4,8%	5,6%	2,4%	11,6%
Польща	55,3%	10,8%	6,0%	3,0%	9,8%	4,4%	3,2%	3,3%	1,3%	2,8%
Румунія	82,4%	4,8%	2,6%	2,0%	2,7%	1,9%	1,2%	0,9%	0,6%	0,9%
Словаччина	26,9%	6,5%	6,6%	5,5%	24,6%	8,4%	9,9%	4,6%	2,4%	4,5%
Словенія	40,3%	9,7%	9,0%	4,4%	16,5%	5,5%	4,1%	4,1%	1,1%	5,3%
Угорщина	62,5%	8,1%	4,6%	3,4%	9,4%	4,5%	2,1%	1,9%	0,6%	2,9%
Україна	60,1%	11,0%	8,3%	5,7%	5,1%	4,3%	2,4%	1,7%	0,5%	1,0%
Фінляндія	33,8%	12,5%	10,5%	4,5%	14,0%	5,5%	5,8%	5,7%	3,0%	4,8%
Франція	29,4%	7,5%	6,9%	4,3%	18,9%	7,7%	5,4%	6,7%	3,0%	10,1%
Хорватія	78,0%	5,0%	2,7%	0,9%	6,7%	1,7%	1,0%	1,1%	0,4%	2,5%
Чехія	36,0%	9,7%	7,1%	4,8%	15,5%	6,2%	5,0%	4,8%	3,6%	7,4%
Швеція	31,0%	10,4%	10,5%	4,7%	15,9%	5,5%	5,3%	6,6%	2,3%	7,7%

Q188. Виправдано: Евтаназія (добровільний ухід з життя невиліковно хворої людини)										
	1 Ніколи НЕ виправдано	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Завжди виправдано
Австрія	15,1%	5,6%	6,4%	3,4%	10,8%	7,4%	7,9%	14,5%	8,4%	20,4%
Болгарія	43,6%	6,3%	4,8%	3,0%	15,8%	7,3%	3,3%	5,3%	2,8%	7,9%
Греція	46,6%	12,0%	6,1%	6,1%	12,7%	5,6%	4,3%	2,2%	1,6%	2,8%
Данія	4,2%	2,3%	2,5%	1,5%	9,5%	6,0%	13,2%	19,2%	10,8%	30,9%
Естонія	16,8%	3,1%	3,2%	2,0%	20,2%	6,8%	8,7%	11,6%	9,2%	18,5%
Іспанія	17,2%	6,1%	5,0%	2,2%	9,7%	8,4%	8,0%	12,2%	8,8%	22,3%
Італія	19,4%	3,8%	4,7%	4,0%	11,9%	10,2%	11,3%	11,4%	5,3%	18,2%
Кіпр	57,8%	10,1%	6,6%	4,3%	9,8%	2,6%	2,5%	2,8%	0,6%	3,0%
Литва	16,2%	6,1%	8,1%	7,0%	15,3%	10,1%	13,1%	12,2%	4,2%	7,7%
Нідерланди	5,0%	2,0%	2,7%	2,1%	7,0%	8,8%	11,4%	21,9%	13,0%	26,0%
Німеччина	8,9%	2,2%	2,9%	2,2%	11,4%	5,0%	9,3%	13,9%	8,7%	35,4%
Польща	35,6%	6,9%	6,1%	2,6%	14,8%	4,5%	6,9%	7,1%	5,2%	10,2%
Румунія	65,6%	6,0%	3,5%	3,2%	5,3%	3,4%	2,3%	2,2%	1,8%	6,8%
Словаччина	20,6%	6,1%	5,4%	5,2%	25,1%	10,5%	9,9%	5,3%	3,1%	8,8%
Словенія	14,2%	4,1%	4,0%	2,4%	15,3%	6,3%	9,3%	15,0%	8,9%	20,5%
Угорщина	26,8%	5,7%	5,8%	4,9%	18,1%	7,9%	5,2%	7,0%	5,0%	13,6%
Україна	27,6%	6,0%	7,9%	8,2%	12,0%	7,1%	7,8%	8,2%	5,5%	9,6%
Фінляндія	8,4%	3,1%	3,8%	1,7%	7,8%	7,6%	12,7%	16,6%	14,6%	23,7%
Франція	13,7%	2,3%	2,6%	2,2%	12,7%	6,4%	9,3%	16,9%	8,6%	25,3%
Хорватія	39,8%	4,7%	4,3%	2,1%	15,2%	4,5%	4,8%	5,9%	4,5%	14,2%
Чехія	13,0%	4,0%	4,0%	3,5%	16,3%	8,2%	9,3%	11,5%	8,4%	21,8%
Швеція	8,1%	3,4%	3,9%	3,6%	12,7%	9,0%	11,8%	20,7%	7,4%	19,5%
Q193. Виправдано: Випадкові статеві стосунки										
	1 Ніколи НЕ виправдано	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Завжди виправдано
Австрія	24,6%	7,7%	7,8%	5,5%	14,3%	6,9%	6,6%	6,2%	6,0%	14,3%
Болгарія	57,0%	9,1%	8,2%	5,3%	9,5%	4,3%	2,4%	1,6%	0,7%	1,7%
Греція	18,7%	6,4%	5,7%	8,1%	16,2%	7,9%	7,6%	9,7%	8,1%	11,5%
Данія	13,5%	4,3%	5,0%	3,0%	11,8%	3,9%	6,7%	10,1%	8,4%	33,1%
Естонія	33,1%	6,0%	8,8%	6,3%	24,4%	5,8%	5,0%	5,1%	1,6%	3,9%
Іспанія	13,5%	5,0%	6,2%	4,1%	8,5%	8,5%	6,8%	10,9%	10,9%	25,5%
Італія	38,0%	6,9%	7,7%	6,8%	13,4%	8,7%	6,8%	3,4%	1,4%	6,9%
Кіпр	55,2%	6,6%	5,3%	2,9%	11,9%	4,9%	5,4%	2,0%	0,8%	5,0%
Литва	31,6%	11,5%	10,3%	8,3%	17,4%	9,6%	5,5%	3,8%	1,0%	0,8%
Нідерланди	20,4%	6,7%	8,8%	6,3%	10,4%	10,2%	8,1%	10,7%	6,0%	12,4%
Німеччина	32,2%	6,5%	7,1%	4,9%	16,3%	5,0%	4,6%	5,6%	3,2%	14,6%
Польща	46,9%	9,0%	6,7%	3,5%	13,2%	4,8%	3,9%	5,7%	1,8%	4,4%
Румунія	62,2%	4,5%	4,3%	3,8%	6,2%	6,4%	2,4%	2,5%	4,1%	3,7%
Словаччина	19,0%	7,5%	12,3%	6,9%	22,8%	9,5%	7,6%	5,2%	2,1%	7,1%
Словенія	30,8%	8,8%	10,3%	4,3%	20,7%	5,4%	3,6%	5,4%	2,7%	7,9%
Угорщина	32,9%	5,8%	4,8%	5,2%	16,9%	9,2%	5,5%	6,0%	3,3%	10,5%
Україна	31,6%	6,8%	11,4%	9,5%	15,3%	8,0%	7,5%	5,2%	2,4%	2,4%
Фінляндія	19,6%	8,4%	7,2%	4,7%	16,3%	7,7%	8,4%	10,8%	7,1%	9,8%

Франція	25,4%	8,0%	6,2%	3,8%	16,8%	7,4%	5,0%	7,3%	4,3%	15,9%
Хорватія	51,3%	5,0%	5,2%	3,2%	12,3%	3,6%	2,9%	4,4%	2,1%	9,9%
Чехія	23,2%	8,7%	8,0%	5,5%	15,9%	7,0%	6,8%	7,2%	5,6%	12,1%
Швеція	17,3%	5,8%	5,4%	3,6%	17,8%	4,6%	5,7%	9,9%	4,3%	25,5%
Q194. Виправдано: Використання насильства у політичній боротьбі										
	1 Ніколи НЕ виправдано	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Завжди виправдано
Австрія	81,2%	6,5%	3,5%	1,9%	2,8%	1,6%	1,3%	0,8%	0,3%	0,4%
Болгарія	87,8%	3,5%	2,4%	1,4%	2,4%	1,5%	0,5%	0,1%	0,2%	0,3%
Греція	80,6%	9,3%	2,3%	2,0%	3,5%	1,0%	0,5%	0,6%	0,1%	0,2%
Данія	83,8%	8,2%	3,2%	1,4%	2,1%	0,5%	0,3%	0,2%	0,0%	0,3%
Естонія	85,8%	6,9%	2,5%	0,7%	2,5%	0,5%	0,2%	0,4%	0,4%	0,2%
Іспанія	59,3%	11,7%	7,8%	2,5%	2,3%	2,1%	1,4%	2,0%	3,2%	7,6%
Італія	79,1%	7,4%	4,1%	2,3%	2,8%	2,4%	1,0%	0,7%	0,0%	0,2%
Кіпр	84,4%	8,1%	3,0%	1,8%	1,0%	0,6%	1,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Литва	58,7%	13,9%	9,2%	6,0%	5,2%	4,3%	2,2%	0,5%	0,1%	0,1%
Нідерланди	66,1%	13,8%	8,4%	4,4%	3,2%	1,7%	1,1%	0,8%	0,3%	0,2%
Німеччина	83,7%	8,0%	3,4%	1,2%	1,6%	0,4%	0,4%	0,2%	0,1%	1,0%
Польща	77,7%	10,1%	3,8%	1,6%	3,3%	1,0%	1,0%	0,0%	0,2%	1,2%
Румунія	80,9%	5,5%	2,9%	2,0%	2,3%	1,7%	1,4%	0,8%	1,2%	1,3%
Словаччина	51,2%	18,8%	7,2%	3,2%	8,8%	4,0%	2,7%	2,2%	1,1%	0,9%
Словенія	81,5%	9,2%	4,6%	1,1%	1,0%	0,9%	0,7%	0,1%	0,4%	0,3%
Угорщина	85,6%	6,6%	2,2%	1,0%	2,4%	1,0%	0,2%	0,5%	0,1%	0,4%
Україна	60,0%	12,0%	9,5%	6,0%	4,4%	3,0%	2,2%	1,8%	0,6%	0,4%
Фінляндія	79,5%	9,8%	4,5%	1,7%	2,8%	0,5%	0,2%	0,6%	0,0%	0,5%
Франція	58,8%	14,7%	7,6%	2,8%	8,1%	2,4%	1,4%	1,7%	0,8%	1,8%
Хорватія	89,4%	3,8%	1,4%	1,1%	2,0%	0,2%	0,4%	0,2%	0,4%	1,2%
Чехія	70,8%	9,2%	4,6%	2,9%	5,3%	2,4%	1,4%	0,8%	0,6%	2,2%
Швеція	70,0%	10,9%	6,7%	2,0%	4,4%	1,6%	1,4%	1,6%	0,6%	0,8%
Q195. Виправдано: Смертна кара										
	1 Ніколи НЕ виправдано	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Завжди виправдано
Австрія	66,3%	7,0%	6,5%	3,1%	5,3%	3,2%	3,0%	2,0%	1,0%	2,5%
Болгарія	35,1%	6,5%	3,2%	3,1%	13,4%	9,3%	5,7%	6,8%	3,7%	13,3%
Греція	53,3%	13,9%	9,6%	6,5%	7,7%	2,2%	2,2%	2,5%	0,6%	1,4%
Данія	47,2%	9,8%	6,8%	3,9%	8,5%	5,0%	4,9%	5,4%	2,6%	5,7%
Естонія	29,5%	7,1%	5,9%	4,7%	20,5%	6,3%	6,8%	6,4%	3,7%	9,1%
Іспанія	44,3%	10,3%	7,4%	4,0%	7,5%	6,0%	3,5%	4,1%	3,8%	9,1%
Італія	56,8%	5,6%	6,5%	5,3%	7,8%	6,6%	4,8%	2,8%	0,9%	2,9%
Кіпр	60,2%	5,8%	5,0%	3,4%	10,3%	4,8%	3,9%	2,2%	1,2%	3,1%
Литва	26,2%	7,5%	8,2%	6,7%	13,7%	10,4%	8,6%	8,2%	3,7%	6,9%
Нідерланди	39,7%	10,5%	7,7%	5,0%	9,2%	7,9%	6,1%	6,3%	2,8%	4,8%
Німеччина	63,4%	6,1%	5,7%	2,6%	7,8%	3,0%	2,9%	2,8%	0,9%	4,8%
Польща	39,1%	5,8%	4,8%	3,6%	16,2%	4,5%	5,5%	5,5%	3,2%	11,7%
Румунія	64,9%	4,9%	3,7%	3,1%	5,2%	4,4%	2,7%	2,4%	3,5%	5,2%
Словаччина	28,7%	7,8%	7,9%	5,5%	20,3%	9,6%	7,3%	5,1%	2,8%	5,0%

Словенія	40,4%	8,3%	6,9%	2,8%	11,9%	5,0%	5,9%	7,5%	2,5%	8,9%
Угорщина	35,7%	5,2%	5,8%	3,1%	11,5%	8,1%	4,9%	6,6%	5,6%	13,4%
Україна	26,6%	9,2%	9,1%	5,9%	13,8%	7,8%	8,9%	7,7%	3,2%	7,8%
Фінляндія	46,5%	14,3%	7,7%	3,4%	8,2%	4,0%	5,0%	5,0%	2,7%	3,4%
Франція	35,2%	5,6%	4,8%	3,2%	13,8%	6,5%	5,6%	8,0%	4,9%	12,4%
Хорватія	53,3%	4,6%	3,8%	2,9%	11,0%	3,1%	3,6%	2,9%	3,0%	11,8%
Чехія	25,9%	8,1%	5,8%	4,3%	15,6%	7,0%	7,3%	7,6%	5,7%	12,9%
Швеція	53,2%	10,3%	7,9%	3,3%	8,3%	3,9%	5,3%	2,8%	1,2%	3,7%

Примітка: Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді»

Таблиця 14.6 Оцінка респондентами виправданості певних дій, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – середні значення*

	Q177. Виправдано: Отримання державної допомоги, на яку Ви не маєте права	**Q178. Виправдано: Проїзд без сплати у громадському транспорті**	**Q180. Виправдано: Несплата податків, якщо є така можливість**	**Q181. Виправдано: Отримання хабаря, використовуючи службове становище**	**Q194. Виправдано: Використання насильства у політичній боротьбі**
Австрія	2,07	2,61	1,84	1,62	1,57
Болгарія	1,71	1,69	1,64	1,27	1,37
Греція	1,62	2,44	1,67	1,40	1,48
Данія	1,78	2,12	1,58	1,24	1,36
Естонія	2,01	2,64	2,14	1,40	1,35
Іспанія	3,86	3,77	2,81	2,58	2,71
Італія	1,97	1,91	2,10	1,47	1,59
Кіпр	2,01	2,42	1,54	1,42	1,33
Литва	2,60	3,44	2,70	2,09	2,10
Нідерланди	1,68	2,65	2,14	1,71	1,82
Німеччина	1,56	2,00	1,57	1,35	1,40
Польща	2,04	2,47	1,56	1,28	1,60
Румунія	2,24	2,11	2,49	1,64	1,70
Словаччина	3,42	3,51	2,68	2,77	2,46
Словенія	2,14	2,40	1,78	1,33	1,42
Угорщина	1,51	2,99	1,52	1,90	1,37
Україна	3,40	3,62	3,10	2,49	2,17
Фінляндія	2,24	2,50	1,80	1,25	1,47
Франція	3,66	2,62	2,03	1,78	2,25
Хорватія	1,86	3,27	2,01	1,56	1,36
Чехія	2,29	3,09	2,09	2,08	1,98
Швеція	1,94	2,65	1,71	1,61	1,87

*Примітка: *Середні значення розраховані за запитаннями Q177, Q178, Q180, Q181, Q194 («Скажіть мені відносно кожного твердження, чи може це бути завжди виправдано, ніколи не може бути виправдано або Ваша думка перебуває між цими оцінками?»), де 1 – «Ніколи не виправдано», а 10 – «Повністю виправдано»*

Рис.14.3. Оцінка респондентами виправданості певних дій, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – середні значення*

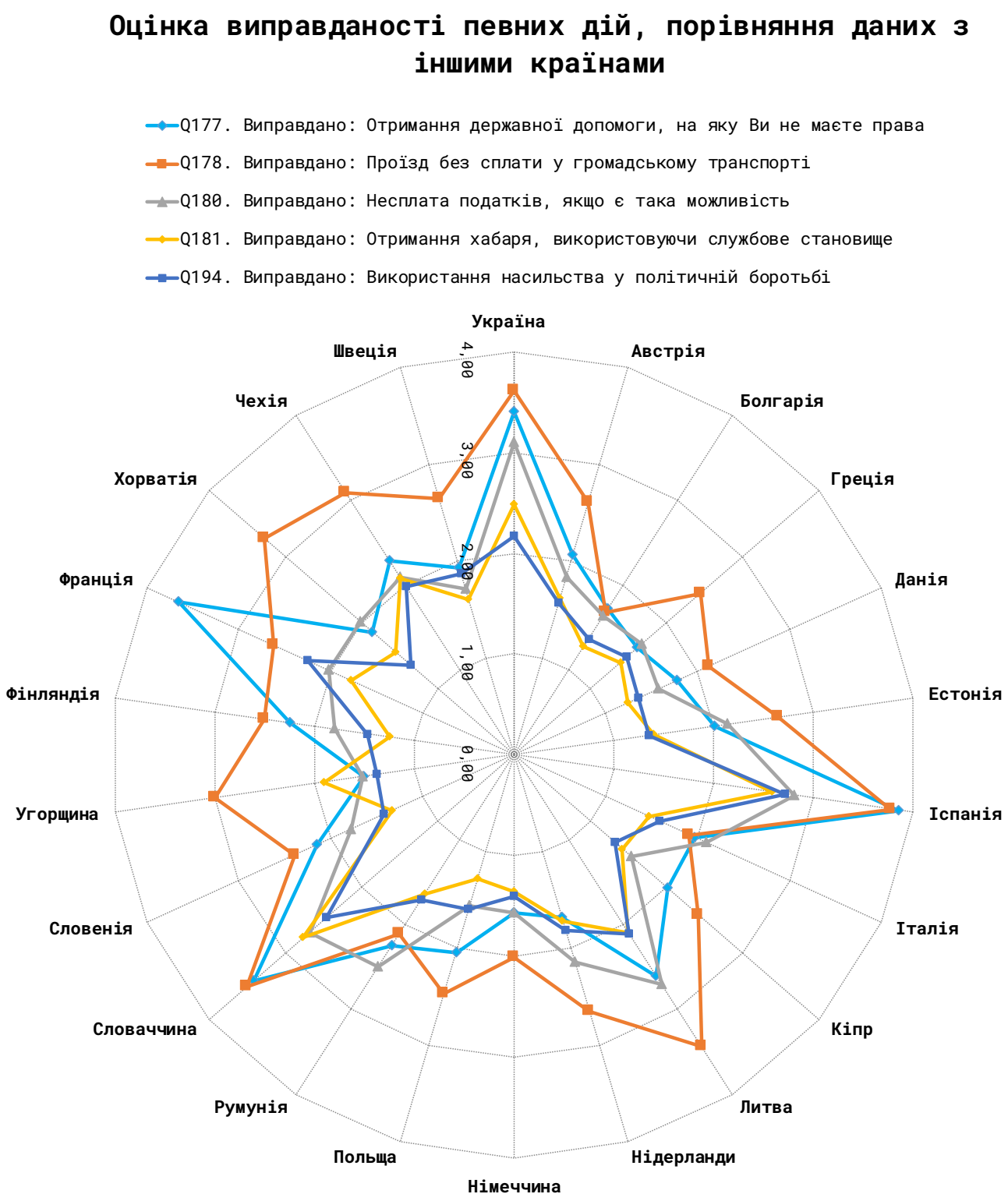

*Примітка: *Середні значення розраховані за запитаннями Q177, Q178, Q180, Q181, Q194 («Скажіть мені відносно кожного твердження, чи може це бути завжди виправдано, ніколи не може бути виправдано або Ваша думка перебуває між цими оцінками?»), де 1 – «Ніколи не виправдано», а 10 – «Повністю виправдано»*

Таблиця 14.7. Оцінка респондентами виправданості певних дій, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – середні значення

	Q182. Виправдано: Гомосексуальність	Q183. Виправдано: Проституція	Q184. Виправдано: Аборт	Q185. Виправдано: Розлучення	Q193. Виправдано: Випадкові статеві стосунки
Австрія	7,06	4,65	5,86	7,35	4,91
Болгарія	2,51	1,75	4,85	5,47	2,48
Греція	4,67	3,95	4,52	6,87	5,29
Данія	8,82	4,26	8,36	8,69	6,66
Естонія	3,75	2,96	5,56	6,30	3,83
Іспанія	7,00	4,30	6,05	7,28	6,41
Італія	6,05	3,21	5,11	6,53	3,78
Кіпр	3,86	2,26	2,96	5,37	2,96
Литва	2,76	2,54	4,82	6,07	3,50
Нідерланди	8,60	5,16	7,01	7,75	5,19
Німеччина	7,81	4,53	5,85	7,52	4,50
Польща	3,98	2,48	3,79	5,27	3,27
Румунія	2,25	2,07	3,21	4,43	2,79
Словаччина	5,25	3,52	5,29	6,15	4,54
Словенія	5,51	3,01	6,47	7,20	4,05
Угорщина	3,77	2,68	4,94	6,02	4,40
Україна	2,75	2,97	4,05	5,68	3,81
Фінляндія	7,26	3,66	7,00	7,83	5,12
Франція	6,76	3,47	6,78	7,38	4,94
Хорватія	3,29	2,29	4,15	5,10	3,47
Чехія	6,34	3,51	6,11	6,65	4,85
Швеція	8,69	2,81	8,23	8,59	5,89

*Примітка: *Середні значення розраховані за запитаннями Q182, Q183, Q184, Q185, Q193 («Скажіть мені відносно кожного твердження, чи може це бути завжди виправдано, ніколи не може бути виправдано або Ваша думка перебуває між цими оцінками?»), де 1 – «Ніколи не виправдано», а 10 – «Повністю виправдано»*

Рис. 14.4. Оцінка респондентами виправданості певних дій, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – середні значення*

Оцінка виправданості певних дій, порівняння даних з іншими країнами

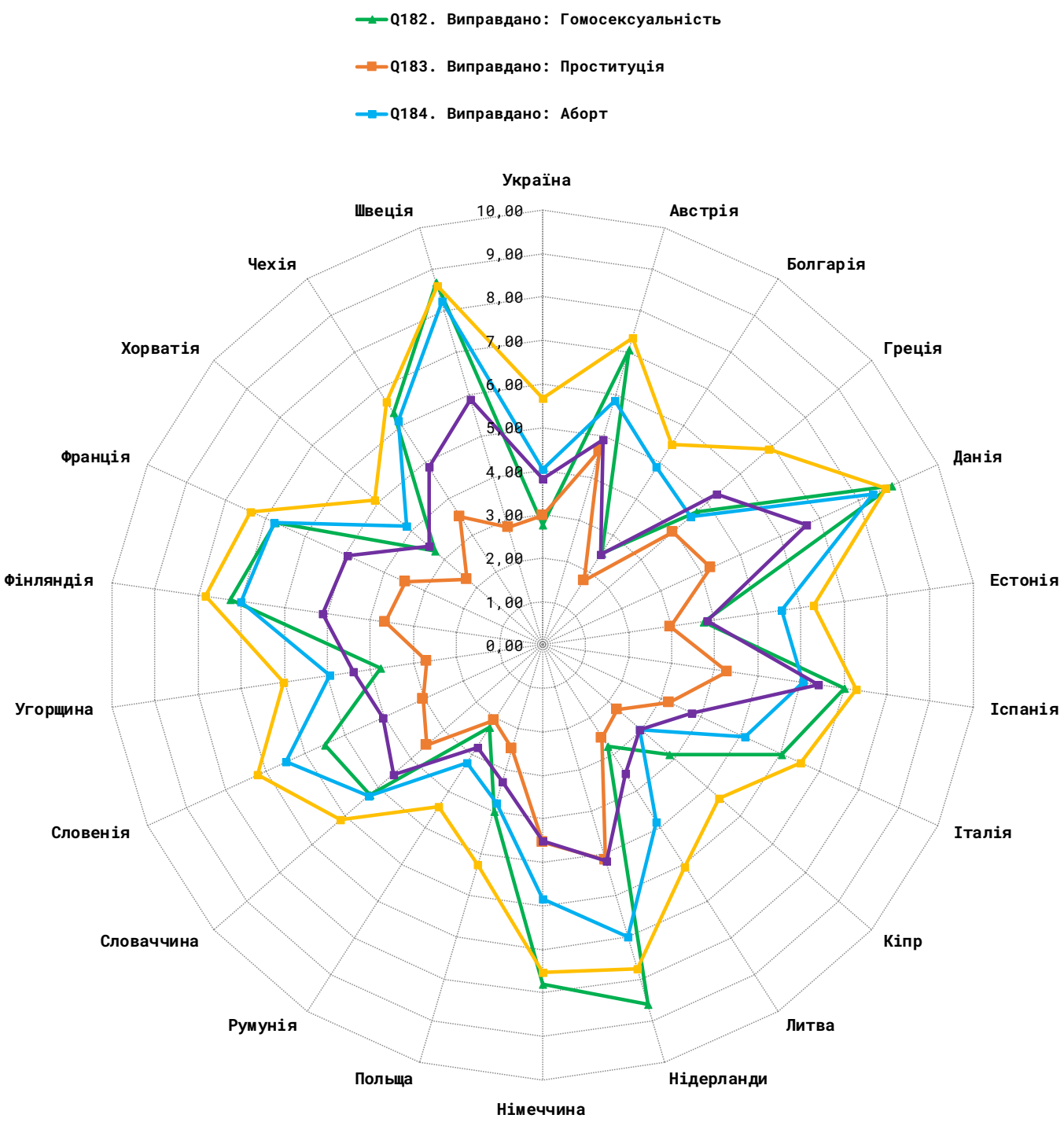

*Примітка: *Середні значення розраховані за запитаннями Q182, Q183, Q184, Q185, Q193 («Скажіть мені відносно кожного твердження, чи може це бути завжди виправдано, ніколи не може бути виправдано або Ваша думка перебуває між цими оцінками?»), де 1 – «Ніколи не виправдано», а 10 – «Повністю виправдано»*

Рис. 14.5. Оцінка респондентами виправданості певних дій, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – середні значення*

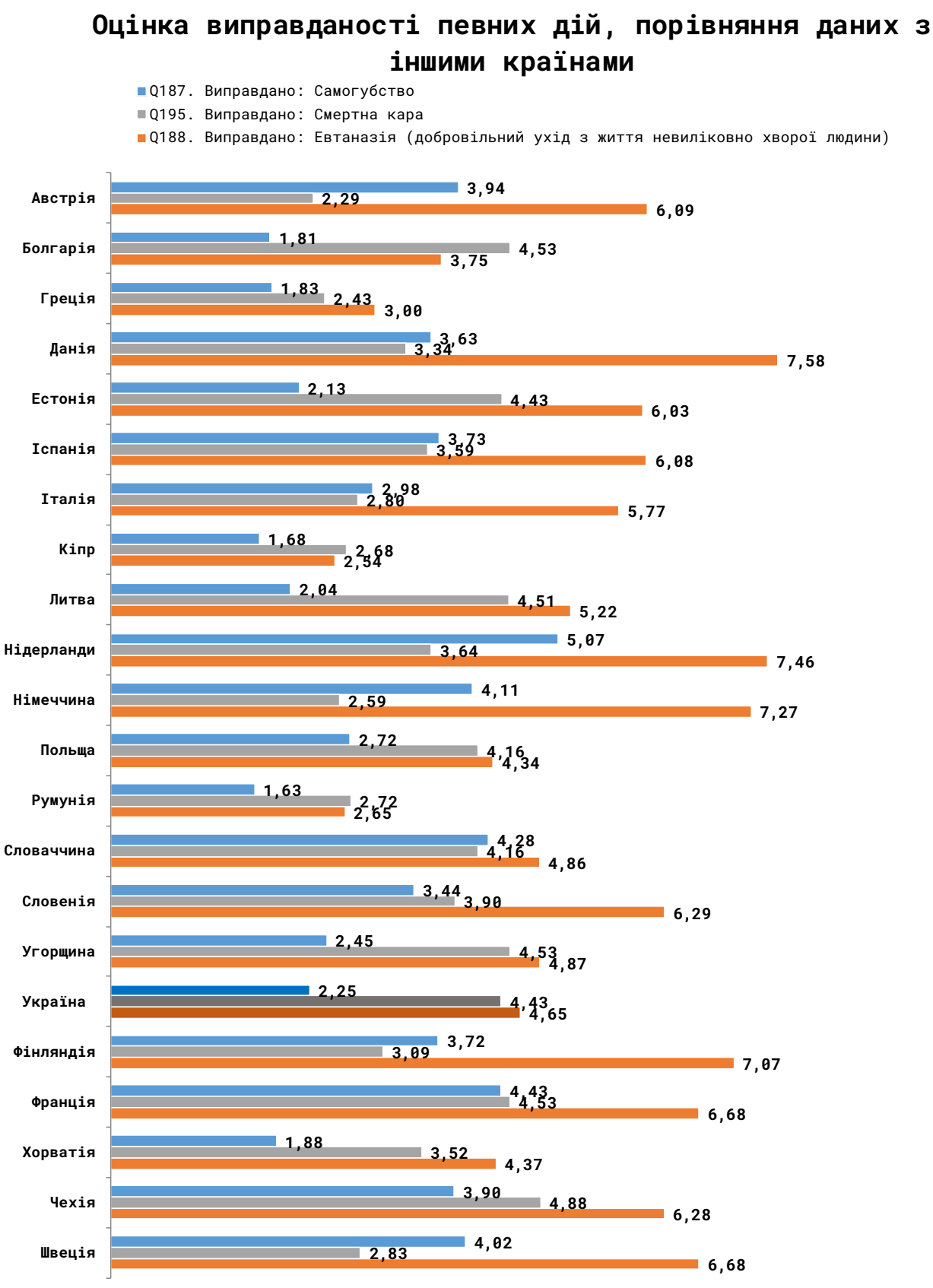

*Примітка: *Середні значення розраховані за запитаннями Q187, Q188, Q195 («Скажіть мені відносно кожного твердження, чи може це бути завжди виправдано, ніколи не може бути виправдано або Ваша думка перебуває між цими оцінками?»), де 1 – «Ніколи не виправдано», а 10 – «Повністю виправдано»*

Рівень підтримки права держави відстежувати всю електронну пошту та будь-яку іншу інформацію, якою люди обмінюються в Інтернеті, в Україні ще нижчий, ніж щодо відеоспостереження. Підтримують таке право держави 12,9%, а не підтримують 78,1%. У цьому Україна подібна до Угорщини (14,3% підтримують, 82% не підтримують) та Хорватії (14,6% та 80,7% відповідно). Загалом, як показано на рис. 14.8., лише у двох країнах ЄС рівень підтримки такого права держави перевищує третину – в Нідерландах (35,0%) та Фінляндії (40,3%), хоча і в цих країнах понад половина населення не підтримали б надання державі такого права.

Подібним чином в Україні оцінюють легітимність права держави збирати інформацію про людину, яка живе в країні, без її відома. Погоджуються з тим, що держава має мати таке право, 18,2% населення України, а не погоджуються 73,6%. У цих оцінках Україна схожа на Швецію (20,2% підтримують, а 77,8% не підтримують) та Хорватію (18,1% підтримують і 78,5% не підтримують), як показано на рис. 14.9. Навіть у Нідерландах і Фінляндії, де рівень підтримки такого права держави є найвищим з усіх країн ЄС (41,1% та 36,4% відповідно), він все одно є нижчим за рівень супротиву надання державі такого права. Загалом, у більшості країн ЄС понад дві третини опитаних, а в деяких понад 80% вважають, що держава не має мати права збирати інформацію про людину, яка живе в країні, без її відома.

Таблиця 14.8. Оцінка права держави вести відеоспостереження за людьми у громадських місцях, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – розподіл відповідей

Q196. Чи повинна держава мати право: Вести відеоспостереження за людьми у громадських місцях	Безперечно повинна мати право	Напевно, повинна мати право	Напевно, не повинна мати право	Безперечно не повинна мати право	Немає відповіді/ Важко відповісти
Австрія	17,2%	34,2%	21,0%	25,4%	2,2%
Болгарія	29,0%	26,3%	15,0%	25,0%	4,7%
Греція	5,6%	20,0%	27,3%	44,8%	2,3%
Данія	40,6%	40,6%	12,1%	6,3%	0,4%
Естонія	19,4%	35,2%	15,9%	26,7%	2,8%
Іспанія	21,0%	30,1%	15,5%	31,5%	1,9%
Італія	38,7%	35,5%	12,7%	10,3%	2,8%
Кіпр	9,8%	18,9%	16,5%	49,2%	5,7%
Литва	22,9%	32,8%	16,2%	25,3%	2,7%
Нідерланди	35,4%	40,0%	13,2%	7,6%	3,9%
Німеччина	26,4%	41,6%	16,7%	13,4%	1,8%
Польща	6,0%	25,4%	26,7%	38,6%	3,3%
Румунія	23,7%	22,7%	14,6%	33,3%	5,7%
Словаччина	16,5%	35,3%	22,6%	23,5%	2,0%
Словенія	9,2%	24,3%	22,5%	41,7%	2,3%
Угорщина	35,1%	33,7%	12,7%	16,9%	1,7%
Україна	15,3%	32,2%	19,7%	27,0%	5,9%
Фінляндія	49,1%	39,1%	8,5%	1,9%	1,4%
Франція	25,0%	40,2%	16,5%	15,7%	2,5%
Хорватія	9,9%	25,7%	26,7%	34,7%	3,0%
Чехія	18,3%	32,7%	20,4%	25,9%	2,7%
Швеція	52,1%	34,4%	10,2%	2,3%	0,9%

Рис. 14.6. Згода* респондентів на право держави вести відеоспостереження за людьми у громадських місцях, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

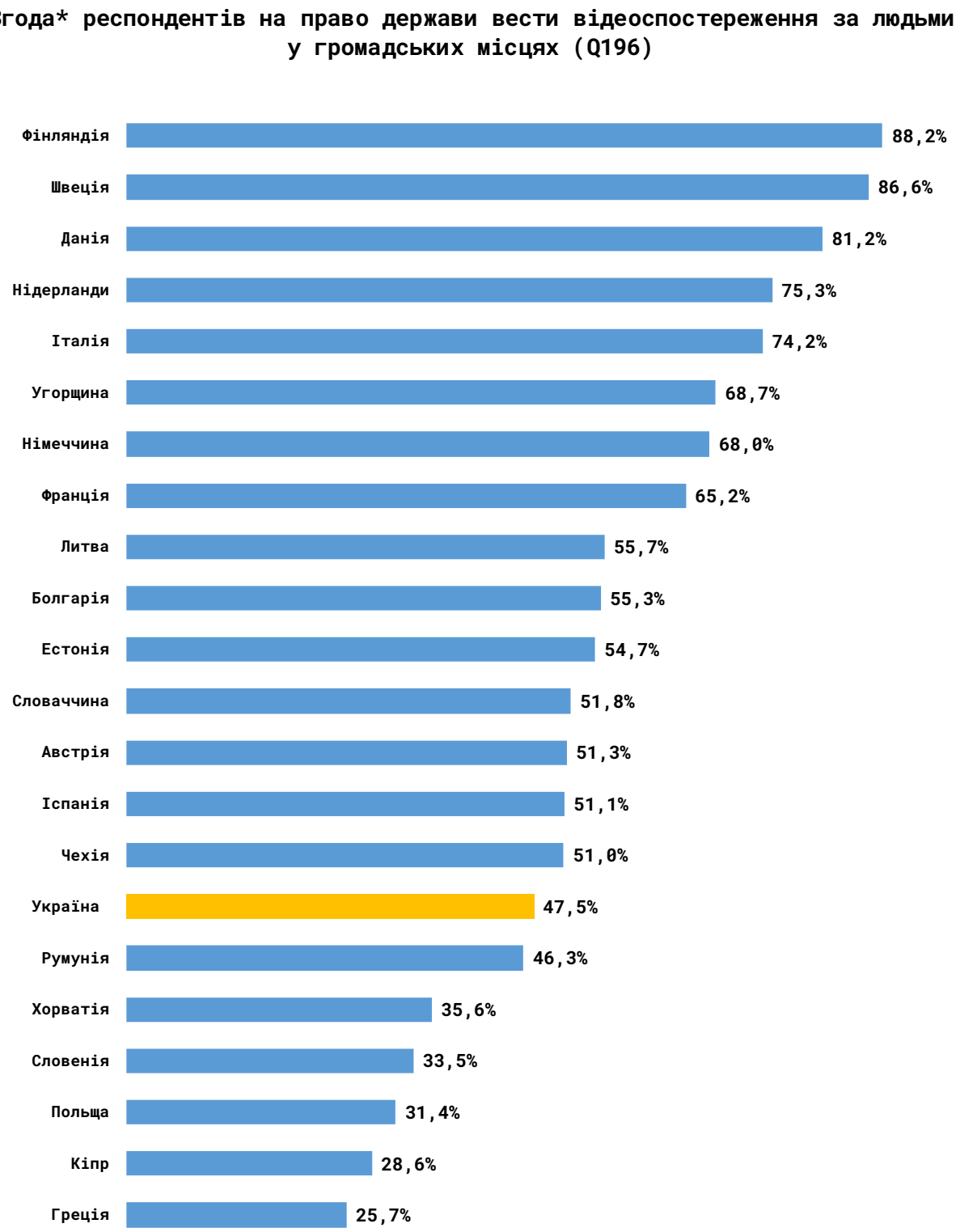

*Примітка: *Показана сума варіантів відповіді «Безперечно повинна мати право» і «Напевно, повинна мати право» для питання Q196 «Як Ви вважаєте, повинна чи не повинна влада (країни) мати право робити таке: Вести відеоспостереження за людьми у громадських місцях»*

Таблиця 14.9. Оцінка права держави відстежувати всю електронну пошту та будь-яку іншу інформацію, якою люди обмінюються в Інтернеті, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – розподіл відповідей

Q197. Чи повинна держава мати право: Відстежувати всю електронну пошту та будь-яку іншу інформацію, якою люди обмінюються в Інтернеті	Безперечно повинна мати право	Напевно, повинна мати право	Напевно, не повинна мати право	Безперечно не повинна мати право	Немає відповіді/ Важко відповісти
Австрія	5,9%	15,8%	26,4%	48,4%	3,5%
Болгарія	3,2%	17,2%	22,2%	44,7%	12,7%
Греція	3,1%	11,9%	24,3%	57,7%	3,0%
Данія	6,4%	16,6%	34,5%	41,7%	0,8%
Естонія	2,2%	9,0%	24,0%	59,6%	5,2%
Іспанія	10,5%	20,2%	19,2%	46,5%	3,6%
Італія	8,2%	18,1%	29,3%	38,6%	5,8%
Кіпр	6,9%	13,3%	15,5%	58,0%	6,4%
Литва	1,6%	8,9%	27,9%	54,8%	6,7%
Нідерланди	9,7%	25,3%	31,7%	28,6%	4,6%
Німеччина	6,7%	18,8%	31,6%	40,3%	2,7%
Польща	1,9%	7,5%	29,9%	56,8%	4,0%
Румунія	8,4%	13,0%	19,2%	50,0%	9,4%
Словаччина	2,5%	14,4%	29,1%	50,8%	3,2%
Словенія	2,3%	9,3%	20,8%	63,9%	3,6%
Угорщина	4,0%	10,3%	25,2%	56,9%	3,6%
Україна	2,4%	10,5%	24,9%	53,2%	9,0%
Фінляндія	10,1%	30,2%	33,2%	23,2%	3,3%
Франція	10,2%	20,1%	27,6%	38,2%	3,8%
Хорватія	3,3%	11,4%	28,8%	51,9%	4,7%
Чехія	3,3%	7,9%	22,9%	62,1%	3,8%
Швеція	6,9%	21,9%	35,3%	34,1%	1,9%

Рис. 14.7. Згода* респондентів на право держави відстежувати всю електронну пошту та будь-яку іншу інформацію, якою люди обмінюються в Інтернеті, без відома особи, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

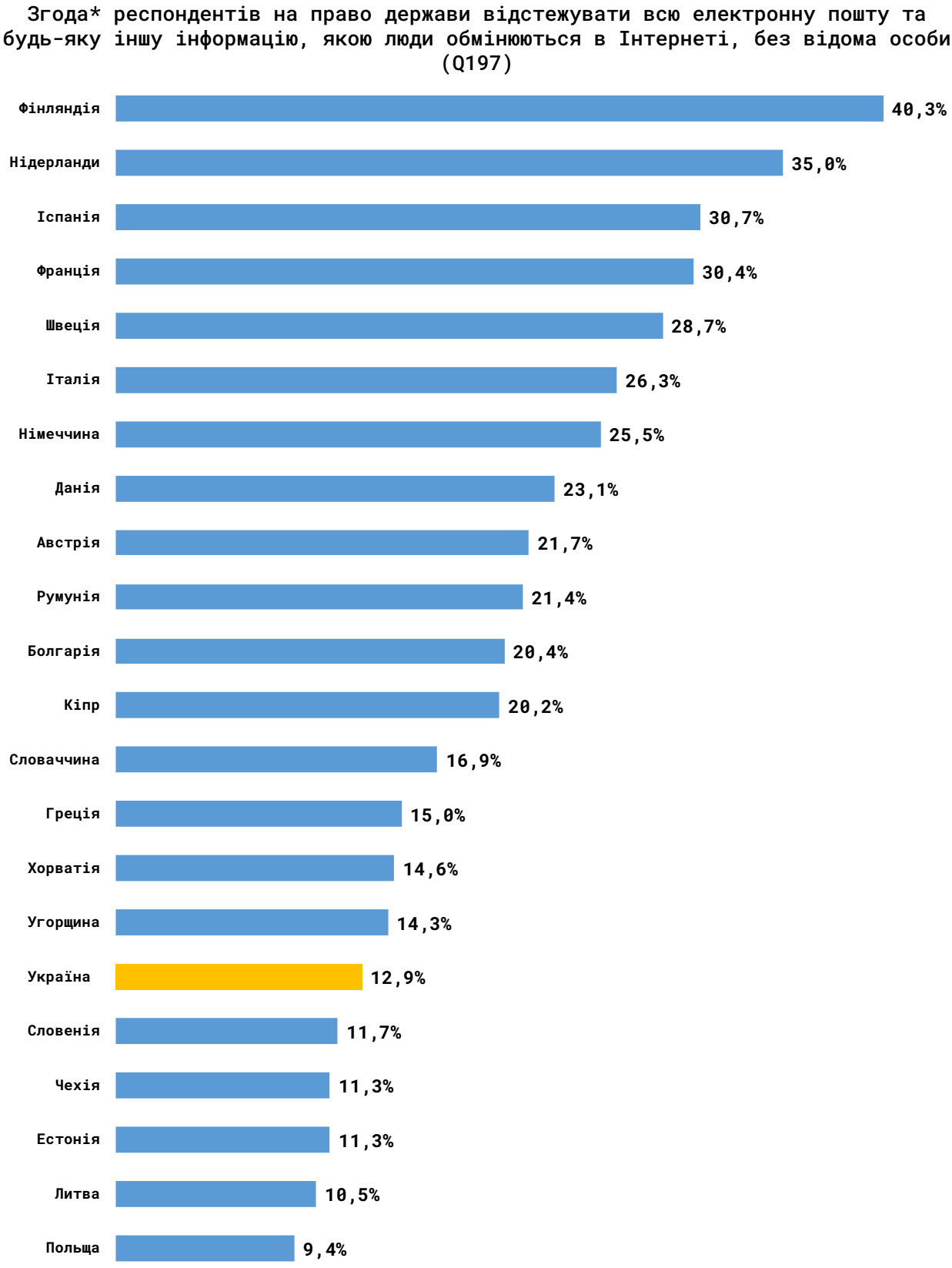

*Примітка: *Показана сума варіантів відповіді «Безперечно повинна мати право» і «Напевно, повинна мати право» для питання Q197 «Як Ви вважаєте, повинна чи не повинна влада (країни) мати право робити таке: Відстежувати всю електронну пошту та будь-яку іншу інформацію, якою люди обмінюються в Інтернеті»*

Таблиця 14.10. Оцінка права держави збирати інформацію про людину, яка живе в країні, без її відома, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – розподіл відповідей

Q198. Чи повинна держава мати право: Збирати інформацію про людину, яка живе в країні, без її відома	Безперечно повинна мати право	Напевно, повинна мати право	Напевно, не повинна мати право	Безперечно не повинна мати право	Немає відповіді/ Важко відповісти
Австрія	3,0%	12,4%	22,2%	59,8%	2,7%
Болгарія	1,9%	10,1%	25,3%	56,5%	6,3%
Греція	3,6%	13,5%	24,6%	54,8%	3,6%
Данія	7,8%	19,2%	28,7%	43,8%	0,6%
Естонія	3,0%	13,9%	24,7%	54,9%	3,5%
Іспанія	10,1%	22,1%	18,9%	45,4%	3,5%
Італія	9,9%	19,4%	26,8%	40,5%	3,4%
Кіпр	7,3%	17,6%	14,8%	54,7%	5,6%
Литва	0,7%	7,7%	23,9%	61,9%	5,8%
Нідерланди	11,0%	30,1%	27,6%	26,4%	4,9%
Німеччина	4,0%	10,3%	23,8%	59,7%	2,2%
Польща	1,2%	3,3%	26,5%	66,8%	2,2%
Румунія	6,7%	10,2%	19,3%	55,9%	7,9%
Словаччина	2,0%	12,3%	29,1%	53,9%	2,8%
Словенія	3,9%	9,6%	19,8%	64,1%	2,7%
Угорщина	3,3%	9,0%	24,4%	61,4%	1,8%
Україна	4,5%	13,8%	23,1%	50,5%	8,2%
Фінляндія	7,7%	28,6%	32,1%	29,2%	2,4%
Франція	6,8%	15,0%	23,2%	52,0%	3,0%
Хорватія	6,5%	11,6%	24,4%	54,1%	3,4%
Чехія	3,1%	6,3%	18,2%	69,8%	2,7%
Швеція	5,2%	15,0%	31,8%	46,0%	2,1%

Рис. 14.8. Згода* респондентів на право держави збирати інформацію про людину, яка живе в країні, без її відома, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. – розподіл відповідей

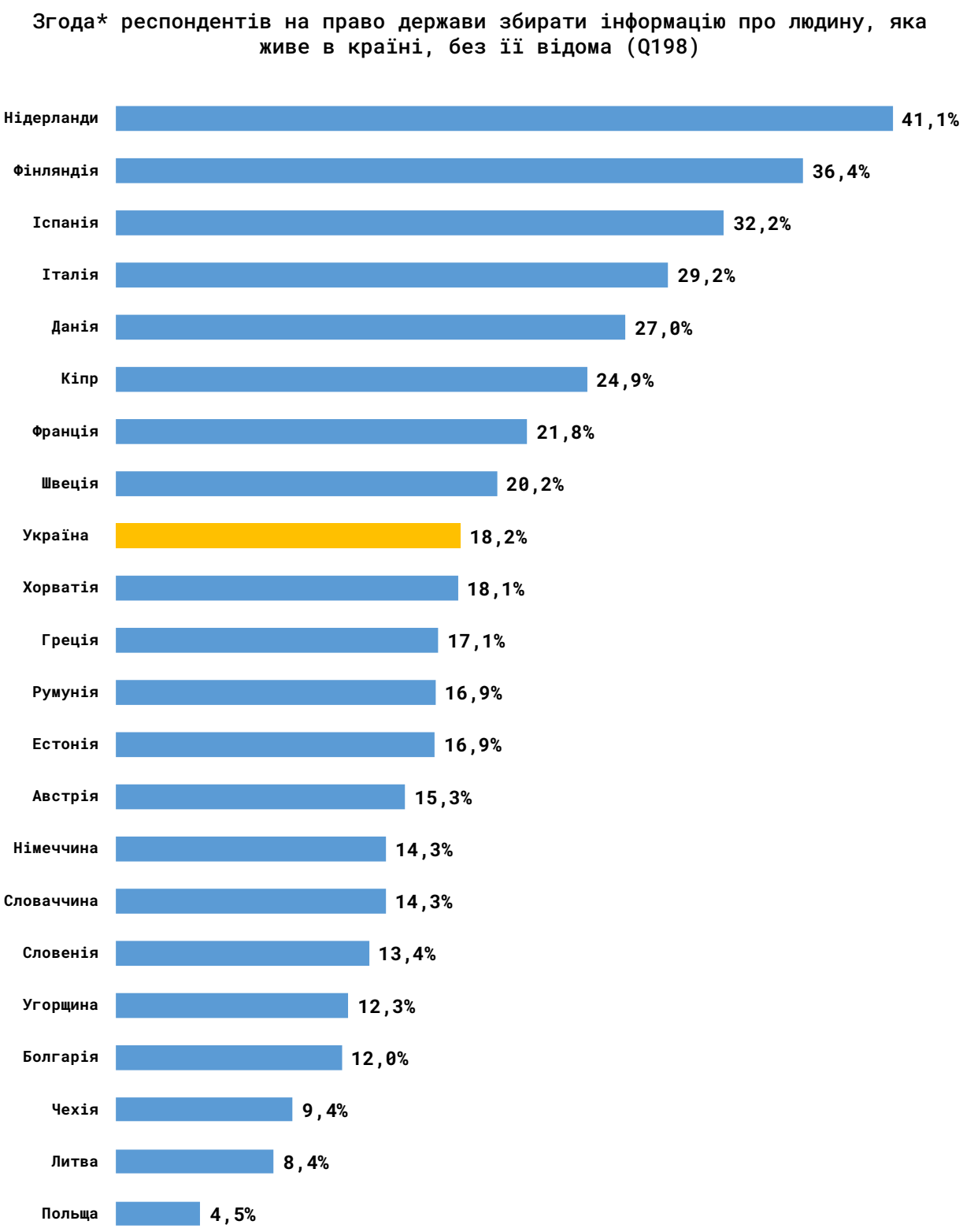

*Примітка: *Показана сума варіантів відповіді «Безперечно повинна мати право» і «Напевно, повинна мати право» для питання Q198 «Як Ви вважаєте, повинна чи не повинна влада (країни) мати право робити таке: Збирати інформацію про людину, яка живе в країні, без її відома»*

15.

ІНТЕРЕС ДО ПОЛІТИКИ ТА ЗАЛУЧЕНІСТЬ В ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ

15. ІНТЕРЕС ДО ПОЛІТИКИ ТА ЗАЛУЧЕНІСТЬ В ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ

За даними Світового дослідження цінностей більше третини (34,6%) українців повідомили, що цікавляться політикою. Незважаючи на те, що опитування проводилося під час передвиборчої кампанії місцевих виборів (25 жовтня 2020 року), рівень зацікавлення політикою відповідає рівню 2011 року, коли жодних виборів не проводилось.

Порівнюючи рівень зацікавленості політикою протягом часу, варто відзначити, що найвищий відсоток тих, хто цікавився політикою, спостерігався у 2006 та 2008 роках (56% та 49,5%, відповідно), а найнижчий – у 2011 році (33%). (див. рис. 15.1)

З метою порівняння даних, нами було обрано окремі країни. Так, за результатами цього порівняння найбільше цікавляться політикою у Німеччині (78,5%), Австрії (62,8%), Швеції (59,8%) а найменше – у Греції (28,2%), Румунії (29,9%) та Албанії (29,9%). Українці цікавляться політикою на рівні респондентів з Італії, Кіпру та Хорватії (див. рис. 15.2).

Рис 15.1. Частка тих, хто цікавиться політикою, порівняння даних для України з 1996 по 2020 рік

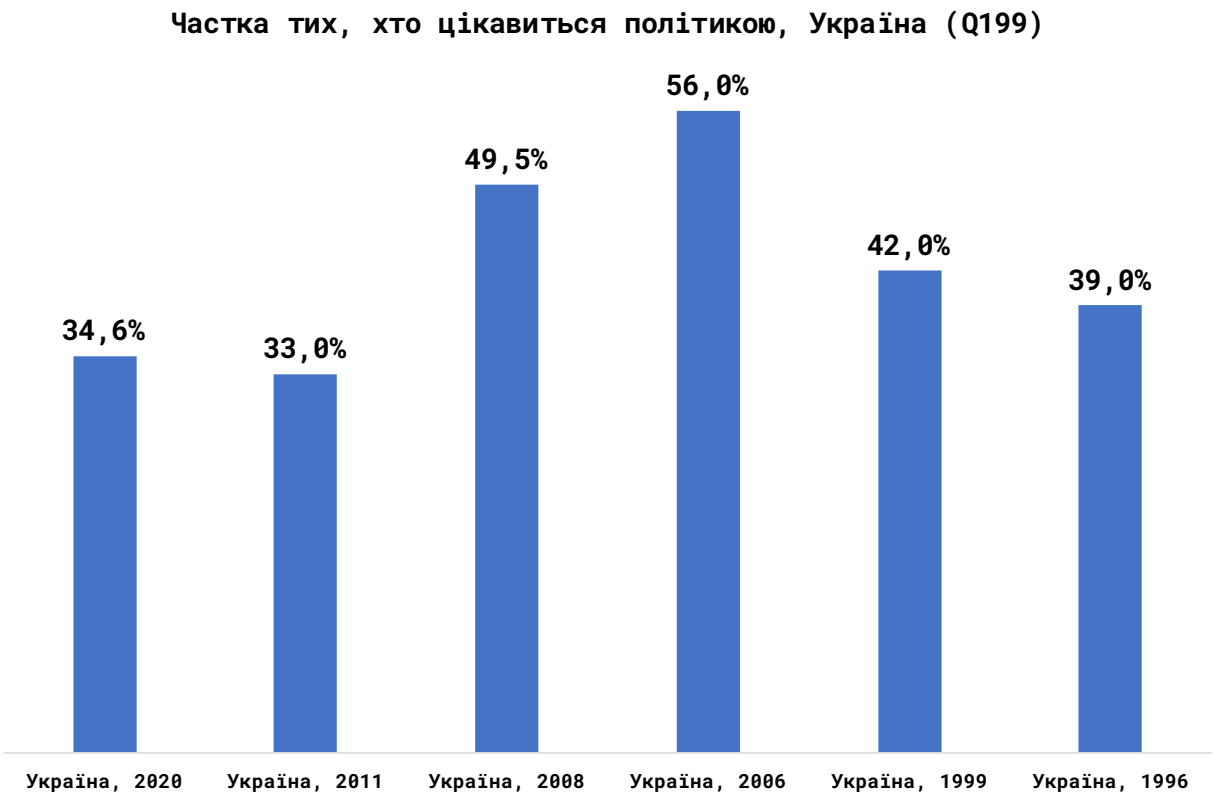

*Примітка: *Сума відповідей «Дуже цікавлюся та «Скоріше цікавлюся»*

Рис. 15.2. Частка тих, хто цікавиться політикою* в окремих країнах та в Україні за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки

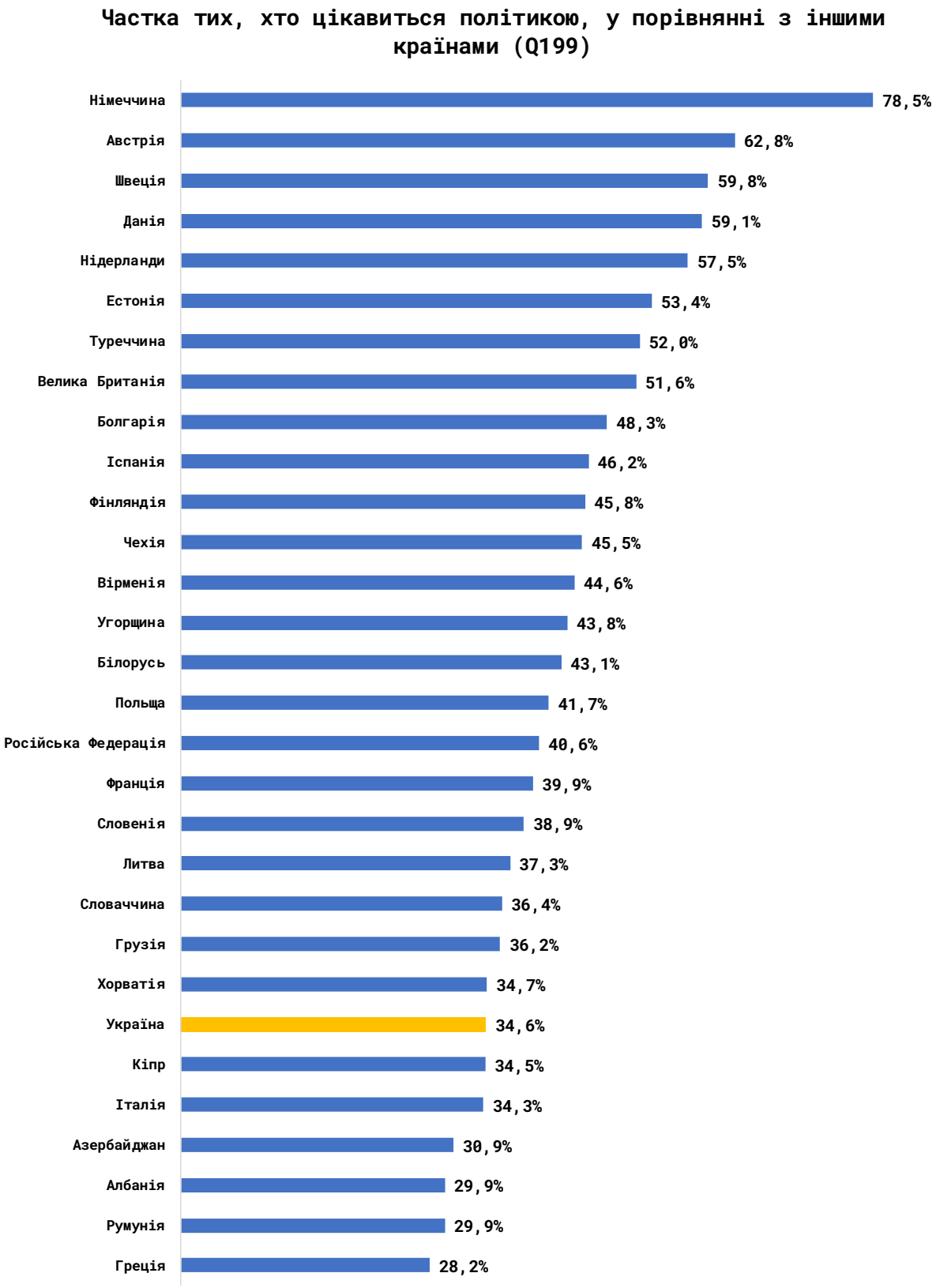

*Примітка: *Сума відповідей «Дуже цікавлюся та «Скоріше цікавлюся»*

Третина опитаних у 2020 році українців ніколи не обговорюють політичні питання, коли збираються разом з друзями, а 7,8% заявили, що роблять це часто (див. рис.15.3.)

Рис. 15.3. Оцінка респондентами частоти обговорення політичних питань в колі друзів за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки

За результатами опитування 2020 найвірогіднішою протестною активністю серед населення України було підписання петицій та участь у дозволених демонстраціях- про свою готовність до таких форм протестної поведінки заявили відповідно 12% та 8% опитаних. Готовність брати участь у дозволених демонстраціях була найвищою у 2006 році – 18% респондентів були готові до участі, з часом ця готовність знижувалася.

Бажання брати участь у підписування петицій дещо підвищилось порівняно з 2011 роком (9%), проте найвища готовність брати участь в цій діяльності була також у 2006 році.

За даними 2020 року 3,5% респондентів заявили, що взяли б участь у бойкотах, при чому з 2006 року спостерігалось зниження рівня потенційної готовності участі у бойкотах з 6% у 2006 році до 2% - у 2011 році.

Готовність брати участь у дозволених демонстраціях поступово знижувалася, починаючи з 2006 року з 18% до 8% у 2020 році.

Участь у недозволених страйках у 2006 році взяли б 6% опитаних. З роками цей показник поступово знижувався до 4% у 2011 році, а у 2020 році про таку можливість заявили стільки ж респондентів (3,7%) (див.табл.15.1).

Таблиця 15.1. Розподіл відповідей респондентів стосовно участі в різних формах політичної та громадської активності, порівняння даних для України з 1996 по 2020 рік.

Q209-Q212. Чи брали Ви коли-небудь участь у таких діях, чи могли б узяти участь або ні, за яких обставин не стали б брати участі в них?						
	Україна, 2020	Україна, 2011	Україна, 2008	Україна, 2006	Україна, 1999	Україна, 1996
Q209. Підписання петицій						
Взяв/ла би участь	12,0%	9%	11%	16%	13%	12%
Міг/могла би взяти участь	34,3%	15%	25%	26%	32%	30%

Ніколи не брав/ла би участь	42,8%	76%	61%	58%	45%	46%
Важко відповісти, відмова від відповіді	10,9%	-	3%	1%	10%	12%
Q210. Участь у бойкотах						
Взяв/ла би участь	3,5%	2%	4%	6%	5%	4%
Міг/могла би взяти участь	21,5%	10%	15%	18%	22%	17%
Ніколи не брав/ла би участь	62,3%	88%	77%	76%	62%	66%
Важко відповісти, відмова від відповіді	12,7%	-	4%	-	11%	13%
Q211. Участь у дозволених демонстраціях						
Взяв/ла би участь	8,0%	14%	16%	18%	17%	16%
Міг/могла би взяти участь	32,0%	14%	26%	29%	31%	31%
Ніколи не брав/ла би участь	49,3%	72%	56%	53%	43%	43%
Важко відповісти, відмова від відповіді	10,7%	-	2%	-	9%	10%
Q212. Участь у недозволених страйках						
Взяв/ла би участь	3,7%	4%	2%	6%	3%	2%
Міг/могла би взяти участь	21,8%	10%	12%	13%	14%	8%
Ніколи не брав/ла би участь	60,3%	86%	83%	81%	72%	76%
Важко відповісти, відмова від відповіді	14,2%	-	3%	-	11%	14%

Найбільш популярною активністю серед країн-учасниць Світового дослідження цінностей є підписання петицій. Так, найактивніше цим правом схильні користуватися у Швеції (67,8%), Великій Британії (68,4%), Німеччині (68,2%) та Франції (63,7%). Українці – не дуже активно беруть участь в такий активності – на рівні жителів Російської Федерації, Болгарії та Румунії.

Участь у дозволених демонстраціях найактивніше беруть у Франції, Іспанії, Німеччині. Про це повідомили 40,8%, 38,1% та 34,3% відповідно. Найменш розповсюдженою ця діяльність є в Азербайджані, Словаччині та Литві. Українських респондентів можна порівняти за активністю із респондентами з Болгарії, Білорусі, Румунії та Естонії (див. рис.15.4).

Рис. 15.4. Частка респондентів, які брали участь у формах політичної та громадської активності в окремих країнах та в Україні за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки.

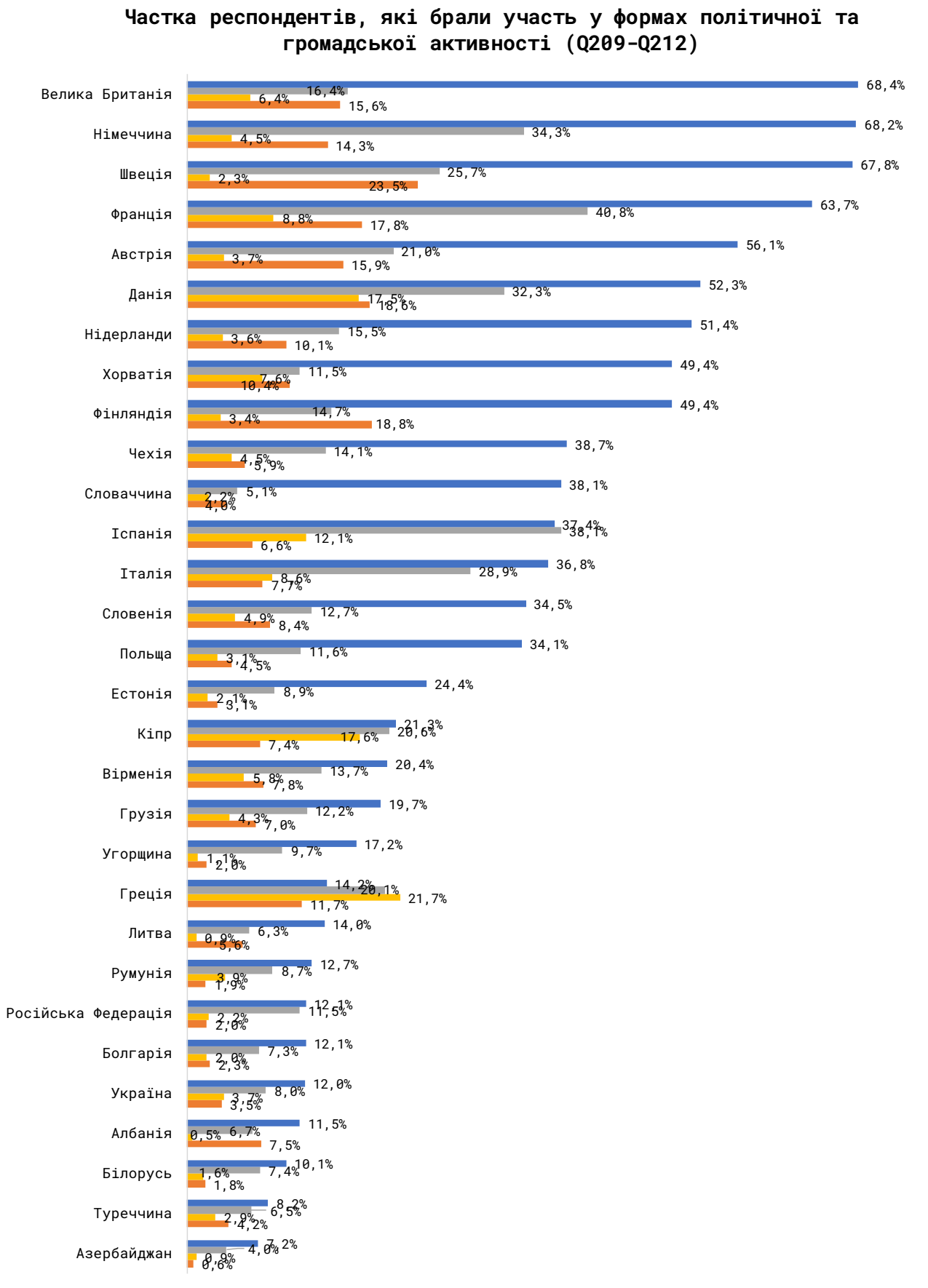

Серед форм політичної та громадської участі українці віддають перевагу пожертвуванням грошей на організацію або кампанії, а також зверненням до урядовців. Про участь у таких формах діяльності повідомили 15,3% та 11,3% опитаних, відповідно.

Найменше українці готові займатися агітацією інших людей до участі в політичних акціях та в агітації інших до голосування. Так, 64,1% та 62,9% відповідно заявили, що ніколи б не брали участь в таких формах політичної активності (див. табл.15.2).

Таблиця 15.2. Розподіл відповідей респондентів щодо готовності брати участь у формах політичної та громадської участі за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки.

	Брав/ла участь	Міг/могла би взяти участь	Ніколи б не став\ла брати участі	Важко відповісти	Відмова відповіді
Q213. Жертвувати гроші організації або кампанії	15,3%	31%	41,3%	11%	1,5%
Q214. Звернення до урядовців	11,3%	40,5%	37,6%	9,6%	1%
Q215. Агітація інших людей до участі у політичних акціях	3,6%	17,4%	64,1%	13,1%	1,8%
Q216. Агітація інших людей до голосування	4,0%	18,9%	62,9%	12,1%	2,0%

Серед форм політичної участі, доступних людям через Інтернет або соціальні мережі, найбільш розповсюдженими згідно даних опитування 2020 року є пошук інформації про політику та політичні заходи та підписування електронних петицій. Так, 12,1% та 8,7% відповідно повідомили, що брали участь у таких формах політичної та громадської участі. Найменш популярними в онлайн-просторі було визначено форми діяльності, пов'язані з агітацією. Так, 65,2% та 67,4% відповідно заявили, що ніколи б не брали участь в агітації інших людей взяти участь в будь-якій політичній акції та в організації політичних акцій, заходів та протестів (див. табл.15.3).

Таблиця 15.3. Розподіл відповідей респондентів щодо готовності брати участь у формах політичної та громадської участі через Інтернет або соціальні мережі за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки.

	Брав/ла участь	Міг/могла би взяти участь	Ніколи б не став\ла брати участі	Важко відповісти	Відмова відповіді
Q217. Пошук інформації про політику та політичні заходи	12,1%	29,4%	46,9%	10,3%	1,3%
Q218. Підписування електронних звернень, петицій	8,7%	27,7%	50,0%	11,9%	1,7%
Q219. Агітація інших людей влаштувати або взяти участь у будь-якій політичній акції	3,1%	16,7%	65,2%	12,7%	2,2%
Q220. Організація політичних акцій, заходів, протестів	3,1%	15,8%	67,4%	10,9%	2,7%

Порівнюючи дані опитування 2011 та 2020 років, спостерігаємо зниження рівня голосування на виборах до місцевих органів влади. Так, у 2011 році завжди голосували на виборах до місцевих органів влади 61% опитаних, а у 2020 році таких було вже 50,8% (див. рис.15.5). Втім, опитування проводилось в літню пору, тому ми не виключаємо мобілізації українців перед місцевими виборами в жовтні 2020 року.

Рис. 15.5. Рівень готовності до голосування на виборах до місцевих органів влади в Україні в 2011 та 2020 роках.

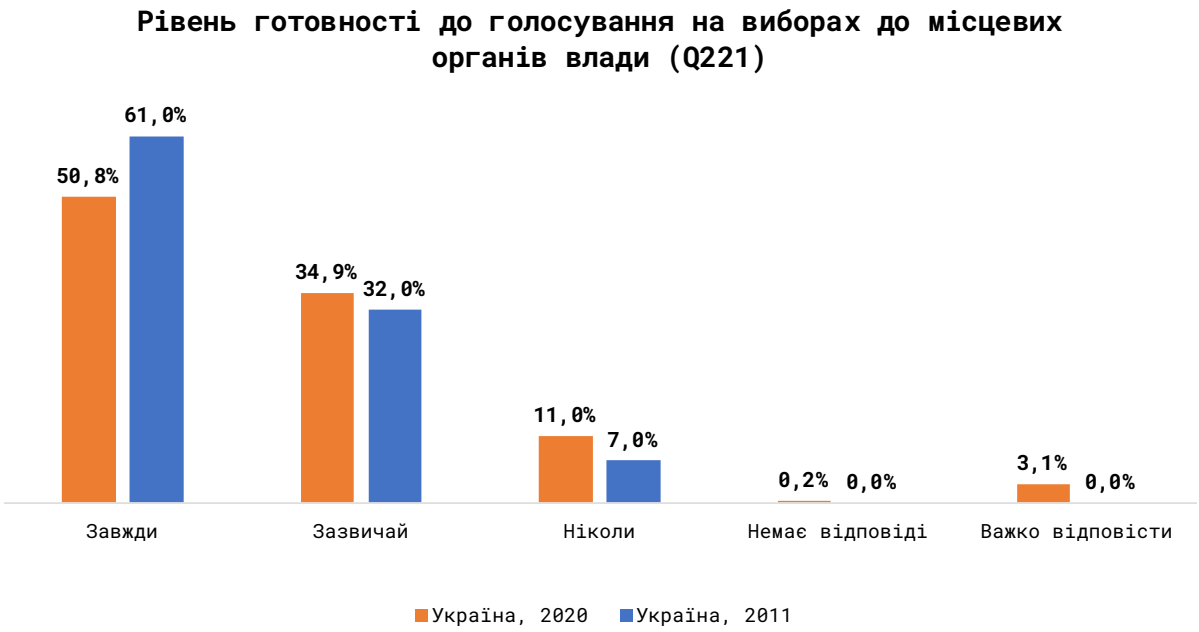

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q221 (в 2020): «Коли відбуваються вибори до місцевих органів влади, Ви берете участь у голосуванні завжди, зазвичай або ніколи?»

Найактивніші виборці на місцевих виборах проживають в Албанії (76,8%), Данії (76,3%), Італії (76,1%), Швеції (71,9%), Греції (71,8%), Німеччині (71,7%). Про найнижчий рівень готовності завжди голосувати на місцевих виборах повідомили учасники дослідження в Литві (24,7%), Азербайджані (32,1%), Російській Федерації (36,9%) Активність українських виборців на місцевих виборах дуже схожа до активності виборців Великої Британії та Чехії (див. рис.15.6).

Під час виборів до Верховної Ради України та під час президентських виборів у 2011 році завжди голосували 62% респондентів, а у 2020 році таких було 55% (див. рис.15.7). Це відповідає зниженню явки на виборах до Верховної ради з 57,5% у 2012 році до 51,9% в 2014 році і 49,8% у 2019 році.

Найактивніші виборці під час національних виборів проживають у Данії (81,3%), Швеції (81%), Німеччині (78,1%), Албанії (76,7%), Фінляндії (76,6%) та Італії (73,6%). Найменшу частку активних виборців, які завжди голосують на національних виборах було зафіксовано у Литві (29,8%), Азербайджані (33,5%), Словаччині (39,2%) Активність українських виборців на національних виборах можна порівняти з активністю виборців в Білорусі, Кіпрі, Румунії та Болгарії (див. рис. 15.8).

Рис. 15.6. Частка респондентів, які «завжди» голосують на місцевих виборах в окремих країнах та в Україні за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки.

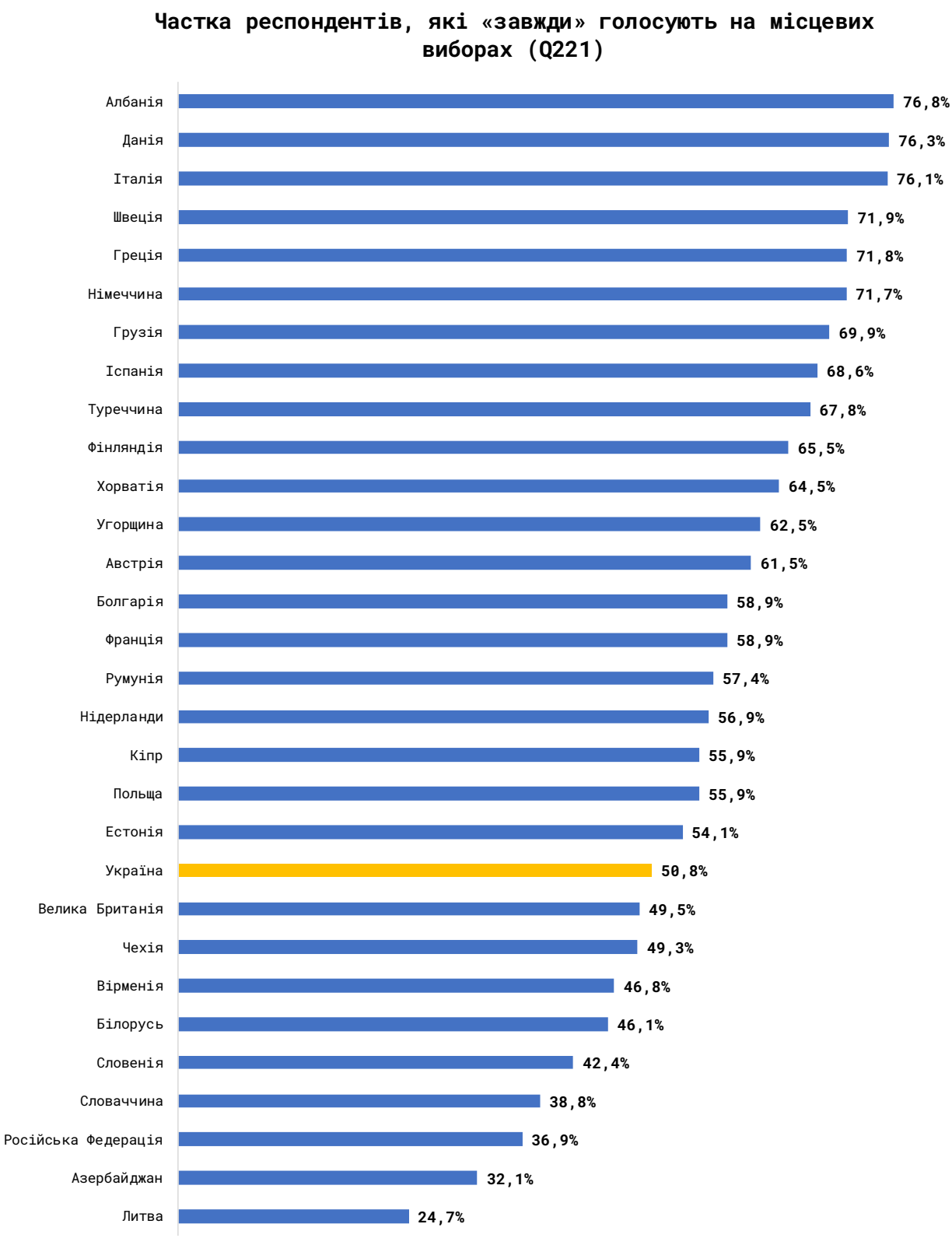

Рис. 15.7. Рівень готовності до голосування на національних виборах в Україні в 2011 та 2020 роках.

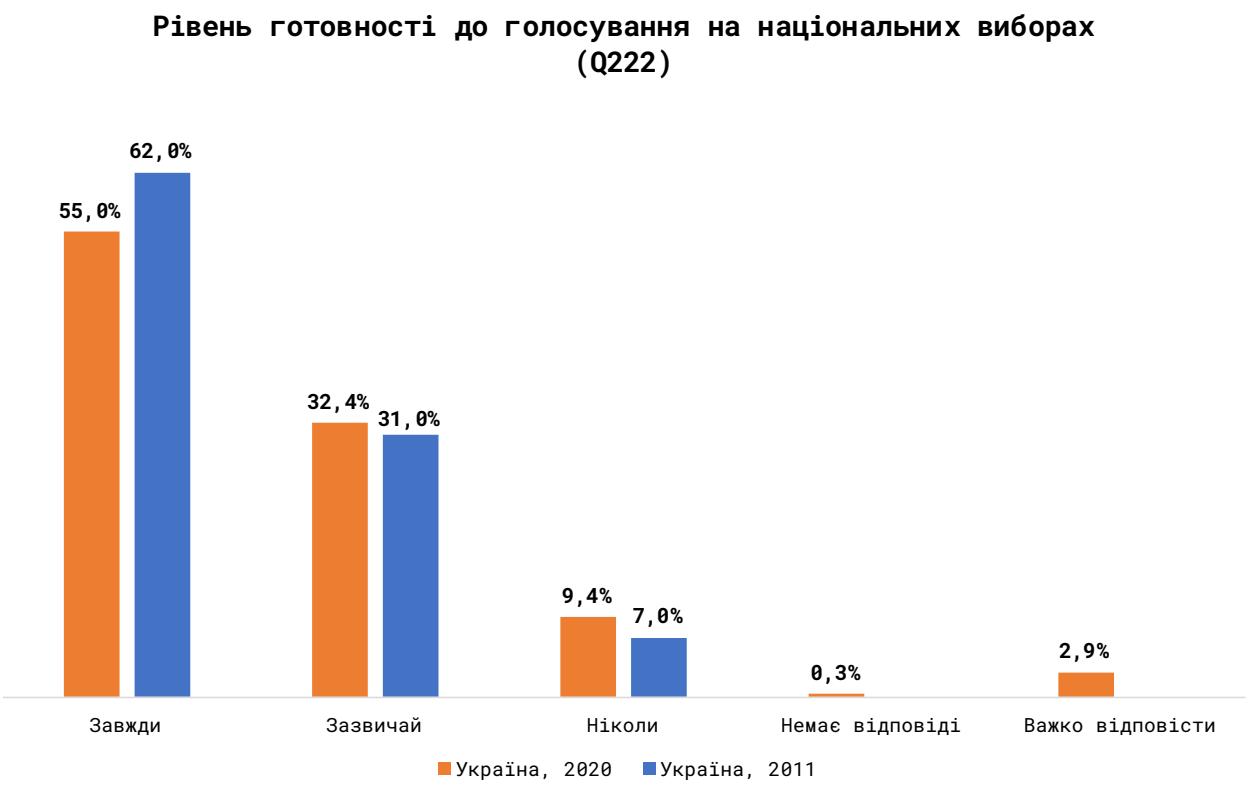

Якби вибори до Верховної ради відбувалися завтра, то найбільше голосів набрали би такі політичні сили: «Слуга народу» - 14,3%, «Опозиційна платформа – за життя» - 9,4%, «Європейська солідарність» - 7,1% та ВО «Батьківщина» - 6,4%. Решта політичних сил не набрали більше 3% підтримки населення. Кожен 10 (11,3%) відмовився відповідати, а більше третини заявили, що їх важко відповісти

Якщо порівнювати електоральні прихильності респондентів, які визначились з партією, із результатами виборів до Верховної Ради за даними ЦВК, які відбулись приблизно за рік до опитування, то рейтинг провладної партії «Слуга народу» суттєво знизився, а майже всі опозиційні партії, які увійшли до Верховної Ради, відповідно, наростили рейтинг - «Опозиційна платформа – за життя», «Європейська солідарність» та «Батьківщина». Дещо знизився лише рейтинг партії «Голос». Втім, історично українці розчаровуються у кожній владі вже протягом першого року правління. (Див. рис.15.9)

Під час опитування респондентам ставилися запитання щодо подій, які можуть відбуватися під час виборів в Україні. Так, наприклад, частка респондентів, які вважають, що під час виборів проводиться правильний підрахунок голосів, значно збільшилася з 30% у 2011 році до 54,4% - у 2020 році.

На думку третини (32,8%) опитаних у 2020 році на виборах України відбувається перешкоджання опозиційним кандидатам. У 2011 році цю думку поділяли 45% респондентів.

Знизилась також частка опитаних, які стверджують про те, що телевізійні новини віддають перевагу урядовій партій. Так, про це заявили 58% у 2011 році та 52,2% у 2020 році.

Рис. 15.8. Частка респондентів, які «завжди» голосують на національних виборах в окремих країнах та в Україні за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки.

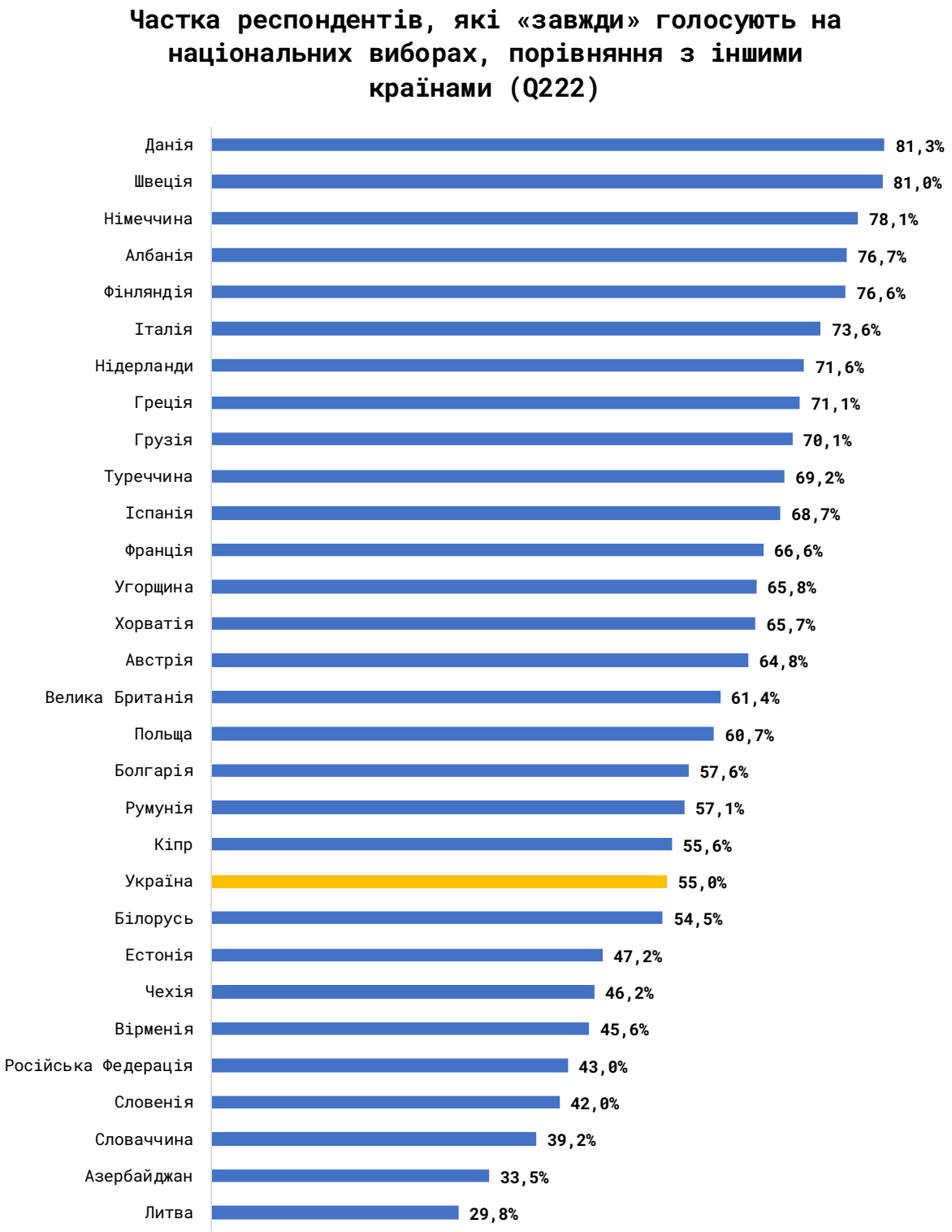

Рис. 15.9. Політичні уподобання населення України за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки.

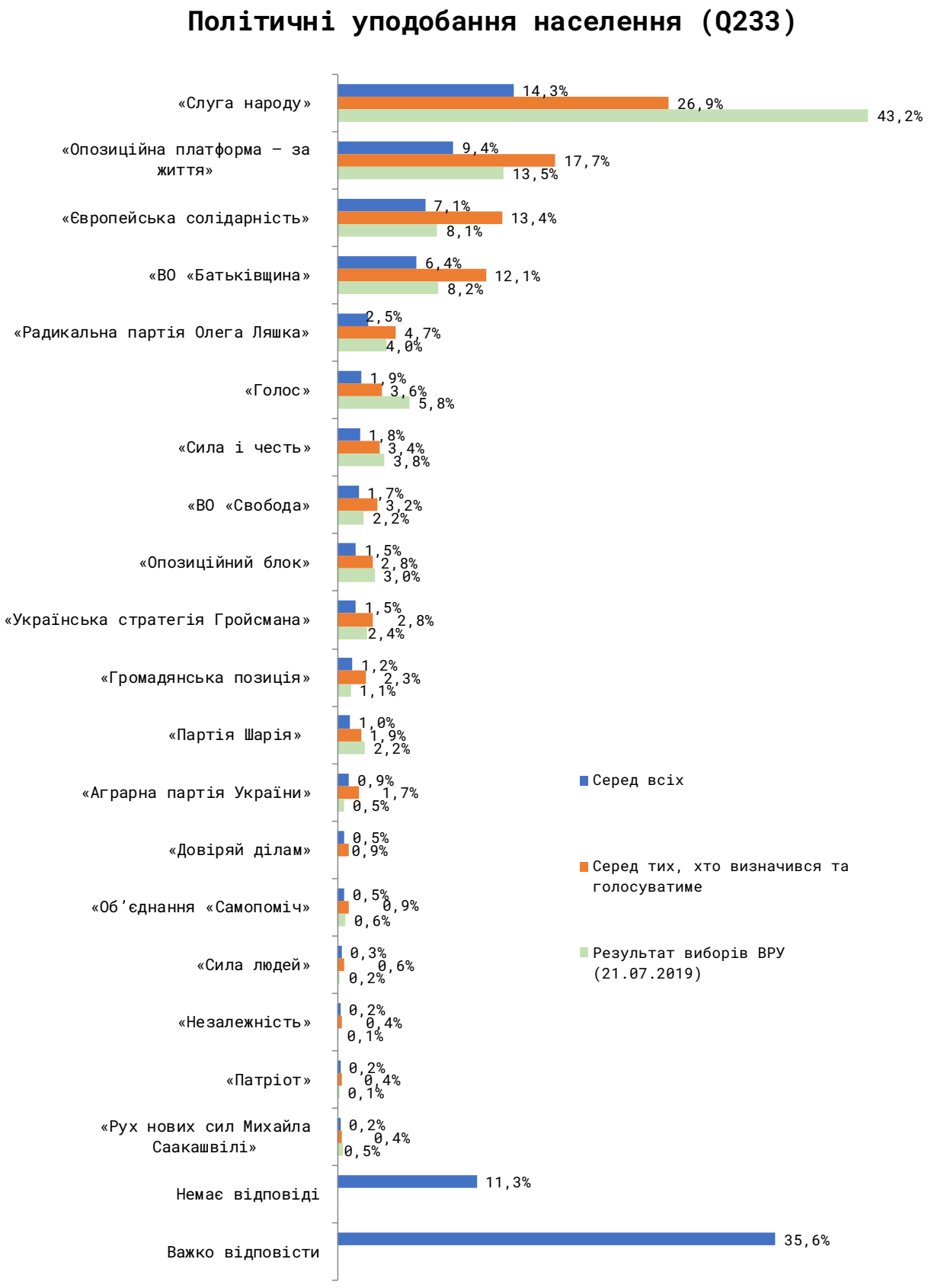

Про те, що під час виборів в Україні відбувається підкуп виборців у 2020 році заявили 49,6%, що дещо нижче ніж у 2011, коли про це повідомили 58%. Більше половини опитаних (52,9%) у 2020 році вважають, що багаті люди купують вибори, у 2011 році таку думку поділяли 62% респондентів.

Серед інших позитивних змін можна зафіксувати значне збільшення тих, хто вірить, що в Україні відбуваються справедливі вибори посадових осіб та, що виборцям пропонують реальний вибір. Про це у 2020 році повідомили 50% та 60,4% відповідно, а у 2011 році таких було 19% та 35% відповідно.

Водночас є і негативні тенденції: так, 40% населення України у 2020 році вважали, що журналісти проводять справедливе висвітлення виборів, у 2011 таку думку поділяли 45% опитаних.

Статистично незначуще змінилась частка респондентів, які вважають, що виборцям загрожують насильством під час голосування. Так про це заявили 15,1% респондентів, порівняно з 2011 роком, – 13%. (див. рис. 15.10).

Рис. 15.10. Частка респондентів, які вважають, що таке відбувається* на виборах в Україні в 2011 та 2020 роках.

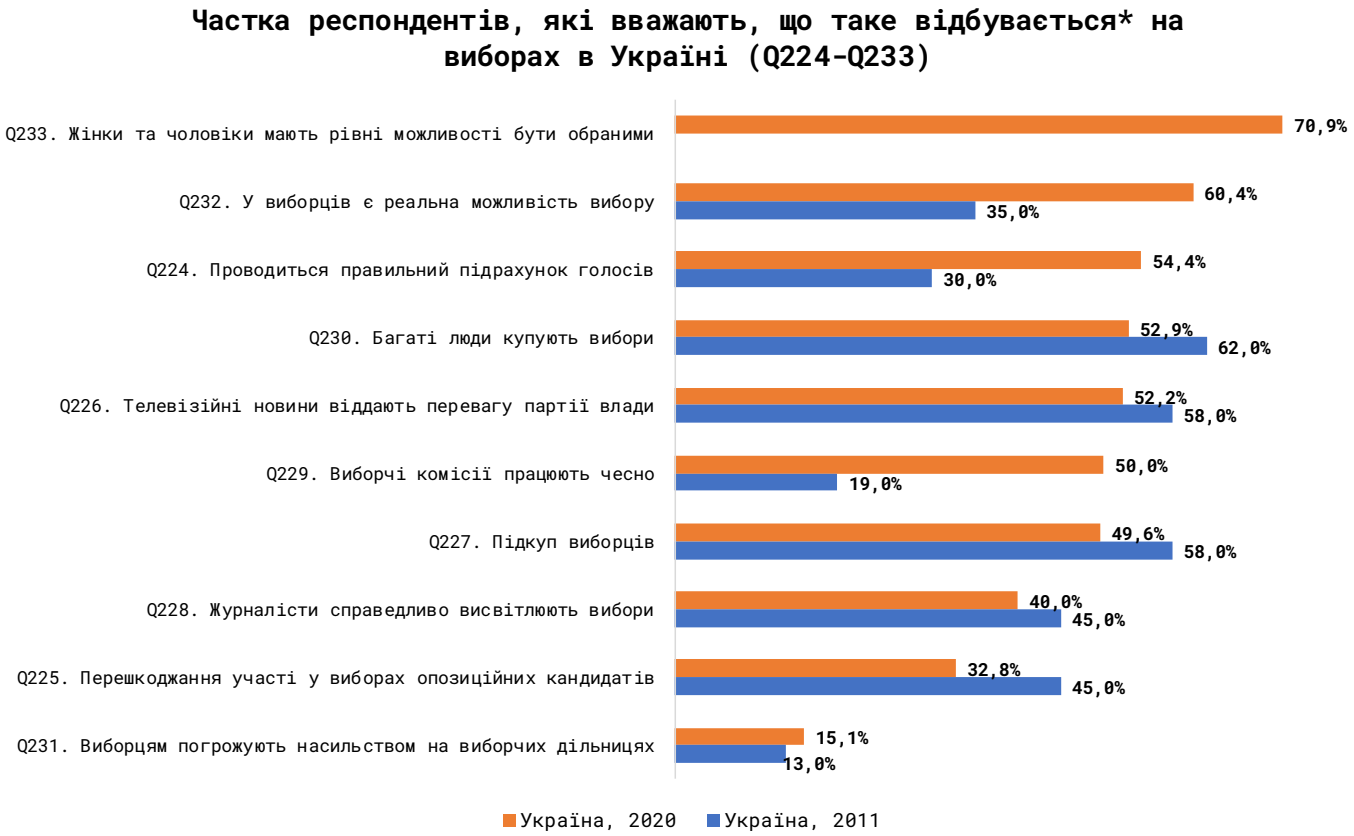

*Примітка:*Сума відповідей «Дуже часто» та «Досить часто»*

Серед обраних країн-учасниць дослідження, можна виділити Швецію, як країну, громадяни якої вважають, що під час виборів там проводиться правильний підрахунок голосів (93,5%), журналісти проводять справедливе висвітлення виборів (72%) та відбуваються справедливі вибори посадових осіб (90,4%). Найменш демократичні процеси відбуваються в Албанії, Білорусі, Вірменії та Хорватії (див. табл. 15.4).

Таблиця 15.4. Частка респондентів, які вважають, що таке відбувається* на виборах в їх країні в окремих країнах та в Україні за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки

	Q224. Проводиться правильний підрахунок голосів	Q225. Перешкоджання на виборах опозиційним кандидатам	Q226. Телевізійні новини віддають перевагу урядової партії	Q227. Підкуп голосів	Q228. Журналісти проводять справедливе висвітлення виборів	Q229. Справедливі вибори посадових осіб	Q230. Багаті люди купують вибори	Q231. Виборцям загрожують насильством під час голосування
Україна	54,4	32,8	52,2	49,6	40	50	52,9	15,1
Австрія	85,1	8,6	57,2	15,7	52,5	83,3	17,2	2,9
Азербайджан	70,3	16,8	47,2	7,7	68,7	65,3	9,2	4,4
Албанія	17,4	27,3	66,5	86,3	35,8	22,4	88,3	44,6
Білорусь	46	37,2	63,4	15,4	41	46,4	12	3,3
Велика Британія	87	17,2	54,3	20,1	43,7	78,3	38	5,5
Вірменія	18,9	44,7	61,1	70,6	38,8	29,3	57,3	26,2
Греція	69,6	8,7	68,4	34,2	25,8	50,4	32,5	5,5
Грузія	34,2	29,1	53,8	43,7	51	39,6	56,3	38,8
Естонія	66,6	22,9	42,5	30,5	50,4	63,7	22,4	3
Італія	63,8	17,8	57,9	57,8	46,1	77,3	50,3	9,7
Литва	62,2	15	31,3	28,5	36,8	35,2	23,5	7,9
Німеччина	90,6	10	43,5	7,9	68	88,5	13,4	1,3
Польща	72,9	11,7	67,2	30,5	47,8	69,3	23,6	6,7
Російська Федерація	52,1	30,2	61,1	32,6	46,5	52,5	34,5	12,2
Словаччина	69,6	24,6	46,6	48,4	50,2	60,3	45,2	16,6
Туреччина	66,9	36,2	52,3	41,6	49,6	63,2	34,8	28,9
Франція	77,8	19,1	62,2	30,7	49,2	60,7	22,6	16,8
Чеська Республіка	70,5	11,5	44	32,4	48,2	69,2	28,2	5,9
Болгарія	44,2	14	44,4	65,2	48,1	62,1	51,3	12,4
Угорщина	67,6	27,4	67,0	43,7	31,7	66,0	37,7	18,4

Румунія	40,3	17,2	34,4	32,7	34,4	35,6	36,6	12,4
Словенія	79,3	16,9	44,1	13,0	57,0	80,3	21,7	2,5
Іспанія	81,5	15,2	67,0	19,6	56,4	69,7	26,9	10,7
Хорватія	45,0	31,4	71,1	56,9	38	45,7	65,7	21,3
Кіпр	70,2	15,0	47,2	32,0	49,7	60,6	34,1	8,7
Данія	50,2	3,9	17,4	5,1	39	47,0	6,3	0,7
Фінляндія	86,2	5,8	39,8	11,6	63,7	92,2	33,7	1,0
Нідерланди	87,9	14,2	30,9	7,2	61,5	63,2	7,5	2,0
Швеція	93,5	4,4	34,7	7,4	72,0	90,4	4,4	1,7

Для переважної більшості (79,9%) населення України важливо, щоб проводилися чесні вибори. У той самий час для кожного шостого (15,3%) респондента це не важливо (див. рис. 15.11).

На думку третини (32,3%) опитаних, політична система в Україні дозволяє мати вплив на дії уряду. Кожен четвертий (25,3%) заявив, що звичайні люди мають недостатньо впливу на дії уряду, а ще третина (34%) впевнені, що взагалі не мають такого впливу.

Серед основних джерел отримання інформації про події в Україні, респонденти називали телебачення, Інтернет, соціальні мережі та стільниковий телефон (через який зокрема можна користуватись усіма перерахованими джерелами). Так, 45,4% опитаних щоденно отримують новини з телебачення, 42,6% - з Інтернету, 39,4% - з сайтів соціальних мереж, 39,8% - через стільниковий телефон. Протягом останніх 9 років природньо змінилися джерела інформації. Так, порівнюючи дані 2011 роком, констатуємо, що значно знизився вплив телебачення, радіо, газет, колег, проте важливішу роль почав відігравати Інтернет, як джерело інформації про події в країні. Втім, популярність джерел інформації значною мірою залежить від сезонності: опитування 2020 року проводилось влітку в сезон відпусток, коли знижується частота теледивлення і отримання новин загалом.

У 2011 році запитання щодо соціальних мереж як джерела інформації про події в країні не ставилося (див. рис.15.12).

Рис. 15.11. Розподіл відповідей респондентів щодо важливості проведення чесних виборів, в Україні за результатами хвилі 7, 2017-2020 роки

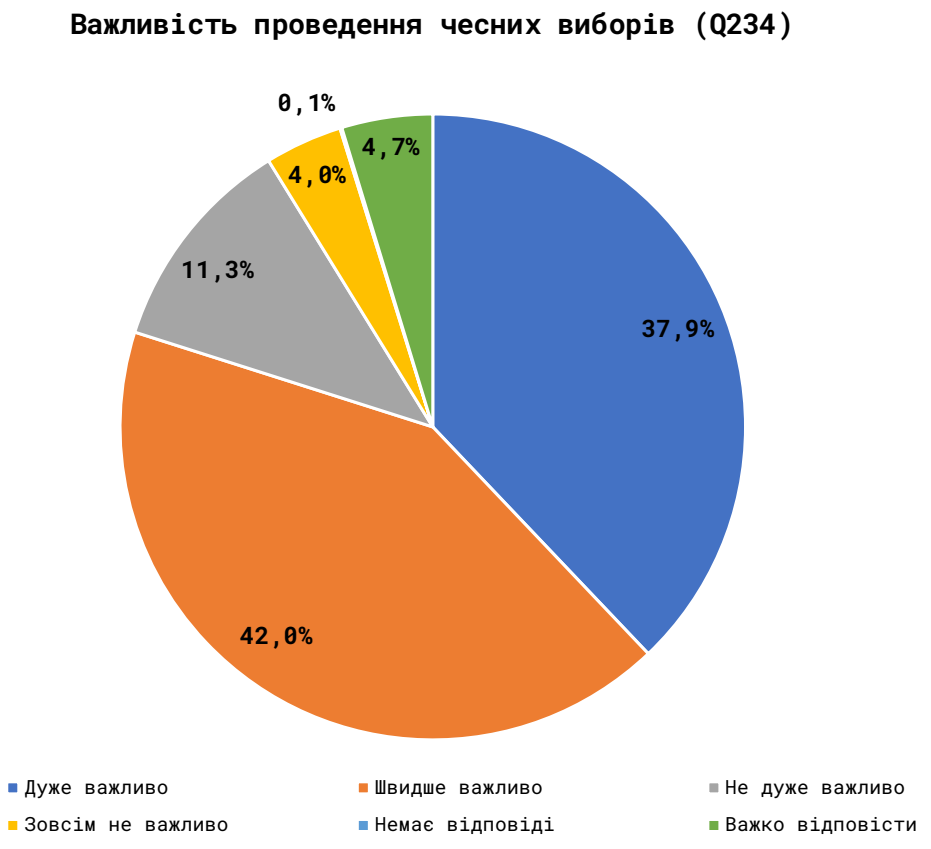

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q234: «А для Вас особисто наскільки важливо, щоб проводилися чесні вибори?»

Рис. 15.12. Частка респондентів, які щоденно користуються джерелами інформації в 2011 та 2020 роках.

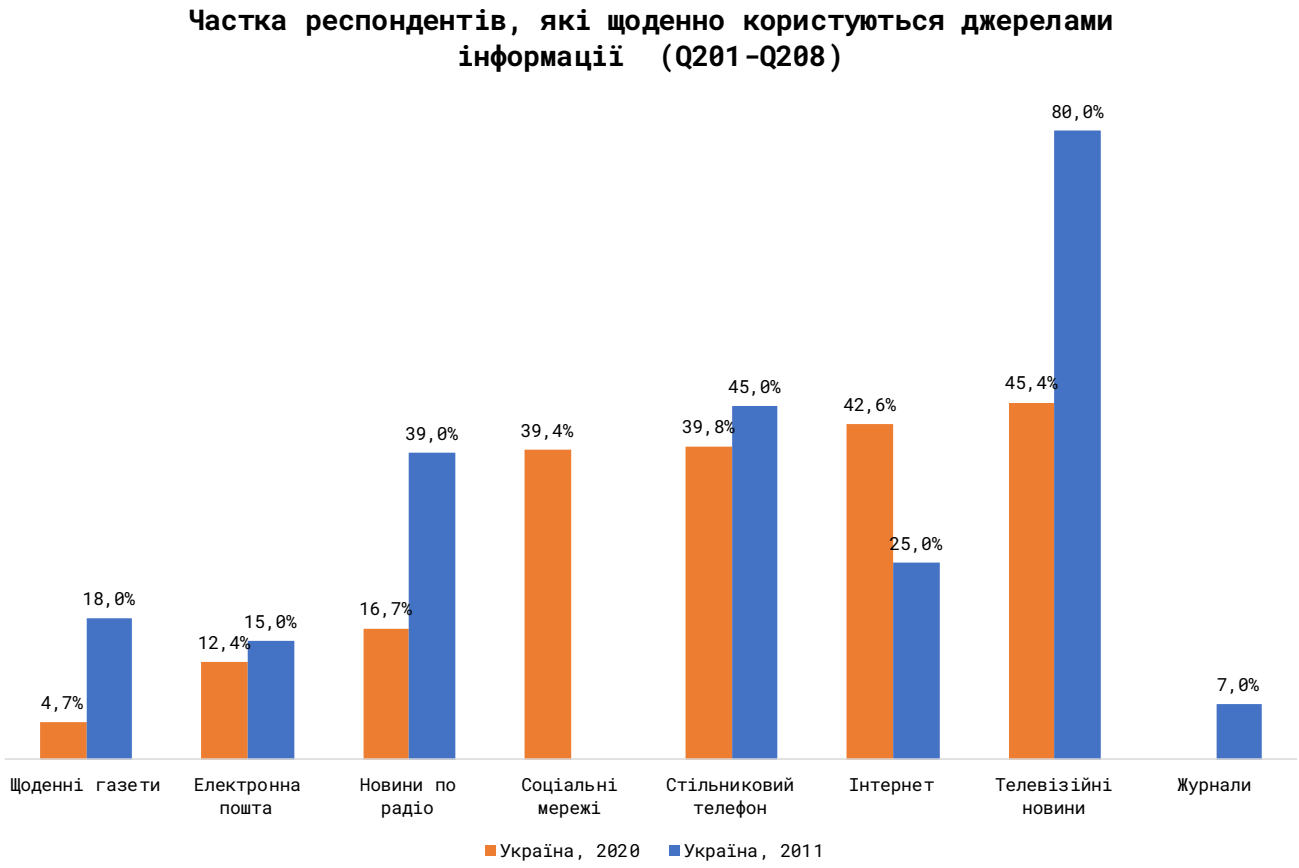

16.

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ТА ПОЛІТИЧНІ РЕЖИМИ

16. ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ТА ПОЛІТИЧНІ РЕЖИМИ

Оцінка різних політичних систем в Україні змінилася з 2011 до 2020. Демократична політична система має першість за оцінками «дуже добра/ добра» для управління Україною, однак підтримка знизилась з 85,3% в 2011 до 81,9% в 2020 (без урахування відповідей «важко сказати», як показано в табл.16.1). На другому місці за популярністю політична система з сильним лідером, якого не обмежують ні уряд, ні вибори – таку систему підтримує дві третини опитаних (67,9%), однак це менше, ніж в 2011 (71,3%). Суттєво впала підтримка політичної системи, де незалежні експерти приймають рішення – з 64,6% до 46,2% і зросло схвальне ставлення до управління країною військовими (з 12,7% до 21,1%). Чверть опитаних (26,1%) також підтримують управління, при якому влада в руках духовенства і ґрунтується на релігійних законах.

Таблиця 16.1. Оцінка респондентами різних видів політичних систем, порівняння даних для України за 2020 та 2011 роки

Q235-Q239. Для кожної з політичних систем зазначте, чи є вона дуже доброю; скоріше, доброю; скоріше, поганою або дуже поганою системою для управління нашою країною.				
Q235. Політична система: Сильний лідер, якого не обмежують ні уряд, ні парламент, ні вибори				
	Дуже добра	Скоріше, добра	Скоріше, погана	Дуже погана
Україна, 2020	26,1%	41,8%	18,0%	14,2%
Україна, 2011	29,2%	42,1%	20,5%	8,2%
Q236. Політична система: Не Уряд, а незалежні експерти приймають рішення, виходячи з того, що вони вважають найкращим для країни				
	Дуже добра	Скоріше, добра	Скоріше, погана	Дуже погана
Україна, 2020	12,5%	33,7%	33,7%	20,0%
Україна, 2011	15,1%	49,6%	25,5%	9,8%
Q237. Політична система: Управління країною військовими				
	Дуже добра	Скоріше, добра	Скоріше, погана	Дуже погана
Україна, 2020	3,9%	17,2%	34,4%	44,5%
Україна, 2011	3,0%	9,7%	40,7%	46,6%
Q238. Політична система: Демократична політична система				
	Дуже добра	Скоріше, добра	Скоріше, погана	Дуже погана
Україна, 2020	34,3%	47,6%	11,9%	6,2%
Україна, 2011	33,4%	51,9%	10,6%	4,0%
Q239. Політична система: Система управління, при якій влада знаходиться в руках духовенства і грунтується на релігійних законах, а не на боротьбі політичних партій або виборах				
	Дуже добра	Скоріше, добра	Скоріше, погана	Дуже погана
Україна, 2020	6,3%	19,7%	33,5%	40,4%
Україна, 2011	Питання не було включеним в опитувальник у 2011 році			

Хоча українці дають найбільше позитивних оцінок демократичній політичній системі як найкращій для України, всі країни ЄС, що включені до порівняння, мають ще вищі оцінки за цим показником (див. табл.16.2). Якщо в Україні значення цього показника 66,9% (з урахуванням відповідей «важко сказати»), то в Словаччині так вважають 80,2%, у Литві 81,4%, в усіх інших країнах ще вище.

Сильного лідера прагне 58,3% українців – більше за Україну таку політичну систему схвалює тільки Румунія (72,6%). Натомість у Польщі та Естонії тільки 16%-17% висловлюють підтримку такій політичній системі, на останньому місці Греція.

Перспектива управління держави незалежними експертами приваблює українців меншою мірою, ніж більшість країн ЄС. В Україні тільки третина підтримує таку політичну систему (33,6%), близько третини схвалюють такий тип правління в Литві (34%), Швеції (36,3%), Німеччині (37,5%). Однак від половини до понад 70% підтримали б таку політичну систему у Франції, Австрії, Фінляндії, Чехії, Іспанії, Естонії, Польщі, Словаччині тощо.

Управління країни військовими українці схвалюють значно більшою мірою, ніж жителі більшості країн ЄС. У цьому схожий рівень підтримки виявляють Польща (19,3%), Хорватія (21,4%) і Словаччина (14,6%), тоді як у більшості країн ЄС, що були включені до порівняння, менше 10% опитаних підтримують цей тип правління. Найменше його схвалюють у Німеччині (1,4%).

Ставлення до управління країни релігійними лідерами в Україні можна порівняти тільки з окремими країнами ЄС, за якими такі дані є у вільному доступі на момент підготовки звіту. Зокрема, за цим показником Україна випереджає Кіпр (16,6%) і Грецію (10,0%), але є позаду Румунії (25,3%).

Таблиця 16.1. Оцінка респондентами різних видів політичних систем, порівняння даних для України за 2020 та 2011 роки

Q235-Q239. Для кожної з політичних систем зазначте, чи є вона дуже доброю; скоріше, доброю; скоріше, поганою або дуже поганою системою для управління нашою країною.					
	Q235 Політична система: Сильний лідер, якого не обмежують ні уряд, ні парламент, ні вибори	**Q236 Політична система: Не Уряд, а незалежні експерти приймають рішення, виходячи з того, що вони вважають найкращим для країни**	**Q237 Політична система: Управління країною військовими**	**Q238 Політична система: Демократична політична система**	**Q239. Політична система: Система управління, при якій влада знаходиться в руках духовенства і ґрунтується на релігійних законах, а не на боротьбі політичних партій або виборах**
Австрія	14,2%	52,0%	5,2%	94,6%	
Болгарія	51,6%	70,0%	12,7%	82,5%	
Греція	9,0%	20,1%	5,8%	97,4%	10,0%
Данія	20,7%	38,9%	5,1%	96,0%	

Естонія	16,8%	57,2%	3,7%	82,7%	
Іспанія	22,9%	56,6%	9,5%	92,3%	
Італія	31,3%	38,2%	9,9%	93,1%	
Кіпр	43,5%	44,3%	7,6%	89,5%	16,6%
Литва	50,4%	34,0%	12,6%	81,4%	
Нідерланди	32,0%	46,2%	3,8%	88,1%	
Німеччина	20,5%	37,5%	1,4%	95,5%	2,6%
Польща	16,1%	58,8%	19,3%	82,3%	
Румунія	72,6%	77,2%	30,7%	83,2%	25,3%
Словаччина	26,3%	72,4%	14,6%	80,2%	
Словенія	28,0%	78,2%	5,1%	87,0%	
Угорщина	21,1%	70,2%	6,6%	88,1%	
Україна	58,3%	33,6%	17,5%	66,9%	18,7%
Фінляндія	14,6%	52,7%	7,9%	89,9%	
Франція	22,9%	47,5%	12,5%	88,9%	
Хорватія	38,2%	84,4%	21,4%	90,0%	
Чехія	24,7%	53,0%	8,3%	85,7%	
Швеція	19,0%	36,3%	5,7%	96,4%	

Примітка: Сума відповідей «Дуже добра» і «Скоріше добра» на запитання Q235-Q239 "Наскільки, на Ваш погляд, ці типи політичних систем підходять для нашої країни?"

За полюсами «лівий-правий» населення України в 2020 майже посередині (середня оцінка 5,78 за 10-бальною шкалою, де 1 – лівий, 10 - правий). При цьому майже половина опитаних - 46,6% не визначилися із відповіддю, що цілком зумовлено безідеологічним змістом більшості політичних сил в Україні). Порівняно с 2011 спостерігаємо зсув у бік «правого» (зі значення 5,49), як показано на рис.16.1. За цим показником українці близькі до Румунії (5,77), Естонії (5,71) та Фінляндії (5,82). Найнижчі середні значення за середніми оцінками в Іспанії (4,83) та Німеччині (4,84), а найвищі – у Польщі (6,24) та Угорщині (6,10).

Таблиця 16.3. Оцінка власного положення на політичній шкалі «Лівий-правий», порівняння даних для України за 2020 та 2011 роки

Q240. Обговорюючи політичні питання, люди використовують слова "лівий" і "правий". Виходячи з цього, як Ви визначили б свої погляди, орієнтуючись на цю шкалу										
	1 Лівий	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Правий
Україна, 2020	3,4%	1,9%	4,8%	7,1%	37,5%	13,6%	13,2%	8,0%	2,8%	7,8%
Україна, 2011	3,9%	3,0%	5,2%	5,5%	41,8%	19,9%	5,8%	6,5%	3,7%	4,9%

Примітка: Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді»

Таблиця 16.3. Оцінка власного положення на політичній шкалі «Лівий-правий», порівняння даних для України за 2020 та 2011 роки

Q240. Обговорюючи політичні питання, люди використовують слова "лівий" і "правий". Виходячи з цього, як Ви визначили б свої погляди, орієнтуючись на цю шкалу.											
	1 Лівий	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Правий	Важко відповісти/ Немає відповіді
Австрія	4,1%	4,4%	9,0%	11,7%	27,2%	15,2%	10,2%	6,5%	1,1%	1,8%	8,9%
Болгарія	11,5%	4,4%	4,5%	3,7%	13,4%	10,4%	6,2%	8,6%	3,4%	8,8%	25,1%
Греція	2,8%	3,2%	8,9%	9,2%	27,1%	9,3%	9,3%	8,5%	2,8%	3,3%	15,7%
Данія	5,0%	6,5%	14,4%	11,7%	21,8%	9,4%	12,1%	11,1%	3,1%	2,5%	2,7%
Естонія	2,8%	1,0%	3,5%	4,7%	28,2%	7,9%	8,7%	7,6%	2,2%	3,9%	29,5%
Іспанія	8,2%	5,0%	11,3%	10,2%	20,0%	7,9%	7,1%	5,6%	3,0%	3,2%	18,4%
Італія	4,6%	2,2%	6,1%	6,9%	13,2%	11,5%	10,6%	8,7%	2,3%	5,0%	28,8%
Кіпр	7,8%	2,9%	3,8%	3,1%	18,3%	6,6%	5,8%	6,9%	2,7%	8,4%	33,8%
Литва	2,4%	1,8%	2,8%	4,1%	23,8%	10,1%	8,1%	9,4%	2,5%	4,3%	30,8%
Нідерланди	2,7%	5,0%	10,3%	9,4%	16,2%	13,0%	14,7%	10,8%	3,9%	3,1%	10,9%
Німеччина	2,8%	4,4%	13,1%	13,7%	30,1%	13,0%	7,5%	3,9%	0,7%	1,4%	9,2%
Польща	2,5%	1,0%	3,1%	4,3%	25,9%	8,8%	7,4%	8,2%	4,2%	10,4%	24,2%
Румунія	7,2%	2,3%	3,1%	2,8%	20,0%	6,2%	5,1%	5,2%	2,6%	10,5%	35,0%
Словаччина	2,1%	2,5%	6,9%	6,9%	25,6%	12,0%	9,5%	7,9%	2,9%	3,7%	19,8%
Словенія	4,9%	3,1%	8,8%	6,9%	35,1%	4,0%	4,2%	4,4%	1,3%	2,7%	24,5%
Угорщина	4,6%	1,5%	3,7%	4,5%	27,5%	8,9%	7,1%	10,0%	4,0%	11,5%	16,9%
Україна	1,8%	1,0%	2,5%	3,8%	20,0%	7,2%	7,0%	4,3%	1,5%	4,1%	46,6%
Фінляндія	3,3%	3,7%	8,8%	9,1%	20,2%	11,7%	12,8%	14,1%	5,8%	5,0%	5,5%
Франція	4,6%	3,7%	9,0%	8,9%	24,7%	10,3%	8,3%	6,8%	1,7%	2,6%	19,4%
Хорватія	7,7%	3,1%	5,5%	5,2%	27,6%	4,6%	4,8%	3,8%	2,6%	11,4%	23,7%
Чехія	4,7%	2,9%	6,1%	6,4%	22,4%	9,7%	8,4%	8,6%	3,9%	5,9%	21,0%
Швеція	2,8%	3,3%	12,1%	12,3%	18,2%	13,7%	17,3%	9,9%	2,5%	3,2%	4,8%

Серед важливих характеристик демократії найбільше українці наголошують на рівних правах жінок і чоловіків (84% вибирають значення 7-10 за 10-бальною шкалою, де 10 – «важлива характеристика демократії», без врахування відповідей «важко сказати», як зазначено в табл.16.5). Важливість цієї характеристики зросла у порівнянні з 2011 (81,1%). Наступними за важливістю йдуть вибір політичних лідерів на вільних виборах (81,6%) і захист громадянських прав від утисків з боку держави (80,5%), їх позиції несуттєво змінилися від 2011 року. Також значна частка українців вважає, що демократія передбачає державну допомогу безробітним (79,1%), стягування податків з багатих для підтримки бідних (68,8%) та забезпечення рівності доходів (66,5%), хоча спостерігаємо незначне зниження частки тих, хто поділяє таку думку. Близько половини українців вважає, що за демократії люди підкоряються своїм правителям, керівникам (48%), і популярність такої думки значно зросла з 2011 року (32,7%). Також більш популярними стали думки, що важливою характеристикою демократії є те, що армія бере владу, якщо уряд некомпетентний (з 25,9% до 32,7%), та що релігійні авторитети одноосібно тлумачать закони (з 17,7% до 27,1%).

Рис. 16.1. Оцінка власного положення на політичній шкалі «Лівий-правий», порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр. - середні значення*

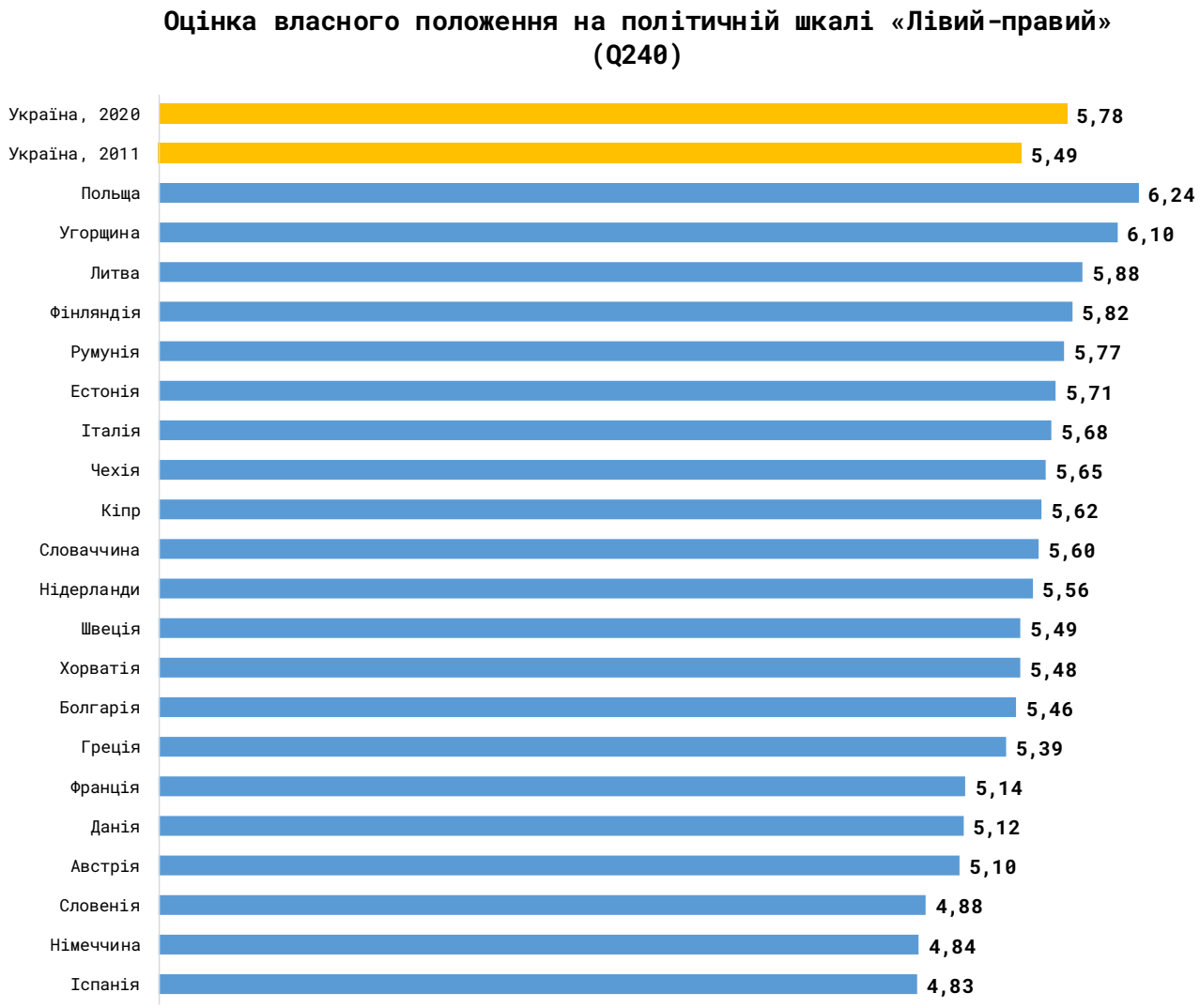

*Примітка: *Середні значення розраховані за запитання Q240 «Обговорюючи політичні питання, люди використовують слова "лівий" і "правий". Виходячи з цього, як Ви визначили б свої погляди, орієнтуючись на цю шкалу.», де 1 - Лівий, а 10 - Правий. Середні значення розраховані без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді».*

У порівнянні з країнами ЄС в Україні таку характеристику демократії як рівні права жінок і чоловіків дещо недооцінюють – 80,3% українців вважають її важливою (вибирають відповіді 7-10 за 10-бальною шкалою, з урахуванням відповідей «важко сказати»), тоді як у більшості країн ЄС, включених до порівняння, важливим для демократії це вважають понад 80% опитаних – зокрема, в Угорщині 81,6%, Польщі 85,6%, Словенії 85,9%, Болгарії 86%.

Вибір політичних лідерів на вільних виборах як важливу характеристику демократії назвали 76,2% опитаних в Україні, що також менше, ніж у більшості країн ЄС, включених до порівняння, де 80% і більше назвали цю характеристику важливою. Найближче в оцінці цієї характеристики Україна до Хорватії (76,8%) та Румунії (74,3%).

Таблиця 16.5. Важливість характеристик демократії, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

Q241. Демократія: Уряд стягує податки з багатих для підтримки бідних										
	1 Неважлива характеристика демократії	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Важлива характеристика демократії
Україна, 2020	4,5%	2,1%	3,0%	4,8%	10,2%	6,6%	9,3%	9,0%	7,9%	42,6%
Україна, 2011	4,5%	2,0%	3,2%	3,9%	7,8%	7,2%	10,7%	13,3%	13,9%	33,5%
Q242. Демократія: Релігійні авторитети одноосібно тлумачать закони										
	1 Неважлива характеристика демократії	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Важлива характеристика демократії
Україна, 2020	29,7%	7,1%	8,4%	6,1%	13,1%	8,4%	5,7%	5,7%	4,1%	11,6%
Україна, 2011	26,0%	11,2%	12,9%	11,0%	13,5%	7,7%	5,9%	4,9%	1,8%	5,1%
Q243. Демократія: Люди обирають політичних лідерів на вільних виборах										
	1 Неважлива характеристика демократії	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Важлива характеристика демократії
Україна, 2020	0,8%	1,1%	1,8%	2,9%	6,2%	5,7%	6,5%	8,5%	12,1%	54,4%
Україна, 2011	2,1%	1,2%	1,2%	1,5%	5,0%	5,5%	7,6%	13,2%	14,3%	48,3%
Q244. Демократія: Безробітні отримують державну допомогу										
	1 Неважлива характеристика демократії	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Важлива характеристика демократії
Україна, 2020	1,1%	1,0%	2,0%	3,5%	6,7%	6,6%	9,9%	11,7%	11,3%	46,2%
Україна, 2011	2,3%	0,6%	1,3%	2,3%	5,3%	5,8%	9,5%	12,5%	15,5%	44,9%
Q245. Демократія: Армія бере владу, якщо уряд некомпетентний										
	1 Неважлива характеристика демократії	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Важлива характеристика демократії
Україна, 2020	19,4%	6,7%	7,5%	8,4%	14,7%	10,5%	9,5%	7,4%	4,5%	11,4%
Україна, 2011	24,2%	6,6%	10,6%	10,1%	13,9%	8,8%	6,8%	6,3%	4,0%	8,7%
Q246. Демократія: Громадянські права захищають людей від утисків з боку держави										
	1 Неважлива характеристика демократії	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Важлива характеристика демократії
Україна, 2020	1,2%	0,6%	2,2%	2,8%	7,4%	5,4%	8,0%	11,1%	11,6%	49,8%
Україна, 2011	1,9%	0,5%	1,0%	2,4%	6,6%	6,6%	8,9%	14,0%	13,8%	44,4%

Q247. Демократія: Держава забезпечує рівність доходів										
	1 Неважлива характеристика демократії	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Важлива характеристика демократії
Україна, 2020	2,9%	1,6%	2,7%	4,0%	11,3%	10,9%	11,4%	11,7%	9,1%	34,3%
Україна, 2011	2,9%	1,2%	2,3%	3,8%	11,0%	10,6%	9,4%	14,5%	12,8%	31,4%
Q248. Демократія: Люди підкоряються своїм правителям, керівникам										
	1 Неважлива характеристика демократії	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Важлива характеристика демократії
Україна, 2020	10,2%	3,8%	5,3%	5,3%	14,9%	12,6%	10,6%	10,3%	7,5%	19,6%
Україна, 2011	14,2%	5,5%	7,3%	8,9%	16,2%	10,7%	8,8%	9,8%	5,7%	12,7%
Q249. Демократія: У жінок і чоловіків рівні права										
	1 Неважлива характеристика демократії	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Важлива характеристика демократії
Україна, 2020	1,3%	0,5%	1,4%	2,3%	5,5%	5,0%	5,1%	7,5%	6,7%	64,7%
Україна, 2011	1,3%	0,5%	1,1%	1,9%	8,2%	5,9%	6,0%	12,3%	14,0%	48,9%

Примітка: Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді».

За важливістю захисту громадянських прав як характеристики демократії Україна (72,6%) в середині списку з країн ЄС, включених до порівняння, між Іспанією (71,9%) та Естонією (73,5%). Максимальні значення за цією характеристикою у Швеції (85%) та Австрії (82,6%), а мінімальні – у Чехії (57,9%), Франції (57,8%) і Словаччині (57,7%).

Державна допомога безробітним як важлива характеристика демократії набрала в Україні 75,5%, тоді як тільки в деяких країнах ЄС цю характеристику вважають важливою для демократії (82,6% в Греції, 79,2% в Німеччині, 76% в Австрії), але в більшості країн ЄС про неї як важливу зазначає від половини до двох третин опитаних. Зокрема, 69,9% в Данії, 68,2% у Швеції, 54,7% у Словенії та 54,1% в Польщі.

Аналогічно, важливість такої характеристики як стягування податків із багатих для підтримки бідних в Україні є вищою, ніж в більшості країнах ЄС (63,7% при 57,3% в Нідерландах, 54,5% в Данії, 43,1% в Естонії, 40,4% в Болгарії). Частіше, ніж в Україні, цю характеристику вважають важливою в Швеції (64,4%), Фінляндії (64,5%), Австрії (68,8%) та Німеччині (71,2%).

Забезпечення рівності доходів з боку держави в Україні вважають важливим для демократії значно частіше, ніж майже у всіх країнах ЄС, включених до порівняння – тільки в Італії (67,3%) значення цього показника вище за Україну (61,9%). В Литві, Фінляндії та Іспанії важливою для демократії цю характеристику вважають трохи більше половини опитаних в цих країнах, а в більшості країн ЄС – менше половини опитаних. У Швеції так вважають 15,7%, у Чехії 19%.

Рис 16.2. У жінок і чоловіків рівні права – важлива* характеристика демократії, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

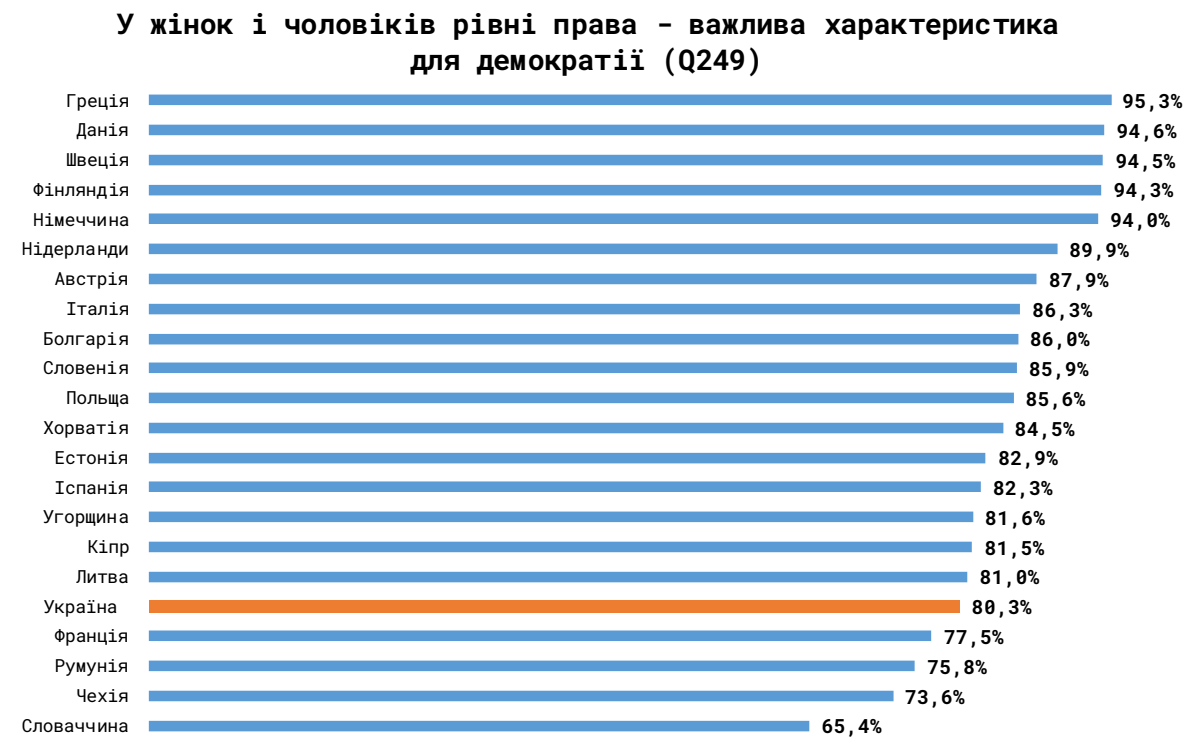

*Примітка: *Сума значень від 7 до 10 на запитання Q249 «Будь ласка, скажіть по кожній з наступних умов, на Вашу думку, чи є вона важливою характеристикою демократії? - У жінок і чоловіків рівні права», де 1 - Неважлива характеристика демократії, а 10 - Важлива характеристика демократії.*

Рис 16.3. Люди обирають політичних лідерів на вільних виборах – важлива* характеристика демократії, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

*Примітка: *Сума значень від 7 до 10 на запитання Q243 «Будь ласка, скажіть по кожній з наступних умов, на Вашу думку, чи є вона важливою характеристикою демократії? - Люди обирають політичних лідерів на вільних виборах», де 1 - Неважлива характеристика демократії, а 10 - Важлива характеристика демократії.*

В Україні також вище оцінюють важливість підкорення правителям та керівникам як важливу характеристику демократії, ніж в більшості країн ЄС – так вважає 42,7%. Подібним до України є ставлення до цієї характеристики в Італії (41,2%) і Румунії (41,0%). Однак у більшості країн ЄС, включених до порівняння, третина і менше опитаних вважають це важливим для демократії. Зокрема, в Данії 32,3%, Литві 26,3%, Естонії 22,3%, Нідерландах 20,4%, а Німеччині – рекордні 8,4%.

Владу в руках армії важливою характеристикою демократії в усіх країнах ЄС вважає меншість опитаних, однак Україна за цим показником є в топі – 27% українців вважають це важливим, тоді як у Польщі так думають 23,1%, в Фінляндії 18%, в Угорщині 15,6%, в Чехії 11,5%, а в Німеччині знов рекордні 4,5%.

Аналогічне ставлення до одноосібного тлумачення законів релігійними авторитетами як важливої характеристики демократії. В усіх країнах ЄС та в Україні важливою цю характеристику вважає меншість опитаних, однак Україна (22,7%) є вгорі списку, тільки в Румунії цей показник є вищим (24,4%). У переважній більшості країн ЄС, включених до порівняння, важливим це вважає менше 15% - зокрема, в Польщі – 13,2%, у Литві – 9,8%, у Швеції 8,2%, Чехії 6,6% і лише 2,1% у Німеччині.

Рис 16.4. Громадянські права захищають людей від утисків з боку держави – важлива* характеристика демократії, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

*Примітка: *Сума значень від 7 до 10 на запитання Q246 «Будь ласка, скажіть по кожній з наступних умов, на Вашу думку, чи є вона важливою характеристикою демократії? - Громадянські права захищають людей від утисків з боку держави», де 1 - Неважлива характеристика демократії, а 10 - Важлива характеристика демократії.*

Рис 16.5. Безробітні отримують державну допомогу – важлива* характеристика демократії, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

*Примітка: *Сума значень від 7 до 10 на запитання Q244 «Будь ласка, скажіть по кожній з наступних умов, на Вашу думку, чи є вона важливою характеристикою демократії? - Безробітні отримують державну допомогу», де 1 - Неважлива характеристика демократії, а 10 - Важлива характеристика демократії.*

Рис 16.6. Уряд стягує податки з багатих для підтримки бідних – важлива характеристика демократії, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

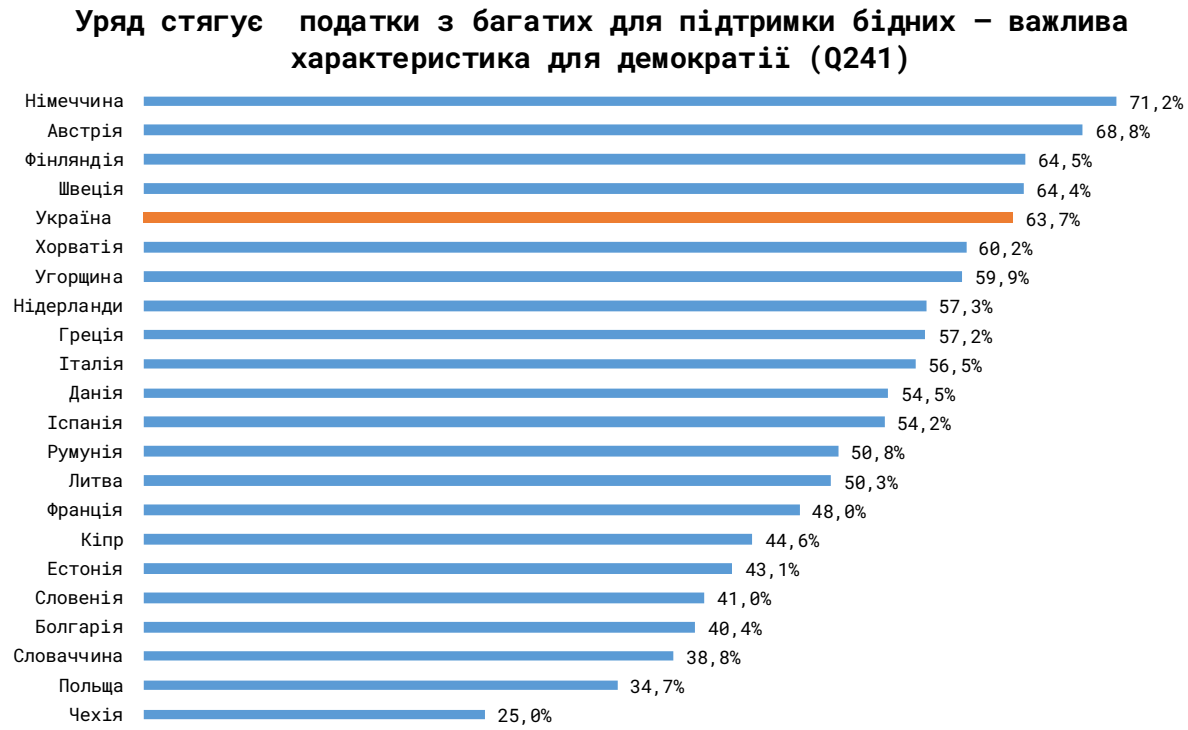

Примітка: Сума значень від 7 до 10 на запитання Q241 «Будь ласка, скажіть по кожній з наступних умов, на Вашу думку, чи є вона важливою характеристикою демократії? - Уряд стягує податки з багатих для підтримки бідних», де 1 - Неважлива характеристика демократії, а 10 - Важлива характеристика демократії.

Рис 16.7. Держава забезпечує рівність доходів – важлива* характеристика демократії, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

*Примітка: *Сума значень від 7 до 10 на запитання Q247 «Будь ласка, скажіть по кожній з наступних умов, на Вашу думку, чи є вона важливою характеристикою демократії? - Держава забезпечує рівність доходів», де 1 - Неважлива характеристика демократії, а 10 - Важлива характеристика демократії.*

Рис 16.8. Люди підкоряються своїм правителям, керівникам– важлива* характеристика демократії, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

*Примітка: *Сума значень від 7 до 10 на запитання Q248 «Будь ласка, скажіть по кожній з наступних умов, на Вашу думку, чи є вона важливою характеристикою демократії? - Люди підкоряються своїм правителям, керівникам», де 1 - Неважлива характеристика демократії, а 10 - Важлива характеристика демократії.*

Рис 16.9. Армія бере владу, якщо уряд некомпетентний – важлива* характеристика демократії, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

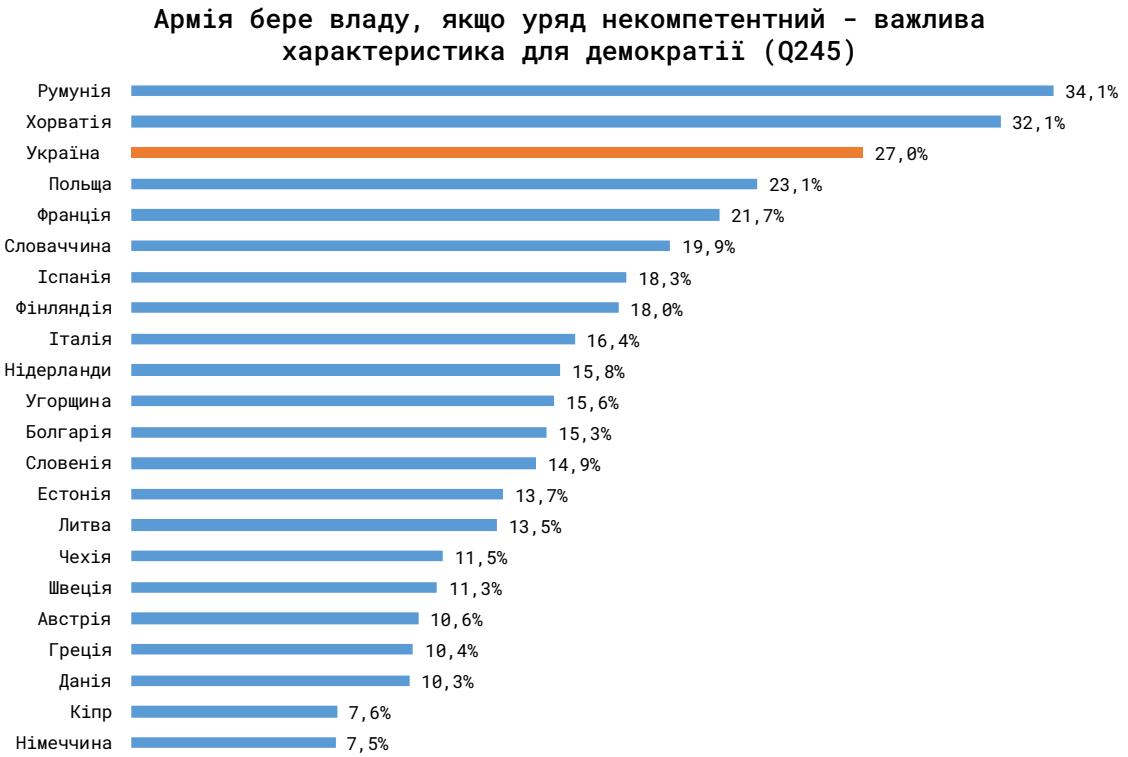

*Примітка: *Сума значень від 7 до 10 на запитання Q245 «Будь ласка, скажіть по кожній з наступних умов, на Вашу думку, чи є вона важливою характеристикою демократії? - Армія бере владу, якщо уряд некомпетентний», де 1 - Неважлива характеристика демократії, а 10 - Важлива характеристика демократії.*

Рис 16.10. Релігійні авторитети одноосібно тлумачать закони – важлива* характеристика демократії, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

*Примітка: *Сума значень від 7 до 10 на запитання Q242 «Будь ласка, скажіть по кожній з наступних умов, на Вашу думку, чи є вона важливою характеристикою демократії? - Релігійні авторитети одноосібно тлумачать закони», де 1 - Неважлива характеристика демократії, а 10 - Важлива характеристика демократії.*

Жити в демократичній країні є важливим (відповіді 7-10 за 10-бальною шкалою, де 10 – дуже важливо) для 79,2% опитаних в 2020, що загалом більше, ніж в 2011 (74,1%). Середня оцінка зросла з 7,83 до 8,20. Однак за середньою оцінкою Україна нижче, ніж більшість країн ЄС, включених до порівняння, і найближче до Румунії (8,25), як видно з рис. 16.11.

При цьому тільки 29,2% опитаних в Україні вважають, що зараз наша країна управляється демократично (відповіді 7-10 за 10-бальною шкалою, де 10 – дуже демократично, табл.16.6). Однак в 2011 році так вважала ще менша частка українців (21,9%). Зростання оцінки демократичності управління помітно і на середніх оцінках: з 4,49 до 5,09. Хоча за середньою оцінкою Україна майже в кінці списку серед країн ЄС, і найближче до Словенії (5,27), тоді як найвищі оцінки в Данії (8,38), Швеції (7,83), Австрії (7,39) та Німеччині (7,32).

Понад половина опитаних українців не задоволені роботою політичної системи (відповіді 1-4 за 10-бальною шкалою, де 1 – зовсім не задоволені, табл.16.6), а задоволені тільки 17,6%. Середня оцінка для України за цим показником – 4,05, що є між Словенією (4,03) і Грецією (4,20). Найнижчу оцінку за цим питанням демонструє Хорватія (2,86), а найвищу – Данія (7,03).

Запитання щодо поваги до прав людини поляризує населення України: 45,6% вважають, що права людини в Україні поважаються, а 54,4% - що не поважаються (без урахування відповідей «важко сказати»). Однак є помітне зростання позитивної оцінки поваги до прав людини – в 2011 р. тільки третина українців вважали, що права людини в Україні поважають (табл.16.10).

Порівняння з окремими країнами ЄС і з врахуванням відповідей «важко сказати» демонструє, що українців в оцінці поваги до прав людини мають думку, схожу з греками – в Греції 47,8% опитаних вважають, що права людини в їх країні поважаються, а 49,8% - що не поважаються (рис.16.14). У Німеччині упевненість, що в країні поважаються прав людини, найвища (91,4%), а в Румунії – найнижча (29,9%).

Таблиця 16.6. Оцінка політичної системи, порівняння даних для України за 2020 та 2011 роки

Q250. Важливість жити в демократичній країні										
	1 Зовсім не важливо	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Дуже важливо
Україна, 2020	1,4%	0,4%	1,0%	2,0%	9,0%	7,0%	11,5%	14,7%	8,0%	45,0%
Україна, 2011	2,7%	1,4%	1,8%	3,0%	10,0%	7,1%	10,0%	15,0%	13,2%	35,9%
Q251. Наскільки демократично управляється наша країна зараз										
	1 Зовсім НЕ демократично	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Дуже демократично
Україна, 2020	10,7%	5,5%	11,7%	13,3%	18,2%	11,5%	11,6%	7,6%	2,9%	7,1%
Україна, 2011	13,8%	10,5%	13,6%	12,8%	16,8%	10,6%	8,8%	7,4%	3,3%	2,4%
Q252. Задоволеність роботою політичної системи										
	1 Зовсім НЕ задоволений	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Повністю задоволений
Україна, 2020	22,5%	8,7%	14,1%	12,2%	15,4%	9,5%	8,1%	4,7%	1,6%	3,2%
Україна, 2011	Питання не було включеним в опитувальник у 2011 році									

Таблиця 16.7. Важливість жити в демократичній країні, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр., розподіл відповідей

Q250. Наскільки для Вас важливо жити в демократичній країні?											
	1 Лівий	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Правий	Важко відповісти/ Немає відповіді
Австрія	0,7%	0,1%	1,1%	0,8%	2,4%	2,3%	5,3%	10,7%	12,2%	63,5%	0,9%
Болгарія	3,7%	0,6%	2,1%	2,4%	6,4%	6,6%	7,4%	14,3%	11,5%	38,7%	6,2%
Греція	0,1%	0,0%	0,3%	0,2%	0,9%	0,5%	5,4%	11,5%	18,2%	62,6%	0,3%
Данія	0,5%	0,1%	0,1%	0,2%	1,9%	1,3%	2,9%	6,7%	8,2%	77,7%	0,4%
Естонія	0,8%	0,3%	0,4%	0,7%	6,7%	4,3%	7,8%	13,5%	11,8%	49,8%	4,0%
Іспанія	0,6%	0,4%	0,5%	0,3%	2,3%	3,0%	7,6%	14,7%	15,7%	53,9%	1,1%
Італія	0,2%	0,1%	0,2%	0,5%	1,6%	3,5%	7,0%	12,4%	10,4%	63,6%	0,5%
Кіпр	1,2%	0,1%	0,3%	0,9%	3,0%	4,9%	7,7%	8,9%	7,7%	63,9%	1,4%
Литва	0,3%	0,1%	0,5%	0,7%	3,3%	6,8%	11,3%	16,3%	15,6%	39,9%	5,2%
Нідерланди	0,5%	0,3%	0,5%	0,4%	2,1%	4,7%	6,9%	17,1%	18,1%	44,7%	4,8%
Німеччина	0,4%	0,2%	0,4%	0,2%	2,0%	1,4%	2,4%	7,7%	9,2%	75,0%	1,1%
Польща	1,5%	0,2%	0,4%	0,6%	3,5%	2,4%	4,2%	10,3%	11,7%	62,8%	2,5%
Румунія	2,7%	0,7%	1,3%	1,6%	9,8%	5,6%	6,7%	9,1%	8,6%	49,3%	4,6%
Словаччина	1,4%	0,7%	1,1%	1,6%	10,8%	9,9%	11,5%	17,7%	16,8%	26,0%	2,4%
Словенія	2,7%	0,9%	0,8%	2,5%	9,5%	5,5%	9,7%	17,5%	11,0%	37,9%	2,0%
Угорщина	0,7%	0,6%	0,9%	1,2%	6,6%	2,9%	4,4%	10,9%	8,2%	62,4%	1,2%
Україна	1,4%	0,4%	0,9%	1,9%	8,5%	6,7%	10,9%	14,0%	7,6%	42,8%	4,8%
Фінляндія	0,7%	0,3%	0,3%	0,4%	3,3%	2,2%	4,0%	10,2%	17,0%	59,8%	1,6%
Франція	1,4%	0,7%	0,8%	1,1%	5,6%	3,9%	6,5%	14,4%	14,3%	49,8%	1,4%
Хорватія	3,4%	0,7%	0,7%	1,5%	8,0%	3,6%	8,0%	11,6%	9,9%	50,3%	2,2%
Чехія	3,2%	1,8%	1,5%	1,4%	8,1%	3,6%	7,8%	16,1%	13,7%	39,8%	2,9%
Швеція	3,4%	0,2%	0,1%	0,1%	0,8%	1,5%	2,8%	7,7%	9,2%	73,3%	1,0%

Рис.16.11. Важливість жити в демократичній країні, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр., середні значення*

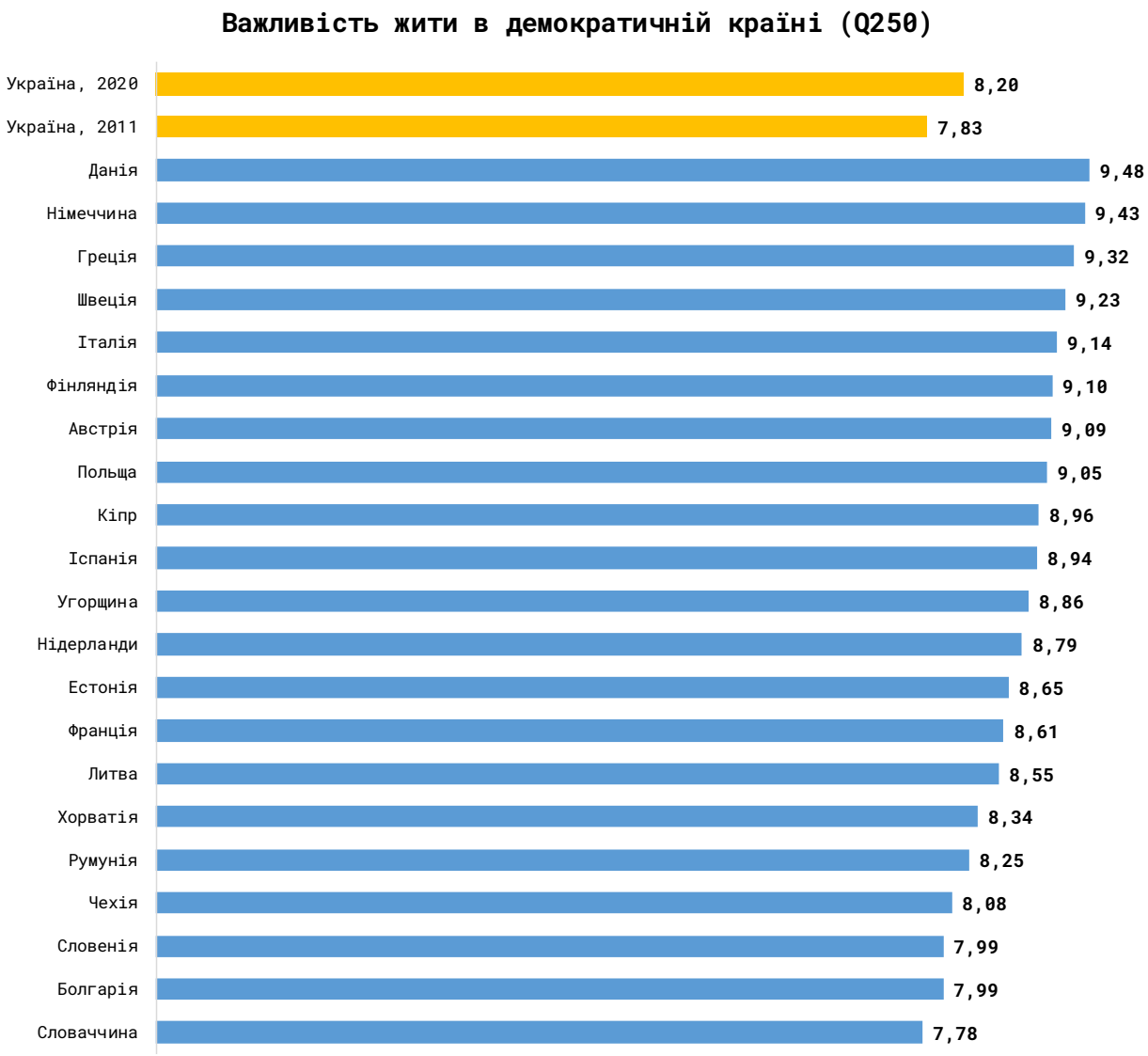

Примітка: Середні значення розраховані у відповідь на запитання Q250 "Наскільки для Вас важливо жити в демократичній країні?", де 1 - зовсім не важливо, а 10 - дуже важливо. Середні значення розраховані без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді».

Таблиця 16.8. Рівень демократичності управління країною, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр., розподіл відповідей

Q251. Наскільки демократично управляється наша країна зараз?											
	1 Лівий	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Правий	Важко відповісти/ Немає відповіді
Австрія	1,4%	0,5%	2,1%	4,2%	7,8%	8,8%	19,7%	26,3%	14,4%	13,1%	1,8%
Болгарія	15,7%	7,4%	9,8%	9,1%	17,0%	12,2%	9,7%	7,1%	3,2%	3,3%	5,4%
Греція	7,5%	5,4%	9,1%	11,4%	16,9%	14,9%	12,6%	10,2%	7,4%	2,8%	1,8%
Данія	0,2%	0,5%	1,0%	1,0%	3,7%	3,3%	12,3%	25,4%	23,2%	28,9%	0,6%
Естонія	3,3%	1,9%	4,5%	6,4%	15,1%	11,5%	21,2%	16,2%	5,9%	6,8%	7,4%
Іспанія	3,8%	3,1%	5,2%	5,7%	10,8%	10,4%	17,7%	18,7%	8,7%	13,6%	2,4%
Італія	4,9%	2,7%	6,2%	8,3%	13,9%	17,0%	18,5%	13,9%	4,6%	7,0%	3,1%
Кіпр	3,8%	1,9%	4,7%	5,7%	16,0%	13,1%	18,7%	14,1%	5,0%	13,9%	3,1%
Литва	3,0%	4,4%	5,8%	9,8%	13,9%	17,0%	21,0%	13,4%	4,1%	2,3%	5,2%
Нідерланди	1,3%	0,9%	2,1%	4,1%	5,4%	11,4%	20,5%	26,7%	13,3%	7,3%	6,9%
Німеччина	1,4%	1,2%	2,7%	3,7%	9,6%	8,4%	17,8%	25,5%	13,1%	14,4%	2,1%
Польща	7,9%	6,2%	8,7%	7,4%	14,9%	9,8%	10,8%	13,1%	5,7%	8,9%	6,4%
Румунія	12,1%	5,0%	9,1%	7,5%	16,5%	9,7%	9,6%	7,6%	2,2%	12,8%	8,0%
Словаччина	4,0%	3,2%	6,1%	8,4%	21,2%	15,5%	17,1%	13,6%	3,9%	3,5%	3,6%
Словенія	6,5%	5,4%	9,9%	10,0%	20,7%	12,3%	15,6%	10,8%	3,4%	1,7%	3,7%
Угорщина	12,5%	5,4%	9,4%	5,9%	17,1%	10,3%	10,5%	11,7%	2,9%	8,9%	5,2%
Україна	10,0%	5,1%	10,9%	12,4%	17,1%	10,8%	10,8%	7,1%	2,7%	6,7%	6,3%
Фінляндія	2,4%	0,7%	5,2%	4,7%	7,0%	6,7%	19,3%	25,0%	16,4%	9,7%	2,8%
Франція	4,1%	2,2%	4,6%	6,9%	14,8%	12,0%	16,2%	19,8%	8,3%	7,3%	3,9%
Хорватія	17,2%	10,1%	12,4%	11,1%	20,5%	9,2%	8,6%	3,2%	1,2%	3,2%	3,3%
Чехія	5,5%	3,5%	6,4%	8,4%	15,2%	12,8%	15,2%	16,4%	6,3%	4,2%	6,1%
Швеція	1,8%	0,4%	2,1%	1,3%	3,0%	6,5%	16,9%	29,7%	20,2%	16,4%	1,7%

Рис.16.12. Рівень демократичності управління країною, порівняння даних для України за 2011 та 2020 роки та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр., середні значення*

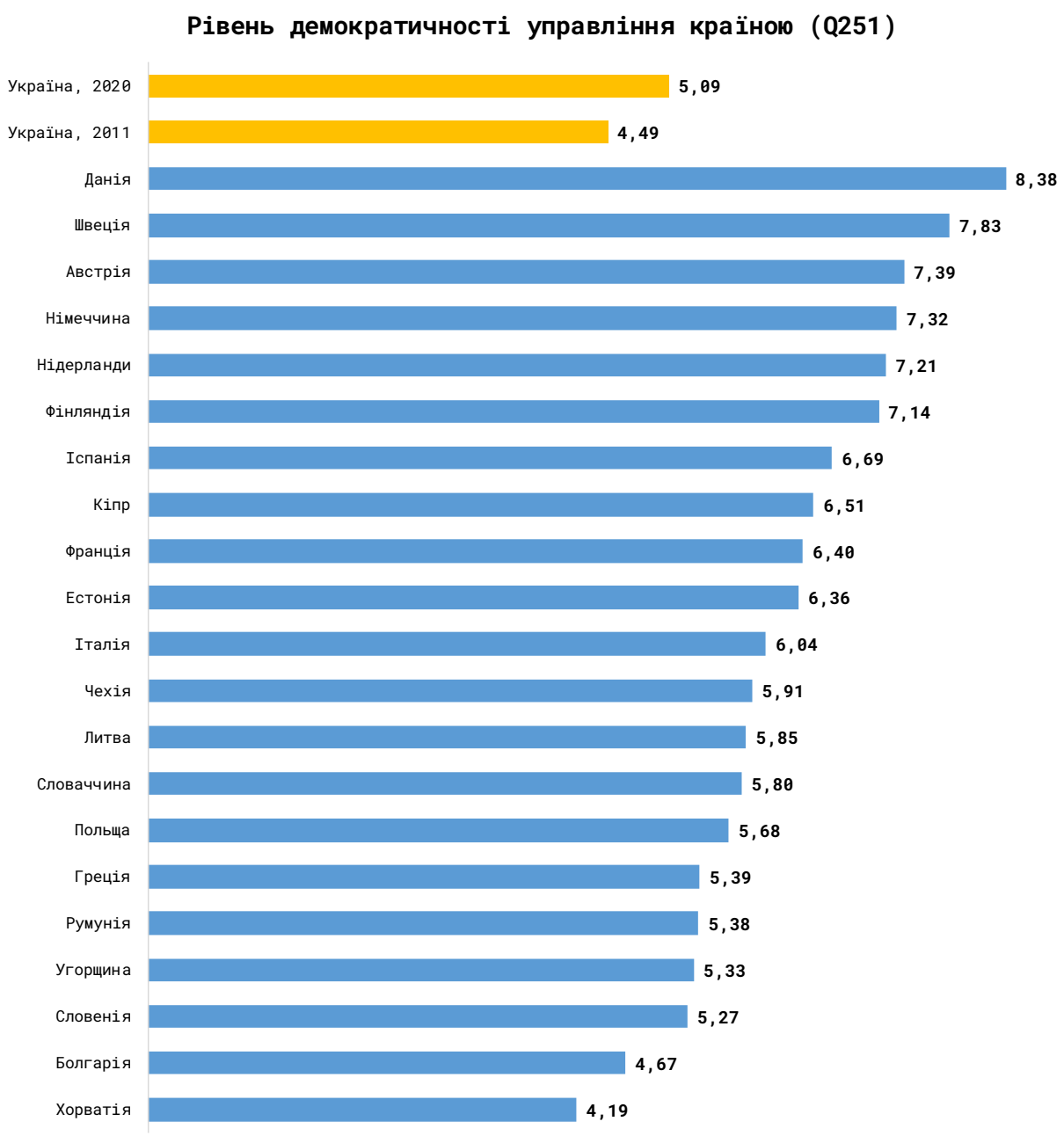

Примітка: Середні значення розраховані у відповідь на запитання Q251 "Наскільки демократично управляється наша країна зараз?", де 1 - зовсім не демократично, а 10 - дуже демократично. Середні значення розраховані без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді».

Таблиця 16.9. Рівень задоволеності роботою політичної системи, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр., розподіл відповідей

Q252. Наскільки Ви задоволені тим, як працює політична система в країні зараз?											
	1 Лівий	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Правий	Важко відповісти/ Немає відповіді
Австрія	4,3%	2,3%	6,9%	7,7%	12,3%	10,6%	18,9%	18,8%	9,1%	7,1%	2,1%
Болгарія	24,4%	8,7%	10,9%	13,3%	15,4%	10,0%	5,1%	4,7%	2,0%	2,2%	3,4%
Греція	17,6%	11,5%	12,6%	11,2%	15,5%	10,8%	11,5%	5,8%	1,7%	0,9%	1,0%
Данія	3,1%	2,1%	4,1%	4,0%	8,2%	10,1%	16,9%	24,9%	16,2%	10,1%	0,2%
Естонія	8,0%	5,2%	9,1%	9,6%	18,1%	12,6%	16,5%	8,6%	3,1%	3,1%	6,2%
Іспанія	12,3%	8,6%	9,9%	11,4%	12,7%	11,1%	14,5%	10,5%	4,5%	2,6%	1,9%
Італія	15,2%	6,8%	10,9%	10,6%	12,9%	15,4%	13,6%	7,9%	1,7%	2,6%	2,5%
Кіпр	12,2%	3,8%	6,7%	6,9%	18,0%	13,1%	16,5%	9,0%	4,2%	6,5%	3,1%
Литва	7,8%	10,5%	11,7%	12,5%	17,8%	13,5%	12,1%	7,2%	1,6%	1,3%	4,1%
Нідерланди	5,1%	4,6%	7,5%	7,9%	8,3%	16,6%	22,5%	16,1%	5,3%	1,3%	4,9%
Німеччина	6,6%	4,4%	7,7%	7,8%	13,0%	12,4%	17,3%	18,3%	6,0%	4,7%	1,8%
Польща	16,8%	9,1%	11,2%	8,0%	15,3%	8,3%	8,7%	8,7%	3,4%	5,6%	4,9%
Румунія	30,3%	5,8%	11,3%	8,1%	14,5%	7,6%	8,1%	4,4%	1,9%	3,8%	4,2%
Словаччина	10,4%	5,1%	10,8%	11,0%	20,1%	13,5%	13,4%	8,7%	2,2%	1,7%	3,2%
Словенія	14,7%	11,6%	17,7%	10,2%	18,4%	9,0%	8,8%	3,7%	0,8%	1,0%	4,1%
Угорщина	20,7%	6,4%	8,6%	7,3%	15,8%	9,3%	9,1%	9,1%	3,4%	6,1%	4,3%
Україна	21,5%	8,3%	13,5%	11,7%	14,7%	9,1%	7,7%	4,5%	1,5%	3,1%	4,5%
Фінляндія	6,4%	3,8%	7,6%	8,7%	11,9%	11,1%	19,5%	20,2%	6,3%	2,1%	2,4%
Франція	13,7%	6,6%	11,3%	11,7%	15,6%	12,2%	12,6%	9,6%	2,1%	1,5%	3,0%
Хорватія	38,6%	14,5%	12,3%	8,3%	13,7%	4,1%	3,1%	1,7%	0,2%	1,1%	2,4%
Чехія	13,2%	6,9%	12,1%	9,6%	17,3%	10,5%	11,5%	9,9%	2,7%	2,1%	4,1%
Швеція	1,8%	0,4%	2,1%	1,3%	3,0%	6,5%	16,9%	29,7%	20,2%	16,4%	1,7%

Рис. 16.13. Рівень задоволеності роботою політичної системи, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр., середні значення*

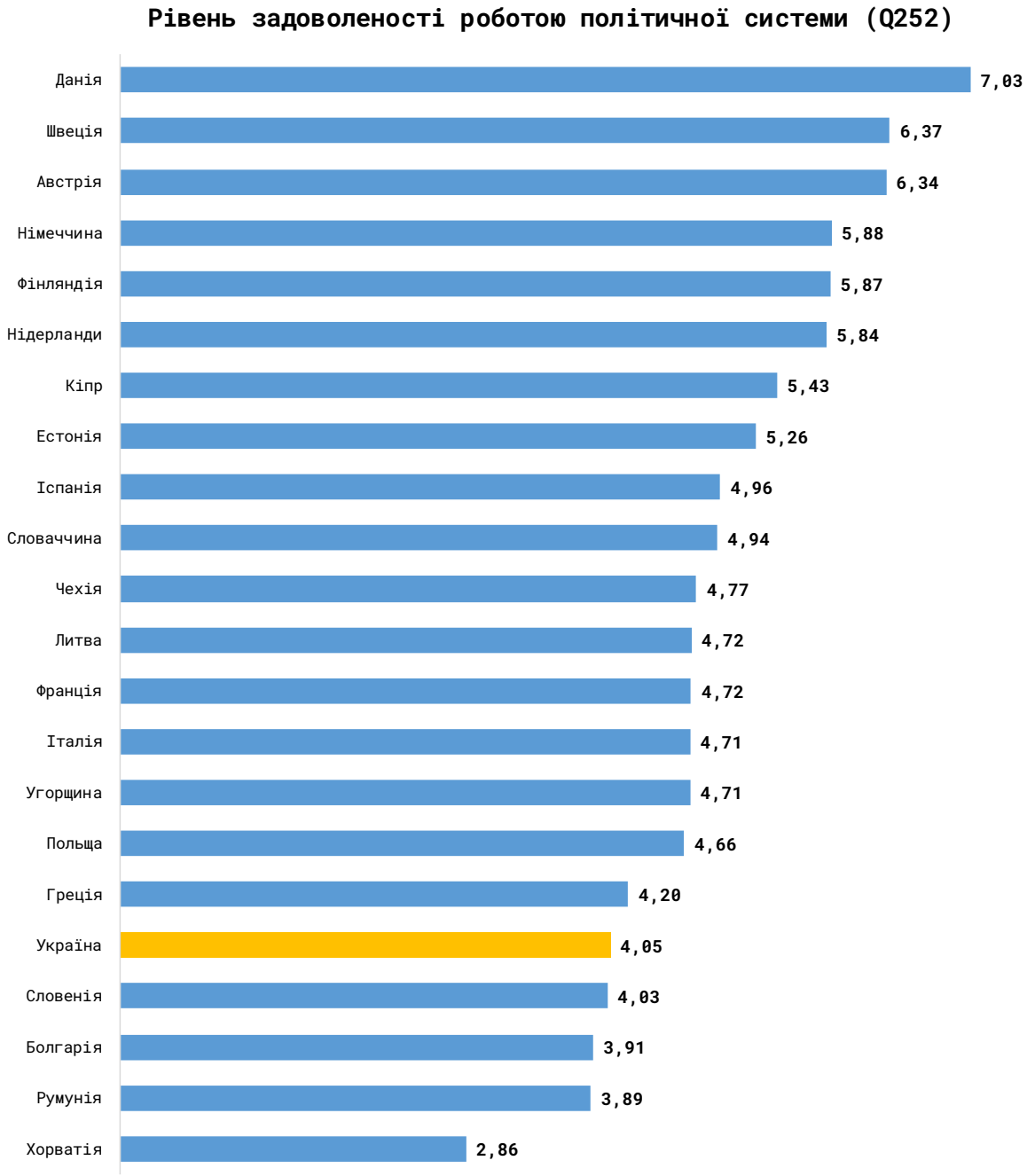

Примітка: Середні значення розраховані у відповідь на запитання Q252 "Наскільки Ви задоволені тим, як працює політична система в Україні зараз?", де 1 - зовсім не задоволений, а 10 - повністю задоволений. Середні значення розраховані без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді».

Таблиця 16.10. Повага до прав людини, порівняння даних для України за 2020 та 2011 роки

Q253. Якою мірою в Україні поважаються права людини? Чи відчуваєте Ви, що..?				
	Повною мірою поважаються	В деякій мірі поважаються	Скоріше не поважаються	Абсолютно не поважаються
Україна, 2020	5,9%	39,7%	37,4%	17,0%
Україна, 2011	2,3%	32,5%	44,8%	20,4%

Рис. 16.14. Повага до прав людини, порівняння даних для України та окремих країн за результатами хвилі 7, 2017-2020 рр.

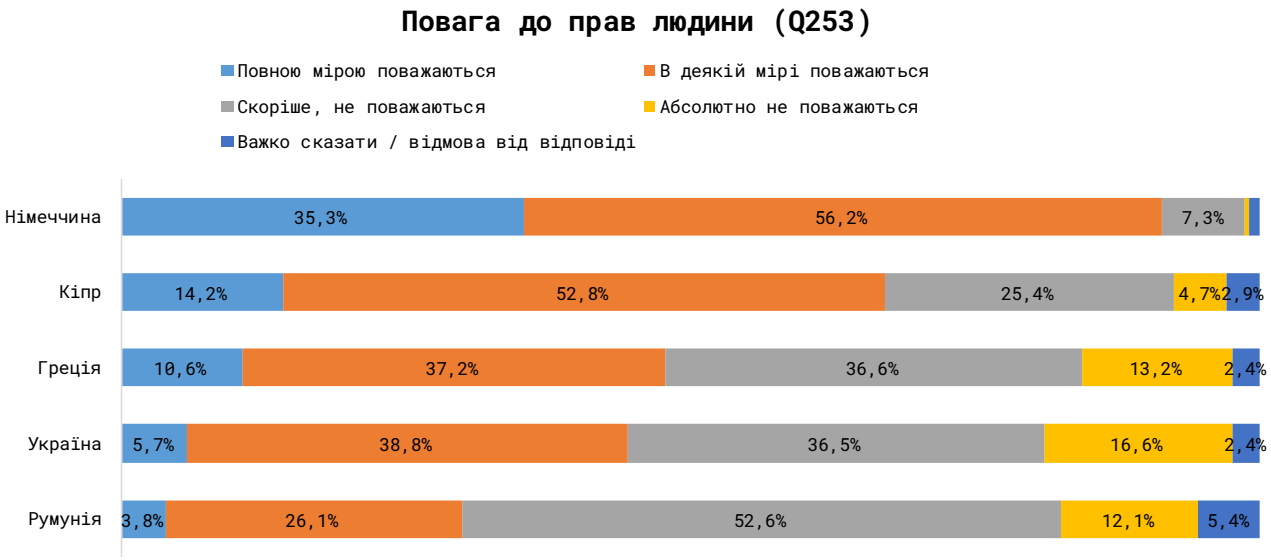

Примітка: Розподіл відповідей на запитання Q253 "Якою мірою в країні поважаються права людини? Чи відчуваєте Ви, що..? Сортування за сумою альтернатив «Повною мірою поважаються» і «В деякій мірі поважаються»

© ГО “Український центр
європейської політики”, 2020.
Усі права захищені.

01001, Київ, Україна
проспект Глушкова 9В,
офіс 294

www.ucep.org.ua
press@ucep.org.ua
facebook.com/UCEP.org.ua

WVS
UA
World
Values
Survey